

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Renata VERTOVŠEK

**PRIMERJALNA ANALIZA RAZVOJA VOJAŠKIH
ZMOGLJIVOSTI NOVIH DRŽAV ČLANIC NATA**

magistrsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mentor: doc. dr. Vinko VEGIČ
Avtorica: Renata VERTOVŠEK

**PRIMERJALNA ANALIZA RAZVOJA VOJAŠKIH
ZMOGLJIVOSTI NOVIH DRŽAV ČLANIC NATA**

magistrsko delo

Ljubljana, 2010

*»Obrambne zmogljivosti so postale ključne za tolikšno število transatlantskih vprašanj:
od doseganja uspeha Natovih operacij, prispevanja k pomembnosti drugega stebra EU
do pravičnejšega uravnoteženja transatlantskih bremen in obveznosti,
in nenazadnje za soočanje z novimi grožnjami!«*

Generalni sekretar Nata, Lord Robertson, 23. september 2002

IZJAVA O AVTORSTVU
magistrskega dela

Podpisana Renata VERTOVŠEK, z vpisno številko 21051253, sem avtorica magistrskega dela z naslovom: PRIMERJALNA ANALIZA RAZVOJA VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI NOVIH DRŽAV ČLANIC NATA.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oziroma citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafriziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oziroma ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakultete za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 6. septembra 2010

Podpis avtorice: _____

POVZETEK

Primerjalna analiza razvoja vojaških zmogljivosti novih držav članic Nata

V magistrskem delu je proučevan trend razvoja vojaških zmogljivosti držav Nata, ki so postale njegove članice v treh širitvah po koncu hladne vojne.

Razvoj vojaških zmogljivosti pogojuje vedno spreminjajoče se varnostno okolje in z njim grožnje, ki so po razpadu Sovjetske zveze in Varšavskega pakta postale nepredvidljive in predvsem v 21. stoletju asimetrične ter z multiplikativnim učinkovanjem. Da bi se države na sodobne grožnje lahko učinkovito odzvale je Nato pospešil svojo transformacijo, ki je bila do leta 2002 zgolj deklarativna in s katero je želel prek različnih pobud povečati krog partnerskega sodelovanja, predvsem pa izboljšati zmogljivosti za izvajanje operacij in aktivnosti zavezništva, ki izhajajo iz določil Washingtonske pogodbe in Strateškega koncepta.

Na razvoj vojaških zmogljivosti vplivajo tudi številni drugi dejavniki, ki izhajajo iz članstva in določajo smer, intenzivnost in vsebino njihovega razvoja. Predvsem z vidika (finančne, kadrovske, tehnološke in kakovostne) delitve bremena skupne varnosti in obrambe ter zmanjševanje vrzeli in mankov v zmogljivostih, ki vodijo v dvotirno zavezništvo, so se nove članice povezale v večnacionalne pobude, da bi lažje zagotovile Natu zavezane zmogljivosti.

Države so pri transformiranju svojih sil v različnih fazah, ki so odvisne od nacionalnih političnih odločitev, kljub temu da so prek Natovega procesa obrambnega planiranja določile, katere sile in zmogljivosti bodo namenile ter prispevale za operacije in aktivnosti Nata.

Nove članice imajo svoje plane za izgradnjo zahtevanih vojaških zmogljivosti ambiciozno zastavljene, vendar je njihova realizacija z vidika zaostrenih gospodarsko-finančnih okoliščin toliko bolj na preizkušnji.

Ključne besede:

Nato, vojaške zmogljivosti, širitev Nata, transformacija, nacionalne sile vs. sile Nata

ABSTRACT

Comparative analysis of military capabilities' development of new NATO member countries

This thesis examines trends of military capabilities' development of new NATO member states which joined NATO in three enlargements after the end of the Cold War.

Development of military capabilities is based upon responding to constantly changing security environment and by its threats, which after the downfall of the Soviet Union and the Warsaw Pact became unpredictable and especially in the 21st century asymmetric, and with multiplicative effects. In order to achieve effective response to contemporary threats by its member states NATO advanced its transformation, being mostly declarative until 2002, which included different Initiatives to expand its circle of partnership cooperation, but most of all improving capabilities to perform Alliance's operations and activities deriving from provisions of the Washington Treaty and the Strategic Concept.

Military capabilities development is also influenced by some other factors deriving from NATO membership which define direction, intensity and contents of its development. Above all (financial, personnel, technological and qualitative) burden sharing of common security and defence, as well as capability gaps and shortfalls reduction which could lead towards a two-tiered Alliance, encouraged countries to cooperate in multinational initiatives for easier assurance of NATO committed capabilities.

Transformation of forces is in different phases, which depends on national political decisions. None the less, through NATO defence planning process countries have earmarked forces and capabilities assigned for NATO operations and activities.

Defence plans for development of military capabilities of new NATO member states are very ambitious while their realization is put to the test by negative global economic circumstances.

Key words:

NATO, Military Capabilities, Enlargement, Transformation, National versus NATO Forces

ABECEDNI SEZNAM KRATIC

ACO	Zavezniško poveljstvo za operacije (Allied Command Operations)
ACT	Zavezniško poveljstvo za transformacijo (Allied Command Transformation)
ACV	Oklepno samovozno bojno vozilo (Armoured Carrier Vehicle)
AGS	Natov sistem nadzora bojišča iz zraka (Air Ground Surveillance)
AIFV	Srednje oklepno pehotno bojno vozilo (Armoured Infantry Fighting Vehicle)
ANČ	Akcijski načrt za članstvo (Membership Action Plan – MAP)
APC	Srednje/lahko oklepno vozilo za prevoz posadke (Armoured Personnel Carrier)
AWACS	Natov sistem za zgodnje opozarjanje in nadzor iz zraka (Airborne Warning and Control System)
C2/C3/C4	Poveljevanje in kontrola/komunikacije/računalniki (Command & Control/Communication/Computerization)
CBP	Planiranje, ki temelji na zmogljivostih (Capability Based Planning)
CFE Treaty	Pogodba o omejitvi in ravnovesju konvencionalnih sil v Evropi (Treaty on Conventional Armed Forces in Europe)
CIMIC	Civilno-vojaško sodelovanje (Civil-Military Cooperation)
CPG	Celostne politične smernice (Comprehensive Political Guidance)
DCI	Pobuda obrambnih zmogljivosti (Defence Capabilities Initiative)
DR	Obrambni pregled (Defence Review)
EAPC	Evro-atlantski partnerski svet (Euro-Atlantic Partnership Council)
EBAO/EBP	Planiranje (operacij), ki temelji na učinkih (Effect Based Approach to Operation)
EOD	Odstranjevanje/uničevanje neeksploziranih eksplozivnih sredstev (Explosive Ordnance Disposal)
FG	Planski cilji sil (Force Goals) ali cilji zmogljivosti
FMA	Tuja denarna pomoč (Foreign Military Aid)
FMF	Ameriška fundacija za tuja vojaška financiranja (Foreign Military Foundation)
HIP	Pobuda helikopterskega programa sodelovanja (Helicopter Initiative Program)
HMMW	Visoko mobilno večnamensko kolesno vozilo (High Mobile Multipurpose Wheeled Vehicle)
HNS	Izvajanje podpore države gostiteljice (Host Nation Support)
IES/IED	Improvizirano eksplozivno sredstvo (Improvised Explosive Device – IED)
IFF	Prepoznavanje lastnih in nasprotnih sil (Identification Friend or Foe)
IMF	Mednarodni denarni sklad (International Monetary Found)
ISAF	Mednarodne stabilizacijske sile v Afganistanu (International Stabilization Assistance Forces)
ISTAR	Obveščevalne zadeve, nadzor ter iskanje ciljev in izvidovanje (Intelligence,

	Surveillance, Targeting and Reconnaissance)
JRKBO	Jedrska, radiološka, kemična in biološka obramba
KOZ	Končna operativna zmogljivost (Final Operational Capability – FOC)
KVSE/OVSE	Konferenca/Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
LoA	Raven zmogljivosti (Level of Ambition)
MB	Publikacija The Military Balance
MG	Ministrske smernice (Ministerial Guidance)
MMR	Minimalne vojaške zahteve Nata (Minimum Military Requirements)
NAC	Severnoatlantski svet (North Atlantic Council)
NACC	Severnoatlantski svet za sodelovanje (North Atlantic Cooperation Council)
NATINADS	Natov integriran sistem zračne obrambe (NATO Integrated Air Defence System)
NNEC	Natove zmogljivosti mrežnega delovanja (NATO Network-Enabled Capability)
NRF	Natove odzivne sile (NATO Response Force)
NSIP	Natov program varnostnih investicij (NATO Security Investment Programme)
NTM-I	Natova operacija usposabljanja iraških varnostnih sil v Iraku (NATO Training Mission in Iraq)
O&M	Operacije in vzdrževanje (Operation and Maintenance)
OPV	Obalno patroljno plovilo (Offshore Patrol Vessel)
PARP	Proces planiranja in ocenjevanja (Planning and Review Process)
PCC	Praške zaveze zmogljivosti (Prague Capabilities Commitment)
PzM	Partnerstvo za mir (Partnership for peace – PfP)
R&R	Raziskave in razvoj
RDV	Vozilo za hitro posredovanje (Rapid Deployment Vehicle)
RMA	Revolucija v vojaških zadevah (Revolution in Military Affairs)
RoE	Pravila delovanja (Rules of Engagement)
SAC	Zmogljivost strateškega zračnega premika (Strategic Airlift Capability)
SACEUR	Vrhovni poveljnik zavezniških sil za Evropo (Supreme Allied Commander for Europe)
SALIS	Začasna rešitev strateškega zračnega premika (Strategic Air Lift Interim Solution)
SAR	Iskanje in reševanje (Search and Rescue)
SKOV	Srednje kolesno oklepno vozilo (običajno 8x8)
SSR	Reforma varnostnega sektorja (Security Sector Reform)
TBP	Planiranje, ki temelji na grožnjah (Threat Based Planning),
UAV	Brezpilotno zračno plovilo (Unmanned Aerial Vehicle)
WMD	Orožje za množično uničevanje (Weapons of Mass Destruction)
ZOZ	Začetna operativna zmogljivost (Initial Operational Capability – IOC)

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU	4
POVZETEK	5
ABSTRACT	6
ABECEDNI SEZNAM KRATIC	7
1 UVOD	12
2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI DEL	15
2.1 PREDMET IN CILJI PROUČEVANJA	15
2.2 OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD TER OMEJITVE DELA.....	16
2.3 HIPOTEZE	17
2.4 STRUKTURA DELA.....	18
3 TEORERTIČNA OPREDELITEV PARAMETROV, INDIKATORJEV IN KATEGORIJ TABEL TER KLJUČNIH TEMELJNIH POJMOV	20
3.1 KONCEPT VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI.....	21
3.1.1 Pogodba CFE	24
3.2 GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ DRŽAV.....	25
3.3 FINANČNI VIRI	28
3.3.1 Splošni ekonomski indikatorji	28
3.3.2 Obrambni finančni indikatorji.....	29
3.3.2.1 <i>Obrambni izdatki</i>	30
3.4 KADROVSKI VIRI.....	32
3.4.1 Popolnjevanje in struktura sil po zvrsteh.....	32
3.4.2 Struktura kopenskih sil	33
3.5 TEHNOLOŠKI VIRI.....	35
3.5.1 Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti.....	35
3.5.1.1 <i>Kopenske sile</i>	35
3.5.1.2 <i>Zračne sile</i>	36
3.5.1.3 <i>Pomorske sile</i>	38
3.5.2 Glavna oprema trenutno v uporabi	40
3.5.3 Plani nabav glavne opreme – modernost opreme	40
3.6 STOPNJA MOBILNOSTI KOPENSKIH SIL	41
3.7 SODELOVANJE V OPERACIJAH – UPORABNOST SIL	42

3.8 SILE ZA HITRO POSREDOVANJE V VISOKI STOPNJI PRIPRAVLJENOSTI – NRF.....	42
4 TRANSFORMACIJA TER VOJAŠKE ZMOGLJIVOSTI IN SILE NATA	44
4.1 RAZUMEVANJE POJMA IN PROCESA TRANSFORMACIJE	44
4.2 STRATEŠKE SMERNICE OBRAMBNE TRANSFORMACIJE MED 1990-2009 ..	47
4.2.1 Deklarativnost transformacije med 1990-1999.....	48
4.2.1.1 Pobuda obrambnih zmogljivosti 1999	49
4.2.2 Praktična prizadevanja izboljšanja zmogljivosti med 2002-2006	51
4.2.2.1 Praške zaveze zmogljivosti 2002.....	51
4.2.2.2 Natove odzivne sile – NRF 2002	53
4.2.2.3 Cilji uporabnosti sil 2004	56
4.2.2.4 Celostne politične smernice 2006	57
4.2.3 Smernice razvoja vojaških zmogljivosti med 2008-2009.....	60
4.3 POMEN PROCESA ŠIRITVE NATA	63
4.4 DEJAVNIKI RAZVOJA VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI V NATU.....	67
4.4.1 Pravična in sorazmerna delitev bremena (burdensharing).....	67
4.4.2 Obrambno planiranje – proces zagotavljanja zmogljivosti.....	73
4.4.2.1 Opredelitev in razmerja med disciplinami obrambnega planiranja.....	74
4.4.2.2 Planiranje sil in raven ambicij	75
4.4.2.3 Planiranje virov ter oborožitve.....	77
4.4.2.4 Operativno planiranje ter generiranje sil.....	78
4.4.2.5 Evolucija obrambnega planiranja	79
4.4.3 Vrzeli (gaps) zmogljivosti ali dvo-tirno zavezništvo.....	81
4.4.4 Zmogljivosti za prihodnje varnostno okolje ali manki (shortfalls) zmogljivosti...	84
4.4.5 Vpliv svetovne gospodarsko-finančne krize	91
4.5 VEČNACIONALNE POBUDE IZBOLJŠANJA VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI.....	92
4.5.1 Začasna rešitev strateškega zračnega premika (SALIS).....	93
4.5.2 Zmogljivost strateškega zračnega premika (SAC)	94
4.5.3 Helikopterska pobuda (HIP)	95
4.5.4 Zmogljivost pomorskega strateškega premika.....	96
4.5.5 JRKBO bataljon.....	97
4.5.6 Natov sistem nadzora bojišča iz zraka (AGS)	100
4.5.7 Natov integriran sistem zračne obrambe (NATINADS)	101
4.5.8 Raketna obramba	104

5 KVALITATIVNA ANALIZA PROUČEVANIH DRŽAV ČLANIC NATA.....	108
5.1 ALBANIJA	108
5.2 BOLGARIJA	111
5.3 ČEŠKA	115
5.4 ESTONIJA	120
5.5 HRVAŠKA	124
5.6 LATVIJA	128
5.7 LITVA.....	132
5.8 MADŽARSKA	136
5.9 POLJSKA	139
5.10 ROMUNIJA.....	144
5.11 SLOVAŠKA	148
5.12 SLOVENIJA.....	151
6 EMPIRIČNA ANALIZA NOVIH DRŽAV ČLANIC NATA.....	157
6.1 GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ	157
6.2 FINANČNI VIRI	160
6.2.1 Splošni ekonomski indikatorji	161
6.2.2 Obrambni finančni indikatorji.....	164
6.2.3 Obrambno finančni indikatorji držav z vidika posledic svetovne gospodarsko-finančne krize.....	171
6.3 KADROVSKI VIRI.....	173
6.3.1 Popolnjevanje in struktura sil po zvrsteh.....	173
6.3.2 Struktura kopenskih sil	180
6.4 TEHNOLOŠKI VIRI.....	183
6.4.1 Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti.....	185
6.4.2 Glavna oprema trenutno v uporabi	194
6.5 STOPNJA MOBILNOSTI KOPENSKIH SIL	199
6.6 SODELOVANJE V OPERACIJAH – UPORABNOST SIL	200
6.7 SILE ZA SODELOVANJE V VISOKI STOPNJI PRIPRAVLJENOSTI – NRF	203
6.8 SKLEPNE UGOTOVITVE	205
7 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	209
8 LITERATURA.....	219
X PRILOGE	234

KAZALO TABEL IN SHEM

Shema 4.1: Rotacijski cikli NRF med 2003-2009	54
Tabela 4.2: Deleži BDP za obrambo med 1993-2007	71
Tabela 6.1: Razporeditev držav glede na obrambne finančne indikatorje leta 2005	169
Tabela 6.2: Struktura kopenskih sil proučevanih držav brez rezervnih enot leta 2007	181
Tabela 6.3: Kriterij uporabnosti sil za leto 2007.....	202

1 UVOD

Organizacija Severnoatlantske pogodbe predstavlja čezatlantsko vez, ki združuje Evropo in Severno Ameriko v edinstveno obrambno-varnostno zavezništvo. Deluje tudi kot pomemben forum za posvetovanje o varnostnih vprašanjih, ki so v skupnem interesu članic ter kot pomemben steber miru in stabilnosti na evro-atlantskem območju ter vedno večjem obsegu tudi zunaj njega.

Natov bistveni in trajni namen, zapisan v Washingtonski pogodbi, je varovati svobodo in varnost vseh njegovih članic s političnimi in z vojaškimi sredstvi. S tem namenom je Nato vse od ustanovitve leta 1949 članicam zagotavljal kolektivno obrambo skladno s 5. členom Washingtonske pogodbe in vse do leta 1991 je bilo strateško okolje evro-atlantske regije jasno definirano in razdeljeno na dve velesili, ki sta ju podpirali njuni vojaški strukturi. V tem času sta bili za Nato znani in resni grožnji Sovjetska zveza in Varšavski pakt ter iz tega vidika tudi potrebne vojaške sile in zmogljivosti za njuno odvrčanje in morebitno obrambo pred njima.

Po koncu hladne vojne ter razpadu Varšavskega pakta in Sovjetske zveze, ko so njene satelitske države in t. i. države vzhodnega bloka dosegle neodvisnost, in je verjetnost konvencionalnega spopada postala minimalna, so na površje vzklike pretekle napetosti, ki so izbruhnile v nasilne konflikte med etničnimi skupinami, katerih pravice so bile več desetletij zapostavljene. Zavezništvo se je začelo zavedati, da lahko njegovo »trajno miroljubno ureditev v evro-atlantskem prostoru« ogrozijo krize in konflikti zunaj njegovega območja delovanja, ki bodo posredno vplivali na vse članice zavezništva.

Spreminjajoče se grožnje in zaznave groženj so imele za posledico spodbuditev procesa transformacije zavezništva in njegove strategije, s katero se zagotavljajo politični okvir ter vojaške strukture in vojaške zmogljivosti, ki so potrebne za soočanje z izzivi in grožnjami varnosti.

V Strateškem konceptu Nata 1999 je tako zagotovljen najvišja raven usmeritev za uporabo političnih in vojaških sredstev za njihovo uresničitev ter določeni cilji zavezništva. Temeljne varnostne naloge Nata, ki so definirane v njegovi deseti točki, so varnost,

posvetovanje, odvracanje in obramba, za povečanje varnosti in stabilnosti v evro-atlantskem območju pa sta ključna partnerstvo in krizno upravljanje.

V okviru slednjega in predvsem glede na spremenjene varnostno-politične razmere v svetu in na krizne razmere, ki imajo globalne razsežnosti in učinke vplivanja (terorizem in širjenje orožja za množično uničevanje in drugih t. i. asimetričnih, nepredvidljivih in hibridnih groženj), se je poleg zavezanosti h kolektivni obrambi Nato v 21. stoletju preoblikoval iz geografsko opredeljenega zavezništva v zavezništvo, ki se zaveda, da lokacija in predvidljivost varnostnih groženj nista več geografsko omejeni ter je pripravljen na spopadanje s takšnimi grožnjami varnosti kadar koli in kjer koli se pojavijo (t. i. operacije zunaj 5. člena). Teroristični napadi v ZDA, Veliki Britaniji in Španiji ter poskusi v še nekaterih drugih evropskih državah so ta prizadevanja še pospešili.

Zaradi omenjenega je v Natu nastal paket reform, pobud in programov, ki so bili sprejeti v letih, ki so sledila. Le-ti določajo, da morajo biti sile Nata, za izvajanje sodobnih operacij in aktivnosti zavezništva, primerno velike po obsegu ter imeti ustrezne in učinkovite vojaške zmogljivosti, ki morajo biti povezljive in delovati skladno s primernimi doktrinami, biti v zadostni stopnji pripravljenosti ter premestljive. Le tako bodo sposobne vojaškega uspeha v širokem spektru kompleksnih, skupnih in združenih operacij.

Ker se okolje in zahteve spreminjajo hitreje, kot se uspe Natu transformirati in izvajati obrambne reforme, zaskrbljenost v Natu glede manjkajočih zmogljivosti in večji operativni učinkovitosti sil traja že več let. Na novo varnostno okolje se je Nato odzval z iskanjem načina za upravljanje tveganj z oblikovanjem sil z novimi zmogljivostmi in novimi lastnostmi v boju proti trenutnim in pojavljajočim se grožnjam. Prav tako je spoznal, da so nekatere sile članic zavezništva ostale še vedno oblikovane za obrambo nacionalnega teritorija in tako preveč statične ter neprimerne za specifične operacije kriznega odzivanja, ki se trenutno izvajajo in se bodo verjetno izvajale tudi v prihodnje. Stopnja sprememb zahteva oblikovanje sil z integriranim obsegom ustreznih vojaških zmogljivosti, ki bodo jasno izpolnjevale kriterije transformacije ter podpirale izvajanje glavnih nalog in aktivnosti Nata. Eden izmed ključnih spodbujevalcev vojaške transformacije Nata so leta 2004 ustanovljene odzivne sile ter sprejem številnih drugih pobud in programov, pri čemer je poudarek na realnih in dosegljivih vojaških zmogljivosti zavezništva.

Hkrati z obrambno transformacijo temeljnih nalog in prizadevanji za izboljšanje vojaških zmogljivosti Nata in partnerskih odnosov poteka od leta 1999 tudi proces širitve zavezništva. Sicer si je Nato vse od Londonske deklaracije leta 1990, ki vsebuje poziv za vzpostavitev rednih diplomatskih odnosov med Natom in nekdanjimi članicami Varšavskega pakta, prizadeval za vzpostavitev mehanizmov, kot so pobude, programi, študija o širitvi zavezništva ipd. za spodbuditev in krepitev stikov ter poglobljanje odnosov tudi z nekdanjimi državami vzhodnega bloka in širše, vse v smeri zagotavljanja miru in stabilnosti v evro-atlantski regiji.

Ob Natovi 50-letnici so bile na vrhu Nata v Washingtonu v okviru prve širitve po hladni vojni sprejete v Nato prve tri nekdanje socialistične države: Češka, Madžarska in Poljska. Druga širitev Nata, najavljena v Pragi 2002, se je odvijala v drugačnem tempu kot prva. V zavezništvo je bilo od desetih kandidatov povabljenih le sedem držav, in sicer Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Romunija, Slovaška in Slovenija. Vseh sedem držav je bilo vključenih v Partnerstvo za mir od njegove ustanovitve naprej, prav tako so vse od leta 1999 sodelovale v Akcijskem načrtu za članstvo, s čimer so še poglobile tesno sodelovanje z zavezništvom. Leta 2009 sta se zadnji pridružili Natu še Albanija in Hrvaška.

Hkrati s širitvijo Nata pa se ne širijo samo območja miru, varnosti in stabilnosti v Evropi, temveč tudi različne možnosti sodelovanja med državami. Tudi z vključevanjem novih članic sta nenehna transformacija in razvoj potrebnih zmogljivosti postala neizogibna procesa, da bi se zadovoljili interesi širšega kroga članic, ne da bi se to negativno kazalo v sposobnosti zavezništva za pravočasno sprejemanje odločitev.

Prav gotovo pa države pri transformiranju svojih sil v smeri razvoja sprejetih in določenih vojaških zmogljivosti niso v enakih fazah. Poleg tega je transformacija pri nekaterih uspešna, pri drugih pa je treba upoštevati tudi nacionalne in politične odločitve, zaradi katerih je realizacija planov drugačna, kot so se članice zavezale z vstopom v zavezništvo.

Vse do sedaj sprejete in vse prihodnje zahteve in pobude v okviru Nata bodo morale nove in stare članice pri transformaciji in planiranju sil in sredstev upoštevati, da bodo imele ustrezne in učinkovite zmogljivosti za uresničevanje skupno zastavljenih in sprejetih ciljev ter nalog v okviru zavezništva.

2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI DEL

V okviru metodološko hipotetičnega dela so opredeljeni predmet in cilji proučevanja, uporabljene metode, omejitve in struktura magistrskega dela ter postavljene glavni in izvedbene hipoteze. Uporabljeni novi pojmi in terminologija so smiselno razloženi, kjer so prvič uporabljeni.

2.1 PREDMET IN CILJI PROUČEVANJA

V magistrskem delu sem glede na opisano raziskovalno relevantnost proučevala razvoj vojaških zmogljivosti novih držav članic Nata kot odgovor na izzive, grožnje, okoliščine in razmere v nenehno spreminjajočem se mednarodnem varnostnem in globalnem okolju, ki se mu Nato od svojega nastanka naprej uspešno oziroma manj uspešno prilagaja ter posledice politike Nata, ki spodbuja transformacijo vojaških zmogljivosti držav članic Nata.

Na podlagi omenjenih izhodišč je predmet proučevanja izpolnjevanje zahtev in pogojev članstva v okviru razvoja vojaških zmogljivosti novih držav članic Nata. Ali drugače, predmet mojega proučevanja je razvoj vojaških zmogljivosti 12 novih članic Nata glede na širitve leta 1999, 2004 in 2009 ter primerjava razvoja zmogljivosti med državami pred članstvom, katere imajo danes in jih bodo »morale« imeti, pridobiti in razviti v prihodnje, glede na sprejete in planirane zaveze, kot kredibilne članice Nata.

Cilj in namen magistrskega dela je ugotoviti ali nove članice izpolnjujejo zaveze in katere, ki so jih sprejele s članstvom v Natu za razvoj vojaških zmogljivosti. S tega vidika me je zanimala primerjava razvoja vojaških zmogljivosti držav prvega, drugega in tretjega kroga širitve Nata po koncu hladne vojne glede na položaj nekdanjih socialističnih in komunističnih držav (tudi članic Varšavskega pakta) pred članstvom v Natu ter zdajšnji razvoj vojaških zmogljivosti v državah polnopravnih članicah Nata. Za doseg zastavljenega cilja sem proučevala ključne obrambne kadrovske, finančne, tehnološke vire oziroma posamezne elemente vojaških zmogljivosti ter geostrateške in druge okoliščine, ki so v letih vplivale na razvoj vojaških zmogljivosti v proučevanih državah.

Razvoj vojaških zmogljivosti novih držav članic Nata sem proučevala s pomočjo kvantitativnega vidika, z uporabo različnih postavljenih indikatorjev ter ga dopolnila in združila s kvalitativnim, opisnim.

2.2 OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD TER OMEJITVE DELA

Za raziskovanje zastavljenega predmeta in ciljev proučevanja sem uporabila različne metode, ki so medsebojno prilagojene in usklajene. V okviru teoretičnih metod sem uporabila opisno metodo in zgodovinsko opisno primerjalno metodo ter analizo vsebine pisnih primarnih in sekundarnih ter terciarnih virov.

S statistično in kvalitativno analizo podatkov sem s predhodno izbranimi in opredeljenimi parametri in njihovimi indikatorji poskušala pojasniti svoja predvidevanja in trende v kvantitativnem (empiričnem) delu magistrskega dela. Za razvrščanje na države, ki izpolnjujejo zaveze članstva, in tiste, ki od pričakovanj odstopajo ali jih slabše izpolnjujejo, sem uporabljala tudi metode rangiranja na podlagi postavljenih indikatorjev.

V okviru omejitev želim poudariti, da časovni obseg magistrskega dela sega od konca hladne vojne in vse do današnjih dni (empirični del do 2005, kvalitativni do 2010) oziroma se na nekaterih točkah, na primer pri napovedovanju prihodnjega razvoja zmogljivosti, ozira tudi v prihodnost ter se pri opredeljevanju načel, ciljev in mehanizmov delovanja Nata vrne v preteklost, vse do leta 1949 (predvsem z vidika razumevanja strateškega koncepta, sil, politike širitve in delovanja Nata ipd.).

V okviru opredeljenega predmeta proučevanja sem se omejila samo na 12 članic Nata, ki so se Natu pridružile v letih 1999, 2004 in 2009. Razvoj njihovih zmogljivosti sem proučevala ob predpostavki, da vse nove članice izpolnjujejo osnovne pogoje za članstvo v Natu (politične, obrambno-vojaške, varnostne in pravne), ki so posredno opredeljeni z vidika politične transformacije Nata.

Metodološke omejitve sem podrobneje opisala v tretjem poglavju oziroma v poglavjih, v katerih so ob analiziranju predmeta proučevanja tudi nastale.

2.3 HIPOTEZE

Glavna hipoteza 1

»Države so se s članstvom v Natu zavezale, da bodo razvijale zmogljivosti po načelu pravične in sorazmerne delitve bremen (fair and equal burden sharing) skupne varnosti in obrambe, ki obsega razvoj vojaških zmogljivosti, sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja in prispevanje v skupne proračune, vendar jih ne razvijajo dovolj intenzivno in v dovolj velikem obsegu.«

Izvedbene hipoteze

1) *»Države prvega kroga širitve so bile slabše pripravljene na članstvo v zavezništvu, saj so sodelovale samo v procesu Partnerstva za mir, medtem ko so bile članice drugega kroga širitve bolj pripravljene, saj so sodelovale v številnih razširjenih praktičnih pobudah in programih za učinkovitejšo integracijo v Nato. Predpostavljam, da so bile države tretjega kroga širitve izpostavljene najstrožjim kriterijem za vstop v članstvo in zato tudi bolje izpolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz članstva v Natu.«*

2) *»Glavni vzroki za neuresničevanje ali počasnejše izpolnjevanje razvoja vojaških zmogljivosti v novih državah članicah Nata so nizka politična podpora izvajanju obrambnih planov in zvišanju obrambnih izdatkov oziroma pomanjkanje ustreznih in zadostnih obrambnih virov, ki jih nezadostne ekonomske zmogljivosti držav in negativne gospodarske okoliščine še dodatno zavirajo.«*

3) *»Nove države članice zavezništva so pripravljene biti prejemnice skupne varnosti in obrambe, ki izhajajo iz članstva, saj je bil to eden glavnih motivov za članstvo, niso pa pripravljene vanjo prispevati v tolikšni meri, kar se kaže v pomanjkljivem razvoju zadostnih in zadovoljivih vojaških zmogljivosti, ki so potrebne za aktivnosti in operacije Nata v 21. stoletju.«*

Glavna hipoteza 2

»V obdobju hladne vojne je Nato razvijal sile, ki so bile namenjene predvsem kolektivni obrambi teritorija članic zavezništva in obrambi pred znanim nasprotnikom, zato je bilo ključnega pomena predvsem odvrčanje in ravnovesje sil. Po koncu hladne vojne, predvsem v 21. stoletju, ko so prisotne kompleksne, asimetrične in hibridne groženje, pa ni več pomembno kvantitativno ravnovesij sil, temveč bolj kvaliteta in učinkovitost sil.«

Izvedbena hipoteza

4) »S spremembo Strateškega koncepta zavezništva leta 1999 in posledično povečanim obsegom in intenzivnostjo Natovih vojaških operacij kriznega upravljanja, so za njegovo kredibilno (prihodnje) delovanje postale pomembne nekatere nove zmogljivosti sil, pri katerih je poudarek predvsem na pripravljenosti, odzivnosti, uporabnosti sil, mobilnosti, povezljivosti, razpoložljivosti, fleksibilnosti, zmožnosti ekspedicijskega, globalnega in združenega delovanja, ki jih Nato ni razvijal v času bipolarne delitve sveta.«

2.4 STRUKTURA DELA

Skupaj z *uvodom* magistrsko delo obsega osem poglavij ter priloge.

V *drugem poglavju* so v okviru metodološko hipotetičnega dela opredeljeni predmet in cilji proučevanja, uporabljene metode, omejitve in struktura dela ter postavljene glavni in izvedbene hipoteze. Uporabljeni novi pojmi in terminologija so smiselno razloženi v poglavjih, v katerih so prvič uporabljeni.

V *tretjem poglavju* so teoretično opredeljene kategorije tabel in parametri s pripadajočimi indikatorji, po katerih je v nadaljevanju izvedena kvantitativna analiza magistrskega dela, in sicer obrambni viri (finančni, kadrovske, tehnološki), zmogljivosti kot potrebe in zahteve Nata (predvsem kvalitativno-opisno) in uporabnost sil (opisno in s pomočjo kvantitativnih indikatorjev). Vsa podpoglavja v okviru tega poglavja so povezana, saj država z zagotavljanjem elementov zmogljivosti dokazuje svojo kredibilnost članstva v Natu. V tem

razdelku bo teoretično pojasnjen in definiran koncept vojaških zmogljivosti glede na to, da v okviru zavezništva še ni skupne dogovorjene definicije omenjenega koncepta.

Četrto poglavje opredeljuje razvoj vojaških zmogljivosti z vidika razumevanja procesa obrambne transformacije Nata. Razvoj vojaških zmogljivosti je predstavljen s krajšim zgodovinskim pregledom strateških smernic obrambne transformacije med leti 1990-2009 in drugih dejavnikov, ki vplivajo na njihov razvoj. Z vidika zmanjševanja mankov v zmogljivostih so analizirani procesi, pobude in strateške zaveze, prek katerih se članice Nata zavezujejo h kredibilnemu prispevanju k sorazmerni delitvi bremen skupne varnosti in obrambe. Na razvoj zmogljivosti vplivajo tudi vrzeli v zmogljivostih ter druge nepredvidljive okoliščine, kot je na primer vpliv gospodarsko-finančne krize. Za zmanjšanje vrzeli in mankov ter izboljšanje vojaških zmogljivosti za doseganje zastavljenih ciljev so se države povezale v različne večnacionalne pobude. Učinkovita izgradnja zmogljivosti pa brez celovitega procesa obrambnega planiranja, ki bi povezoval plane s sredstvi in zahtevami, tudi ne bi bila mogoča.

Peto poglavje obsega teoretično kvalitativno analizo ključnih elementov in drugih okoliščin, potrebnih za izgradnjo vojaških zmogljivosti. Obravnavanih je vseh 12 proučevanih držav članic Nata s kratkim opisom geostrateškega položaja in pregledom izvedenih obrambnih reform, ki se nadaljujejo po članstvu v Natu v smeri izgradnje zavezanih vojaških zmogljivosti. Kvalitativno so predstavljeni tudi plani nabav in modernizacije glavne opreme in oborožitve.

V *šestem poglavju* je izvedena primerjalna analiza razvoja vojaških zmogljivosti proučevanih držav glede na postavljene parametre, kategorije in indikatorje, ki je dopolnjena s kvalitativnimi podatki in razlagami. Kjer je to mogoče, so države glede na posamezen postavljen indikator rangirane od tistih, ki izpolnjujejo pričakovanja oziroma do tistih, ki slabše dosegajo ali celo ne dosegajo posameznega indikatorja ali zahteve Nata. Vsak parameter na koncu obsega povzetek ključnih ugotovitev. Poglavje je končano s sklepnimi ugotovitvami glede na postavljene ključne indikatorje.

V *zadnjem, sklepnem poglavju* sem navedla ugotovitve in sklepe celotne analize, tako kvantitativne kot kvalitativne ter verificirala hipoteze. Sklepu sledi seznam uporabljene literature ter priloge.

3 TEORERTIČNA OPREDELITEV PARAMETROV, INDIKATORJEV IN KATEGORIJ TABEL TER KLJUČNIH TEMELJNIH POJMOV

V metodološko hipotetičnem izseku magistrskega dela sem pojasnila metode, ki so bile uporabljene v magistrskem delu. V tem poglavju pa navajam ključne definicije uporabljenih temeljnih pojmov ter opredeljujem parametre in njihove indikatorje (kjer je to mogoče tudi kvantitativno), ki so del predmeta proučevanja oziroma pojasnujem uporabo podatkov iz različnih podatkovnih baz.

Vsi parametri in njihovi indikatorji so bili izbrani na podlagi opredeljenega predmeta proučevanja razvoja vojaških zmogljivosti novih držav članic Nata (v okviru širitvenih procesov po koncu hladne vojne), s ciljem potrditi oziroma zavrniti zastavljene hipoteze.

Indikatorji so bili izbrani na podlagi *Študije RAND o širitvi Nata 2000-2015* (Szayana 2001), splošno znanih ekonomskih indikatorjev, publikacije IISS: *Evropske vojaške zmogljivosti* (Giegerich in Nicoll 2008), publikacije *The Military Balance* ter elektronskih virov, publikacije *Jane's* in podatkovne baze *The Cia World Factbook*.

Trend (smeri) razvoja izbranih parametrov z indikatorji za posamezno državo članico Nata sem proučevala na podlagi izbranih časovnih točk po koncu hladne vojne med leti 1993-2005. V izogib različnim metodološkim opredelitvam zbranih podatkov v različnih podatkovnih zbirkah sem za osnovo izbrala publikacijo *The Military Balance (MB)*, v njej pa podatke za točno določeno leto, in sicer: v MB 1994-1995 sem za proučevano leto izbrala leto 1993, v MB 1997-1998 je bilo proučevano leto 1996, v MB 2000-2001 leto 1999, v MB 2003-2004 leto 2002, v MB 2006 leto 2004 in v MB 2007 leto 2005. Kot referenco za napoved trenda v prihodnje sem upoštevala tudi MB 2008 za leto 2007.

V Prilogi C magistrskega dela so zbrane tabele, ki sem jih samostojno oblikovala na podlagi publikacij MB in *Jane's* oziroma podatkov s spletne strani Nata ter jih uporabila za potrebe svoje analize.

S tem namenom podajam razlago kategorij tabel oziroma teoretično opredelitev parametrov s pripadajočimi indikatorji, na podlagi katerih je izvedena kvalitativna oziroma empirična primerjalna analiza, in sicer: geostrateški položaj držav, obrambni viri (finančni,

kadrovski, tehnološki), mobilnost in uporabnost sil ter pripravljenost sil za hitro posredovanje, ki so ključni elementi za izgradnjo vojaških zmogljivosti držav članic Nata.

Zaradi večkratno ponavljajoče uporabe imena proučevanih držav sem v magistrskem delu namesto njihovega polnega imena uporabljala njihovo tri-črkovno ISO¹ kodo (glej Tabelo 1 v Prilogi A), predvsem v tabelah, kjer sem ugotavljala trende posameznih parametrov za posamezno državo ter pri njihovi primerjalni analizi v šestem poglavju.

V primeru, da so v tabeli kategorije navedene drugače kot je specificirano, velja upoštevati tudi legendo, da »e« pomeni ocenjeno vrednost, »N.A.« pomeni, da za vrednost ni podatka, in »0« pomeni, da je vrednost nič. V kolikor je v tabeli prazen prostor pomeni, da podatek za tisto leto in/ali kategorijo ni specificiran oziroma da vrednost ni bila uporabna za prikaz. Na mestih, kjer je v tabeli izpisano »#DIVI0!« pa pomeni, da izračun kategorije ni bilo mogoče izvesti, ker ni bilo dostopnih (ustreznih) podatkov.

3.1 KONCEPT VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI

Koncept »vojaških zmogljivosti« je ključni element mojega predmeta proučevanja, zato v nadaljevanju podajam razlago vsebine in njegovo definicijo. Ker je koncept vojaških zmogljivosti novejši pojem, ki so ga države najprej individualno izumile in razvile (prve med njimi ZDA), tudi v Natu še ne obstaja enotne opredelitve tega koncepta.

Ameriško ministrstvo za obrambo definira koncept vojaških zmogljivosti kot sposobnost doseganja točno določenega vojnega cilja (zmagati vojno ali bitko oziroma uničiti določeni cilj). Koncept vključuje štiri ključne komponente: *strukturo sil* (število, obseg in strukturo enot, ki sestavljajo oborožene sile, njene formacije, vojaška oprema in oborožitve); *modernizacijo* (tehnična sofisticiranost sil, enot, oborožitvenih sistemov in opreme); *pripravljenost* (sposobnost zagotavljanja zmogljivosti, ki jih zahtevajo bojni poveljniki za izvajanje njim določene naloge, ki izhaja iz sposobnosti vsake enote, da zagotavlja rezultate, za katere je bila določena) ter *vzdržljivost* (sposobnost vzdrževanja nujne ravni in

---

¹ »Tri-črkovna koda« ISO št. 3166-1 je koda Mednarodne organizacije za standardizacijo, ki jo je Nato prevzel za lažje razlikovanje geografskih entitet, narodov in držav 19. februarja 2004 in je objavljena v STANAG-u št. 1059 (NATO Codification System Country Codes. Dostopno prek: <http://www.nato.int/structur/AC/135/main/links/codsp3.htm> (28. april 2008)).

trajanja operativnega delovanja za doseg vojaških ciljev oziroma je funkcija za zagotavljanje in vzdrževanje tistih ravni pripravljenih sil, opreme in podpornih elementov, ki so potrebni za doseganje vojaškega učinka) (Military Capabilities Definition 2008).

Zmogljivost »*capability*« pomeni zmožnost izvajanja posebno določenega postopka ter jo lahko spremlja (ni pa nujno) tudi določena namera. Zmožnost »*capacity*« pa je maksimalna količina vseh zalog (streliva, goriva, maziv, prehrane, drugih splošnih zalog ipd.), ki jih lahko vsako plovilo prevaža skladno z določili oblasti (ibidem).

Podobno vojaške zmogljivosti v svoji knjigi *Preparedness* definira *Hinge*, ki še navaja da so oblikovane na podlagi predhodnih razpoložljivih *virov* za njihovo izgradnjo, *konteksta* (ocene strateškega okolja in stopnje ogroženosti, ki so običajno definirane v strateških dokumentih posamezne države) in *učinkov* (skladno s političnimi odločitvami in usmeritvami ter pravnimi in etičnimi dejavniki je treba upoštevati tudi pravila delovanja).

Zmogljivosti torej pojmujejo veliko več kot samo opremo ali sile. Zmogljivosti morajo biti razumljene z vidika ključnih elementov, ki prispevajo k vojaškim zmogljivostim: organizacija, oprema, osebje, usposabljanje, doktrine (navodila za delovanje), infrastruktura in podpora. Večina oboroženih sil po svetu uporablja navedeni pristop in zagotavlja, da so med navedenimi ključnimi elementi investicije uravnotežene. Nihče od elementov ni obravnavan kot bolj pomemben, na primer slabo usposobljeno vojaško osebje, ki z neprimerno doktrino izvaja svoje poslanstvo z najsodobnejšim orožjem, bo vedno doživelo neuspeh celo proti slabše opremljenemu nasprotniku, ki je bolje usposobljen in ima dobro zapisano doktrino. Upravljanje vojaških zmogljivosti zato zahteva sistematični pristop, ki upošteva vse navedene elemente napram strateškim zahtevam in razpoložljiva finančna sredstva (Managing Military Capability 2005).

Koncept vojaških zmogljivosti, kot ga bom razumela v magistrskem delu, obsega naslednje elemente (smiselno povzeto po Moroney in drugi 2007, 44-45):

1. *Doktrino, organizacijo in vodenje* (doctrine, organization & leadership): strateške smernice, ustrezna struktura, poveljevanje in kontrola (C2), navodila za delovanje, formalna profesionalna vojaška izobrazba, mednarodne izkušnje ipd.
2. *Kadre in finančna sredstva* (personnel & resources): zadostno število ustreznega kadra za popolnitev vseh potrebnih in zahtevanih enot ter zagotovitev finančnih in drugih

sredstev za izgradnjo sil (obrambni proračun, obrambni izdatki) in dovolj razpoložljivih sredstev za nabave in vzdrževanje opreme in oborožitve.

3. *Opremo* (equipment): sofisticirana vojaška oprema in oborožitev, skladna s standardi in minimalnimi vojaškimi zahtevami Nata, primerna za delovanje v okolju z vsemi možnimi scenariji.
4. *Usposabljanje* (training): profesionalna vojaška izobrazba, izurjenost in usposobljenost, sodelovanje na vajah, certificiranje in validacija enot ipd.
5. *Infrastrukturo* (infrastructure): poveljstva, vojaške baze, letalske baze in izvajanje podpore države gostiteljice (Host Nation Support – HNS), vadišča, strelišča, simulatorji ipd.
6. *Povezljivost* (interoperability): zmožnost sodelovanja in delovanja z zvrstmi, rodovi in službami drugih oboroženih sil na vseh ravneh, saj je večina operacij večnacionalnih (problemi na področju C2, podpore in logistike, pravil delovanja, C4ISTAR ipd.) (Giegerich in Nicoll 2008).
7. *Podpora* (support): podpora poveljevanju (obveščevalne zadeve, izvidovanje, zveze, C4ISTAR ipd.), bojna podpora (artilerija, zračna obramba, inženirske enote, JRKB zaščita, ipd.) in podpora bojnemu delovanju ali zagotovitev delovanja (zračni premik »airlift«, pomorski premik »sealift«, oskrba goriva v zraku »air-to-air refulement« ipd.). Z vidika zagotovitve delovanja, predvsem na operacijah, je pomembna tudi preostala logistična podpora (gorivo, hrana, zdravstvena oskrba, vzdrževanje, servisiranje, ipd.) (ibidem).

Vojaška zmogljivost je celota vseh zgoraj navedenih elementov. Vsak element pa mora izpolnjevati določene standarde in minimalne vojaške zahteve Nata (Minimum Military Requirements – MMR) oziroma vojaška zmogljivost mora biti sposobna izvajati celoten spekter nalog, skladno s strateškimi in drugimi političnimi in planskimi usmeritvami sprejetimi v okviru zavezništva.

Z vidika predmeta proučevanja so elementi zmogljivosti, kot so organizacija in vodenje, usposabljanje in infrastruktura ter nekatere vsebine podpore posredno obravnavani, prek drugih elementov zmogljivosti, na katerih bo v magistrskem delu glavni poudarek.

Pri razumevanju koncepta (vojaških) zmogljivosti je treba ločiti tudi zmogljivosti od virov in sredstev ter sil in enot. Namreč, obstaja medsebojno povezanost navedenih terminov, pri

čemer pa so viri in sredstva le instrumenti ali elementi za doseg in/ali izgradnjo zmogljivosti (finančna sredstva, kadrovski viri, tehnološki viri ipd.) (Hunter in Joulwan 2002).

Sile »*forces*« lahko v ožjem smislu označujejo posamezno zvrst vojske (kopenske sile, zračne sile, pomorske sile) ali obseg oborožene sile posamezne države, v širšem smislu pa sila pomeni dejansko bojno moč države (večji obseg pa še ne pomeni večje bojne moči, saj je odvisna od dejanskih zmogljivosti oboroženih sil). Enota je razumljena kot nevtralnno poimenovanje za posamezno velikost formacije (vojaška enota velikosti korpusa, divizije, polka, brigade, bataljona, čete ipd.).

3.1.1 Pogodba CFE

Posredno na razvoj (elementov) vojaških zmogljivosti v državah članicah Nata vpliva tudi Pogodba o omejitvi in ravnovesju konvencionalnih sil v Evropi (Treaty on Conventional Armed Forces in Europe – CFE), ki je ob koncu hladne vojne vzpostavila vojaško ravnotežje med dvema skupinama, blokoma držav.

Pogodba CFE je bila podpisana v okviru KVSE 17. novembra 1990 med 16 državami članicami Nata in 6 državami Varšavskega pakta ter stopila v veljavo 17. julija 1992. CFE je pomenila sporazum o omejitvah števila konvencionalne oborožitve med obema blokoma, in sicer: 20.000 tankov, 20.000 artilerije, 30.000 težkih bojnih vozil, 6.800 bojnih letal in 2.000 helikopterjev. Dodatna omejitev je bila dosežena s podpisom dodatnega sporazuma CFE-1A, ki je pomenil omejen obseg vojaškega osebja v posameznih konvencionalnih zvrsteh sil, vendar je za razliko od osnovne pogodbe zgolj politično zavezujoč (The CFE-1A Treaty 1990).

Ker je s koncem hladne vojne razpadla tudi blokavska delitev in je v letih večina držav Varšavskega pakta postala del Nata, je bil na vrhu OVSE v Carigradu leta 1999 pripravljen amandma t. i. CFE-2, ki je določal nacionalne in ne več regionalne konvencionalne omejitve. Temu so nasprotovale baltske članice Nata, ki še vedno vidijo v Rusiji sovražnika številka ena, oziroma je bila za Rusijo sporna širitev Nata na vzhod ter njegove ali aktivnosti nekaterih njegovih članic. Med njimi izstopa vzpostavitev stalnih vojaških

ameriških baz v Romuniji in Bolgariji ter poskusi postavitve dela raketne obrambe, na poljskem in češkem oziroma v Črnomoški regiji (ibidem).

Skladno z določili Dunajskega dokumenta, ki je bil sprejet na vrhu OVSE v Carigradu 1999, vse države članice OVSE letno poročajo o razvoju obrambnih sistemov, še posebej o razvoju svojih oboroženih sil, in sicer najkasneje 90 dni po sprejemu nacionalnih proračunov (Vienna Document 1999).

3.2 GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ DRŽAV

Pri opredeljevanju parametra geostrateškega položaja držav sem kot podatkovno bazo za nabor indikatorjev izbrala *The Cia World Factbook* ter indikatorje v zvezi s strateško pozicijo države, ki so bili uporabljeni v *Študiji RAND o širitvi Nata 2000-2015* (Szayana 2001). Na podlagi navedenega sem izbrala indikatorje, ki bodo pokazatelji geostrateškega položaja države. Kategorije tabel in indikatorji so zbrani v Tabelah 1 in 2 v Prilogi C.

Pri opredeljevanju geostrateškega položaja države, kot članice Nata, me je poleg osnovnih geostrateških indikatorjev *velikosti države*, *števila prebivalstva* in njenih *mejnih držav*, zanimala tudi *dolžina kopenske meje* in *dolžina obale* (če gre za pomorsko državo) ter *dolžina meje s članicami Nata*, *dolžina meje z ANČ državami*, *dolžina meje s PzM državami* in *dolžina meje z nečlanicami Nata (brez ANČ in PzM)*.

Prvo skupino indikatorjev, ki opredeljuje geostrateški položaj države, lahko poimenujem kot splošne geostrateške indikatorje, saj je samoumevno, da ima država boljše geostrateško pozicijo, če ima na površino ozemlja večje število prebivalcev in čim manjše število sosed, na katere meji. Prav tako je za državo pomembno ali je pomorska država ali je »*land locked*«, kar pomeni, da država nima dostopa do odprtega morja oziroma je celinska država. Na varnostno ogroženost posamezne države pa vpliva tudi njena oblika, razgibanost in prehodnost terena (gore, reke, jezera, komunikacije, poraščenost ipd.) ter število otokov (če je pomorska država) ipd., vendar sem jih iz svoje analize namenoma izpustila.

Indikatorje sem razdelila v dve skupini, na tiste, ki opredeljujejo geostrateški položaj države do drugih držav in do Nata ter na tiste, ki opredeljujejo geostrateški položaj Nata s tem, ko si prizadevajo za članstvo v Natu ali so že njegove članice.

Na podlagi indikatorjev, ki opredeljujejo geostrateški položaj države do drugih držav in do Nata, sem želela ugotoviti trend t. i. vesternizacije nekdanjih komunističnih držav, ki so si prizadevale za članstvo v Natu ter izboljšanje varnostne pozicije države, glede na to, da je Nato tudi obrambno-politična organizacija. Izhajala sem iz predpostavke, da čim daljša je dolžina meje, ki si jo država deli s članico/-ami Nata (brez ANČ in PzM) ali čim krajša je dolžina meje, ki si jo država deli z nečlanico/-ami Nata (brez ANČ in PzM), boljše geostrateško pozicijo ima oziroma bo njena stopnja zaznavanja ogroženosti verjetno nižja. In obratno čim krajša je dolžina meje, ki si jo država deli s članico/-ami Nata (brez ANČ in PzM) ali čim daljša je dolžina meje, ki si jo država deli z nečlanico/-ami Nata (brez ANČ in PzM), slabšo geostrateško pozicijo ima oziroma bo njena stopnja zaznavanja ogroženosti verjetno večja.

Prav tako bo država v boljši geostrateški (varnostni) poziciji, če bo mejila na državo, ki je že vsaj članica ANČ ali PzM, kot pa da si za članstvo šele prizadeva. Nenazadnje delitev meje z državo, ki je vsaj članica PzM ali ANČ in bo slej kot prej tudi članica Nata pomeni, da je država v procesu demokratizacije, je v izvajanju obrambnih reform ter spoštuje načela pravne države in tržne ekonomije, in je iz varnostnega vidika stabilna država, ki ne ogroža (ali manj ogroža) sosednje države. In obratno, država bo v slabši geostrateški (varnostni) poziciji, če bo mejila na državo, ki si za članstvo v ANČ ali PzM šele prizadeva. To pomeni, da država še ne dosega osnovnih (vojaških, političnih in gospodarskih) pogojev za članstvo v zavezništvu.

Pri navedenem je treba na drugi strani upoštevati tudi spremenjen in izboljšan geostrateški položaj zavezništva z vidika strategije in namena širitve Nata. Položaj novih držav članic Nata je pomemben tudi za zavezništvo, njegova širitev na vzhod pa spodbuja razvoj skupnih demokratičnih vrednot in tržno gospodarstvo. Z novimi članicami Nato širi območja miru, varnosti in stabilnosti ter izboljšuje geostrateški dostop do oddaljenih konfliktnih območij, možnosti strateškega transporta čez in prek držav članic, dostop do nahajališč strateških naravnih virov in komunikacijske povezave.

Indikatorji, ki opredeljujejo tako geostrateški položaj države kot Nata (*število vojakov aktivne sestave: -na kilometer skupne dolžine meje, -na dolžino meje s članicami Nata, -na dolžino meje z ANČ državami, -na dolžino meje s PzM državami in -na dolžino meje z nečlanicami Nata*), so po Szayanu (2001, 91-94) grobi indikatorji, vendar prikazujejo število vojakov na potencialno branjeno mejo (vseh držav članic Nata). Na podlagi navedenega predpostavljam, da večje kot bo število vojakov aktivne sestave vojske na dolžino skupno branjene meje države, večja bo kredibilnost te države za Nato (boljši strateški partner).

Število vojakov na kilometer skupne dolžine meje države je indikator, ki kaže zmogljivosti države za branjenje svojih notranjih meja. Nato pri svojih prihodnjih članicah sicer daje prednost zagotavljanju obrambe svojih lastnih notranjih meja, pred zmožnostjo branjenja meja Nata (Szayana 2001, 93), predvsem z vidika tradicionalnega razumevanja 5. člena Washingtonske pogodbe. Namreč, kljub temu da država ne uspe doseči minimalno raven odvračanja za Nato, je pomembno, da je sposobna zagotoviti vsaj osnovno obrambo svojih meja.

Natova minimalna sprejemljiva raven vojakov (aktivne sestave) na kilometer potencialno branjenje meje je enaka najnižji ravni, ki jo dosega ena izmed članic zavezništva. Številka lahko variira tudi do 30 %. Na podlagi tega sem izbrala indikator »vsaj 50 vojakov na km branjene meje«, kot ga definira Szayana (2001, 91).

Na drugi strani pa indikatorji za države, ki imajo zelo veliko število vojakov na kilometer branjene meje (več kot 170 vojakov na km branjene meje) (Szayana 2001, 94) in hkrati nizko stopnjo obrambnih izdatkov na vojaka kažejo, da država ni izvedla (ali ni dobro izvedla) procesa obrambnih reform, ki vodijo v manjše, vendar moderne vojaške sile.

V pomoč za razvrščanje držav glede na določeno časovno obdobje sem izdelala tudi tabelo (glej Tabelo 2 v Prilogi A), kjer so kronološko navedeni vstopi posamezne države, sedaj že članice Nata, v pobude in programe Nata in samo članstvo v zavezništvu, kot tudi spremembe položaja njihovih sosednjih držav glede na navedene kategorije.

Opozarjam tudi na dejstvo, da navedeno stanje nujno ne odraža zadnjega stanja t. i. geostrateškega položaja držav, saj gre za kontinuirajoče in razvojne procese držav, ki so v

različnih fazah razvoja in prek sodelovanja v pobudah vstopajo v evro-atlantske integracije na podlagi svojih strateških in političnih ciljev. Razvoj dogodkov za posamezno državo je nenazadnje odvisen tudi od njenega izpolnjevanja kriterijev za članstvo v Natu.

3.3 FINANČNI VIRI

V podpoglavju finančni viri so razložene kategorije finančnih tabel 3, 4, in 5 (glej Prilogo C) ter obravnavani parametri in pojasnjeni njihovi indikatorji, ki se nanašajo na finančne zmogljivosti države, za izgradnjo, transformacijo in delovanje vojaških zmogljivosti posamezne države članice Nata. Podajam tudi nekatere njihove korelacijske zakonitosti in povezanosti, in nenazadnje definiram obrambne izdatke, kot pomembnega pokazatelja vojaške moči posamezne države.

3.3.1 Splošni ekonomski indikatorji

Kot splošne ekonomske indikatorje držav ter trend navedenih indikatorjev v proučevanih letih sem v Tabeli 3 Priloge C izbrala: letno velikost *BDP* države, letno velikost *BDP na prebivalca*, letno *stopnjo gospodarske rasti*, letno *stopnjo inflacije*, letni *javni dolg* in *višino tuje denarne pomoči (Foreign Military Aid – FMA)*.

Tuja denarna pomoč glede na definicijo MB (2000-2001) obsega z denarjem ovrednotene pomoči držav ali mednarodnih organizacij, ki vključujejo vojaške programe pomoči, tuje vojaške kredite za nakup in donacije vojaške opreme in oborožitve ter storitve za mednarodno vojaško izobraževanje in usposabljanje.

V želji vse denarne vrednosti enotno in primerljivo prikazovati v evrih, ki jih uporabljene podatkovne zbirke večinoma prikazujejo ali v ameriških dolarjih ali v nacionalnih valutah, sem morala za pretvorbo denarnih valut upoštevati tudi *letni povprečni menjalni tečaj ameriškega dolarja/nacionalne valute*, ki sem jih pridobila na podlagi spletene podatkovne statistične baze Banke Slovenije oziroma Evropske centralne banke. Ker je bila denarna valuta evro uvedena leta 1999, v javni obtok pa šele 1. 1. 2001, sem za predhodna obdobja (1993-1996) za povprečni letni menjalni tečaj med ameriškim dolarjem uporabila ECU.

3.3.2 Obrambni finančni indikatorji

V Tabeli 4 Priloge C sem na podlagi baze podatkov iz publikacije MB zbrala pokazatelje obrambnih finančnih virov držav, kot so: *obrambni proračun (BDP)* in *obrambni izdatki* (prikazana kot nominalne vrednosti v ameriških dolarjih in pretvorjena na podlagi povprečnega letnega menjalnega tečaja v evre), *delež proračuna (BDP) za obrambo*, *obrambni izdatki kot delež BDP* ter izračunane *obrambne izdatke na pripadnika vojske* (glede na celoten obseg), ki zagotavljajo okvirno oceno tehnološke sofisticiranosti države in njenih oboroženih sil, *obrambne izdatke na pripadnika vojske* (glede na aktivno sestavo) in *obrambne izdatke na prebivalca*. Po Szayana (2001, 53-59) ti minimalni vojaški standardi Nata spadajo med bolj pomembne indikatorje vojaškega prispevka posamezne države v zavezništvo.

Treba je izpostaviti, da nekatere države izpolnjujejo kriterije Nata po minimalni višini 2 % BDP namenjenih za obrambo, vendar bi lahko bile v primerjavi z drugimi državami njihove nominalne vrednosti, kljub višjim deležem za obrambo, nižje.

Podatkovna baza publikacije MB ne zajema določenih kategorij, ki se navezujejo na obrambne ekonomske indikatorje, kot jih Natova statistična baza podatkov, objavljena na uradni spletni strani Nata. Edina slabost Natove javne objave podatkov je, da so vanjo zajete države šele z vstopom v zavezništvo, zato Albanija in Hrvaška še nista vključeni v analizo in javno prikazovanje podatkov članic Nata (prvič bosta leta 2010) oziroma tudi za ostalih deset držav so podatki dostopni šele z letom njihovega vstopa v članstvo, in sicer od let 1999 oziroma 2004 dalje. Skladno z navedenim, sem obe podatkovni bazi (MB in Nato) smiselno in dopolnjevalno uporabila v svoji analizi.

Pri primerjavi podatkov med MB in Natom za posamezna leta (BDP, BDP/prebivalca, obrambne izdatke, ipd.) sem ugotovila, da niso kompatibilni in primerljivi, zato sem zaradi metodološke kontinuitete pri svoji analizi izhajala zgolj iz baze MB, kljub temu, da časovno ni tako aktualna, kot bi sicer bila, če bi upoštevala tudi Natovo podatkovno bazo. Do razlik v podatkih med obema bazama prihaja, čeprav MB prikazuje obrambne izdatke skladno z Natovo metodologijo izračuna obrambnih izdatkov, predvsem zaradi vpliva povprečnega letnega menjalnega tečaja med valutami (nacionalnimi, ameriškim dolarjem in evri) in indeksom cen (trenutnih, konstantnih za posamezno leto ipd.).

Natovo statistično bazo podatkov sem zato uporabila le za prikaz *obrambnih izdatkov kot deležev BDP v odstotkih (OI kot % BDP)* in *razporeditev obrambnih izdatkov po kategorijah* (glej Tabela 5 Priloge C), in sicer za leta, ki jih podatkovna baza MB ne zajema (2005-2007).

Obrambni izdatki po kategorijah v odstotkih (delež od skupnega obsega obrambnih izdatkov) so razporejeni na: odstotek izdatkov namenjen za osebje, opremo, infrastrukturo in druge izdatke.

Pri proučevanju me je zanimalo ali je priporočena ciljna struktura obrambnih izdatkov 50 : 30 : 20 oziroma razmerje med izdatki namenjenimi za *osebje* (civilno in vojaško); *druge izdatke* (operacije in vzdrževanje (O&M), prejemanje in/ali pomoč drugim državam, članarine za članstvo v organizacijah idr.) ter *opremo* (nabave glavne opreme, usposabljanje, strelivo, R&R) in *infrastrukturo* (gradnje, vojaške zgradbe, NSIP), dejansko dosežena.

3.3.2.1 Obrambni izdatki

Obrambni izdatki so pomemben indikator vojaške moči posamezne države. Namenjena višina obrambnih izdatkov države pa je pokazatelj nacionalne volje in namena drugim državam ali zavezništvu ter so sredstvo za doseganje vojaških zmogljivosti prek ustrezne razporeditve virov in sredstev (Fetterly 2008). Trend rasti BDP v državi je tudi najboljši pokazatelj prihodnje rasti obrambnega proračuna in obrambnih izdatkov (Szayana 2001, 53-59).

Za namene magistrskega dela sem uporabila Natovo metodologijo definiranja obrambnih izdatkov, ki jo povzema tudi publikacija MB. Definicija obrambnih izdatkov obsega oziroma obrambni izdatki vključujejo, izdatke za (MB 2007, 12):

»... 1. vojaško in civilno osebje, vključno za pokojnine upokojencev vojaškega osebja in socialnih služb osebja; 2. operacije in vzdrževanje (O&M, vključno z usposabljanjem in strelivom)²; 3.

---

² Prva in druga točka iz definicije predstavljata t. i. *operativne stroške* (plače in pokojnine za vojaško in civilno osebje; stroški za vzdrževanje in usposabljanje enot, organizacijo zvrsti, poveljstev in podpornih elementov ter stroški servisiranja in popravil vojaške opreme in infrastrukture) (MB 2007, 12).

nabave glavne opreme in infrastrukturo (prispevki v skupno infrastrukturo Nata – NSIP); 4. (vojaške) raziskave in razvoj (R&R) in 5. druge izdatke.«

Glede na zgoraj navedeno definicijo pa obrambni izdatki ne vključuje izdatkov za (ibidem):

»... civilno obrambo in tekoče izdatke v zvezi s preteklimi vojaškimi dejavnostmi, kot so bonitete veteranov, demobilizacija, vojaška konverzija, uničevanje orožja ipd.«

Opozoriti je treba, da lahko prihaja do razlik med nacionalnimi definicijami obrambnih izdatkov in definicijo obrambnih izdatkov Nata. Prikazane številke se lahko razlikujejo od tistih, ki jih navajajo države same ali so podane v nacionalnih proračunih. Države, ki nudijo pomoč drugim državam, je le-ta vključena v podatke o izdatkih. Države, ki pa so prejemnice pomoči, pa te številke niso vključile v izdatke. Izdatki za R&R so vključeni v izdatke, ki so namenjeni za opremo, pokojnine za upokojene pa so razvidne iz izdatkov, namenjenih za osebje. Na izračun obrambnih izdatkov tako iz teoretičnega vidika vpliva definicija obrambnih izdatkov oziroma metodologija izračuna (Financial and Economic Data Relating to NATO Defence 1999-2007).

V praksi na višino obrambnih izdatkov vpliva nacionalna gospodarska ureditev, kupna moč, indeks (konstantnih) cen, menjalni tečaj, notranja stopnja inflacije, pridobivanje kadrov za službo v oboroženih silah, tehnološke spremembe in starost državnih vojaških zalog ter delež sredstev namenjenih za raziskave in razvoj, in nenazadnje tudi trenutne zmogljivosti v uporabi, ki so odraz preteklih obrambnih izdatkov in proračunov (Fetterly 2008).

Pomembna predpostavka Fetterlyja (2008) je tudi, da večje kot je število osebja in oborožitvenih sistemov v trenutni uporabi posamezne oborožene sile države, večji bo potreben obseg sredstev iz proračuna namenjen za O&M v prihodnje. Meni, da obstaja pozitivna povezanost med O&M proračuni in obrambnimi zmogljivostmi. Navedene predpostavke sem smiselno upoštevala v svojih nadaljnjih analizah.

3.4 KADROVSKI VIRI

V podpoglavju kadrovske viri so razložene kategorije tabel, ki se navezujejo na popolnjevanje in strukturo vojaških sil po posameznih zvrsteh ter strukturo kopenskih sil (glej Tabeli 6 in 7 v Prilogi C). Obravnavani so parametri in pojasnjeni indikatorji, ki se nanašajo na omenjene kadrovske zmogljivosti države v podporo izgradnje vojaških zmogljivosti. Podajam tudi nekatere njihove korelacijske zakonitosti in povezanosti.

3.4.1 Popolnjevanje in struktura sil po zvrsteh

Kadrovske viri na obrambnem področju so pomembni z vidika zagotavljanja ne samo zadostnega števila vojakov, pomemben je tudi njihov način pridobivanja oziroma popolnjevanja oboroženih sil, saj je iz tega razvidna vsaj morebitna angažiranost države v operacijah kriznega upravljanja (običajno na operacije države ne napotijo nabornikov, ni pa to pravilo).

V tem delu sem se osredotočila predvsem na trend razvoja držav, od prehoda iz množične prostovoljne vojaške sile namenjene nacionalni teritorialni obrambi države do prehoda na prostovoljne, poklicne vojaške sile, manjšega obsega, namenjene za kolektivno obrambo in delovanje v operacijah kriznega upravljanja. Pri tem bodo gotovo izstopale države, ki še vedno popolnjujejo svoje oborožene sile z naborniki in imajo velik obseg rezervne sestave.

Razvidno bo tudi, v kolikšni meri so nove članice Nata od razpada Varšavskega pakta do vstopa v Nato in sedanjega aktivnega članstva v zavezništvu, uspele transformirati svoje oborožene sile na področju kadrovskih obrambnih virov.

Postavljam tudi indikator, da so za »majhne sile« označene tiste, katerih mirnodobna (aktivna) sestava ne presega 25.000 pripadnikov (Szayana 2001, 87-89).

V Tabeli 6 v Prilogi C sem na podlagi baze podatkov iz publikacije MB zbrala kategorije podatkov, in sicer:

- 1. skupni obseg vojske, ki obsega administracijo in ostalo, aktivno sestavo (ki vključuje poklicne pripadnike vojske in nabornike) ter rezervno sestavo.*

2. *administracija in ostalo* je razumljena kot posebna kategorija, ki zajema generalštabna in druga poveljniška ter teritorialna delovna mesta, ki jih popolnjujejo vojaki oziroma civilno osebje na vojaških delovnih mestih in jih namenoma NE umeščam med aktivno sestavo oboroženih sil.
3. zvrsti, v kolikor jih ima posamezna država razvite (*kopenske, zračne in pomorske sile*), so razdeljene na *aktivno sestavo* (ki vključuje *poklicne pripadnike vojske in nabornike*) ter *rezervno sestavo*.

Strukturo vojske sem izrazila tudi v odstotkih, saj me zanima, kolikšen je dejanski delež aktivne sestave oboroženih sil, glede na »vojaško režijo« in rezervno sestavo. Enako me zanima delež strukture vojske po zvrsteh.

Predvidevam, da bo največji delež v državah pripadal kopenskim silam, saj nekatere zaradi svoje celinskosti ali majhnosti sploh nimajo razvite zvrsti pomorskih sil oziroma svoje zračne sile in zračno obrambo razvijajo za podporo in v okviru kopenskih sil. Nasprotno pa večje države razvijajo vse tri zvrsti in v okviru njih tudi druge vojaške strukture, kot bi lahko definirali obalno stražo in obalno artilerijo.

3.4.2 Struktura kopenskih sil

Za podrobnejšo razčlenitev strukture kopenskih sil sem se odločila, ker so kopenske sile zgodovinsko najstarejša zvrst vojske, ki še vedno velja za mater vseh zvrsti. Tudi v Natu je kopenskim silam namenjena posebna pozornost, predvsem z vidika uporabnosti sil.

Struktura kopenskih sil je prikazana v Tabeli 7 Priloge C glede na enote velikosti formacij, skladno z naslednjo definicijo (MB 2007, 9)³: korpus (army) – 60.000-80.000, divizija – 15.000-20.000, brigada/polk – 3.000-5.000, bataljon – 500-800 in četa/baterija – 100-200 pripadnikov.

---

³ Po metodologiji Nata so enote velikosti formacij naslednje (Antill 2000): armadna skupina – 350.000 (z enotami, ki jim poveljujejo poveljniki, z najmanj činom generala), korpus – 50.000-80.000, divizija – 10.000-18.000, brigada – 3.000-6.000, polk – 1.000-3.000, bataljon – 500-800 in četa/baterija – 150-200 pripadnikov.

Pri navajanju velikosti formacij sil, v mojem primeru kopenskih sil, je treba skladno z opombo v publikaciji MB upoštevati, da so za razvrščanje kopenskih sil v formacije upoštevane nacionalne določitve, zato je lahko termin »polk« zavajajoč. Lahko pomeni brigado vseh podrejenih enot »*brigade of all arms*« ali skupino bataljonov enega roda. V vsakem primeru je to posebej prikazano. Tam, kjer ni standardne organizacije, so vmesne poveljniške ravni prikazane kot poveljstva, ki jim sledi skupno število enot, ki so jim podrejena. V slednjem primeru sem pri navajanju osredotočila na navedeno število podrejenih enot in ne na poveljstvo kot tako (ibidem).

Za vse navedene ravni formacij kopenskih sil (*korpus, divizija, brigado, polk, bataljon in četo/baterija*) sem za vsako državo ugotavljala število enot glede na izbrani rod kopenskih sil:

1. *Oklepni* vključuje enote, ki so opremljene s tanki oziroma težkimi goseničarji.
2. *Mehanizirani* vključuje enote, ki so opremljene s težkimi in srednjimi kolesnimi oklepni bojnimi vozili pehote (AIFV, APC) in oborožitvijo večjega kalibra.
3. *Lahka pehota* vključuje enote, ki so opremljene z lahкими kolesnimi bojnimi vozili pehote: HMWH ipd. in oborožitvijo manjšega kalibra.
4. *Artilerijski* vključuje enote, ki so opremljene z vsemi tipi havbic in topov, večcevni raketometov in minometov.
5. *RKBO* vključuje enote, ki so opremljene z opremo in oborožitvijo za JRKBO obrambo in delovanje.
6. *ZO* vključuje enote, ki so opremljene z raketami za protizračno obrambo (SAM – SP, MANPAD), in topovi za protizračno obrambo ipd.
7. *Nedefinirano* vključuje druge rodove zvrsti, ki zgoraj niso naštet, na primer inženirske enote, protitankovske enote, različne enote za hitro posredovanje, enote za operacije, elitne, specialne in diverzantske enote, vojaško policijo, ter (večnacionalna) poveljstva ipd.
8. *Ostalo* vključuje, rezervne enote, regionalne centre za usposabljanje, rezervne enote teritorialne/nacionalne obrambe, baze za usposabljanje in mobilizacijo ipd.

Predpostavljam tudi, da bo trend strukture kopenskih sil šel v smeri zmanjševanja oklepnih enot na račun povečevanja mehaniziranih, srednjih kolesnih enot ter lahke pehote. Prav tako bodo strukturo kopenskih sil v smeri 21. stoletja vse bolj sestavljale manjše enote, kot

v preteklosti, saj je osnovna vojaška enota v Natu brigada, ter več manjših enot za podporo bojnemu delovanju oziroma za zagotovitev delovanja.

3.5 TEHNOLOŠKI VIRI

V podpoglavju tehnološki viri so razložene kategorije Tabel 8 in 9, ki se navezujejo na oborožitev in vojaško opremo glede na zvrsti, glavno opremo trenutno v uporabi in na plane nabav glavne opreme v prihodnje (glej Prilogo C). Obravnavani so parametri in pojasnjeni njihovi indikatorji, ki se nanašajo na omenjene tehnološke zmogljivosti države za izgradnjo vojaških zmogljivosti držav članic Nata. Podajam tudi nekatere njihove korelacijske zakonitosti in povezanosti.

3.5.1 Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

Za vse proučevane države sem zbrala podatke o oborožitvi in vojaški opremi glede na posamezno zvrst vojske. Na podlagi tega sem želela ugotoviti trend razvoja vojske v posamezni državi, in sicer katero zvrst in katere sile je najbolj krepila ter na katerih področjih se je zmanjšal ali zmanjševal poudarek.

Katero opremo in zmogljivosti glede na posamezno zvrst je pomembno, da posamezna država članica Nata razvija za delovanje v okviru zavezništva, je kvalitativno obravnavano v nadaljnjih poglavjih magistrskega dela.

3.5.1.1 Kopenske sile

Predvidevam, da je pri kopenskih silah vse večja zahteva po oklepni kolesnih vozilih pehote (AIFV in APC) ter manjša po oborožitvi z robustnimi tanki, kot je bilo v času hladne vojne. Pomembna je tudi visoka mobilnost kopenskih sil. Vse večji poudarek je na večcevni artileriji, raketah protizračne obrambe ter na helikopterski podpori kopenskih sil (če imajo kopenske sile razvito tudi letalstvo, sicer v okviru zračnih sil) oziroma na bojni podpori in zagotovitvi delovanja.

V nadaljevanju podajam krajšo definicijo posamezne oborožitve in opreme v okviru kopenskih sil, kot je navedena v publikaciji MB (2007, 9):

1. *TANK (MBT)* je težko oklepno bojno vozilo na gosenicah za povečanje ognjene moči, katerega nenatovorjena teža je najmanj 16,5 ton in ki je oborožen s kupolo s topom, kalibra najmanj 75 mm. Kot tank bo obravnavano kakršnokoli novo težko kolesno oklepno bojno vozilo, ki izpolnjuje slednja dva kriterija.
2. *AIFV* je srednje/težko oklepno pehotno bojno vozilo, namenjeno in opremljeno za transport pehotnega oddelka (približno 10 ljudi), oboroženo z vgrajenim topom najmanj kalibra 20 mm. Obstajajo različne variante vozil AIFV.
3. *APC* je srednje/lahko oklepno vozilo za prevoz posadke, namenjeno in opremljeno za transport pehotnega oddelka (približno 10 ljudi), oboroženo z vgrajenim topom kalibra manjšega od 20 mm. Obstajajo različne variante vozil APC (z različnimi oborožitvenimi postajami, poveljniški, izvidniški, komunikacijski, zdravstveni ipd.)⁴.
4. *ARTILERIJA* je oborožitev za izvajanje bojne podpore kalibra 100 mm in več, z zmogljivostmi delovanja na cilje na tleh, s primarno neposrednim delovanjem. K artileriji spadajo (samovozni in vlečni) topovi, havbice, večcevni raketometi in minometi.
5. *SAM (SP, MANPAD)* so raketni sistemi zemlja-zrak za zračno obrambo (*Surface-to-Air Missile – SAM*), ki so samovozni (*Self Propelled – SP*) in/ali prenosljivi (*Man Portable Air Defence – MANPAD*) ali za protiletalsko delovanje.
6. *LETALSTVO KOPENSKIH SIL (letala in helikopterji)* običajno razvijajo velike vojaške sile, z razvojem vseh treh zvrsti, pri čemer se pri kopenskih silah oblikuje kot rod tudi letalstvo kopenskih sil, ki ima funkcijo izvajanje (ognjene) podpore kopenskim silam. Letalstvo kopenskih sil oblikujejo letalske eskadrilje »*fixed wing*« in eskadrilje helikopterjev »*rotary wing*«.

3.5.1.2 Zračne sile

Predvidevam, da je v zračnih silah z vidika strateškega in taktičnega transporta vse večja zahteva po transportnih in večnamenskih letalih, glede bojne podpore in zaščite zračnega prostora pa na lovcih (prestreznikih) in lovcih-bombnikih. Pri tem izpostavljam nekatere,

---

⁴ Oba, AIFV in APC, spadata v kategorijo oklepnih samovoznih bojnih vozil (ACV), ki imajo zaščito iz oklepa ter terenske zmogljivosti delovanja (MB 2007, 9).

morda celo utopične, želje držav po nabavi lovskih letal, saj je za njih treba poleg zadostnih finančnih sredstvih za nakup, izobraževanje posadke in vzdrževanje delovanja (rezervne dele ipd.) zagotoviti tudi infrastrukturne kapacitete in nenazadnje tudi »dovolj velik« zračni manevrski prostor države za njihovo delovanje. Na drugi strani pa obstajajo tudi države, ki imajo veliko letal starejšega tipa (zapuščina hladne vojne), ki jim je življenjska doba ali že potekla ali jim bo vsak čas, hkrati pa tudi niso povezljivi z vojaško opremo in oborožitvijo zahodnega tipa oziroma Natom.

Z vidika helikopterskih zmogljivosti je vse večja zahteva po bojni podpori kopenskih sil iz zraka oziroma na večnamenskih helikopterskih zmogljivostih, tudi za medicinsko evakuacijo vojakov ter na taktičnem transportu.

V okviru zračnih sil države razvijajo tudi zračno in protizračno obrambo ter za protiletalsko delovanje, s poudarkom na raketah protizračne obrambe in večcevni raketometih. Nekatere napredne države posedujejo že tudi brezpilotna letala (Unmanned Aerial Vehicle – UAV) za strateški/taktični nadzor bojišča iz zraka.

V nadaljevanju podajam krajšo definicijo posamezne oborožitve in opreme v okviru zračnih sil, kot je navedena v publikaciji MB (2007, 11) oziroma dodajam še krajše opredelitve značilnosti ključnih kategorij letal in helikopterjev ter raket zračne obrambe.

Letala – »fixed wing«

1. *Lovec (FTR)* je letalo z oborožitvijo, opremo in zmogljivostmi za boj in/ali prestrežanje v zraku.
2. *Lovec-bombnik (FGA)* je sposoben napadati cilje na zemlji iz zraka. Ima zmožnost prevoza vojaškega tovora več kot 10 ton glede na različne radije delovanja (kratkega dosega: manj kot 1.000 km; srednjega dosega: 1.500-5.000 km; dolgega dosega: več kot 5.000 km).
3. Letalo za *transport/podporo (TPT/SPT)* ima sposobnost transporta posadke in/ali vojaške opreme in oborožitve. Ločijo se na taktična in na strateška (glede na radij delovanja).
4. *Večnamenska (UTL)* letala so kategorija, ki združuje lovce, lovce-bombnike, izvidniška letala, odvisno za katero vlogo so namenjeni oziroma, katero opremo imajo vgrajeno.

5. *Šolsko (TRG)* letalo je namenjeno izvajanju usposabljanja in urjenja posadke, brez oborožitve in je tudi sicer opremljeno le z osnovno opremo.

Helikopterji – »rotary wing«

1. Helikopter za *napad (ATK/AST)* je bojni helikopter (s sistemom za nadzor ognja in sistemom za ciljanje), sposoben napadati tarče v zraku in na zemlji, in za protioklepni boj ter za prevoz posadke na bojišče.
2. *Transportni in podporni (TPT/SPT)* helikopter ima sposobnost transporta posadke in/ali opreme in oborožitve ter izvaja podporo kopenskim in pomorskim silam. Opremljen je zgolj z opremo in oborožitvijo za samoobrambo »*self-defence*«.
3. *Večnamenski (UTL)* helikopter ne sodi v nobeno izmed naštetih kategorij, pomeni pa da se uporablja ali za medicinsko evakuacijo, kot mornariški helikopter ali celo za potrebe zaščite in reševanja (SAR).
4. *Šolski (TRG)* helikopter je namenjen za izvajanje usposabljanja in urjenja posadke, brez oborožitve in tudi sicer opremljen le z osnovno opremo.

3.5.1.3 Pomorske sile

Pomorske sile razvijajo tiste države, ki imajo morje ali dostop do morja oziroma niso celinske države. V nekaterih primerih celinskih držav le-te razvijajo ali posebne enote vojske za patroljiranje po rekah (notranjih vodah) ali pa so te sile organizirane v okviru policijskih ali posebnih kontrol svojih teritorialnih voda. Za omenjene nadzore notranjih in obalnih voda imajo tudi države z morjem organizirane posebne (para/vojaške) patroljne ladje, z namenom preprečevanje tihotapljenja prepovedanih sredstev, orožja in trgovanja z ljudmi, predvsem po letu 2001, tudi za preprečevanje terorističnih delovanj. Te sile običajno v nekriznih razmerah spadajo v pristojnost notranjih ministrstev, zato bodo izvzete iz proučevanja.

Predvidevam, da bodo podmornice (in še te starejšega tipa) prišle iz uporabe, povečale pa se bodo zahteve po patroljnih in obalnih ladjah (korvetah) ter pri državah z večjimi pomorskimi silami tudi po fregatah, z vidika strateškega pomorskega transporta oziroma pri manjših državah po ladjah, specializiranimi za protiminsko delovanje.

V nadaljevanju podajam krajšo definicijo posamezne oborožitve in opreme v okviru pomorskih sil, kot je navedena v publikaciji MB (2007, 10):

1. V kategorijo *podmornic* spadajo vsa plovila, ki so opremljena za vojaške operacije in namenjena za podpovršinsko delovanje. Plovila, ki so opremljena s podmorniškiimi balističnimi raketami so uvrščena med »strateške jedrske sile«.
2. *Rušilci* spadajo v skupino glavnih plovil za površinsko bojevanje, poleg letalonosilk, križark in fregat. Plovila za površinsko bojevanje vključujejo vse površinske ladje, ki so oborožene z oborožitvenimi sistemi za bojevanje. Za te ladje se predpostavlja, da imajo zmogljivosti za protiladijsko površinsko delovanje. V navedeni skupini plovil imajo rušilci zmožnosti protizračnega boja ter protipodmorniške zmogljivosti (enako velja tudi za križarke).
3. *Fregate* so ene izmed plovil za površinsko bojevanje, imajo ladijski izpodriv manjši od 8.000 ton in zmogljivost protipodmorniškega bojevanja.
4. *Patruljne in obalne ladje (od tega korvete)* so ladje in čolni, katerih primarna vloga je zaščita državnega izhoda na morje in obale. V kategorijo obalnih ladij spadajo korvete, ki imajo zmogljivost napadanja. Mednje sodijo raketni in torpedni čolni. Ladje in čolni, ki ne ustrezajo navedeni definiciji, spadajo v kategorijo patroljnih plovil, ki se delijo na pomorska, obalna, priobalna in rečna.
5. V kategorijo *minolovcev in minopolagalcev* spadajo površinska plovila, katerih primarna funkcija je polaganje min ali izvajanje protiminskih aktivnosti (minolovci, odstranjevalci min ali plovila sposobna obojega). Navedena plovila so enako kategorizirana kot zgoraj navedena patroljna plovila.
6. V kategorijo *amfibijskih plovil* spadajo plovila, katerih namen je izkrcanje enot in opreme na neurejeno obalo ali pristanišče za izkrcanje, s sredstvi kot so čolni za izkrcanje, helikopterji in plovila z zračno blazino, ali neposredno podpiranje amfibijskih operacij.
7. Termin *logistika in podpora (M&S)* pokriva pomožne vojaške ladje, in sicer: podporne (tankerji, ladje v skladišču), vzdrževalne in logistične (pomorski transport ipd.) ladje, ladje za specialne namene, na primer za zbiranje obveščevalnih podatkov, ter za nadzor in raziskave.
8. *Letalstvo pomorskih sil (letala in helikopterji)* običajno razvijajo velike vojaške sile v okviru pomorske zvrsti kot rod, ki ima funkcijo izvajanja podpore pomorskim silam. Letalstvo pomorskih sil tvorijo letala in helikopterji, ki izvajajo protipodmorniško bojevanje, zaščito pomorskih sil, pomorsko izvidovanje in transport.

9. Tudi *mornariška pehota (tanki, APC, artilerija)* se običajno razvije kot (specialni) rod pomorskih sil. Oborožitev mornariške pehote je različna, običajno pa jo sestavljajo tankovske in artilerijske enote ter mobilne enote, opremljene z lahкими oklepnimi bojnimi vozili APC.
10. Nekatere oborožene sile v okviru svojih pomorskih sil razvijajo tudi svojo *obalno artilerijo* ter *obalno stražo* oziroma *obalno obrambo*, ki običajno v nekriznih razmerah spadata v pristojnost notranjega ministrstva posamezne države.

3.5.2 Glavna oprema trenutno v uporabi

V Tabeli 9 Priloge C je navedena glavna oprema in oborožitev, ki jo imajo države trenutno v uporabi glede na tip tanka, oklepnega samovoznega bojnega vozila (AIFV in APC), artilerijo, SAM ter tip letala in helikopterja.

Iz tabel je razvidno, kateri tip posamezne opreme in oborožitve imajo države v trenutni uporabi, katerega izvora (vzhodni/zahodni tip, kaliber Varšavskega pakta ipd.), kar nenazadnje vpliva na povezljivost z drugimi oboroženimi silami držav članic zavezništva. Glede na tip opreme je mogoče oceniti tudi približno starost opreme, dodatno pa bom navedla ali je oprema in oborožitev v skladiščih in se ji je že iztekla ali se izteka njena življenjske doba. Stara oprema pomeni tudi več stroškov za vzdrževanje in rezervne dele (tudi v prihodnje večja obremenitev obrambnega proračuna in več izdatkov za O&M), vpliva na zanesljivost in kredibilnost države v okviru zavezništva z vidika povezljivosti ter tudi na primerno stopnjo usposobljenosti in izurjenosti njenih vojakov za rokovanje s sodobno, sofisticirano opremo in oborožitvijo.

3.5.3 Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Kvalitativno, na podlagi elektronske baze podatkov *Jane's*, so v četrtem poglavju proučeni plani nabav, proizvodnje in modernizacije glavne opreme in oborožitve za posamezno državo članico Nata. Iz planov nabav (običajno zapisanih v planskih dokumentih držav, dejansko pa je realizacija odvisna od političnih odločitev) je namreč razvidno, kakšno opremo namerava država pridobiti, v kolikšnem času, v sodelovanju s kom in na kakšen način (nakup, posojilo, večnacionalni projekti, odkup starejše oborožitve od druge države

članice Nata ipd.) ter kaj bo država morda »specializirala« oziroma kaj bo lahko ponudila v zavezništvo v t. i. skupen nabor sil.

Zanimale so me tudi morebitne že sklenjene pogodbe za nakup posameznega tipa opreme ali oborožitve. Zaradi vedno omejenih obrambnih proračunskih virov in različnih političnih in ekonomskih razmer v posamezni državi ter pritiskov javnosti ali drugih okoliščin, je marsikatera država odstopila od nakupa ali namere za pridobitev nove opreme in oborožitve za svoje oborožene sile, kar je razvidno tudi iz glavne opreme, ki je v trenutni operativni uporabi.

Iz plana nabav je razviden trend usmerjenosti oboroženih sil držav v prihodnje ter kakšne naloge, poslanstva in angažiranja se lahko pričakujejo od njih in nenazadnje, razvidna bo tehnološka sofisticiranost, uspešnost izvajanje obrambnih reform (planov) in skupno dogovorjenih zavez in obveznosti v okviru zavezništva.

3.6 STOPNJA MOBILNOSTI KOPENSKIH SIL

Za ugotavljanje stopnje mobilnosti kopenskih sil držav sem uporabila indikator mobilnosti, ki je definiran, kot število vojakov aktivne sestave kopenskih sil na eno vozilo (tank, ACV) ali kot število vozil na 1000 vojakov aktivne sestave kopenskih sil. Večje je število vojakov na eno vozilo, manjša je stopnja mobilnosti oziroma večje je število vozil na vojaka, večja je mobilnost kopenskih sil. Pričakujem, da se je z leti zmanjševalo število tankov, vendar se je mobilnost kljub vsemu povečevala na račun večjega števila oklepnih samovoznih bojnih vozil ter trenda zmanjševanja obsega oboroženih sil.

Kategorije v Tabeli 10 Priloge C so izbrane na podlagi ugotavljanja zgoraj opisanega indikatorja mobilnosti, in sicer: *število tankov, število vojakov na 1 tank oziroma vojakov na vozilo* ter *število tankov na 1000 vojakov oziroma vozil na 1000 vojakov. Število ACV, število vojakov na 1 ACV oziroma vojakov na vozilo* ter *število ACV na 1000 vojakov oziroma vozil na 1000 vojakov.*

3.7 SODELOVANJE V OPERACIJAH – UPORABNOST SIL

Na vrhu Nata v Carigradu 2004 so se države sporazumele tudi glede povečanja nacionalnih prizadevanj za oblikovanje bolj uporabnih sil (Sturm 2005). Z razširitvijo določil Praških zavez zmogljivosti (2002) je bila sprejeta Pobuda o Nacionalnih ciljnih uporabnosti kopenskih sil »*national usability targets*«. S tem so se države sporazumele, da bodo imele 40 % aktivne sestave kopenskih sil na razpolago v ustrezni stopnji pripravljenosti za premestljive operacije Nata oziroma 8 % za vzdržljive operacije t. i. možnost vzdrževanja (rotiranja) kontingenta operacije. Do leta 2009 so se države sporazumele o dvigu kriterijev na 50 % premestljivosti in na 10 % vzdržljivosti.

Z vidika predstavljenih kriterijev sem želela tudi sama preveriti in primerjati proučevane države v kolikšnem obsegu jih izpolnjujejo, ker pa je večina podatkov, ki se nanašajo na premestljivost in vzdržljivost zaupne narave, sem za izračun navedenih ciljev (predvsem približka vzdržljivosti) v Tabeli 11 Priloge C na podlagi publikacije MB izbrala kategorije sodelovanja držav v operacijah *OZN, Nata, EU ter koalicijskih in drugih operacijah v Evropi, Aziji, Afriki in ostalem svetu*. Zanimala me je skupna številčna udeležba pripadnikov oboroženih sil posamezne države v operacijah določene organizacije in stalnost sodelovanja ter struktura oziroma posamezen delež sodelovanja v operacijah (*OZN, Nata, EU ter koalicijskih in drugih operacijah*).

Indikator vzdržljivosti (stalnosti) tako predstavlja *delež aktivne sestave kopenskih sil v operacijah (OZN, Nata, EU ter koalicijskih in drugih operacijah)*.

3.8 SILE ZA HITRO POSREDOVANJE V VISOKI STOPNJI PRIPRAVLJENOSTI – NRF

Najpomembnejši korak Nata v razvoju zmogljivosti za hitro posredovanje je bila ustanovitev večnacionalnih odzivnih sil t. i. Natovih odzivnih sil⁵ (NATO Response Forces – NRF) na vrhu Nata v Pragi 2002 (Palmer 2009).

---

⁵ Več o NRF v nadaljevanju v 4. poglavju.

NRF sestavljalo kopenske, pomorske in zračne sile. Dodatno in po potrebi so opremljene s sofisticirano tehnološko opremo ter so premestljive, fleksibilne in interoperabilne (Prague Summit Declaration 2002, 4. točka). Prve sile so dosegle začetno operativno zmogljivost ob koncu leta 2004, končno operativno zmogljivost pa konec leta 2006. Struktura, naloge, značilnosti in zahtevane zmogljivosti za rotacije NRF so se v letih od nastanka dopolnjevale in prilagajale spremembam strateškega okolja.

V petem poglavju je v omejenem obsegu izvedena primerjalna analiza sodelovanja novih držav članic Nata v posameznih rotacijah NRF. Namreč, podrobnosti v zvezi s sodelovanjem držav in njihovimi dejanskimi kadrovskimi in oborožitvenimi prispevki so večinoma zaupne narave. Analiza je zato narejena na podlagi javno objavljenih podatkov na uradni spletni strani Nata in drugih javno dostopnih virov ter dopolnjena s kvalitativno napovedjo prihodnjega razvoja NRF.

4 TRANSFORMACIJA TER VOJAŠKE ZMOGLJIVOSTI IN SILE NATA

O razvoju vojaških zmogljivosti v Natu ni mogoče razpravljati brez ali ne vključujoč njegovo transformacijo, saj sta oba procesa medsebojno povezana in prepletena. V tem poglavju je opisan njen politični vidik (strateške smernice med leti 1990-2009 ter proces in pomen širitve zavezništva), kot tudi vojaški, s poudarkom na vojaški transformaciji. Izpostavljeni so ključni dejavniki vplivanja na razvoj vojaških zmogljivosti kot so pravična in sorazmerna delitev bremen in ugodnosti, kot tudi vrzeli in manki v zmogljivostih. Za odpravo le-teh so opredeljene nekatere ključne pobude za izboljšanje, ki jih Nato pričakuje, da jih bodo države članice individualno in/ali kolektivno razvile ipd. Pri tem igra ključno vlogo obrambno planiranje, Natov proces zagotavljanja zmogljivosti. Za prihodnost Nata in njegovih aktivnosti pa je nujna tudi njegova nadaljnja transformacije, pri čemer bo Nato moral prilagoditi razvoj vojaških zmogljivosti novi strategiji razvoja, hkrati pa upoštevati tudi okoliščine finančno-gospodarske krize, ki še ni v celoti razkrila vseh svojih posledic za obrambno-vojaški sektor.

4.1 RAZUMEVANJE POJMA IN PROCESA TRANSFORMACIJE

Obstajajo različne opredelitve transformacije oziroma različni vidiki njenega razumevanja. Transformacija pomeni preobrat od trenutnega v želeno stanje in je novo ime za nekaj, kar se je tradicionalno imenovalo trajajoči proces inovacij v vojaški organizaciji. Novo ime je simbolični napredek k okrepitvi revolucionarnih sprememb, tudi ob upoštevanju revolucije v vojaških zadevah (Revolution in Military Affairs – RMA) (Calhoun 2004).

Teoretično gledano vojaška transformacija lahko pomeni: *»prilagajanje oboroženih sil na novo varnostno okolje; infrastrukturo in izvajanje reform, s ciljem doseči usmerjeno vojaško silo in znižanje prekomernih stroškov; integracijo nove informacijske tehnologije ter v povezavi z navedenim, prestrukturiranje oboroženih sil, z namenom povečati njihovo učinkovitost, uspešnost in fleksibilnost«* (Conetta 2003).

General Jamie L. Jones (2004) pojasnjuje, da transformacija dejansko pomeni, da se bo *nekaj na novo zgodilo*, kar prej še ni obstajalo oziroma bodo stare oblike dobile nov pomen. Prav tako je pomembna *transformacija tehnologije*, na primer razvoj *»pametnega orožja«*, iz katere sledi *transformacija enot oboroženih sil* (formacije postajajo manjše,

zelo pomembna postaja operativna raven). V letih se je spremenila strategija bojevanja in tudi koncept operacij (od tistih, ki temeljijo na grožnjah do tistih, ki temeljijo na učinkih) ter se izboljšala komunikacija. Skladno s transformacijo je treba *spremeniti tudi institucionalni učinek*, na primer preoblikovanje naborniške vojske v profesionalno. Transformacija je potrebna tudi na področju *upravljanja s sredstvi*, pri čemer je treba postaviti prioritete, vzpostaviti nadzor nad njihovo porabo in razporeditvijo. Za transformacijo je potreben *čas*. Poleg tega transformacija ni omejena samo na vojaški del Nata, ampak tudi na del *političnega odločanja* oziroma na njegovo *poveljniško strukturo*. Nato (Garstka 2005, 14) transformacije ni predvidel samo znotraj svojih držav članic, ampak je tudi sam postal predmet transformacije.

Nekdanji generalni sekretar Nata, Jaap de Hoop Scheffer, je v govoru v norveškem Atlantskem svetu v Oslu (6. marec 2006) izpostavil pet dimenzij transformacije Nata, ki je že nekaj let v teku in se še nadaljuje: konceptualna, vojaška, institucionalna in geografska ter politična, ki vpliva na prve štiri.

John Colston (2006) nadaljuje, da je že iz poslanstva zavezništva razvidno, da je transformacijo v Natu mogoče razdeliti na politično in vojaško, pri čemer vojaška dimenzija podpira politično. Prav tako transformacija ni končni cilj ali končno stanje. Je proces in določena raven zavedanja po nenehnem prilagajanju politik, struktur in zmogljivosti ter da je Nato kot organizacija pripravljen na izvajanje svojega poslanstva.

Različni avtorji (Kem 2006; Wilson 2002; Kristiansen 2006; Kujat 2005; Smith 2005; Lindley-French 2006) razpravljajo o procesu transformacije v Natu z različnimi vsebinskimi poudarki, vendar metodološko na podoben način. Transformacijo obravnavajo ob upoštevanju *spremenjenega geostrateškega okolja* glede na *vzroke* (razloge zanjo), *sredstva* (na kakšen način se izvaja) in *cilje* (kaj je predmet transformacije ter kaj naj bi bil njen *rezultat*, ki so medsebojno povezani in prepleteni).

Vzroki ali razlogi za transformacijo so kompleksni in večplastni. Na eni strani je treba upoštevati spremenjene varnostno-politične in geostrateške spremembe v svetu po koncu hladne vojne in v začetku novega tisočletja, na drugi strani pa pojav novih političnih akterjev. Svet in s tem odnosi so postali asimetrični in težko predvidljivi ter so napovedovali spremembo mišljenja »*mindset*«. Spremembe v mišljenju (po Wilson 2002)

vključujejo zavedanje, da statične, velike in kopenske sile za teritorialno obrambo v prihodnosti ne bodo več prioriteta razvoja, zato jim je treba nameniti manj sredstev in »privarčevano« raje usmeriti v razvoj in oblikovanje premestljivih sil in zmogljivosti.

Nenazadnje, vzrok za transformacijo je v Natu tudi manko v zmogljivostih in silah ter različna raven pripravljenosti med ZDA in evropskimi članicami Nata, t. i. vrzel v zmogljivostih. Za obdobje 90 let prejšnjega stoletja so bili za Evropo značilni mirovna dividenda, manjša politična angažiranost pri izvajanju obrambnih reform in zmanjševanje izdatkov za obrambo ter mirovne in humanitarne operacije (npr. posredovanje Nata na Balkanu), kot jih v času hladne vojne Nato ni poznal in izvajal. Med vzroke sodi tudi tehnološko-vojaški razvoj ter informacijska tehnologija.

Ob kombinaciji vsega omenjenega in ob upoštevanju dejstva, da je Nato v sodobnem svetu aktiven v novih, večjih in zahtevnejših operacijah, ki morajo segati zunaj njegovega tradicionalnega območja delovanja »*out-of area*« in temeljijo na učinkih »*effect-based*«, potrebuje tudi temu primerne fleksibilne in ekspidicijske sile, nove zmogljivosti in dovolj razpoložljivih sredstev. Izkušnje iz operacije Isaf v Afganistanu naj bi tako pripomogle k pospešeni obrambni transformaciji Nata, izkušnje iz operacije NTM-I v Iraku pa k politični.

Trend vrzeli v tehnologiji, zmogljivostih, finančnem prispevanju, pripravljenosti, opremljenosti sil in angažiranju v operacijah bo v Natu prisoten tudi v prihodnje, zato je potreba po učinkovitem nadaljevanju transformacije toliko večja. Vojaški načini in sredstva bi zato morali vključevati koordinirano in medsebojno podprto uporabo političnih, civilnih in gospodarskih instrumentov moči držav članic Nata (Smith 2005).

Rezultat (predmet) transformacije je deloma razviden že iz njegovega vzroka. Transformacija zavezniških sil in zmogljivosti pa mora kljub kontinuirajočem se procesu določiti končno stanje oziroma zastavljene cilje (Wilson 2002), sicer tvega neuspeh. Oborožene sile morajo ohranjati držo sodobne informacijske vojaške sile ter povečati uspešnost, učinkovitost in prilagodljivost sil in zmogljivosti v spremenjenem varnostnem okolju. Zato morajo sile 21. stoletja biti agilne, proaktivne, globalne, natančne, temelječe na učinkih, z integrirano logistiko in imeti obveščevalno podporo (Kristiansen 2006). Da se

bodo Natove sile hitro odzivale na katerokoli krizo, kjerkoli po svetu, pa morajo biti tudi združene, premestljive, vzdržljive oziroma morajo biti ekspedicijske.

Na podlagi proučene literature ugotavljam, da je obrambna transformacija v Natu proces, ki pomeni preoblikovanje, prilagajanje, inovacije ali spremembe (mišljenja, konceptov, doktrin, političnih usmeritev, sil in zmogljivosti itd.) glede na spremenjene varnostno-politične razmere v svetu in ob upoštevanju drugih sprememb operativnega okolja (razvoja nepredvidljivih in kompleksnih groženj, izkušenj iz sodelovanja v operacijah), ki imajo za posledico preoblikovanje oboroženih sil in izpopolnjevanje zmogljivosti za povečanje operativne učinkovitosti in prilagodljivosti sil. Je proces, ki se je dogajal in odvijal tudi v zgodovini, le pod drugim imenom. Ključna razlika je morda le v tem, da so spremembe po koncu hladne vojne oziroma v 21. stoletju bolj pogoste, izzivi, grožnje in tveganja pa asimetrični, nepredvidljivi in nedoločljivi ter tehnološke inovacije vedno boljše, zahtevne in sofisticirane, zato mora biti tudi transformacija stalen, nenehen in nedokončan proces.

4.2 STRATEŠKE SMERNICE OBRAMBNE TRANSFORMACIJE MED 1990-2009

Od ranih devetdesetih let prejšnjega stoletja je bila transformacija Nata najavljena ali potrjena v strateških političnih usmeritvah (v obliki strateških konceptov, deklaracij, communiquéjev, pobud, političnih smernic ipd.), ki so jih države članice sprejemale na vrhunskih zasedanjih ali drugih oblikah skupnega odločanja. Kateri izmed interesov prevladuje v posameznih strateških usmeritvah je odvisno od varnostno-političnih razmer, odnosov med članicami Nata ter drugih potreb ali nujnosti po razreševanju določene krizne razmere.

V nadaljevanju predstavljam zgodovinski pregled sprejetih strateških političnih usmeritev Nata, ki so določale smer in intenziteto transformacije Nata – od Londonske deklaracije 1990, ko se je vse začelo, do vrha Nata v Washingtonu 1999 je bila transformacija Nata zgolj formalna (t. i. deklarativna faza po koncu hladne vojne), dejanski napredek je bil narejen po letu 2002 v Pragi 2002, Carigradu 2004 oziroma v Rigi 2006, ko so se države članice Nata bolj odločno zavezale izvajanju vojaške transformacije (t. i. praktična faza po terorističnih napadih), do zadnjih deklaracij in odločitev v letih 2008 in 2009 (t. i. faza novih mednarodnovarnostnih in ekonomskih okoliščin) – s poudarkom na razvoju vojaških zmogljivosti.

4.2.1 Deklarativnost transformacije med 1990-1999

Z Londonsko deklaracijo (1990) so bili postavljeni prvi temelji smernic za transformacijo Nata. Z deklaracijo so države članice izrazile željo, da se Nato prilagodi novo nastalim razmeram v Evropi (konec bipolarnosti in hladne vojne) ter da skladno z 2. členom Severnoatlantske pogodbe (1949) začne krepiti in bolj razvijati tudi svojo politično komponento. Prav tako je bila jasno izražena potreba po vključevanju držav, nekdanjih članic Varšavskega pakta, v Nato (Vukadinović in drugi 2006, 103).

Na Rimskem vrhu Nata leta 1991 so bili sprejeti številni ključni dokumenti, ki so napovedovali prihodnjo smer razvoja in delovanja Nata: nov Strateški koncept, Deklaracija o miru in sodelovanju ter izjave o razvoju dogodkov v Sovjetski zvezi in razmerah v Jugoslaviji.

Nov Strateški koncept 1991 je očrtal splošni pristop k varnosti na podlagi dialoga, sodelovanja in vzdrževanja zmogljivosti za kolektivno obrambo. Koncept je predvideval zmanjšano uporabo jedrskega orožja ter temeljite spremembe Natovih integriranih vojaških sil, vključno z občutnim zmanjšanjem njihove velikosti, povečanje njihove mobilnosti, pripravljenosti in prožnosti ter prilagodljivosti različnim spremenjenim okoliščinam, prav tako pa tudi večjo uporabo večnacionalnih enot. Sprejeti so bili tudi ukrepi za poenotenje Natove vojaške poveljniške strukture ter za prilagoditev dogovorov in postopkov za obrambno planiranje zavezništva, še zlasti z vidika prihodnjih zahtev za obvladovanje kriz in ohranjanje miru (Strateški koncept 1991; NATO Handbook 2001, 17).

Januarja 1994 je Bruseljski vrh Nata podal pomembno novo pobudo za okrepitev stabilnosti in varnosti v vsej Evropi. Države Severnoatlantskega sveta za sodelovanje (North Atlantic Cooperation Council – NACC) in druge države so prejele povabilo, za vključitev v nov in vseobsežen program sodelovanja z Natom v okviru Partnerstva za mir (PzM) ter potrdile Okvirni dokument partnerstva za mir (1994). Odtlej se je to partnerstvo razvilo v temeljno komponento varnosti na evro-atlantskem področju in danes zaseda eno izmed osrednjih mest v Natu. Vabilo za sodelovanje v PzM je bilo naslovljeno na vse države, ki so sodelovale v NACC, in druge države, ki so sodelovale pri Konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE) in so bile sposobne in pripravljene prispevati k temu programu (NATO Handbook 2001, 19).

Srečanje na Madridskem vrhu leta 1997 je predstavljalo prelomnico, ki jo je zaznamovala uresničitev pomembnih pobud zavezništva v predhodnih petih ali šestih letih. Na vrhu se je v celoti pokazala podpora Nata notranji in zunanji preobrazbi z nadaljnjimi konkretnimi in obsežnimi ukrepi na vseh ključnih področjih (vse po Madrid Declaration 1997): začetek pristopnih pogovorov za članstvo s tretmi nekdanjimi državami Varšavskega pakta ter sprejetje politike »odprtih vrat« glede vključevanja držav v prihodnje (5.-8. točka); krepitev in razširitev PzM in vzpostavitev novega foruma v obliki Evro-atlantskega partnerskega sveta (Euro-Atlantic Partnership Council – EAPC) za nadaljevanje sodelovanja (9. točka), ki je nadomestil NACC, in sprejetje nove obrambne drže Nata ter opredelitev njegove korenite transformacije vojaške poveljniške strukture (15.-17. točka).

Mnogoterost obravnavanih vprašanj je bila dokaz, da se je Nato sposoben soočiti z novimi izzivi, ne da bi bile okrnjene njegove tradicionalne naloge ter da lahko gradi svojo prihodnjo vlogo na preizkušeni sposobnosti prilagajanja razvijajočim se varnostnim zahtevam (1. in 26. točka).

4.2.1.1 Pobuda obrambnih zmogljivosti 1999

Pobuda obrambnih zmogljivosti je bila sprejeta na vrhu Nata v Washingtonu leta 1999, ki je potekal v izjemnem obdobju v zgodovini Nata, med praznovanjem njegove 50. obletnice, in hkrati predstavljal vizijo oblikovanja »novega zavezništva za 21. stoletje« za soočanje z izzivi prihodnosti. Na vrhu je bil izpostavljen večji poudarek na sodelovanju z drugimi državami ter predstavlja prvo širitev po koncu hladne vojne, in sicer na tri nekdanje države članice Varšavskega pakta Češko, Madžarsko in Poljsko (Washington Summit Communiqué 1999, 2. točka).

Nato je pozdravil napredek dveh članic (Slovenije in Romunije), ki kljub prizadevanjem, leta 1999 nista postali članici Nata ter spodbudil izvajanje obrambnih reform v državah, ki so si za članstvo prizadevala v prihodnje (Estonija, Latvija, Litva, Bolgarija in Slovaška). Za nadaljnje izvajanje reform je politično podporo dobila tudi Albanija (7. točka).

Čeprav je bil vrh v znamenju kosovske krize, so voditelji članic Nata obravnavali in odobrili tudi celo vrsto programov, pobud in nalog dolgoročnega pomena za Nato. Ocenjen je bil napredek, dosežen na področju sodelovanja s partnerskimi državami, razširjen in

operacionaliziran PzM ter okrepljeno sodelovanje in posvetovanje v okviru EAPC. Sprejet je bil tudi Akcijski načrt za članstvo (ANČ) v Natu t.j. pobuda, s katero Nato drugim zainteresiranim državam na različne načine individualno pomaga pri pripravah na morebitno prihodnje članstvo (NATO Summit meetings 1999, 4. točka).

Z vidika prihodnjega strateškega političnega in vojaškega razvoja Nata je bil sprejet nov Strateški koncept Nata, ki naj bi pripravil zavezništvo na varnostne izzive 21. stoletja. Strateški koncept je določil prihodnje cilje in naloge zavezništva in jasno izrazil odločenost članic zavezništva, da vzdržujejo ustrezne vojaške zmogljivosti, potrebne za izpolnjevanje celotnega spektra nalog zavezništva, vključno s silami, ki so bolj premestljive, vzdržljive, imajo večjo možnost preživetja na bojišču ter so sposobne učinkovitejšega delovanja (Washington Summit Communiqué 1999, 5. točka; Strateški koncept Nata 1999).

Za izboljšanje obrambnih zmogljivosti Nata je bila sprejeta Pobuda obrambnih zmogljivosti (Defence Capabilities Initiative – DCI), katere cilj je bil doseči večjo mobilnost, povezljivost, sposobnost dolgotrajnejše logistične oskrbe in učinkovitost vojaških sil zavezništva (Washington Summit Communiqué 1999, 11. točka). Na podoben način je zavezništvo vneslo tudi spremembe v integrirano vojaško poveljniško strukturo in s tem odrazilo spremenjeno varnostno okolje.

Namen vseh teh sprememb je bil omogočiti Natu učinkovitejše soočanje z modernimi nepredvidljivostmi ter za povečanje svoje operativne zmogljivosti. DCI je kot manke zmogljivosti določala približno 59 področij ter na sistematični način prioritizirala njihovo izboljšanje v petih glavnih kategorijah (DCI 1999; Giegerich in Nicoll 2008, 24-25): premestljivost in mobilnost; vzdržljivost in logistika; učinkovito delovanje; preživetje sil ter povezljive komunikacije, vključno s poveljevanjem in kontrolo.

Pomemben korak so DCI naredile v smeri prepoznavanja in količinske določitve mankov zmogljivosti, vendar niso prinesle zelenega učinka. Rezultat je bil, da so se ameriški obrambni izdatki v letih 2000-2002 povečali, v evropskih državah pa upadli in vrzel zmogljivosti se je samo še povečala (Wilson 2002).

Periodično je mednarodni štab Nata od držav članic zahteval poročilo o izvajanju zavez ter razlago odstopanj od njih. Kljub temu, DCI ni uspelo izpolniti zastavljene cilje. Vzroki za

neuspeh so bili preširoko in nejasno zastavljeni cilji zmogljivosti, ki se niso nanašali na izvajanje točno določenih odgovornosti v posamezni članici Nata. Poleg tega bi dejansko izvajanje ciljev DCI zahtevalo dodatna obrambna sredstva. Ker pa so bili cilji DCI zelo splošni, so se vlade z lahkoto izognile njihovemu uresničevanju (Giegerich in Nicoll 2008, 25).

4.2.2 Praktična prizadevanja izboljšanja zmogljivosti med 2002-2006

Pod vplivom posledic dogodkov 11. septembra 2001 je Nato v Pragi⁶ leta 2002 sprejel celovit paket ukrepov za okrepitev svojih zmogljivosti za soočanje s sodobnimi grožnjami in izzivi varnosti. Sedem držav (Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Romunija, Slovaška in Slovenija) pa je prejelo povabilo v Nato.

4.2.2.1 Praške zaveze zmogljivosti 2002

Članice Nata so spoznale, da DCI niso dosegle zastavljena pričakovanja. Storjen je bil premik od političnih odločitev do praktičnih prizadevanj držav za doseganje bolj premestljivih, vzdržljivih in dejavnih sil (Garstka 2005, 8-11), sprejete so bile Praške zaveze zmogljivosti (Prague Capabilities Commitment – PCC).

S PCC so se države obvezale, da bodo izboljšale nacionalne vojaške sile in zmogljivosti 460 področjih ter dosegle večjo stopnjo primerljivosti zmogljivosti med članicami Nata (Pardew 2006).

Skladno s PCC so se države članice Nata zavezale, da bodo izboljšale kritične zmogljivosti, ki so bistveno pomembne za uspešno izvajanje vseh operacij in aktivnosti zaveznitva. Izboljšanje zmogljivosti je v PCC razdeljeno na osem glavnih področij (PCC 2002; Giegerich in Nicoll 2008, 25):

1. jedrska, radiološka, kemična in biološka obramba (JRKB obramba),
2. obveščevalne zadeve, nadzor ter iskanje ciljev in izvidovanje (ISTAR),

---

⁶ Nato je na vrhu Nata v Pragi sprejel trikraki pristop za izboljšanje obrambnih zmogljivosti – sprejel PCC, oblikoval NRF ter preoblikoval vojaško poveljniško strukturo z ustanovitvijo dveh poveljstev: za operacije (ACO) in transformacijo (ACT) (Garstka 2005, 8-11).

3. premestljivo in zavarovano poveljevanje, kontrola in komunikacije (C3),
4. nadzor bojišča iz zraka (AGS),
5. bojna učinkovitost, natančno vodeni izstrelki in zaustavitev nasprotnikove zračne obrambe,
6. strateški (zračni in pomorski) premik,
7. oskrba z gorivom v zraku,
8. premestljive enote bojne podpore in enote za podporo bojnega delovanja oziroma enote za zagotovitev delovanja.

Dejstvo je, da so PCC bolj uspešne kot DCI. Za razliko od DCI, PCC dajejo večji poudarek na večnacionalnih rešitvah, združevanju moči in specializaciji vlog za spodbujanje višje ravni vložka pri članicah zaveznitva ter za zmanjšanje stroškov zavez. PCC so bile tudi bolj specifične in z določenim časovnim rokom izvedbe (Giegerich in Nicoll 2008, 25).

Za doseganje povečanja zmogljivosti so bile predvidene tri glavne smeri: večnacionalni pristop z vodilno državo kot skrbnico, razvoj nišnih zmogljivosti kot možnosti za individualne države ter obnovitev prioritet nacionalnih programov nabav (opustitev obstoječih programov v zameno za tiste, ki podpirajo cilje PCC) (ibidem).

Po sprejetju PCC 2002 so tudi dejansko številne države pristopile k izvajanju konzorcijev večnacionalnih projektov z vodilno državo na številnih področjih vrzeli in mankov v Natu: strateški zračni premik in pomorski premik, oskrba goriva v zraku, raketna obramba, JRKB bataljon, natančno-vodeno orožje »*precision-guided munitions*« itd. Države so se sporazumele, da bodo na drugih področjih izboljšale zmogljivosti individualno (Prague Summit Declaration 2002).

Malo pred vrhom Nata v Rigi 2006, je Nato oznanil, da bo približno 70 % zavez PCC izpolnjenih do konca leta 2008, s planom realizacije tudi za leto 2009 in za tem (problem predstavljajo predvsem letala za strateški premik). Za primerjavo, sredi leta 2002 naj bi bilo realiziranih 75 % ukrepov DCI (Giegerich in Nicoll 2008, 26). Uspešnost PCC in podobnih pobud za odpravo mankov in vrzeli ter izboljšanje zmogljivosti je vedno negotova, saj se je izkazalo, da so obrambni izdatki v veliki meri in predvsem odvisni od političnih odločitev (Wilson 2002 in Williams 2007).

4.2.2.2 Natove odzivne sile – NRF 2002

Nato se je odzval na novo konkurenčno okolje tudi z oblikovanjem odzivnih sil NRF na vrhu Nata v Pragi 2002, s katerimi je razvil sile za upravljanje tveganj z novimi zmogljivostmi in novimi konkurenčnimi lastnostmi v boju proti trenutnim in pojavljajočim se grožnjam. Z NRF naj bi Natove sile postale agilnejše ter več in bolj premestljive in vzdržljive. Stopnja sprememb je tako zahtevala oblikovanje sil z integriranim obsegom zahtevanih zmogljivosti, ki naj bi jasno dosegale cilje vojaške transformacije in bile njen ključni spodbujevalec (Garstka 2005, 11).

NRF so dosegle začetno operativno zmogljivost (Initial Operational Capability – IOC) decembra 2004 v obsegu 17.000 pripadnikov, končno operativno zmogljivost (Final Operational Capability – FOC) pa leta 2006, z obsegom 25.000 pripadnikov.

Problem pomanjkanja kopenskih sil se je pokazal za problem že na samem začetku formiranja NRF ter se v polnosti izražal v celotnem obdobju doseganja FOC NRF do leta 2006 in tudi še zatem (Kugler 2007, 10).

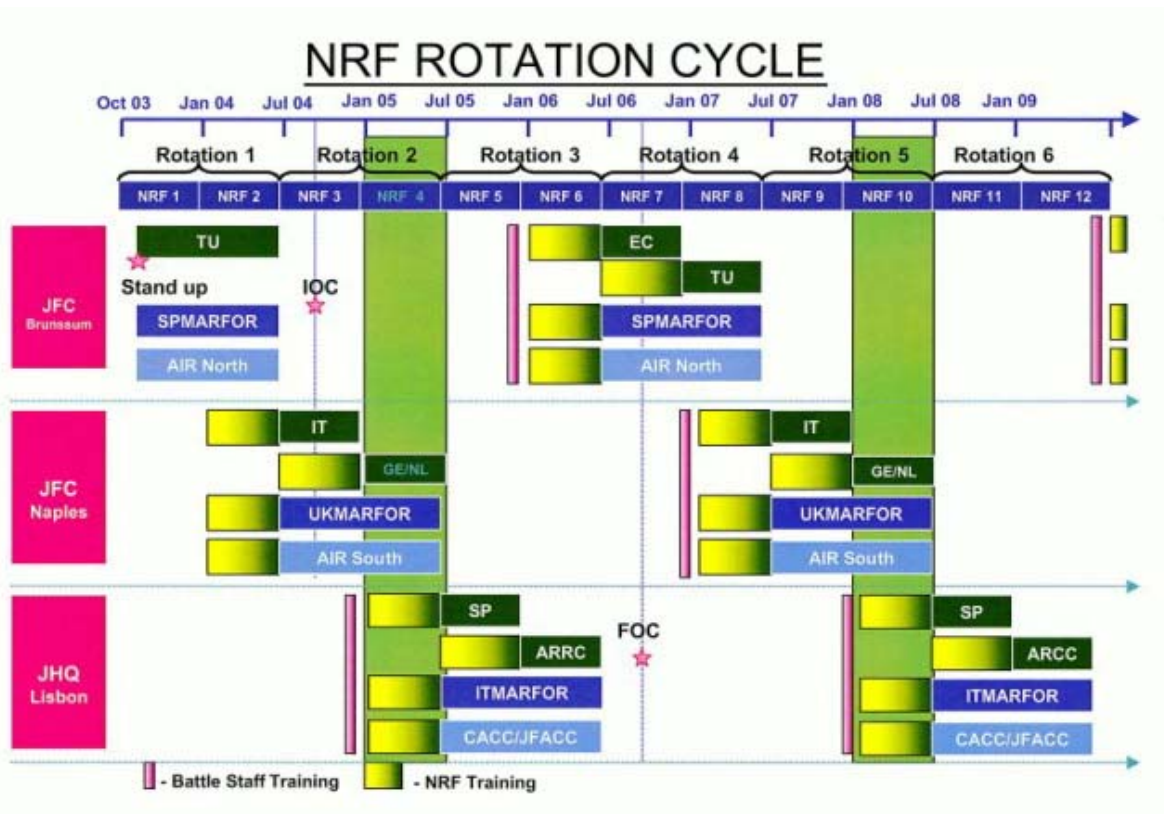
Na ravni enot sekvenca rotacij sil (vsak NRF-n) poteka v dveh ključnih fazah, ki temelji na predhodnem individualnem (nacionalnem) obdobju usposabljanja enot. Temu sledi prva šestmesečna pripravljalna faza usposabljanja in testiranja enot za povezljivost v posamezni NRF fazi (večnacionalno v okviru Nata). Druga šestmesečna faza pomeni pripravljenost in razpoložljivosti sil NRF »on call« (Lok 2005).

Fazama sledi še faza konsolidacije sil, ki pomeni obnovo sil in ponoven prehod pod nacionalne (predhodne) strukture in poveljstva (glej tudi Shemo 4.1). Poveljstva JFC in JHQ, ki poveljujejo NRF rotacijam, rotirajo letno. Eno stopnjo nižje so premestljive komponente poveljstev zračnih (ACC) in pomorskih sil (MCC), ki so določene za obdobje enega leta, medtem ko komponentno poveljstvo kopenskih sil (LCC) rotira vsakih šest mesecev, in sicer med šestimi Premestljivimi poveljstvi sil v visoki pripravljenosti (High Readiness Forces Headquarters – HRFH)⁷ (Lok 2005).

---

⁷ V Natu je oblikovanih 8 večnacionalnih korpusov, od tega je 6 hitro premestljivih (Rapid Deployable Corps – RDC) ali HRFH. V vojaško strukturo Nata je integriranih pet HRFH, in sicer: Zavezniški korpus za hitro

Shema 4.1: Rotacijski cikli NRF med 2003-2009

Vir: Lok. 2005.

Legenda kratic:

Land Component Command (LCC):

NRDC-IT: NATO Rapid Deployable Corps-Italy
 GE/NL Corps: German-Netherlands Corps
 NRDC-SP: NATO Rapid Deployable Corps-Spain
 ARRC-UK: Allied Rapid Reaction Corps-UK, 3rd (UK) Division
 EC-FR: EUROCORPS-France

Maritime Component Command (MAR):

UK MARFOR: British Maritime Force
 IT MARFOR: Italian Maritime Force
 SP MARFOR: Spanish maritime Force

Air Component Command (ACC):

CACC/JFACC: Configurable Aerospace C2/Joint Force ACC (IT, UK)
 Air North - Ramstein
 Air South - Izmir

posredovanje (Allied Rapid Reaction Corps – ARRC) z vodilno državo GBR poleg ostalih 16 sodelujočih držav, ter štirje RDC z vodilnimi državami ITA, ESP, TUR, DEU-NLD. Teh pet HRFH je pod neposrednim poveljstvom SACEUR ter politično avtorizacijo NAC za njihovo delovanje. Vsakršno delovanje šestega RDC t. i. Evrokorpusa pa morajo odobriti njegove članice BEL, FRA, DEU, LUX in ESP. HRFH so pripravljene na premestljivost svojih prvih elementov v roku 10 dni ter celotnih sil v roku do dveh mesecev. Hitro premestljivi korpusi lahko predstavljajo poveljstvo kopenski komponenti NRF za obdobje šestih mesecev, kot traja rotacijski cikel (The Rapid Deployable Corps 2009).

NRF predvideva sile za hitro posredovanje »*first force in*«, pripravljene na boj, sposobne premestitve ali odziva v 5 do 30 dneh, kjerkoli po svetu, in vzdržljive na operaciji do 30 dni (ali dlje ob dodatni logistični podpori) ter izvajanje številnih drugih aktivnosti (Faber 2003).

NRF sestavljajo naslednje glavne bojne sile (vse po Kugler 2007, 10):

1. okrepljena kopenska bojna enota na ravni brigade (2.500-3.000 pripadnikov), ki vključuje tri lahke pehotne bataljone (motorizirane ali zračno mobilne) in enega ali več lahkih oklepnih bataljonov, skupaj z artilerijo in elementi inženirstva, RKB obrambe in drugih podpornih elementov,
2. hitro odzivne zračne zmogljivosti s približno 40-imi bojnimi letali, podpornimi letali in helikopterji, zmožnih 200 letov na dan,
3. pomorske namenske sile, ki obsegajo bojno skupino letalonosilke, amfibijsko namensko skupino in bojno skupino površinskih plovil, skupno 10-12 plovil ali več,
4. dodatno komponento predstavljajo specialne sile, ki se lahko po potrebi dodajo združenemu delovanju vseh zvrsti. Kot operativna poveljstva za NRF se izmenjujeta Natovi poveljstva združenih sil v Neaplju in Brunssumu (Joint Forces Command – JFC) ter združeno poveljstvo v Lizboni (Joint Headquarters – JHQ) (NATO Response Force 2009).

Ključni strateški viri ali elementi zmogljivosti, ki omogočajo delovanje NRF so zračni premiki, obveščevalna zagotovitev in zaščita sil ter bojna podpora in zagotovitev delovanja (NATO Response Force trifold 2006).

Temeljne značilnosti NRF so: združeno delovanje zvrsti in povezljivost vojska sodelujočih držav članic, stalna razpoložljivost na zahtevo NAC, visoka stopnja pripravljenosti, visoka mobilnost v in zunaj ozemlja držav članic zavezništva oziroma premestljivost ter samozadostnost. Poleg naštetih ekspedicijskih značilnosti je koncept oblikovanja NRF fleksibilen in se mora prilagajati spremenjenim okoliščinam – spreminja številčno stanje ter strukturo sil in zmogljivosti NRF (ibidem).

Če na eni strani ekspedicijsko delovanje zahteva tehnološko napredne sile, pa se od NRF pričakuje, da bodo kot spodbujevalec vojaške transformacije zapolnile vrzel v ekspedicijskih zmogljivostih z zagotavljanjem združenih večnacionalnih in povezljivih sil,

ki so tehnološko napredne in vzdrževane na ravni visoke pripravljenosti. Namreč ko nacionalne enote rotirajo v okviru NRF delujejo kot pospeševalec sprememb in prototip za nadaljnje kratkoročne in srednjeročne spremembe v svojih nacionalnih silah, kar ima za posledico večjo zmožnost za hiter razvoj in oblikovanje sil ter nadaljnji pritisk za nadaljevanje transformacije v oboroženih silah in s tem posledično tudi na področje financiranja (Burwell in drugi 2006, 3). Nenazadnje NRF lahko spodbudijo tudi politične spremembe, saj zahtevajo hitrejši proces sprejemanja političnih odločitev na nacionalni in zavezniški ravni.

Ker se je v Natu z leti oblikovalo širše soglasje, da pomanjkljivosti NRF negativno vplivajo na njihov verodostojnost in uporabnost, so obrambni ministri Nata na srečanju v Bruslju leta 2009 potrdili nadaljnji razvoj NRF. Sprejeli so odločitev o novi strukturi in ureditvi sil NRF, ki bodo vsebovale jedro, element poveljevanja in kontrole ter t. i. »rezervne« sile, ki bodo na razpolago po potrebi. K bolj vzdržljivim in uporabnikom prijaznejšim prispevkom članic Nata, bo v veliki meri prispeval tudi posodobljen mehanizem generiranja in financiranja sil. S prvim januarjem 2010 naj bi se na dvanajst mesecev (iz sedanjih šestih) podaljšal tudi rotacijski cikel NRF (Transformation process given new impetus 2009). Verjetno pa s tem odločevalski proces izboljšanja koncepta NRF ni končan.

4.2.2.3 Cilji uporabnosti sil 2004

Na vrhu Nata v Carigradu 2004 je bil pohvaljen napredek od zastavljenih ciljev na Praškem vrhu, in sicer (točka 18.-19.): Natov večnacionalni JRKBO bataljon je dosegel končno operativno zmogljivost, razvoj NRF in novo ustanovljenih poveljstev, napredek v izvajanju PCC in pri drugih večnacionalnih projektih (strateški zračni in pomorski premik, oskrba goriva v zraku in AGS). Hkrati so se države obvezale, da bodo proučile možnosti raketne obrambe in okrepile nacionalna prizadevanja za oblikovanje bolj uporabnih sil »national usability targets« (Istanbul Summit Communiqué 2004, 21. točka).

V okviru uporabnosti sil (deployability & sustainability) premestljivost pomeni razpoložljive enote in opremo, ki so usposobljene in pripravljene ter obstajajo sredstva za njihov transport. Vzdržljivost pa pomeni napotitev enot na več kot eno operacijo, hkrati ob

katerem koli času in v različni stopnji pripravljenosti, z ali brez možnosti rotacije kontingentov (Giegerich in Nicoll 2008).

Slednje v praksi pomeni, da mora biti 40 % sestave kopenske komponente oboroženih sil države članice Nata strukturirane, pripravljene in opremljene za premestljive operacije pod okriljem Nata ali pod okriljem druge mednarodne organizacije (OZN, EU ipd.). Da bodo sile bolj vzdržljive pa mora 8 % sestave kopenske komponente oboroženih sil sodelovati ali biti namenjene za vzdržljive operacije (stalnost sodelovanja) v katerem koli času (ibidem).

Na podlagi omenjene pobude je Severnoatlantski svet razvil »input« in »output« indikatorje (velikost sil, premestljivost sil, zmogljivost izvajanja vzdržljivih operacij, izdatki za operacije in izdatki za opremo idr.), da bi zagotovil širši vpogled v uspešnost transformacije sil držav članic ter pridobil oceno o posamezni članici glede njene pripravljenosti in zmožnosti za delovanje (Garstka 2005, 8-11; Sturm 2005).

Sturm (2005) meni, da bi bilo treba podobno določiti cilje glede pomorskih in zračnih sil. Države tudi različno dosegajo dogovorjene cilje uporabnosti sil, zato tudi vrzeli med njimi še vedno obstajajo in izvajanje obrambnih reform se mora nadaljevati. Tudi 13. točka CPG 2006 ponovno poziva države k doseganju nacionalnih ciljev uporabnosti.

Na zasedanju obrambnih ministrov Nata v Budimpešti 2008 so se le-ti sporazumeli za dvig kriterija uporabnosti sil, in sicer premestljivost kopenskih sil s 40 na 50 % sestave kopenske komponente oboroženih sil. Na zasedanju obrambnih ministrov Nata v Bruslju 2009 pa so se sporazumeli tudi o dvigu kriterija vzdržljivih sil z 8 na 10 % sestave kopenske komponente oboroženih sil. Glede rokov doseganja dogovorjenih kriterijev med članicami še ni prišlo do soglasja, da bi te kriterije dosegale skladno z individualno zastavljenimi roki oziroma skladno z zmožnostmi (Ringsmose in Rynning 2009, 24).

4.2.2.4 Celostne politične smernice 2006

Na vrhu Nata v Rigi 2006 je bilo izpostavljena »nedeljivost varnosti« Nata ter poudarjena nujnost »solidarnosti znotraj zaveznitva za skupno soočanje z grožnjami 21. stoletja«, ki so kompleksne, včasih medsebojno povezane. Pri tem izstopajo terorizem, WMD in

sredstva za njegovo distribucijo ter izzivi, ki izhajajo iz nestabilnih območij, kot so propadle ali razpadle države (Riga Summit Declaration 2006, 2. točka).

Izpostavljeno je bilo sodelovanje Nata »v šestih⁸ operacijah in misijah v treh geografsko oddaljenih regijah, ki se raztezajo od Afganistana do Balkana, od Sredozemskega območja do Darfurja, kjer zavezništvo skupaj s partnerji s katerimi deli skupne vrednote, širi mir, demokracijo in varnost, skladno z določili Washingtonske pogodbe« (3. točka).

Kot ključni dokument, ki zagotavlja okvir in politične usmeritve za nadaljevanje transformacije Nata v naslednjih desetih do petnajstih letih, predvsem na področju zmogljivosti, disciplin planiranja in obveščevalnih zadev, so bile javnosti predstavljene leta 2006, dejansko pa sprejete že decembra 2005, Celostne politične smernice (Comprehensive Political Guidance – CPG).

Izvajanje določil CPG naj bi vodilo v razvoj bolj uporabnih zmogljivosti Nata za operacije in aktivnosti ter omogočilo učinkovitost, kredibilnost in odzivnost Nata v nepredvidljivem okolju 21. stoletja. CPG tako podajajo osnovno vizijo oziroma strateško podlago za nadaljevanje transformacije Nata, ki se mora implementirati na nacionalni kot tudi na ravni Nata (Savereux 2007).

Hierarhično gledano so CPG podrejene Strateškemu konceptu ter so izhodišče za dokumente, ki zagotavljajo usmeritve za specifična planska področja, kot so Ministrske smernice za planiranje sil ipd. CPG upoštevajo in izhajajo iz sprememb v varnostnem okolju, ki so se dogajale od leta 1999 dalje (Sturm 2005).

CPG se osredotočajo na zmogljivosti, saj določajo seznam njihovih zahtev in prioritet ter so podpora številnim planskim disciplinam Nata. Te zahtevane zmogljivosti pa CPG ne skušajo določiti v obliki določanja platform ali opreme (npr. tip ladje ali zahtevanje

---

⁸ Trenutno trajajoče aktivnosti in operacije Nata od leta 1999 dalje so: Kfor od junija 1999, izvajanje nadzora v Sredozemskem morju od oktobra 2001, Isaf od avgusta 2003, NTM-I od junija 2004, pomoč Afriški uniji od junija 2005 in protipiratske aktivnosti od aprila 2009 (NATO operations and missions – shematski prikaz. 2009. Dostopno prek:

http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_04/20090402_NATO_operations_and_missions.pdf (29. september 2009)).

določenega transportnega letala), ampak v določanju vrst zmogljivosti, ki se zahtevajo ter njihovega namena učinkovanja na bojišču (Savereux 2007).

Prioritetne zahteve zmogljivosti glede na CPG 2006 (16. točka, odstavki a-j) so:

1. zagotavljanje premestljivosti in vzdrževanje ekspedicijskih operacij na oddaljenih območjih z malo ali nič podpore države gostiteljice,
2. oblikovanje prilagodljivih in fleksibilnih visoko-pripravljenih sil (odstavek b) ter sorazmerno delitev bremen (8. točka),
3. bojevanje proti terorizmu in podpiranje upravljanja posledic,
4. zaščita kritičnih informacijskih sistemov pred kibernetiskim napadom,
5. zagotavljanje zmožnosti vodenja operacij v katerih se morajo Natove sile braniti pred JRKB in balističnimi raketami,
6. izvajanje operacij v zahtevnih geografskih in klimatskih pogojih,
7. prepoznavanje in bojevanje zoper nevarne dejavnike v urbanem okolju, z minimalno kolateralno škodo,
8. izboljšanje zmožnosti Nata za izvajanje operacij v katerih je treba izvajati celostni pristop »*comprehansive approach*«⁹, vključno s koordinacijo z različnimi ne/vladnimi akterji,
9. zmožnost izvajanja vojaške podpore za stabilizacijske operacije in aktivnosti, vključno z reformo varnostnega sektorja (SSR), razorožitvijo, demobilizacijo in reintegracijo vojaškega osebja ter humanitarno pomočjo ter
10. doseganje najvišje izvedljive ravni povezljivosti in standardizacije med zavezniškimi in partnerskimi silami.

CPG poleg naštetih prioritet zahtev zmogljivosti (kvalitativnih zahtev) navajajo kot *ključne prioritete*: združene in ekspedicijske sile in zmogljivosti za njihovo premestljivost in vzdržljivost; sile visoke stopnje pripravljenosti; zmogljivosti za soočanje z asimetričnimi grožnjami; informacijsko superiornost; zmogljivost združevanja številnih instrumentov

---

⁹ Koncept celostnega pristopa je Nato začel razvijati (in ga izpopolnjuje) z vidika povečevanja učinkovitosti njegove operacije Isaf v Afganistanu po letu 2005 in ki naj bi vključeval širok spekter civilnih in vojaških instrumentov zavezništva. Skladno s pristopom bi se spoštovali tudi mandati in avtonomija odločitev vseh vključenih akterjev ter se izboljšalo sodelovanje z drugimi mednarodnimi in nevladnimi organizacijami ter tudi z lokalnimi akterji, predvsem na področju planiranja in izvajanja operacij.

zavezništva, ki se uporabljajo v krizah ter zmogljivost koordinacije z drugimi (CPG 2006, 18. točka).

Za dosego teh zmogljivosti je potrebna odprtost za nove tehnologije, koncepte, doktrine in postopke, ki podpirajo pristop do operacij, kjer je sicer poudarek na ekspedicijskem vojskovanju za razliko od sil s postopno vzpostavitvijo pripravljenosti »*graduated forces*«, ki zahtevajo večje priprave za njihovo premeščanje na območje operacije. Takšen pristop ali planiranje, ki temelji na učinkih EBP oziroma EBAO¹⁰ operacije bo Nato moral še nadgraditi in bo morda vključeval tudi širše situacijsko zavedanje, pravočasno planiranje operacij in politično odločanje, izboljšane povezave med poveljniki, senzorji in oborožitvenimi sistemi ter skladno premeščanje in sodelovanje združenih ekspedicijskih sil za dosego največjega učinka (CPG 2006, 17. točka).

Preverjanje implementiranja določil CPG v državah članicah Nata se izvaja iz dveh vidikov, in sicer s spremljanjem in ocenjevanjem izpolnjevanja zahtevanih zmogljivosti ter z izboljšavo procesov Nata za prepoznavanje in oblikovanje zahtevanih zmogljivosti (vključno s spremembo procesa obrambnega planiranja in reformo poveljniške strukture Nata).

Ringsmose in Rynnin (2009, 21-24) opozarjata, da bo v procesu realizacije zagotovo največ težav pri realizaciji določil 11. točke CPG, ki določa raven ambicij in 16. točke, ki nalaga Natu in državam, za kaj naj planira/jo. Vsekakor se bo vse začelo in končalo pri delitvi vlog, tveganj, bremen oziroma pri zagotavljanju zadostnih in razpoložljivih obrambnih virov za razvoj zahtevanih sil in zmogljivosti.

4.2.3 Smernice razvoja vojaških zmogljivosti med 2008-2009

Kljub temu, da so se države strinjale, da je bil narejen velik napredek v obrambni transformaciji sil in zmogljivosti, še posebej na področju prioritet, ki so bile zastavljene v CPG 2006, pa so se že na vrhu Nata v Bukarešti 2008 zavezale, da bodo na posameznih področjih še bolj spodbujale napredek, in sicer (Bucharest Summit Declaration 2008, 45. točka):

---

¹⁰ Izhodišča za operacije EBAO so bila narejena že v Carigradu 2004, dejansko pa določena v CPG.

1. Za zagotavljanje sil za operacije in druge obveznosti bo treba povečati premestljivost in vzdržljivost sil. Prav tako bodo države morale nameniti več sil za vzdrževanje NRF in izboljšati dostopnost operativne in strateške rezerve za podporo operacij Nata, vključno z izboljšanjem javne diplomacije.
2. Izpostavljen je nadaljnji razvoj zahtevanih zmogljivosti za izvajanje celotnega spektra operacij Nata in za odpravo določenih mankov »*shortfalls*«. Pri tem bo treba izboljšati strateški prevoz in premik znotraj bojišča, predvsem helikopterje za izvajanje operacij »*mission-capable*«. Posebej so dobrodošle individualne pobude držav kot tudi večnacionalna logistika. Sicer pa bodo države članice Nata v prihodnje okrepile informacijsko prednost prek mrežnih zmogljivosti, povečale situacijsko zavedanje na morju »*maritime situational awareness*« in pravočasno zagotovile zmogljivost za nadzor bojišča iz zraka (AGS). Še naprej si bodo prizadevale tudi za povečanje zmogljivosti in povezljivosti sil za specialno delovanje.
3. Države članice so se zavezale, da bodo razvijale zmogljivosti in celovite politike za soočanje s pojavljajočimi se grožnjami in izzivi varnosti, še posebej za preprečevanje proliferacije WMD in obrambo pred JRKB grožnjami.
4. Da bo zavezništvo pravočasno in v predvidenem obsegu realiziralo CPG bo morale izvesti reformo svoje strukture in procesov, preoblikovati mirnodobno strukturo Natove poveljniške strukture v bolj linearno in učinkovito ter reformirati proces obrambnega planiranja.

Že pred in v času vrha Nata v Bukarešti leta 2008 pa so se začele kazati težave, s katerimi se soočajo države v operaciji Isaf Afganistanu, predvsem glede »premajhnega« obsega nacionalnih prispevkov, ki je bil očitno predvsem Nemčiji in novim članicam, kot tudi glede nacionalnih omejitev (Z. R. 2008).

Natova 60. obletnica v Kehl/Strasbourg 2009 je prišla v času izzivov in obremenitev za zavezništvo (Kupchan 2009). Na vrhu sta bili prvič kot novi članici prisotni tudi Albanija in Hrvaška tako da je Nato prvič zasedal v razširjeni 28-članski zasedbi.

Sprejete so bile odločitve glede modernizacije zmogljivosti, širitvenega procesa, sodelovanja Nata z drugimi mednarodnimi organizacijami in državami ter glede drugih nalog in operacij, pri čemer je bilo poudarjeno, da ostaja Isaf prioritarna operacija Nata.

Glede razmer na Kosovu pa so se zavzeli, da mora misija Kfor ostati in da še ni pravi čas za zmanjševanje ali umik Nata (Kehl/Strasbourg Summit Declaration 2009, 10. točka)¹¹. Sprejeto je bilo Poročilo o zmogljivostih in silah, ki predstavlja jasen presek napredka na posameznih transformacijskih pobudah in podaja smer njihovega prihodnjega razvoja, ki da mora v času omejenosti finančnih sredstev ostati na enaki ravni (Kehl/Strasbourg Summit strengthens Transatlantic Link and looks at NATO's future challenges 2009).

Države članice so se zavezale individualno in kolektivno izboljšati (kvalitetno in količinsko) zmogljivosti, ki so potrebne za doseganje prioritet razvoja zmogljivosti, določene v CPG 2006 (Kehl/Strasbourg Summit Declaration 2009, 42. točka). Pozdravljen je bil tudi storjen napredek v smeri izboljšanja poveljniške strukture v bolj uspešno in učinkovito ter dosežen sporazum o posodobljenem procesu obrambnega planiranja (43. točka).

Ponovno je bil poudarjen pomen in vloga sil NRF, ki bodo v prihodnje morale biti sposobne odzivanja na nove in nepredvidljive krize za kolektivno obrambo ali operacije kriznega odzivanja zunaj meja Nata (ibidem). Na zasedanju obrambnih ministrov Nata v Bruslju junija 2009 pa so bili določeni ukrepi za doseganje teh ciljev z izboljšanjem financiranja NRF in njihovo uporabnost »employability«.

Države so se zavezale, da bodo še naprej razvijale zmogljivosti in politike za odpravo posameznih mankov, predvsem razvoj in razporeditev »fielding« ključnih zmogljivosti, ki omogočajo delovanje helikopterjev zmožnih za operacije, strateški prevoz in sistem AGS, ob hkratnem pospeševanju primerne delitve bremen, tveganj in stroškov.

Nenazadnje, sprejeta je bila odločitev o začetku procesa izdelave nove strategija delovanja Nata v prihodnje t. i. novega strateškega koncepta Nata, ki bo opredeljeval dolgoročno vlogo zavezništva v 21. stoletju (1. točka) ter naj bi bil sprejet na vrhu Nata v Lizboni, jeseni 2010.

---

¹¹ Postopen umik Nata iz Kosova na račun krepitev sil Isafa v Afganistanu je bil napovedan na spomladanskem zasedanju obrambnih ministrov držav članic Nata v Bruslju med 11. in 12. junijem 2009.

Nato je svojo oceno prihodnjega varnostnega okolja, kot enega izmed izhodišč za svojo strategijo prihodnosti, podal v okviru Projekta mnogovrstnih prihodnosti (Multiple Future Project – MFP). Za oblikovanje študije je bilo odgovorno Poveljstvo za transformacijo (ACT). Namen projekta, katerega zaključki in priporočila so bili predstavljeni Natovim poveljstvom in tudi Vojaškemu odboru aprila 2009, je bil preučiti grožnje in izzive, ki bi lahko v prihodnje predstavljale tveganje za interese, vrednote in prebivalstvo zavezništva ter podati predloge »odločevalcem v Natu« za pripravo zavezništva na vseh področjih delovanja na negotovo in neznano prihodnost do leta 2030 (MFP 2009, 3).

4.3 POMEN PROCESA ŠIRITVE NATA

Politika širitve Nata, kot del politične transformacije, je vključevala in tudi danes obsega različne mehanizme, kriterije in pogoje za učinkovitejše vključevanje držav v Nato. Zahtevane vojaške zmogljivosti morebitnih novih članic Nata ali partneric so se uresničevale prek sprejetih pobud in programov za poglobitev »vojaško-obrambne« povezljivosti z Natom.

Od podpisa Severnoatlantske pogodbe leta 1949 so se 12 ustanoviteljicam Nata (Belgiji, Kanadi, Danski, Franciji, Islandiji, Italija, Luksemburgu, Nizozemski, Norveški, Portugalski, Združenemu Kraljestvu in ZDA) v letih hladne vojne pridružile še štiri države, s čimer se je skupno število Natovih zaveznic povečalo na 16. Leta 1952 postaneta novi članici Nata Grčija in Turčija, 1955 Zvezna Republika Nemčija (ZRN), 1982 Španija, po padcu berlinskega zidu pa se pridruži Natu leta 1990 tudi vzhodni del, danes združene Nemčije, Nemška Demokratična Republika (NDR).

Češka, Madžarska in Poljska, kot nove demokracije Srednje in Vzhodne Evrope in nekdanje članice Varšavskega pakta, so se zavezništvu pridružile marca 1999 na vrhu Nata v Washingtonu, kot prve tri nove članice po koncu hladne vojne. Nato je odprl vrata zgolj za tri države, kljub temu da je interes za članstvo leta 1997 izrazilo kar 12 držav, članic Partnerstva za mir (PzM). V Washingtonu so zato voditelji Nata poudarili da bodo njegova vrata ostala odprta tudi v prihodnje.

Druga širitev Nata po koncu hladne vojne, najavljena v Pragi 2002, se je odvijala v drugačnem tempu kot prva: širitev je Nato politično okrepila, poglobila regionalno

stabilnost, zavarovala demokracije v Vzhodni in Srednji Evropi ter izbrisala t. i. Stalinovo črto delitve Evrope (Segell, 2005). V zavezništvo je bilo od desetih kandidat, povabljenih le sedem držav: Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Romunija, Slovaška (vse nekdanje članice Varšavskega pakta) in Slovenija. Že ob njihovem povabilu leta 2002 na vrhu Nata v Pragi je bilo poudarjeno, da se bo s širitvijo »okrepila varnost vseh na evro-atlantskem območju in prispevalo k doseganju skupnega cilja celotne in svobodne Evrope, združene v miru in s skupnimi vrednotami« (Prague Summit Declaration 2002, 2. točka).

Vseh sedem držav je bilo vključenih v PzM vse od njegove ustanovitve ter uživalo njegove ugodnosti, prav tako so vse od leta 1999 sodelovale v Akcijskem načrtu za članstvo (ANČ), s čimer so še poglobile tesno sodelovanje z zavezništvom. In četudi ni vsem uspelo na vseh področjih v popolnosti izpolniti zahtevanih pogojev, sil in zmogljivosti za članstvo v Natu, je bilo njihovo sodelovanje nagrajeno s članstvom (Vukadinović in drugi 2006, 136).

Ravno ob praznovanju Natove 60. letnice leta 2009 na vrhu v Kehl/Strasbourg sta postali novi članici Nata Albanija in Hrvaška, pri čemer je nov generalni sekretar Nata A. F. Rasmussen ponovno napovedal, da vrata Nata ostajajo še naprej odprta. Makedonija zaradi nerešenega ozemeljskega spora z Grčijo ostaja v ANČ, ali bosta bili povabljeni v ANČ v bližnji prihodnosti tudi Gruzija in Ukrajina, pa bo odvisno od razvoja dogodkov na geo-političnem parketu med Natom, ZDA, Evropo na eni strani ter Rusijo, Kitajsko in Indijo na drugi strani. Verjetnost, da ju bo BiH z vstopom v ANČ prehitela je veliko večja.

Po Simonu (2000, 18-20) obstajajo trije glavni dejavniki, ki določajo okvir možnosti Natove širitvene politike, ki jih povzemam v nadaljevanju.

1. Politični dejavnik

Kljub vsem Natovim aktivnostim z ANČ partnerkami, ki si prizadevajo za članstvo, je še vedno ključno vodilo politična odločitev za članstvo. To načelo bo ostalo tudi v prihodnje jedro Natove širitvene politike, vendar bo ta »politična izbira« za prihodnje članice morala biti omejena, sicer bo ANČ pri kandidatkah za članstvo, ki bodo izpolnjevale politične, gospodarske in vojaško-obrambne reforme, izgubil svojo kredibilnost in legitimnost.

Sicer pa je Nato vedno vztrajal, da odločitev ne temelji samo na tehničnem ali obrambnem napredku »NATO «acqui« ali demokratičnih in obrambnih reformah (kot to določajo Študija o širitvi Nata, Okvirni dokument o PzM, ANČ itd.). Na odločitve o širitvi vplivajo notranje politike in javno mnenje v članicah, medzavezniška politika ter mednarodni dogodki oziroma trenutne varnostne razmere v svetu. Za odločitev o širitvi Nata je namreč potreben konsenz med članicami Nata, da se bo s povečanjem članstva (prihodom novih članic) povečala tudi skupna varnost zavezništva. Na vse bo vplivala celota vprašanj, ki jih je težko predvideti, gospodarski trendi, proces širitve EU, krizne razmere ter druge mednarodne okoliščine.

2. Geostrateški dejavnik

Po koncu hladne vojne se je geostrateški dejavnik na odločitve o širitvi Nata spreminjal skladno s spremembo osredotočenosti nalog Nata: od nalog in aktivnosti na podlagi 5. člena Washingtonske pogodbe, k bolj verjetnim operacijam in nalogam iz 4. člena oziroma t. i. operacijam zunaj 5. člena¹². Nova osredotočenost Nata pomeni tudi drugačne in/ali spremenjene obveznosti njegovih držav članic. Tudi določila iz Študije o širitvi Nata (1995) so jasno izpostavila, da bo članstvo v Natu temeljilo na večih pogojih, ne samo na sposobnosti prispevati k varnosti zavezništva.

Kljub vsemu je bila za nekatere kot kriterij za članstvo ključna geografska pozicija kandidatke. Tako sta bili obravnavani kandidatki Slovenija in Slovaška leta 2002, ki sta pomenili strateški zemeljski most z Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo, upoštevajoč obveznosti iz 5. člena. Tako naj bi vse države Jugovzhodne Evrope s članstvom v Natu pridobile geostrateško vrednost, še posebej z vidika prihodnjih morebitnih kriz na Balkanu

---

¹² V okviru Nata danes obstajata dve široki kategoriji operacij kriznega upravljanja »*crisis management operations*«, ki zadevajo države članice, in sicer operacije kolektivne obrambe, ki temeljijo na 5. členu Severnoatlantske pogodbe in operacije kriznega odzivanja (t. i. operacije zunaj 5. člena). Slednje se lahko opredeli kot operacije za podporo miru »*peace support*«, in ki vključujejo različne oblike operacij: preprečevanje konfliktov (*conflict prevention*), ukrepe za ohranjanje (*peace-keeping*) in vzpostavljanje (*peace enforcement*) miru, oblikovanje miru (*peacemaking*), graditev miru (*peace-building*), preventivno nameščanje sil (*preventive deployment*) in humanitarne operacije (*humanitarian operation*)s«. Natovo delovanje na Balkanu in Afganistanu sta primera operacij kriznega upravljanja v tej drugi kategoriji (NATO Handbook 2006, 45).

ali z vidika povečanja ali spoštovanja energetskih resursov Nata v Kaspijskem bazenu ali celo na Bližnjem, Srednjem vzhodu.

Geostrateški dejavniki bodo tudi v prihodnje ostali pomembni, vendar bodo igrali drugačno vlogo, in sicer v izzivih in grožnjah, ki zahtevajo delovanje Nata zunaj njegovega območja delovanja.

3. Tehnični dejavnik

Ko je bil leta 1994 sprejet program PzM, ni bilo zavedanja, kako pomemben mehanizem Nata bo z leti postal. Večina držav, ki je takrat izrazilo željo za članstvo, je bilo razočaranih, saj so v PzM videli zgolj »politiko za odložitev članstva«. Z leti se je program PzM krepil, dopolnjeval in spreminjal, cilje povezljivosti so nadgradili partnerski cilji za povezljivost, sile in zmogljivosti. Ti novi cilji v okviru procesa planiranja in ocenjevanja (Planning and Review Process – PARP) omogočajo partnerkam, prihodnjim članicam, razviti sile in zmogljivosti za podporo operacijam in aktivnostim Nata. Nato je na partnerke razširil tudi standardizacijske sporazume (STANAGs), s čimer se je še povečala povezljivost partnerk s članicami.

Leta 1999 sprejeti ANČ pa naj bi novim, prihodnjim članicam pomagal razviti sile in zmogljivosti za skupno delovanje z Natom v okviru novega koncepta operativnih zmogljivosti. ANČ je v primerjavi s Študijo o širitvi Nata 1995 še bolj konkretiziral pogoje, ki jih morajo kandidatke za članstvo izpolniti ter je vključeval tudi izkušnje iz širitve 1999.

Širitev Nata je trajajoč in dinamični proces, ki temelji na 10. členu Severnoatlantske pogodbe 1949, ki določa, da je »članstvo v Natu odprto za vsako evropsko državo, ki bo spoštovala določila te pogodbe in bo prispevala k varnosti in stabilnosti severnoatlantskega območja«. Za pričakovati torej je, da se bo število članic Nata v prihodnje povečevalo, le da bodo širitve (verjetno) veliko bolj preudarne, toda še vedno politične oziroma geostrateške, konsenz zanje pa bo verjetno zaradi tolikšnega članstva tudi težje doseči, razen če ne bo prišlo v prihodnosti do redefiniranja procesa odločanja v Natu, na kar vse več in več večjih držav v zadnjih letih opozarja kot nujno potrebno za bolj učinkovito in uspešnejše funkcioniranje organizacije v prihodnje.

Glede na politični ali strateški vidik širitve Nata sta bili prvi dve širitvi 1999 in 2004 strateški odločitvi v Natu, medtem ko je bila širitev 2009 bolj politična poteza Nata (Morelli in drugi 2008).

Vsekakor lahko na podlagi do sedaj navedenih pogojev za članstvo v zavezništvu glede na Študijo o širitvi Nata, programa PzM, ANČ in ostalih zahtev partnerskega sodelovanja zaključim, da so pogoji za članstvo v Natu zgolj splošne ravni. Očitno so bile v vseh dosedanjih širitvah pomembnejše politične odločitve in geostrateški dejavniki, kot pa obrambno-vojaško izpolnjevanje pogojev za članstvo v Natu.

4.4 DEJAVNIKI RAZVOJA VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI V NATU

Razvoj vojaških sil in zmogljivosti, ki naj jih vse članice Nata razvijajo, je predstavljen z vidika vojaško-obrambne transformacije Nata oziroma glede na ključne dejavnike, ki vplivajo na njihov razvoj. Pri tem se izhaja iz že opredeljenih okoliščin obrambne transformacije ter geostrateških sprememb mednarodnega varnostnega okolja.

4.4.1 Pravična in sorazmerna delitev bremena (burdensharing)

Bistvo vsakega zavezništva ali zveze je, kot že ime samo po sebi zgovorno pove, »zavezanost« k dogovorjenim in s podpisom jamčenim pravilom oziroma načelom. Ta pravila obsegajo določene ugodnosti, ki pa niso same po sebi dane, zato je v zameno treba tudi prispevati, biti solidaren, nositi del bremena. Skratka, vloge so jasno definirane in znane po principu »give and get«. Teorija je očitno jasna, vendar ko pogledamo primer zavezništva – Nato – v realnosti, so razmere popolnoma drugačne.

Delitev bremena je bila vedno aktualna tema v Natu. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil poudarek na finančnem vidiku delitve bremen med članicami Nata in na potrebi evropskih članic, da prevzamejo večji delež stroškov kolektivne obrambe, vključno s finančno podporo stroškov, ki so jo imele stacionirane ameriške sile v Evropi (Pfeiffer 2008, 113).

Finančni pritisk glede delitve bremena je ostal tudi v prvi polovici osemdesetih let, posebej pa so ga spodbujale ZDA, za nekatere evropske država pa je bil celo zavajajoč. ZDA so se

strinjale, da kriterij višine obrambnih izdatkov ni zadosten in da dejansko štejejo zmogljivosti, ki se zagotovijo z ustrezno višino sredstev. Razlika je le v tem, da je težje meriti rezultate »outputs« z vidika zmogljivosti, kot z vidika deleža BDP namenjenega za obrambo (Pfeiffer 2008, 114).

V osemdesetih letih se poziv po povečanju obrambnih izdatkov na 3 % BDP ni v celoti implementiral, vendar pa so številne države povečale svoje outpute. Sprejeta je bila tudi Pobuda o konvencionalnih obrambnih izboljšavah (Conventional Defence Improvement Initiative – CDII). Neposredno po koncu hladne vojne so se zmanjšale potrebe po obrambnih izboljšavah, delitvi bremena in potrebi po merjenju outputa, saj se je Nato ukvarjal predvsem z iskanjem načina po opravičevanju svojega nadaljnjega obstoja zaradi spremenjenih varnostno-političnih razmer in koncem blokovske delitve sveta (Pfeiffer 2008, 114-115).

V devetdesetih je odstotek BDP za obrambo zaradi mirovne dividende postal nepomemben oziroma je zaradi nje začel upadati, za planerje pa je postalo bolj pomembno katere zmogljivosti se potrebujejo in koliko ali kolikšen delež njih. Ta leta so prinesla drastično zmanjšanje obsega in pripravljenosti oboroženih sil v Natu, večina premeščenih sil v Nemčijo pa je bila odpoklicanih. Kljub razvoju dogodkov, pa se nasilje po koncu hladne vojne ni nehalo, postalo je celo bolj izrazito (Pfeiffer 2008, 116-117).

Spremenjeno, nepredvidljivo in kompleksno mednarodno varnostno okolje 21. stoletja je tako pred članice postavilo večje pritiske in breme oziroma zahtevalo od držav večjo solidarnost in pripravljenost k izpolnjevanju zavezanih in skupno sprejetih aktivnosti, še posebej z vidika angažiranja v vseh trajajočih operacijah in aktivnostih Nata.

Deklarativno je k večji delitvi bremena na prelomnici stoletja pozval že Strateški koncept Nata 1999 v svoji 42. točki, pri čemer je »...doseganje sprejetih ciljev zavezništva izjemno odvisno od sorazmerne delitve vlog, tveganj in odgovornosti, kot tudi ugodnosti skupne obrambe«. Tudi CPG 2006 v 26. točki pozivajo države naj ne zmanjšujejo svojih obrambnih sredstev oziroma naj jih še povečajo, saj razvoj zmogljivosti, transformacija in soočanje z grožnjami ne bodo mogoči brez izpolnjevanja tega kriterija.

Tudi na naslednjih vrhih Nata v Bukarešti 2008 in Kehl/Strasbourg 2009 je bilo poudarjeno, da transformacija Nata ne bo mogoča, če države članice ne bodo zagotovile zadostnih in ustrezno razporejenih prioritarnih virov in sredstev, zato so bile države ponovno povabljene k nadaljnjemu individualnemu in kolektivnemu zagotavljanju potrebnih sredstev za izvajanje operativnih in transformacijskih nalog, ki jih Nato potrebuje (Bucharest Summit Declaration 2008, 46. točka; Kehl/Strasbourg Summit Declaration 2008, 47. točka).

Prav tako so bile vse države, katerih obrambni izdatki upadajo pozvane, da upočasnijo ta upad ter imajo za cilj povečanje nominalnih obrambnih izdatkov (Bucharest Summit Declaration 2008, 46. točka). Z vidika trajajočih gospodarskih razmer pa si bodo države morale prizadevati za prioritizacijo obrambnih izdatkov in reprogramiranje v smeri izboljšanja učinkovitosti pri izgradnji zmogljivosti za izvajanje celotnega spektra aktivnosti Nata (Kehl/Strasbourg Summit Declaration 2008, 47. točka). Tudi Deklaracija o varnosti zavezništva (2009) v svojem petem odstavku ponovno poziva države članice Nata, da »morajo sorazmerno deliti tveganja in odgovornosti.«

Sicer pa se je v 21. stoletju poziv po doseganju kriterija obrambnih izdatkov (v primerjavi z obdobjem osemdesetih let prejšnjega stoletja) »znižal« na 2 % BDP, vendar je in še vedno predstavlja težavo pri doseganju te ravni za večino članic zavezništva.

Iz operativnega ali praktičnega vidika »*fair and equal burden sharing*« v Natu zajema solidarnost in sorazmerno *delitve vlog, tveganj in odgovornosti* oziroma obveznosti med državami članicami Nata na številnih področjih:

1. *Višina nacionalnih izdatkov za obrambo (nominalno in delež BDP)*. Ti stroški ali izdatki so namenjeni za zagotavljanje lastne, nacionalne obrambe in varnosti ter prispevanje za Nato. S tega vidika je meja dveh odstotkov BDP za obrambo tista, ki naj bi zagotavljala ustrezno raven pripravljenosti.
2. *Prispevki držav v operacijah*, ki obsegajo sile in zmogljivosti (z vso logistično podporo bojnemu delovanju in zagotovitve delovanja), kot tudi štabne (poveljniške in obveščevalne idr.) položaje, ob izpolnjevanju nacionalnih ciljev uporabnosti sil (premestljivosti in vzdržljivosti). Ključni problem so tudi nacionalne omejitve »*caveates*« za delovanje sil v določeni stopnji ogroženosti ali varnostni situaciji, kar dodatno predstavlja težavo za poveljnika operacije. Kujat (2005) meni, da problem

predstavljajo tudi režimi financiranja, ki jih sedaj krijejo udeleženske operacije same, saj ne ustrezajo povečanim operativnim zahtevam in aktivnostim in tako ne omogočajo boljše delitve bremena glede operacij in obvez v okviru Nata.

3. *Prispevki držav v reakcijske, ekspedicijske sile (npr. NRF)*, pri čemer je treba slediti ne samo ustrezni opremljenosti in izurjenosti, ampak tudi in predvsem doseganju njihove ustrezne ravni pripravljenosti (LoA).
4. *Delež prispevanja v skupne proračune in programe Nata* (Vojaški proračun, Civilni proračun ter Natov program varnostnih investicij – NSIP). Nacionalni prispevki za skupne proračune se dogovorijo na ministrski ravni ter se izračunajo na podlagi nacionalnih BDP po določeni formuli. V to kategorijo sodi tudi prispevanje in sodelovanje v skupnih pobudah in izgradnji skupnih zmogljivosti Nata, na primer Sistem za zgodnje opozarjanje iz zraka (AWACS), Nadzor bojišča iz zraka (AGS) ter delitev upravljalvske vloge v Natu.
5. *Izgradnja sil in zmogljivosti*. Države članice prek nacionalnih proračunov zagotavljajo njihovo doseganje in/ali izgradnjo v okviru realizacije s konsenzom sprejetih t. i. ciljev sil »force goals« za posamezno državo članico Nata. Integracija držav v proces obrambnega planiranja Nata pa jim omogoča njihovo učinkovitejšo in transparentnejšo implementacijo.

Iz Tabele 4.2 je razvidno vseh 28 držav, danes že članic Nata, ter trend njihovih deležev za obrambo od leta 1993, ko nekatere izmed njih še niso bile članice Nata niti bile vključene v PzM ali ANČ, do leta 2007, ko je večina izmed njih že bila del zavezništva in se s tem zavezale k prispevanju vsaj 2 % BDP za izgradnjo sil in zmogljivosti, potrebnih za izvajanje skupne strategije Nata.

Leta 1993, podobno velja za leto 1996, so za obrambo prispevale več kot štiri odstotke BDP: GRC, ZDA, TUR, EST in ROU. Pri tem izstopa CRO, kot takratna nečlanica, s kar 10,0 % BDP za obrambo, k čemur je botrovala domovinska vojna v kateri je bila takrat država.

Najmanjši delež, pod dvema odstotkoma BDP, so v vseh obdobjih do 2007, namenjale DEU, CAN, LTU, BEL, ESP, LUX in seveda ISL, pri čemer so DAN, HUN, SVN dosegle ali presegle mejo dveh odstotkov BDP le leta 1993.

Tabela 4.2: Deleži BDP za obrambo med 1993-2007

	DRŽAVE	1993	1996	1999	2002	2004	2007e
1	BEL	1,8	1,6	1,4	1,3	1,3	1,1
2	DAN	2,0	1,8	1,6	1,6	1,5	1,3
3	FRA	3,4	3,0	2,7	2,5	2,6	2,4
4	DEU	1,9	1,7	1,5	1,5	1,4	1,3
5	GRC	5,5	4,5	4,8	4,3	2,9	2,8
6	ITA	2,1	1,9	2,0	2,1	2,0	1,8
7	LUX	1,1	0,8	0,8	0,9	0,7	0,7
8	NLD	2,3	2,0	1,8	1,6	1,7	1,5
9	NOR	3,1	2,4	2,2	2,1	2,0	1,4
10	PRT	2,9	2,5	2,2	2,1	1,7	1,5
11	ESP	1,7	1,5	1,3	1,2	1,3	1,2
12	TUR	4,1	4,1	5,4	4,9	3,1	2,7
13	GBR	3,6	3,0	2,5	2,4	2,3	2,3
14	CAN	1,9	1,5	1,3	1,2	1,2	1,3
15	USA	4,8	3,7	3,0	3,4	4,0	4,0
16	ISL	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17	CZE	3,1	2,4	2,2	2,1	1,9	1,6
18	HUN	2,0	1,1	1,6	1,9	1,5	1,1
19	POL	2,5	2,8	2,0	1,9	1,9	1,9
20	EST	4,5	2,5	1,6	1,6	1,5	1,6
21	LVA	2,9	3,5	1,0	1,8	1,3	1,7
22	LTU	1,9	4,3	1,0	1,8	1,4	1,2
23	ROU	4,3	2,3	1,8	2,4	2,1	1,9
24	SVK	2,0	2,6	1,9	2,0	1,8	1,7
25	SVN	2,8	1,8	1,8	1,5	1,5	1,6
26	BGR	2,9	3,3	3,3	2,5	2,4	2,3
27	CRO	10,0	6,9	4,1	2,4	2,0	1,9
28	ALB	3,2	6,7	3,6	2,5	1,4	1,8

Opomba/Vir:

1 - Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1993-2007.

2 - *The Military Balance. 1993-2008.*

3 - *SIPRI data on line. 1993 in 2004-2007.*

4 - "e" estimate/ocena

V letih 2004 in 2007 je opaziti večje število držav z deležem BDP za obrambo pod dvema odstotkoma oziroma manjše število držav je nad ali na meji kot leta poprej. Če je bila leta 1993 statistična sredina 2,9 in je leta 2002 znašala 2,0, je bila leta 2007 samo še 1,7 odstotna.

Povprečje po letu 2002 kaže, da so mejo dveh odstotkov BDP za obrambo presegale zgolj BGR, ROU in CRO, povprečje 1,9 odstotka BDP za obrambo pa CZE, POL in ALB, kar je zgolj slaba polovica vseh novink.

Pffeifer (2008, 107) meni, da bodo države članice namenile, vzdrževale in izvajale svoje obveze »commitments« do Nata le, če bodo prepričane, da gre za sprejemljivo zavezanost »reasonable commitment«. V to zavezanost pa bodo bile prepričane samo v primeru, če bodo dobile občutek, da so druge članice Nata enako in v enaki meri zavezane »equally committed« ter da vsaka nosi sorazmeren del »fair share« skupnega bremena »overall burden«, pri čemer pomembno vlogo nosi tudi proces obrambnega planiranja v Natu.

V Natu obstajata dva različna vidika delitve bremen, ki pa sta tesno povezana. Iz dokumentov Nata je načelo delitve bremen razvidno kot »potreba vsake članice Nata, da izvaja in da je videti, da izvaja sorazmeren del skupnega bremena«. Razlika je, tako Pfeiffer (2008, 118), med tem, kaj države imajo in med tem, kaj so države pripravljene prispevati v/za Nato. Obrambni pregledi držav kažejo, da države kolektivno gledano sicer dosegajo raven ambicij, vključno s silami za operacije v okviru Nata, vendar je napotitev kontingenta na operacijo politično in psihološko, kot tudi finančno in vojaško breme za državo, zato je toliko večje odstopanje bremena na druge države.

Prav tako so se v primerjavi s preteklostjo Natove sile spremenile od sil za odvrčanje k silam za uporabo, zato so države toliko bolj previdne in zadržane pri prispevanju sil za Natove operacije (Kujat 2005).

Dejstvo namreč je, da so nekatere nove članice v zavezništvu videli zgolj zatočišče pred vzhodnim nasprotnikom, vendar jim sedaj manjka strateške kulture ali celo osnovnih sredstev za sodelovanje v politično kompleksnih intervenirajočih operacijah kriznega upravljanja. Nekatere med njimi so želele le obrambo pred npr. Rusijo, kar pa naj bi jim zagotovile predvsem ZDA. Bistvo njihovega članstva je bilo le »biti del« kluba kolektivne obrambe, vendar »brez (večjih) obveznosti«. Šele kasneje so dojele (nekatero še vedno niso)¹³, da članstvo v Natu pomeni tudi odgovornosti (Lindley-French 2006, 271).

---

¹³ Opomba v oklepaju dopisala avtorica magistrskega dela.

Kljub temu, da nekateri (Pffeifer; Kujat) rešitev za odpravo dilem in težav v zvezi delitvijo vlog, tveganj in odgovornosti vidijo v posodobljenem in celovitem procesu obrambnega planiranja, pa sem sama veliko bolj skeptična, vsaj če upoštevam dejstvo, da je finančno prispevanje v veliki meri odvisno od blagostanja ali razvitosti države, prispevanje za operacije brez nacionalnih omejitev, vsaj od nacionalne zakonodaje in javnega mnenja, razvoj zmogljivosti in sil, pa predvsem od politične volje in pripravljenosti vladajoče koalicije posamezne države, da planira na nacionalnih ravni ter nameni in razporedi sredstva skladno z dogovorjenimi zahtevami in strategijo v Natu.

Kujat (2005) dodaja, da bo celovit pristop izboljšal Natove zmožnosti za boljše planiranje za, zavezanost in izvajanje vojaških operacij ter zagotovil več vpogleda in predvidljivosti na politični ravni, preden bo sprejeta odločitev za operacijo glede na naravo, dostopnost in stroške, povezane s premestitvijo sredstev držav članic Nata.

4.4.2 Obrambno planiranje – proces zagotavljanja zmogljivosti

Nato je razvil način za zagotavljanje vseh zahtevanih sil, sredstev in zmogljivosti, ki jih potrebuje za izvajanje celotnega spektra svojih operacij in aktivnosti v prihodnje (Savereux 2007) t. i. proces obrambnega planiranja.

Cilj obrambnega planiranja je zagotoviti okvir, ki na najbolj učinkovit način omogoča harmonizacijo nacionalnih planov in planov Nata v smeri doseganja v zavezništvu doseženih sporazumov o zahtevanem razvoju sil in zmogljivosti.

Proces obrambnega planiranja je skladen s Strateškim konceptom (1999) in vključuje zmogljivosti Nata kot tudi držav članic (NATO The Defence Planning Process 2009). Pri tem Celostne politične smernice (CPG) dajejo operativni okvir in usmerjajo planske discipline in aktivnosti, ki so vključene v razvoj zmogljivosti in spodbujajo nacionalne planske aktivnosti, še posebej na področju povezljivosti (Sturm 2005). Ministrske smernice, ki izhajajo iz CPG, pa določajo politične usmeritve in celoto vseh ciljev, ki jih mora Nato doseči, vključno z ravnjo ambicij (Levels of Ambition – LoA).

Obrambno planiranje v Natu obsega sedmih različnih planskih disciplin. Od tega so tri discipline primarne (planiranje sil, virov in oborožitve) in štiri podporne discipline

(planiranje logistike, jedrsko planiranje, C3 oziroma C4ISTAR planiranje in civilno krizno načrtovanje) (NATO The Defence Planning Process 2009).

Proces obrambnega planiranja vključuje tudi druge discipline, ki so povezane z razvojem zmogljivosti, kot je planiranje zračne obrambe, obveščevalnih zadev, standardizacijo, operativno planiranje in generiranje sil. Večina teh disciplin se izvaja s sodelovanjem vseh držav članic, jedrsko planiranje in planiranje sil pa se je med leti 1966-2009 izvajalo brez Francije (ibidem), ki je v navedenem obdobju izstopila iz vojaških struktur Nata.

Za nobeno izmed disciplin ne obstaja formalne definicije, le nekatere neformalne oblike pojasnil omenjenih terminov, poleg tega se številne razlikujejo tudi med državami, zato je toliko bolj pomembno razumeti razmerja med njimi. V nadaljevanju se bom podrobneje dotaknila treh glavnih planskih disciplin: planiranja sil, virov in oborožitve ter dveh ključnih podpornih disciplin: operativnega planiranja in generiranja sil, ki so pomembni z vidika mojega predmeta proučevanja v magistrskem delu.

4.4.2.1 Opredelitev in razmerja med disciplinami obrambnega planiranja

Obrambno planiranje »*defence planning*« je v Natovem slovarju za standardizacijo terminov in definicij opredeljeno kot: »*politični in vojaški proces, ki ga uporabljajo države za zagotavljanje potrebnih zmogljivostih za doseganje svojih obrambnih zavez*« (Pfeiffer 2008, 104). Vsi naslednji poskusi dopolnitev in/ali sprememb so se izjalovili, ker med državami ni prišlo do konsenza glede definicije.

Termin planiranje sil »*force planning*« je pogosto napačno zamenjan s terminom »obrambnega planiranja«, ki je veliko širši in obsega več planskih disciplin, ali celo z operativnim planiranjem »*operational planning*«, ki posplošeno gledano obsega predhodne možne »*contingency*« plane in plane odzivanja na krize. Slednji se razvijajo kot odziv na neko dejansko ali razvijajočo se krizo ali za specifične operacije v okviru Nata. Pfeiffer (2008, 104) razmerje definira tako, da:

»planiranje sil pomeni planiranje aktivnosti, ki se ukvarjajo z oblikovanjem in vzdrževanjem oboroženih sil v določenem obdobju, ter da so lahko sile na razpolago, ko bodo potrebne. Operativno planiranje pa pomeni uporabo in razvitje sil.«

Pri tem mora obrambno planiranje zagotoviti sile (v okviru planiranja sil), ki so potrebne za izvajanje obstoječih ali pričakovanih operacij, kar bi v praksi pomenilo, da obrambno planiranje sledi zahtevam operativnega planiranja. Toda na drugi strani morajo realni operativni plani v katerem koli času temeljiti na silah in njihovih zmogljivostih, ki obstajajo ali še bodo obstajale, ko bo to zahtevala operacija oziroma glede na to, kaj je zagotovilo obrambno planiranje, v okviru discipline planiranja sil (ibidem).

Med obrambnim planiranjem in planiranjem operacij obstaja razlika, kako to planiranje poteka v Natu in na nacionalnih ravneh, predvsem z vidika dejanskih določil sil za operacije. Za države, ki izvajajo operacije velja, da je oblast, ki se je odločila za izvajanje operacije in oblast, ki se odloči katere svoje sile bo uporabila v operaciji, ista. V Natu je zadeva nekoliko bolj kompleksna, saj gre za prenos nacionalnega poveljstva na poveljstvo Nata za posamezno operacijo (Pfeiffer 2008, 105).

Prav tako po koncu hladne vojne državam članicam ni več treba nameniti in imeti na razpolago vseh svojih sil za Nato, ampak je potreben le manjši del njihov sil. To je pripeljalo do procesa generiranja sil v Natu, ki pomeni postopek za popolnitev operacij in aktivnosti Nata (Pfeiffer 2008, 105-106).

4.4.2.2 Planiranje sil in raven ambicij

Pfeiffer (2008, 109) planiranje sil »*force planning*« v Natu opredeljuje kot:

»proces, prek katerega predstavniki držav članic Nata, vojaški predstavniki Nata in predstavniki mednarodnega osebja poskušajo (1) določiti stanje sil, ki naj bi bile na razpolago zaveznicam, in ki bi bile sposobne izvajati naloge, kot so se sporazumele članice Nata, da jih bodo ter (2) vplivati na nacionalne plane sil, da bi s tem omogočili članicam prispevati na pravičen in razumen način za doseganje zahtevanega stanja sil »force posture«.

Proces planiranja sil obsega tri zaporedne ključne elemente planskega cikla, in sicer ministrske smernice, cilje sil in obrambne preglede¹⁴ (NATO The Defence Planning Process 2009).

---

¹⁴ Planski cikli Nata so se v letih spreminjali. Danes MG pokrivajo 4-letno plansko obdobje, FG 10-letno in se na štiri leta dopolnjujejo (štiriletni planski cikel), DR pa 6-letno obdobje in se izvaja na dve leti (Giegerich in Nicoll 2008, 24).

Ministrske smernice (Ministerial Guidance – MG) izhajajo iz CPG in analizirajo dejavnike, ki določajo planiranje sil, izzive in grožnje, finančne omejitve ter podajajo usmeritve za razvoj novih ciljev sil (Pfeiffer 2008, 111-112). Definirajo LoA, ki določajo v vojaški terminologiji število, obseg in naravo operacij, ki naj bi jih bilo zavezništvo sposobno izvesti, če bo treba.

Planski cilji sil (Force Goals – FG) ali cilji zmogljivosti vključujejo podrobno opredelitev zahtev Nata in določila izvedbenih ciljev za izpolnjevanje teh zahtev. Cilji sil oblikujejo specifične planske cilje za vsako državo. S temi cilji se skuša od vsake države članice pridobiti razumne nacionalne prispevke za celotno stanje sil Nata, ki so potrebne za soočanje z grožnjami in izzivi (Pfeiffer 2008, 111-112).

Cilji sil so izraženi v obliki zmogljivosti: določeni so v obliki zmožnosti narediti nekaj. Od držav članic se ne pričakuje zgolj oprema, ampak je bolj pomembno, da zagotovijo obljubljeni zmožnosti – potrjene cilje sil (Giegerich in Nicoll 2008, 24).

Obrambni pregledi (Defence Review – DR) zagotavljajo sredstva za oceno stopnje do katere so planski cilji doseženi. V DR se z merilom ciljev sil analizirajo nacionalni plani in skupne zahteve, pri čemer se upoštevajo tudi drugi dejavniki (Pfeiffer 2008, 111-112).

Na ministrskem srečanju 8. junija 2006 so obrambni ministri sprejeli nove MG 2006¹⁵ za planiranje sil, ki določajo nove planske cilje (izvajanje modernih operacij) za države članice in podrobnejše usmeritve za prihodnje raven ambicij sil. Skladno z MG 2006 naj bi bile države sposobne izvajati večje število operacij manjšega obsega, kot je Nato planiral v preteklosti ter določajo, da bo Nato v prihodnje moral hkrati izvajati: dve večji združeni operaciji, kjer lahko ena obsega tudi do 60.000 pripadnikov ter 6 manjših, ki so velikosti divizije v velikosti med 20.000-30.000 pripadnikov¹⁶. Z vidika operativnih izkušenj v Iraku in Afganistanu pa bo moral Nato v prihodnje razmisliti o zmanjšanju ravni svojih ambicij.

---

¹⁵ NATO sets new level of ambition for operations. 2006. Dostopno prek: <http://www.nato-otan.org/docu/update/2006/06-june/e0608b.htm> (29. junij 2009).

¹⁶ NATO defence ministers approve guidance for modern operations. 2008. Dostopno prek: http://english.peopledaily.com.cn/200606/08/eng20060608_272235.html (29. junij 2009).

4.4.2.3 Planiranje virov ter oborožitve

Kot že omenjeno, je največji del virov za izgradnjo sil in zmogljivosti nacionalnih. Cilj Natovega planiranja virov »*resource planning*« pa je zagotoviti zavezništvu zmogljivosti, ki jih potrebuje, vendar se pri tem osredotoča na elemente, ki so združeni v skupnem financiranju oziroma gre za nabor sredstev vseh članic v okviru Nata. Skladno s tem je planiranje virov tesno povezano z operativnim planiranjem, saj omogoča Natu izvajanje trenutnih in prihodnjih operativnih obvez (NATO The Defence Planning Process, 2009).

Treba je ločiti med združenim »*joint*« in skupnim »*common*« financiranjem v Natu (vse po NATO The Defence Planning Process, 2009):

1. Združeno financiranje pokriva dejavnosti, ki jih upravljajo agencije Nata, kot so Natov sistem za zgodnje opozarjanje in nadzor iz zraka (Airborne Warning and Control System – AWACS) in Natovi naftovodi.
2. Skupno financiranje vključuje tri različne proračune: *civilni proračun*, ki pokriva tekoče izdatke Natovih poveljstev (plače za civilno osebje in izdatke za infrastrukturo političnih uradnikov ipd.); *vojaški proračun* pokriva tekoče izdatke Natove integrirane vojaške poveljniške strukture ter komunikacijske povezave v okviru Nata in omrežja zračne obrambe (financiranje operacij in vzdrževanje vojaških aktivnosti) ter *Natov program varnostnih investicij* (NATO Security Investment Programme – NSIP), ki pokriva investicijske zahteve za komunikacijske sisteme in sisteme zračne obrambe v okviru Nata ter ključne mrežne povezave letalskih baz, skladišč goriva in poveljniških struktur (t. i. infrastrukturne izboljšave). Vojaški proračun in NSIP podpirata tudi elemente poveljstev na bojiščih v operacijah kriznega odzivanja.

Natovi vojaški skupno-financirani proračuni predstavljajo 0,3 % združenih obrambnih proračunov članic zavezništva. Ti proračuni sicer predstavljajo majhen obseg denarja, vendar so ključ do povezljivosti zavezništva in integracijo zmogljivosti (NATO The Defence Planning Process 2009).

Poleg opredeljenega planiranja virov, planiranje oborožitve »*armaments planning*« predstavlja enega od treh ključnih elementov procesa obrambnega planiranja v Natu. Njegov cilj je podpora vojaškim in političnim ciljem zavezništva, kot tudi njegovim zmogljivostim ter se osredotoča na razvoj večnacionalnih (vendar ne skupno financiranih)

programov. To izvaja s spodbujanjem stroškovno-učinkovitih nabav, razvoja prek sodelovanj in proizvodnjo oborožitve. Prav tako spodbuja povezljivost ter tehnološko in industrijsko sodelovanje med državami članicami in partnerskimi državami Nata (ibidem).

4.4.2.4 Operativno planiranje ter generiranje sil

Z vidika operativnega planiranja »*operational planning*«, uspešne vojaške operacije zahtevajo pripravo podrobnih planov, ki morajo zagotoviti (v največjem možnem obsegu), da so vsi pomembni dejavniki pozorno predvideni in proučeni. Število teh dejavnikov je potencialno zelo veliko in vključujejo velikost, lokacijo in verjetno trajanje operacije; nujne poveljniške ureditve; pravila, glede na katera bo operacija izvedena (pravila delovanja ali Rules of Engagement – RoE); kakršnekoli posebne zahteve, ki jih zahteva območje operacije ali vreme na tem območju; dostopnost (različne rešitve) do lokalne podpore in stanje lokalne infrastrukture; domneve glede namer in zmogljivosti nasprotnika; potrebo po sodelovanju z drugimi mednarodnimi organizacijami; morebitne humanitarne zahteve ipd. (NATO The Defence Planning Process 2009).

Pomemben del procesa operativnega planiranja je zahteva po političnem nadzoru in odobritvi. Proces planiranja mora biti dovolj fleksibilen, da se prilagodi nenehni izmenjavi političnih usmeritev in vojaških nasvetov ter da se plani prilagodijo glede na razvijajoče se politične usmeritve v času kriz (ibidem).

Generiranje sil »*force generation*« je proces s katerim Nato prepozna katere sile, opremo in zmogljivosti bo imel na razpolago in v katerem časovnem obdobju, glede na seznam zahtev, ki so jih vojaški poveljniki določili za določeno operacijo, z vidika plana operacije ali za posebne potrebe, kot so rotacije v NRF (NATO The Defence Planning Process 2009). Končna odločitev glede prispevka (število sil, velikost formacije, oprema, idr. zmogljivosti), če sploh, za posamezno operacijo je suverena pravica posamezne države članice Nata (Troop contributions 2009).

Prispevki posameznih držav, so odvisni od njihove nacionalne zmožnosti, pri čemer se upoštevajo predhodne obveze, velikost sil, struktura in raven aktivnosti. Stališče Nata sicer je, da je vsak prispevek, ne glede na velikost, dobrodošel in prispeva k uspehu operacije (Troop contributions 2009). Kljub vsemu je operacije Isaf v Afganistanu pokazala, da so

nekatero državo zadržane pri povečevanju prispevka svojih sil, predvsem na območjih spopadov visoke intenzivnosti, za kar sta bili s strani ZDA v preteklosti kritizirani predvsem Nemčija in Francija. Poleg tega so tu tudi nacionalne omejitve nekaterih držav, ki še dodatno omejujejo delovanje, sicer namenjenih sil »*committed forces*« za operacije.

Prihodnji cilj Nata je doseči tesnejšo povezanost obrambnega planiranja, in sicer med planiranjem sil, operativnim planiranjem in generiranjem sil, tako da bo na eni strani planiranje sil bolj natančno izvajano na podlagi verjetnih prihodnjih operativnih zahtev. Na drugi strani pa bo operativno planiranje in generiranje sil bolj podrobno informirano katere vrste zmogljivosti so in kakšne bodo verjetno v prihodnosti na razpolago. Prav tako se bo moral izboljšati proces generiranja sil, ki bo bolj vseobsegajoč in usmerjen v prihodnost (NATO The Defence Planning Process 2009).

Ker trenutno v Natu še ne obstaja neposredna povezava med nacionalnim planiranjem sil (oblikovanje celotne strukture nacionalnih oboroženih sil) in generiranjem sil (oblikovanje sil Nata za konkretno operacijo), le-to predstavlja očitno slabost prevedbe ciljev Nata v prispevke individualnih članic Nata za njihovo doseganje (Giegerich in Nicoll 2008, 24).

4.4.2.5 Evolucija obrambnega planiranja

Na spremembe procesa planiranja so najbolj vplivale grožnje, tveganja in izzivi, s katerimi se morajo sile najpogosteje soočiti oziroma spremenjeno varnostno okolje. Drugi dejavnik je razvoj ali evolucija tehnologije. Preostali dejavniki, ki vplivajo na obrambno planiranje so spremembe, ki se izvajajo prav zaradi sprememb planiranja kot takega oziroma se udeležujejo prek Natove transformacije za doseganje političnih zahtev, želja ali delovanj (Pfeiffer 2008, 111).

Konec hladne vojne je tako pokazal tudi, da se mora načelo planiranja, ki temelji na grožnjah (Threat based planning – TBP), spremeniti in da je treba preiti na pristop, ki temelji na zmogljivostih (Capability Based Planning – CBP). Ker je bila v času hladne vojne grožnja znana, so se planski cilji lahko določali količinsko: število letal, tankov, pušk ipd., CBP pa se osredotoča na zahtevane zmogljivosti, kot so ognjena moč, zmogljivost preživetja ali transportne zmogljivosti ipd.

TBP je prevladoval v mišljenju med leti 1960 in 1990. Pod vplivom revolucije na področju vojaških odnosov in preobrata od obstoja ene same dominantne grožnje v času hladne vojne se je pojavil CBP. V Natu je koncept zaživel šele leta 1999 na vrhu v Washingtonu s sprejemom DCI, katerih primarni cilj je bil preobrazba in preoblikovanje zmožnosti zavezništva za učinkovito izvajanje operacij, ki obsegajo celoten spekter trenutnih in morebitnih prihodnjih operacij in aktivnosti Nata (TBP Canada 2005).

Vendar pa Pfeiffer (2008, 118) zavrača takšno ločeno gledanje na oba pristopa – ko je treba zagotoviti določeno število enot ali specifičnih oborožitvenih sistemov, je treba vedno upoštevati tudi zmogljivosti, ki jih te enote in sistemi predstavljajo. V ciljih sil tudi ni pomembno samo določeno število ljudi, ki je za nekaj pripravljeno, pomemben je kompleksen nabor zmogljivosti, ki vključuje ognjeno moč, mobilnost, preživetje, vzdržljivost itd. Obrambno planiranje vključuje elemente izbire, ki temeljijo na tem, kaj se obravnava za željeno ali pričakovano – na tej podlagi je »grožnja« zamenjala »raven ambicij« (LoA).

Planiranje, ki temelji na zmogljivostih ali na scenarijih zahteva (od obrambnih planerjev) upoštevanje celotnega spektra operacij, katere bodo oborožene sile morda morale izvajati ter mora predvideti takšno strukturo sil, ki bodo dovolj robustne in fleksibilne za soočanje s celotnim obsegom nepredvidljivih in negotovih izzivov in groženj (Lowrance 2008).

Po letu 1991 se je naredil še en konceptualni premik od TBP, in sicer k planiranju (operacij), ki temelji na učinkih (Effect Based Approach to Operation – EBAO) ali krajše kar EBP planiranje. EBP so pionirsko razvili v ZDA po vojni v Zalivu, za planiranje operacij, ki so združevale ne/vojaške elemente za doseganje želenega učinka z vidika koncepta operacij drugačnih od vojne (Batschelet 2002). V Natu so se sicer že od začetka 90 let prejšnjega stoletja zavedali, da pristop TBP ni več zanesljiv, vendar se je konsenzualni premik v zavezništvu k EBP zgodil šele leta 2006, po vrhu Nata v Rigi, z usmerjenim planiranjem in delovanjem s t. i. celostnim pristopom izvajanja operacij.

Iz navedena lahko zaključim, da TBP temelji na prepoznanih ali številčnih grožnjah, medtem ko EBP temelji na zmogljivostih, ki so že ali še bodo vzpostavljene v oboroženih silah (Young 2006, 47) oziroma zahteva izvajanje celovitega pristopa k zahtevam v vseh fazah izvajanja operacije. Vsekakor med CBP in EBP ne gre za izključujoča elementa v

procesu obrambnega planiranja, ampak zgolj za dopolnjevanje in komplementarnost. Ključen je premik od TBP k CBP oziroma k EBP.

Prav gotovo pa postopek spreminjanja in izboljševanja procesa obrambnega planiranja, ki bo holistično povezoval različne planske discipline in bo poskušal izboljšati harmonizacijo nacionalnih in zavezniških planov, ob hkratnem upoštevanju stroškovno najbolj učinkovitih rešitev, še ni končan in se bo v prihodnje nadaljeval.

V posodobljen proces obrambnega planiranja bodo morale biti članice Nata bolj integrirane, če bodo hotele učinkovito prispevati in sodelovati v razvoju skupnih sil in zmogljivosti za delovanje v prihodnjem nepredvidljivem okolju. Za doseganje hitrega odzivanja in prilagajanja na sodobne vire ogrožanja bodo morale v planiranje veliko bolj kot do sedaj vključevati tudi analize pridobljene iz izkušenj v operacijah. Pri tem se ne sme zanemariti dejstva, da je od trenutnih 28 držav članic Nata kar 21 držav tudi hkrati članic EU, zato bo treba v prihodnje nameniti tudi več naporov v harmonizacijo procesov planiranja v/med EU in Natom.

4.4.3 Vrzeli (gaps) zmogljivosti ali dvo-tirno zavezništvo

V predhodnih poglavjih sem opredelila, da je vrzel v zmogljivostih eden izmed razlogov za vojaško transformacijo Natovih sil in zmogljivosti, na tem mestu pa bo pojasnjeno kaj vrzel v zmogljivostih »*capability gap*« sploh je, kako se implicira in tudi, na kakšen način se z njo Nato sooča.

Iz proučevane literature je razvidno, da do vrzeli v zmogljivostih prihaja zaradi različnih vzrokov, na ravni Nata pa se najbolj značilno implicira kot vrzel v razvoju zmogljivosti med ZDA in evropskimi članicami Nata (Hamilton 2004). Braddon (2009) dodaja, da je pri tem treba upoštevati tudi druge izzive.

Vrzel v razvoju zmogljivosti v Natu oziroma med ZDA in evropskimi članicami Nata obstaja predvsem glede:

1. *financiranja novih tehnologij in prispevanja za raziskave in razvoj (R&R) z vidika različnih trendov v obrambnih izdatkih, pri čemer bi bilo treba slediti načelu stroškovno najbolj učinkovitega financiranja (Hamilton 2004, 11).*

2. *revolucije v vojaških zadevah (RMA)*, ki se osredotoča na uporabo najsodobnejših informacijskih in komunikacijskih tehnologij za ustvarjanje vrhunskih zmogljivosti za »mrežno vojskovanje«. To pa je izjemno drag proces. RMA že pomeni velikanski strošek za obrambne proračune ključnih svetovnih akterjev, vendar brez nje Nato ne more pričakovati, da bo še dolgo obdržal superiornost na tem področju delovanja (Braddon 2009).
3. *izzivov povezanih z naravo sodobnih groženj*. Zaradi tega se je spremenila tudi narava vojskovanja, kar terja drugačen pristop do usposabljanja in opreme. Čeprav je zadnje čase prednostna naloga Nata usposabljanje in ustrezno opremljanje sil za hitro odzivanje, je večina njegovih sil še vedno opremljena in usposobljena za konvencionalni, tradicionalni, način vojskovanja. Proces prilagoditve, potreben na tem področju, glede uporabe strategije in sredstev, se bo znova pokazal za dragega, in še bolj obremenil omejena sredstva, ki so na voljo za financiranje Natovih vojaških operacij (Braddon 2009).
4. *namenske (operativne) rabe sil in zmogljivosti* (v povezavi s tretjo točko), ki se kažejo v razlikah med evropskimi državami članicami Nata in ZDA, med starimi in novimi evropskimi državami Nata, kot tudi v razlikovanju med novimi članicami. Na podlagi omenjenega lahko govorimo celo o t. i. pet-tirnem¹⁷ zavezništvu, katerega države imajo: (1) sile in zmogljivosti s celotnim spektrom delovanja, (2) zmogljivosti za projekcijo in premestljivost sil, (3) sile namenjene hladnovojni teritorialni organiziranosti, (4) skromne zmogljivosti ter (5) malo ali nič zmogljivosti (Hamilton 2004, 11).
5. *pojavnjanja težav zaradi kakovosti in razpoložljivosti nekaterih vrst vojaške opreme in oborožitve* (povezano s tretjo in četrto točko). Nekatere evropske sile se pritožujejo zaradi opreme in oborožitvenih sistemov, katerih standardi ne dosegajo ameriških. Čeprav si Nato prizadeva za odpravo teh vrzeli, rešitev zahteva ogromne izdatke, ki se zaradi velikih krčenj obrambnih proračunov v prihodnje lahko samo poslabšajo (Braddon 2009).
6. *upoštevanja drugih izzivov, da nekatere države zunaj Nata (npr. Kitajska in Indija) povečujejo svoje obrambne izdatke* – trend, ki se bo najbrž nadaljeval, ko si bo svetovno gospodarstvo vidno opomoglo. Azijski delež v svetovni vojaški porabi bo po pričakovanjih strmo narasel od 24 % leta 2007 na prek 32 % do leta 2016. Kitajski

---

¹⁷ Točke tri do pet so značilne predvsem za nove članice Nata (Hamilton 2004, 11).

obrambni proračun, za katerega nekateri analitiki predvidevajo, da je v resnici dvakrat višji od uradnih števil, velja za največjega v Aziji, Kitajska vojska pa posledično izvaja obsežne programe posodabljanja. V Indiji so pred kratkim obrambni izdatki skokovito narasli (samo v proračunu za leto 2009-2010 so se povečali za 24 %), s čimer je Indija postala tretja največja svetovna porabnica na obrambnem področju, upošteva kupno moč njene valute (Braddon 2009).

Na podlagi (že obravnavane) *delitev dela, vlog in obveznosti v operacijah* in skupnih akcijah Nata je večina strokovnjakov mnenja, da ZDA delujejo v konfliktih visoke intenzivnosti »*high intensity*« (pri čemer jim evropske države očitajo, da jih razvijajo zgolj za svoje varnostne interese), evropske sile pa skrbijo za operacije vzdrževanja in ohranjanja miru (v stabilizacijski in pokonfliktni obnovi) nizke intenzivnosti »*low intensity*«, kar dolgoročno ne bo prispevalo k vzdrževanju transatlantske povezanosti in solidarnosti.

Takšna delitev vlog, ki je izhajala iz razvoja in stopnje zmogljivosti, med ZDA in evropskim Natom je imela korenine v hladni vojni in takratni organiziranosti Nata, kjer so ZDA zagotavljale in jamčile pomoč in podporo evropskim državam ter je delovala tudi še v posredovanju Nata na Balkanu 1995, medtem ko se delitev dela v Iraku in Afganistanu ni več izkazala za uspešno. Operacija Nata v Iraku je celo pokazala, da so ameriške sile le za silo povezljive celo s svojimi najtesnejšimi zavezniki. Poleg tega se zaradi različnega transatlantskega vidika in različnih trendov v obrambnih izdatkih tudi vrzel v tehnologiji in zmogljivostih samo še pogloblja (Schreer 2007).

Asimetrija med silami ZDA in silami drugih članic Nata predstavlja oviro transatlantskim varnostnim odnosom. Vrzeli v zmogljivostih je težko politično obvladovati, saj politična podtikanja in obtoževanja na obeh straneh Atlantika vplivajo na različno percepcijo groženj, stroškov in uspehov. »*Nenazadnje zavezniki, ki ne morejo sodelovati vojaško, tvegajo tudi politično delitev. Ohranjanje zmožnosti zaveznikov, da prispevajo pomemben vojaški delež skupnim operacijam ostaja ključna prioriteta*« (Ruhle 2005 v Grizold 2006).

Podobno Hamilton (2004, 11) meni, da razlike v zmogljivosti ne izhajajo samo iz preteklosti ampak odražajo trenutne politične razlike glede vojaških prioritete posamezne države članice Nata. Večina evropskih držav ne dojema določenih groženj ali odločenosti

zoperstavljanja le-tem z enako odločenostjo, kot je ameriško dojetanje spremenjenega varnostnega okolja. Tudi zato je potreba po nenehnih inovacijah z vidika odzivanja na dožete grožnje manjše v evropskih državah kot je to v ZDA. Prav tako je Evropa veliko bolj omejena glede obrambnega proračuna, zato tudi ni tolikšnega prispevka in posledično napredka v vojaških zmogljivostih evropskih držav.

Lindley-French (2006, 262) meni, da bodo k zmanjšanju vrzeli prispevali skupna strateška vizija, zadovoljivo prilagajanje, predvidljivost, izboljšanje zmogljivosti in odločena politična volja. Pri odpravljanju vrzeli v zmogljivostih pa je treba razumeti in upoštevati tudi razumevanje stroškov oziroma ceno transformacije. Vojaška transformacija Nata, še posebej, da bo zaprla tehnološko vrzel in vrzel v zmogljivostih evropskih držav z ZDA, bo draga in institucionalno težko izvedljiva. Wilson (2002) poudarja, da zgolj varčevanje pri nepremestljivih silah ne bo dovolj za poplačilo zahtevanih izdatkov transformacije. Ti stroški bi morali biti določeni in specificirani v naprej, tako da bi jih lahko vlade držav planirale v svojih proračunih in bi omogočali ugodnejše politične posledice.

James, Bialos in Koehl (v Hamilton 2004, 21) menijo, da bi morale evropske države članice Nata vrzeli v zmogljivostih vzeti resno ter zagotoviti, da svoje omejene finančne zmožnosti razporedijo tako, da bodo odražale Natove zahteve zmogljivosti. James nadaljuje, da bo Evropa presegla vrzeli v zmogljivostih prek kombinacije močnega evropskega prizadevanja po izgradnji »centrov odličnosti«, ki jih bodo dopolnjevali s transatlantskim oborožitvenim sodelovanjem. Za zmanjšanju vrzeli v zmogljivostih so po Binnendijk in Kugler (v Hamilton 2004, 16) pomembne tudi številne ideje za izboljšanje Natovih zmogljivosti za stabilizacijo in obnovo v okviru večnacionalnega in večinstitucionalnega sodelovanja držav članic Nata. Ali drugače, vrzeli v zmogljivostih bo mogoče ob zadostni politični volji in z ustreznimi finančnimi sredstvi odpraviti tudi s prevzemom bremena skupne varnosti in obrambe ter s pomočjo učinkovitega procesa obrambnega planiranja.

4.4.4 Zmogljivosti za prihodnje varnostno okolje ali manki (shortfalls) zmogljivosti

V okviru izvajanja obrambno-vojaške transformacije oziroma procesa obrambnega planiranja države članice Nata izvajajo preglede svojih obrambnih programov in struktur, da bi s tem zagotovila primernost sil in zmogljivosti za trenutne in morebitne prihodnje

zahteve. V svojih nacionalnih strateških in planskih dokumentih, ki so običajno usklajeni s strateškimi odločitvami v Natu, izpostavljajo predvsem potrebo po večji operativni učinkovitosti zmogljivosti (Sturm 2005, 39).

Lindley-French (2006, 259) ugotavlja, da razvoj Natovih vojaških zmogljivosti ne ustreza intenzivnosti vzporednega preoblikovanja Natove arhitekture. Na problem neustreznih vojaških zmogljivosti zavezniških držav pa je opozoril tudi nekdanji vrhovni poveljnik zavezniških sil za Evropo (SACEUR) general James Jones (2004):

»... države se morajo spremeniti in se premakniti od statičnega k ekspedicijskemu, od regionalnega h globalnemu delovanju, od sodelovanja v vojskovanju, ki temelji na množici, k vojskovanju, ki temelji na natančnosti ter od temelječega na količini, h kakovosti!«

Dejstvo torej je, da se večina držav članic Nata sooča s pomanjkanjem in mankom vojaških zmogljivosti in zmožnosti *»capability shortfalls«* ter so se prisiljene odločiti med majhnimi, visoko sofisticiranimi, profesionalnimi vojaškimi silami 21. stoletja in velikimi, cenejšimi bolj okornimi stabilizacijskimi in obnovitvenimi silami, ki izhajajo iz okoliščin prejšnjega stoletja.

Za sile 20. stoletja je bila značilna statičnost, regionalno delovanje, množično članstvo in obvezniški sistem popolnjevanja, ločeno in samostojno delovanje zvrsti, usmerjena logistika ter predvsem sile in zmogljivosti za preprečevanje konfliktov (smiselno povzeto po Kristiansen 2009; Lindley-French 2006; MFP 2009).

V sodobnem okolju 21. stoletja pa mora zavezništvo vzdrževati fleksibilne, dobro izurjene, opremljene, premestljive in vzdržljive ekspedicijske sile, ki bodo prilagodljive in imele poveljniško strukturo sposobno integriranega delovanja z drugimi akterji za uspešno in učinkovito soočanje z vsemi oblikami groženj, od hibridnih¹⁸ do orožij in sredstev za množično uničevanje, izvajanje zaščitno reševalnih nalog, nalog reform varnostnega sektorja in drugih obnovitvenih aktivnosti, izvajanje nadzora, svetovanja in usposabljanja

---

¹⁸ Hibridne grožnje in iz njih izhajajoče hibridno vojskovanje bodo v prihodnosti sestavljali medsebojno povezani in nepredvidljivi elementi konvencionalnega, neregularnega vojskovanja, terorizma in kriminala ter se bo odvijalo na strateški, operativni in taktični ravni. Hibridni napadi bodo značilni predvsem za urbano okolje, kjer zavezništvu primanjkuje sistemov podpore ter bili usmerjeni na zadajanje največje škode njegovim najbolj ranljivim področjem (silam, prebivalstvu, kritični infrastrukturi ipd.) (MFP 2009, 7-9).

idr. v vseh klimatskih in vremenskih pogojih ter v vseh dimenzijah kopnem, morju, zraku, vesolju in nenazadnje tudi v kibernetnem okolju (MFP 2009, 8-9).

Takšne zmogljivosti pa seveda zahtevajo svojo ceno in nenazadnje tudi politično voljo in javno podporo za njihovo izgradnjo. Kujat (2005) meni, da ne gre za vprašanje zmanjševanja obsega »*downsizing*«, ampak vprašanje pravega obsega »*rightsizing*«. Pri tem igra pomembno vlogo harmonizacija in soodvisnost planiranja sredstev z vsemi ostalimi planskimi disciplinami v procesu transformacije Nata.

Dejansko Natu za soočanje s trenutnimi ali potencialnimi prihodnjimi grožnjami manjkajo zmogljivosti na ključnih področjih s katerimi se članice soočajo ter rešujejo individualno in/ali večnacionalno (po *Improving NATO's Capabilities 2009*), in katerih strateške smernice izboljšav z vidika obrambne transformacije so bile predhodno že opisane, in sicer:

1. *Preoblikovanje zavezniškega pristopa k logistiki, v delu, ki se nanaša na večjo oporo na večnacionalne rešitve ter optimizacija operativnih zmogljivosti (tudi prek razvoja koncepta NRF)*

Na področju logistične podpore si Nato prizadeva izboljšati strateški zračni in pomorski premika »*strategic air and sea lift*«, ki je vitalnega pomena za članice Nata. Nekatere članice Nata so v ta namen združile sredstva ter se povezale v različnih večnacionalnih pobudah (SALIS, SAC, ipd.), kjer so pridobile specifična letala in ladje, ki bodo zavezništvu omogočale premeščanje enot in opreme na katerokoli območje delovanja.

Prav tako je pomembno izboljšanje taktičnega premika »*tactical intra-theatre lift*« ter zračne podpore silam »*air combat support*« na območju operacij, kar omogočajo predvsem ustrezno opremljeni transportni in bojni helikopterji. Nekatere članice Nata so v ta namen združile sredstva ter se povezale v večnacionalni helikopterski pobudi (HIP).

Z namenom izboljšanja zmogljivosti za boj proti JRKB grožnjam so članice Nata oblikovale večnacionalni JRKBO bataljon.

Zahteve po logistični oskrbi so nujne in oblikujejo pomemben del vsake zmogljivosti države. Vse napotitve na operacije morajo zato biti podprte z logistično oskrbo, ki obsega zagotavljanje goriva, hrane in zalog medicinske opreme ter vzdrževanje, popravilo in zamenjavo delov opreme ipd. V večnacionalni pobudi, h kateri je leta 2010 pristopilo šest držav (BGR, CAN, CRO, HUN, LTU in SVK), so se države zavezale k prispevanju v t. i. večnacionalno integrirano enoto za nadzor premikov (Logistics Shortfalls 2010). Za razširitev skupnih zmogljivosti je Nato naredil izjemen napredek tudi na podlagi izkušenj iz operacij »*lessons-learned*«.

2. Zagotovitev enot »*troop contribution*« in opreme za operacije in aktivnosti Nata

V primeru operacij in drugih aktivnosti Nata države članice in partnerske države po prostovoljnem načelu generiranja sil¹⁹ prispevajo sile in zmogljivosti ter druga sredstva za izvedbo teh nalog (Troop contributions 2009). Problem pa nastane, ko teh prispevkov ni dovolj (ne samo količinsko) oziroma so neustrezni ali pod oznako nacionalnih omejitev. V tem primeru pride do mankov pri zagotavljanju enot in opreme za operacije in aktivnosti Nata, nenazadnje tudi za popolnitev rotacij NRF.

Izkušnje Nata iz operacije Isaf v Afganistanu je opozorila in pokazala na številne probleme na tem področju. S tega vidika si Nato prizadeva za izboljšanje procesa generiranja sil, kot tudi odpravo ali omejitev uporabe nacionalnih omejitev ter nenazadnje, predvsem v manjših državah za razvoj nišnih, specializiranih zmogljivosti (Troop contributions 2009).

Ker pa je večina držav članic Nata tudi članic EU in imajo države iz tega naslova tudi v tem okviru vojaške obveznosti, sta se Nato in EU sporazumela za enoten nabor sil »*single set of forces*«²⁰, ki ne bi odpravil samo podvajanja v razvoju, ampak bi se tudi izognil temu, da bi ena država hkrati namenila v sile za hitro posredovanje (bataljonsko bojno skupino EU oziroma NRF) isto enoto ipd.

---

¹⁹ Proces generiranja sil podrobneje opisan v podpoglavju 4.4.2.4.

²⁰ V okviru podpisanega sporazuma »Berlin Plus« 2002, in zaključkov vrha Nata v Washingtonu 1999, sta se Nato in EU sporazumela za tesno sodelovanje med organizacijama (Berlin Plus Agreement. 2003. Dostopno prek: http://www.nato.int/shape/news/2003/shape_eu/se030822a.htm (10. november 2009)).

3. Informacijska superiornost, sistem nadzora bojišča iz zraka (Alliance Ground Surveillance – AGS) in integriran sistem zračne obrambe zavezništva (NATINADS)

Natova prizadevanja gredo v smeri izboljšanja informacijskega zavedanja. Z delitvijo informacij, podatkov in obveščevalne podpore, zavarovano in brez zamud v času izvajanja operacij Nata, informacijska superiornost pomaga članicam doseči njihove želene cilje tudi z manjšimi silami. Na vrhu Nata v Rigi 2006 so bila določena ključna prizadevanja za dosego informacijske superiornosti, ki bo dosežena z izvajanjem Natove zmogljivosti mrežnega delovanja (NATO Network-Enabled Capability – NNEC). Cilj NNEC je povezati (narediti povezljive) vse operativne elemente od strateške do taktične ravni.

Situacijsko zavedanje je Nato izboljšal z ustanovitvijo sistema nadzora bojišča iz zraka (AGS). Sistemi komunikacij ter poveljevanja in kontrole pa še niso dovolj medsebojno integrirani. Nato tudi nima skupne operativne mrežne slike in slike bojišča (npr. Afganistan). Razvoj te zmožnosti je visoka prioriteta, vendar trenutno še neizvedljiva.

Integriran sistem zračne obrambe zavezništva (NATINADS) si Nato prizadeva izboljšati prek vseh ključnih komponent, in sicer zagotavljanja suverenosti zračnega prostora Nata in posameznih članic z izvajanjem air polinga s prestrezniki, kontrole in nadzora iz zraka s senzorji in radarskimi sistemi (npr. AWACS in E-3A) ter povezljivostjo podatkovnih baz z naprednim C2 sistemom.

4. Razvoj zmogljivostih na novih področjih: kibernetске obrambe, raketne obrambe in energetske varnosti

Na področju kibernetске obrambe Nato razvija nove ukrepe za povečanje zaščite svojih komunikacijskih in informacijskih sistemov (KIS) pred poskusi motenj, napadov ali nezakonitih vdorov v te sisteme ter si prizadeva razviti zmogljivosti raketne obrambe, kot odziv na proliferacijo orožja in sredstev za množično uničevanje, vključno z raketami vseh dosegov, ki bodo sposobne zavarovati sile, ozemlje in prebivalstvo zavezništva pred raketnimi grožnjami. Tudi motnje tokov vitalnih virov lahko vplivajo na varnostne interese Nata, zato so se članice zavzele za koordinirano prizadevanje za oceno tveganj energetske infrastrukture in za spodbujanje njene varnosti.

5. Operativne zahteve zmogljivosti sodobnih operacij

Sodobne operacije in aktivnosti Nata predstavljajo za oborožene sile različne in raznolike zahteve, zato je še toliko večjega pomena njihova *operativna učinkovitost in fleksibilnost* »operational effectiveness and flexibility«. Poleg nalog v okviru sodobnih operacij in aktivnosti bo na primer enaka sila potrebna za hkratno izvajanje različnih vrst operacij.

Sodobne operacije zahtevajo nove veščine in usposabljanje oboroženih sil, skupaj z moderno in sofisticirano opremo in oborožitvijo. Operativne izkušnje v Afganistanu in Iraku pa so pokazale tudi drugo stran, da so število »škornjev na tleh« in bolj tradicionalne vojaške izkušnje tudi nepogrešljivi. Kljub vsemu, ni dvoma, da nove tehnologije pomembno prispevajo k operativni učinkovitosti in da bi bile evropske oborožene sile bolj zmogljive in bolj povezljive, če bi pospešile svoje investicije v ključne zmogljivosti.

Povezljivost »interoperability«, kot zmožnost oboroženih sil za sodelovanje in delovanje z zvrstmi in službami drugih držav na vseh ravneh je nujna, saj so skoraj vse operacije večnacionalne, vendar jo je zelo težko doseči. Področja, kjer je treba doseči splošno razumevanje so zmožnost delovanja skupaj ter učinkovito komuniciranje na bojišču; primerna podpora in logistika ter pravila delovanja, v katerih lahko razlikovanja v nacionalnih pristopih povzročajo probleme operativnim poveljnikom.

Zavezništvo si vse od svoje ustanovitve leta 1949 prizadeva za harmonizacijo in skupne standarde v okviru zavezništva od katerega ima nenazadnje korist vsaka članica Nata. V ta namen koordinira in določa standardizacijske postopke zavezništva, da bi povečal povezljivost Natovih sil in zagotovil učinkovito porabo sredstev, vendar so operativne izkušnje pokazale manke. Namreč, kljub temu da posamezne države v Afganistanu uporabljajo helikopterje istega tipa ima vsak drugačno konfiguracijo, kar omejuje možnost, da bi se lahko uporabljali izmenično. Prav tako ni mogoče izmenjati rezervnih delov, posadka za vzdrževanje iz ene države pa ne more servisirati helikopterja druge države.

Pomembna operativna zahteva zmogljivosti je tudi *premostljivost »deployability«*, ki pomeni imeti na razpolago usposobljeno in pripravljeno opremo in enoto ter razpolagati s sredstvi za njihov transport. Večina nacionalnih procesov reform se tako mora osredotočiti

na povečanje deleža oboroženih sil, ki se lahko uporabijo v oddaljenih operacijah, vključno s tistimi, ki so v visoki stopnji pripravljenosti.

Globalno sodelovanje v operacijah zahteva tudi zmožnost usposabljanja za in delovanja v različnih vremenskih pogojih. Neugodne klimatske razmere in neugoden teren namreč povzročajo velike in različne pritiske na opremo, kar prispeva k njihovi hitrejši in pogostejši zamenjavi in/ali popravilu od planirane.

Z vidika *vzdržljivosti »usability«* skoraj vse evropske države prispevajo enote v več kot eno mednarodno operacijo v kateremkoli določenem času. Pomemben del vzdrževanja operacij in aktivnosti je zmožnost doseganja poveljnikovih nujnih potreb. Operacije so razkrile zahteve nabav, ki jih počasen proces nabav posamezne države ne more doseči. To pa lahko vzpostavi tekmovanje za viri in ogrozi dolgoročna prizadevanja reform. Pri doseganju vzdržljivosti ključno vlogo igrata tudi elementa podpore bojnemu delovanju in zagotovitev delovanja.

V okviru *pripravljenosti »readiness«* so operacije kriznega upravljanja pokazale povečano potrebo po hitrem posredovanju *»rapid-reaction«*. Cilj je doseči pripravljenost večjega števila osebja v zelo kratkem času in ima neposreden vpliv na uporabnost sil (Giegerich in Nicoll 2008).

Nato je na področju premestljivosti začel s pobudami, katerih rezultati bodo razvidni v pogojih dejanskih premestitev na območje operacije. Prizadevanja, pridobiti več osebja na razpolago v zelo kratkem času, bodo vodila k izboljšavam splošnih zmogljivosti in uporabnosti nacionalnih sil. Pripravljenost ne pomeni le povečanja hitrosti sil, ampak tudi s katerimi enotami je v tem času na razpolago ta sila oziroma zmogljivost. Ker večina napotitev evropskih sil poteka na podlagi rotacije obstoječih operacij in misij, le-te ne zahtevajo mehanizma za hitro posredovanje.

V Natu trenutno obstaja 11-stopenjska lestvica pripravljenosti sil (od dveh dni do enega leta), ki je definirana v dokumentu Vojaškega odbora Nata, številka 317/1.

Glede na identificirane ključna manke zmogljivosti si Nato prek številnih sprejetih pobud, programov obrambne transformacije in usklajenih političnih odločitev, ter z vidika razvoja

novih tehnologij, postopkov nabav nove opreme in oborožitve, civilno-vojaških strukturnih prilagoditev ter kadrovskih vprašanj, prizadeva izgraditi celoten spekter zmogljivosti za izvajanje prihodnjih operacij oziroma skuša odpraviti manke v zmogljivostih, ki jih za izvajanje operacij in drugih aktivnosti potrebuje.

4.4.5 Vpliv svetovne gospodarsko-finančne krize

Pomemben dejavnik razvoja vojaških zmogljivosti so tudi druge, nepredvidljive okoliščine, ki jih države na morejo predvideti, ne glede na to kako dobro se na njih pripravljajo, saj je element presenečenja v planiranju vedno prisoten. Eden izmed teh dejavnikov, ki sem ga izpostavila v nadaljevanju je situacija, ki jo je povzročila svetovna gospodarsko-finančna kriza. Slednja se je od svojega začetka v letu 2007, kot posledica zloma ameriškega nepremičninskega trga, in vse do danes globalno razširila, njen multiplikativen vpliv pa je moč zaznati v vseh sferah: družbenih, državnih, naddržavnih in medinstitucionalnih odnosov ter nenazadnje vpliva tudi na varnost, predvsem z vidika iskanja novih rešitev zagotavljanja ustreznih obrambno-finančnih virov držav za razvoj planiranih in v Natu zavezanih zahtev zmogljivosti.

François Melese (2009) sicer trdi, da se ne sme podcenjevati vpliva finančne krize na varnost. Posledice finančne krize so razvidne v zmanjšanju obrambnih izdatkov v državah, saj naj bi tako kompenzirale velik dolg, nastal v boju s stečajni in brezposelnostjo. V mnogih Natovih članicah in partnericah se bodo nedvomno že tako skromno odmerjeni obrambni proračuni še zmanjšali. Neodvisne obrambne sile bodo postale razkošje, ki si ga vse države ne bodo mogle privoščiti, zato bi moral s tega vidika koncept kolektivne obrambe postati vedno bolj privlačen.

Svetla stran teh neugodnih razmer je, da se Nato nahaja v središču ogromne in naraščajoče mreže partnerstev, ki sedaj vključuje 28 članic. S pomočjo strateškega usklajevanja kolektivnih prispevkov Nato lahko poveča učinkovitost sil in vsaki članici v zameno za njen prispevek dejansko nudi celotni obrambni paket (Melese 2009). Do podobnih zaključkov so prišli tudi panelisti Strateškega gospodarskega foruma, ki je potekal med 30. in 31. avgustom 2009 na Bledu, in sicer da gospodarska kriza predstavlja grožnjo varnosti in razvoju v svetu, pravi odgovor pa je v povečevanju mednarodnega sodelovanja pri iskanju skupnih odgovorov in politik, izvajanju reform finančnih institucij in v upiranju

težnjam po protekcionizmu ter preprečevanju širjenja njenih posledic na ostala družbena področja.

Pri tem padec obrambnih izdatkov pomeni, da se bo vrzel v razvoju zmogljivosti v državah članicah Nata samo še poglobljala oziroma njihov manko še toliko bolj povečeval. Ravno zato je še toliko bolj pomembno (Melese 2009) spodbujanje čezmejnega konkurenčnega povezovanja obrambne industrije – vključno s čezatlantskimi povezavami. Konkurenca pospešuje inovacije in spodbuja iskanje učinkovitih rešitev, ki zmanjšujejo stroške in trajanje ciklov. Dodatna prednost spodbujanja čezmejnega čezatlantskega industrijskega povezovanja je večja vojaško-politična povezanost znotraj Nata. S povečanjem povezljivosti in večje stroškovne učinkovitosti pa se zavezništvo lahko dodatno okrepi in poveča svojo učinkovitost.

Krčenje obrambnih proračunov in obrambnih izdatkov, predvsem v večjih državah Nata, pa bi lahko oslabilo prihodnje obrambne zmogljivosti zavezništva oziroma samo še bolj prispevalo k vrzeli in manku v zmogljivostih.

Z vidika neugodnih finančnih razmer je treba izpostaviti tudi enega najosnovnejših konceptov v razpravah o izbirah med blaginjo in varnostjo – oportunitetne stroške (po Braddon 2009) oziroma kaj je treba žrtvovati ali čemu se odreči, da se pridobi nekaj drugega, kar se relativno trenutno bolj potrebuje ali želi. Medtem ko se bodo policy-makerji v prihodnje trudili čim bolj zmanjšati oportunitetne stroške, nastale s krčenjem obrambnih proračunov, se bo morda zgodilo, da se bo resnična cena, ki jo bo treba plačati za nedavno svetovno finančno krizo, merila glede na zmanjšano varnost, povečane grožnje, in v nekaterih delih sveta morda v eskalacijah resnejših kriznih razmer, ki se jim ne bo dalo več tako učinkovito upirati zgolj z »zategovanjem pasu«.

4.5 VEČNACIONALNE POBUDE IZBOLJŠANJA VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI

V predhodnih poglavjih so bile opredeljene institucionalne faze in politične zaveze držav članic Nata za izboljšanje vojaških zmogljivosti. V tem poglavju bodo predstavljene ključne večnacionalne pobude, h katerim so pristopile nekatere članice Nata, da bi odpravile vrzeli in manke oziroma izpolnile dogovorjene zahteve zmogljivosti.

4.5.1 Začasna rešitev strateškega zračnega premika (SALIS)

Skupina 16 evropskih držav članic Nata (CAN, CZE, DNK, ESP, FRA, GBR, HUN, LUX, NLD, NOR, POL, PRT, SVK, SVN, TUR), z vodilno državo DEU, in dvema PzM državama (Finsko in Švedsko), skupaj v pobudi 18 držav, je združila svoje vire za skupen najem zmogljivosti, ki jim bo v okviru zavezništva omogočala hiter zračni premik težke opreme in oborožitve kamorkoli po svetu bo potrebno (SALIS 2009). Večnacionalna pogodba o Začasni rešitvi strateškega zračnega premika (Strategic Air Lift Interim Solution – SALIS) je stopila v veljavo 23. marca 2006. Pismo o nameri za sodelovanje sta sicer na vrhu Nata v Carigradu 2004 podpisali tudi BGR in ROU, vendar sta kasneje odstopili od sodelovanja.

SALIS je začasna rešitev, ker so evropske države članice Nata, da bi odpravile manko v evropskih zmogljivostih strateškega premika v Evropi, skupaj pristopile k nabavi transportnega letala Airbus *A400M*, ki naj bi bilo po prvotnih planih prevzeto do začetka leta 2010.

V okviru SALIS države od konzorcija ruskih in ukrajinskih civilnih podjetij najemajo šest transportnih letal Antonov *An-124-100*²¹, ki so v različni stopnji razpoložljivosti: dve letali sta v stalni pripravljenosti, dve dodatni po predhodni šestdnevni najavi in preostali dve v največ devetih dneh od zaprosila (SALIS 2009; Giegerich in Nicoll 2008, 22).

K pobudi SALIS države članice Nata pristopijo na podlagi triletno, letno obnovljive pogodbe do leta 2012, skladno s katero so države pristopnice obvezane do približno 2.000 ur letenja, v približni višini zneska 38 mio evrov (Giegerich in Nicoll 2008, 28).

V okviru pogodbe z Zavezniškim koordinacijskim centrom za premike (Allied Movement Coordination Center – AMCC) pri Vrhovnem poveljstvu zavezniških sil v Evropi konzorcij podjetij letalo *An-124-100* izvaja podporo operaciji Isaf s tedenskimi leti iz Nemčije v Afganistan in nazaj (SALIS 2009). AMCC koordinira tudi oskrbo goriva v

---

²¹ Posamezno letalo *An-124-100* lahko prevaža tovor izrednih dimenzij in teže do 120 ton. Nato je v preteklosti uporabljal Antonove za prevoz enot v in iz Afganistana, dostavo pomoči žrtvam oktobrskega potresa v Pakistanu 2005 ter nudil strateški zračni prevoz v in iz Drafurja enotam Afriške unije pri izvajanju mirovne operacije (SALIS 2009).

zraku. Vodilna država v Natu pri najemu letala tankerja oziroma pri oskrbi goriva v zraku »*air-to-air refueling*« je sicer Španija (Giegerich in Nicoll 2008, 25).

4.5.2 Zmogljivost strateškega zračnega premika (SAC)

Pismo o nameri, s katerim so se začela pogajanja o nakupu strateških transportnih letal in je pomenilo začetek pobude Zmogljivosti strateškega zračnega premika (Strategic Airlift Capability – SAC), je podpisalo 13 držav 12. septembra 2006. Skupina Natovih držav se je s tem zavezala, da bo skupaj nabavila in vzdrževala tri strateška transportna letala *C-17 globemaster III*²² z večnacionalnimi posadkami. Dve letali naj bi bili nabavljeni v okviru Tujih vojaških prodaj (Foreign Military Sales), tretje pa naj bi zagotovile ZDA.

Letala *C-17* bodo bila uporabljena za doseganje nacionalnih zahtev in odpravo mankov na tem področju zmogljivosti ter so lahko namenjena za Nato, EU in OZN operacije ali druge mednarodne namene (humanitarni zračni prevoz, ali v primeru naravnih in drugih nesreč), glede katerih se bodo članice konzorcija SAC sporazumele (SAC 2009).

Razvoj dogodkov je pripeljal do končnega sodelovanja 10 Natovih držav v pobudi SAC, in sicer BGR, EST, HUN, LTU, NLD, NOR, POL, ROU, SVN in ZDA, ter dveh držav PzM, Finske in Švedske (Podgoršek 2009, 21).

Prvo letalo *C-17* je bilo prevzeto 27. junija 2009 v letalski bazi *Papa* na Madžarskem, kjer bodo letala tudi sicer nameščena, ostali dve letali sta predvideni za prevzem do konca leta 2009 (Podgoršek, 21). Kot evropska članica Nata je dodatnih šest letal *C-17*, sicer za nacionalne namene, nabavila tudi Velika Britanija (SAC 2009).

Skupno so države članice pobude SAC napovedale 3.165 ur letenja, 335 nerazporejenih ur pa bodo države porabile za usposabljanje in mogoče tudi za prodajo. Države se bodo same

---

²² Letalo *C-17 globemaster III* velja za enega bolj prilagodljivih zračnih transportnih letal po uvedbi turbopropelerskega *C-130 hercules*. Največja prednost *C-17* je prelet (več kot 4.450 km), s tovorom teže do 77 ton (tudi izrednih dimenzij – oprema, oborožitev, osebje ali kombinacija omenjenega), čim bliže enotam na operacijah. Letalo je primerno tudi za uporabo v humanitarnih akcijah in operacijah kriznega odzivanja po vsem svetu. Opremljeno je s pasivnimi zaščitnimi sistemi, tudi s protiraketnim zaščitnim sistemom, zato je zmožno delovanja v izrednih razmerah (SAC 2009; Podgoršek 2009, 22).

odločale o uporabi zakupljenih ur, pri čemer strošek ure letenja letala znaša približno 40.000 ameriških dolarjev. V strošek ure letenja je vključeno vse, od stroškov nakupa letala, administrativnih stroškov, infrastrukture, vzdrževanja itn. (Podgoršek 2009, 21).

Pri izvajanju aktivnosti oziroma poletov ima vedno prednost operacija ali aktivnost, ki varuje človeška življenja, kar pomeni, da bi imela morebitna nujna evakuacija vojakov prednost pred drugimi, tudi če bi bilo letalo že rezervirano (ibidem).

Poudariti je treba, da sta pobudi SALIS in SAC komplementarni, poleg tega ima vsaka članica Nata tudi možnost individualne nabave oborožitve in opreme, v primeru strateškega zračnega premika so to z nakupi letal C-17 države ZDA, CAN in GBR.

4.5.3 Helikopterska pobuda (HIP)

Deklaracijo o nameri za sodelovanje v večnacionalni pobudi helikopterskega programa sodelovanja (Helicopter Initiative Program – HIP) je 23. oktobra 2009 podpisalo 9 članic Nata (ALB, HUN, NOR, POL, SVK, ESP, TUR, GBR), z vodilno državo CZE. Prek te pobude naj bi članice podpisnice zagotavljale Natu in njegovim operacijam dodatne zmogljivosti zračnega premika prek večnacionalnega programa sodelovanja, ki jo bodo vodile helikopterske namenske sile (Helicopter Task Force) HIP.

HIP bo zagotavljal potreben politični mandat za začetek zmanjševanja kritičnega manjka v večnamenskih (transportnih) helikopterjih. Helikopterji namreč ostajajo kritična zahteva za operacije Nata, še posebej iz vidika zahtev operacije Isaf, saj je na območju Afganistana zelo slabo razvit cestni sistem za transport enot in opreme (Allies sign Declaration of intent for HIP Helicopter Initiative 2009).

Helikopterske namenske sile HIP so bile oblikovane februarja 2009, in so odgovorne za razvoj večnacionalnega programa transportnih helikopterjev za Nato, s čimer pomagajo tistim državam, ki nimajo lastnih sredstev za premeščanje in izvajanje transportnih helikopterskih aktivnosti. Pobuda HIP bo s transportnimi helikopterji članic in partnerskih držav omogočala premeščanje na območju operacije oziroma na bojišču »*in-theatre deployment*« in tako prispevala h kolektivni podpori ostalim članicam sodelujočih na operaciji. Pomoč se izvaja v obsegu od določila operativnega usposabljanja pred

premestitvijo, prek zmogljivosti za poveljevanje in kontrolo, do zagotavljanja baz za helikopterje ali finančne pomoči.

V zadnjih osmih mesecih so helikopterske namenske sile HIP spodbujale članice Nata k zagotavljanju virov in znanja, da bi države pobude HIP, ki upravljajo s helikopterji, kot so *Mi-8*, *Mi-17* in *Mi-171*, imele potrebno pomoč in podporo pri oblikovanju večnacionalnih premestljivih operacij in drugih aktivnosti (ibidem).

Članstvo v pobudi ni omejeno samo na lastnike transportnih helikopterjev, ampak je odprto vsaki državi, ki je pripravljena prispevati znanje, izkušnje »*know-how*« ali zmogljivosti, zato Nato pričakuje, da se bodo pobudi pridružile tudi druge države. Ta prizadevanja so del širše helikopterske pobude Nata, katere cilj je soočanje z manki na področju vseh operacij. Ta program vključuje britansko-francosko večnacionalno helikoptersko pobudo (Multinational Helicopter Initiative – MHI), ki podpira financiranje aktivnosti povezane s helikopterskim premeščanjem (Allies sign Declaration of intent for HIP Helicopter Initiative 2009).

Poleg transportnih helikopterjev pa zavezništvu na operaciji v Afganistanu manjka tudi večnamenskih in bojnih helikopterjev za izvajanje ognjene podpore kopenskim silam iz zraka. Te manke v zmogljivostih pa rešujejo članice zaenkrat še večinoma individualno.

4.5.4 Zmogljivost pomorskega strateškega premika

Konzorcij držav članic Nata je združilo svoja sredstva v reševanju zavezniških mankov glede vprašanja strateškega pomorskega premika »*sealift*«. K večnacionalni pobudi izvajanja pomoči hitrega transporta sil in opreme po morju je, v okviru jesenskega zasedanja obrambnih ministrov Nata, med 8. in 9. oktobrom 2003 v Colorado Springsu, pristopilo devet držav (CAN, DNK, HUN, ITA, NLD, PRT, ESP, GBR), z vodilno državo NOR. Konzorcij držav strateškega premika financira najem do desetih ladij po načelu trajektnega prevoza »*roll-on/roll-off* (Ro/Ro)« (Strategic sealift 2009; Giegerich in Nicoll 2008, 25).

Konzorcij držav strateškega premika zagotavlja Natu (Strategic sealift 2009):

1. zagotovljen dostop do treh Ro/Ro ladij trajektov. Zagotovljen dostop pokriva t. i. tiha pogodba z Natovo organizacijo za vzdrževanje in zaloge (NATO Maintenance and Supply Organization – NAMSA), pri čemer financiranje zagotavlja sedem od devetih držav (izvzeti sta DNK in GBR).
2. stalni dostop (najem) ene do dveh Ro/Ro ladij trajektov. Danska zagotavlja dve ladji trajekta, ki sta po pogodbi na stalno razpolago za več let.
3. preostale zmožnosti štirih (od šestih) britanskih Ro/Ro ladij trajektov. Ladje zagotavlja obrambno ministrstvo v okviru 25. letne Pogodbe pobude privatnega financiranja, ki poteče leta 2024. Dodatno ima Norveška »tiho« pogodbo za eno ladjo.
4. dostop do norveške Ro/Ro ladje trajekta po *ad hoc* načelu.

Za primerjavo kapacitet ladij lahko vzamemo danske ali britanske ladje, ki lahko vsaka prevaža vozila in opremo v dolžini približno 2,5 km oziroma če je tovor v enem kosu se lahko obseg tovora še za enkrat poveča (Strategic sealift 2009).

Za koordinacijo zmožnosti strateškega pomorskega premika je bil leta 2002 v NLD ustanovljen Pomorski koordinacijski center (Sealift Coordination Centre – SCC), katerega naloga je izboljšati koordinacijo in uskladiti razlike med različnimi državami. Državam podpisnicam pobude je tako uspelo učinkovito uporabiti in združiti sredstva ter tako privarčevati (ibidem).

Na vrhu Nata v Carigradu 2004 so v zvezi s strateškim premikom obrambni ministri BGR, EST, LTU, ROU in SVN podpisali dodatno pismo o nameri, s čimer so najavili svoje namere k izboljšanju svojih strateških zmožnosti pomorskega premika ter da bodo zagotovili dodatne zmožnosti strateškega pomorskega premika za hitro premestljive sile (Strategic sealift 2009).

4.5.5 JRKBO bataljon

Eden izmed rezultatov PCC 2002 v odpravi mankov v zmogljivostih za obrambo Natovih sil in prebivalcev pred WMD grožnjami je bil junija 2003 oblikovan večnacionalni bataljon za kemično, biološko, radiološko in jedrsko obrambo (JRKBO bataljon) (NATO Handbook 2006, 175). JRKBO bataljon je visoko premestljiva, večnacionalna in večfunkcionalna

formacija, sposobna hitrega premeščanja za sodelovanje v celotnem spektru operacij Nata, ki je dosegla IOC 1. decembra 2003 in FOC 1. julija 2004 (Giegerich in Nicoll 2008, 25). Od takrat dalje je bil JRKBO bataljon vključen tudi v sistem rotiranja NRF oziroma deluje kot sestavljena združena namenska sila za JRKB obrambo (Combined Joint CBRN Defence Task Force).

Z vzpostavitvijo večnacionalnega JRKBO bataljona sta izpolnjeni dve zahtevi zmogljivosti iz PCC 2002: prototipni premestljivi JBK analitični laboratorij in prototipna JBK odzivna skupina. Ti zmogljivosti znatno povečujeta obrambo Nata pred WMD (CBRN 2009).

Poslanstvo JRKBO bataljona je zagotavljati hitro premestljivo, kredibilno JRKBO zmogljivost, primarno za premestljive združene sile in poveljstva Nata, s čimer je doseženo svobodno in nemoteno delovanje zavezniških sil, sile Nata pa lahko tako nemoteno in učinkovito delujejo v okolju JRKB ogroženosti (ibidem).

JRKBO bataljon je zmožen izvajanja naslednjih aktivnosti in nalog (CBRN 2009):

1. JRKB izvidniške aktivnosti,
2. prepoznavanje JRKB substanc,
3. aktivnosti biološkega odkrivanja in spremljanja,
4. zagotavljanje JRKB ocen in nasvetov za poveljnike Nata,
5. JRKB dekontaminacijske aktivnosti.

Češka se je strinjala, da bo postala vodilna država na področju JRKB obrambe, v kateri sodeluje skupaj 21 držav (večina novink s svojimi t. i. nišnimi zmogljivostmi), in sicer na prostovoljni osnovi. Nacionalne zaveze variirajo glede na posamezno rotacijo, v posamezni rotaciji pa običajno sodeluje osem do deset držav – osebje za JRKBO je nameščeno v svojih državah, skupaj sodeluje le na usposabljanjih in v primeru premestitve na območje operacije (CBRN 2009).

JRKBO bataljon je tako tesno povezan z NRF, z njim je skladen in dopolnjujoč, vendar je lahko hkrati tudi samostojno premestljiv. Tudi njegov obseg je vključen v številčno stanje NRF ter je enako premestljiv v roku 5 do 30 dni (ibidem).

Za vsako rotacijo se določi vodilna država na prostovoljni osnovi. Vodilna država gosti poveljstvo JRKBO bataljona, ki je odgovoren za usklajevanje bojne podpore, vzdrževanje standardnih operativnih postopkov (Standard Operational Procedures – SOP), vzdrževanje ravni pripravljenosti ter planiranje in izvajanje kolektivnega, večnacionalnega usposabljanja. Ostale sodelujoče države zagotavljajo funkcionalne zmogljivosti, ki vključujejo ustrezne enote, opremo in logistično podporo, skladno z zahtevami posamezne operacije (CBRN 2009).

JRKBO bataljon sestavljajo ločene vendar dopolnjujoče se komponente – ki so premestljive v različnih fazah in kombinacijah za izvajanje zahtev posamezne operacije – četa, vod ali skupina. Ker ena oblika ne more ustrezati različnim zahtevam operacij, lahko bataljon sestavljajo naslednji organizacijski elementi (CBRN 2009):

1. *poveljstva C2* so po meri oblikovane zmogljivosti z robustnim komunikacijskim sistemom za podporo določeni »*assigned*« in lastni »*attached*« strukturi,
2. *združeno skupino za ocenjevanje* sestavljajo specialisti, ki zagotavljajo z JRKB povezane nasvete in podporo,
3. *izvidovanje* je oblikovano za zagotavljanje odkrivanja in identifikacijo ciljnih, območnih in točkovnih agentov,
4. *dekontaminacija* vzdržuje zmožnost dekontaminacije osebja in opreme,
5. *premestljivi JRKB laboratoriji* so oblikovani za izvajanje podpore operativnim poveljnikom z zagotavljanjem strokovnega zbiranja vzorcev, izvajanja analiz in znanstvenega svetovanja.

JRKBO bataljon operativno spada pod poveljstvo ACO, ACT pa zagotavlja standarde ocenjevanja, usposabljanja ter določa prihodnje zahteve JRKB obrambe ter razvija razširjene zmogljivosti. Bataljon se lahko na podlagi odločitve NAC uporablja za izvajanje vojaške pomoči civilnim oblastem (CBRN 2009).

Zahteve zmogljivosti za JRKBO bataljon oziroma sestavljene združene namenske sile za JRKB obrambo so trenutno pod pregledom Nata z namenom večje vključenosti izkušenj iz predhodnih ciklov NRF in operativnih premestitev.

Za izboljšanje povezljivosti in zmogljivosti prek večnacionalnega izobraževanja, usposabljanja in vaj s področja JRKB obrambe je Češka kot vodilna država na tem

področju julija 2007 ustanovila tudi Natov združen JRKBO center odličnosti, ki bo nudil ekspertize in izkušnje v korist zavezništva, še posebej z vidika njegove procesa transformacije (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008).

4.5.6 Natov sistem nadzora bojišča iz zraka (AGS)

Natov sistem nadzora bojišča iz zraka (AGS) bo ključna pridobitev Nata za povečanje situacijskega zavedanja in podporo zavezniškim silam v celotnem spektru izvajanja operacij Nata. AGS kot ključna operativna zmogljivost Nata, ki mu še manjka, bo orodje političnih odločevalcev, vojaških planerjev in predvsem poveljnikov operacij za zbiranje informacij o razmerah na bojišču oziroma na območju delovanja Natovih sil (Alliance Ground Surveillance 2009).

Sedemmesečni proces podpisovanja Programskega sporazuma o soglasju (PMOU) se je zaključil 25. septembra 2009 s 15-imi državami pristopnicami (BGR, CAN, CZE, DNK, EST, DEU, ITA, LTU, LVA, LUX, NOR, ROU, SVK, SVN, ZDA). S tem so se zavezale, da bodo sodelovale v programu izgradnje AGS, ki naj bi bila na razpolago po letu 2012. Sodelovanje v programu ostaja odprto tudi za druge članice Nata (NATO's Allied Ground Surveillance programme signature finalised 2009).

Listina AGS in PMOU določata zakonske, organizacijske in proračunske okvire za realizacijo programa AGS ter hkrati ustanavljata Natovi organizacijo in agencijo za upravljanje AGS (NAGSMO in NAGSMA), ki bosta odgovorni za realizacijo programa AGS (ibidem).

Tako kot sistem AWACS zagotavlja Natu radarsko sliko zračnega prostora zavezništva, bo jedro AGS sposobno spremljanja dogodkov na tleh (na bojišču), z zagotavljanjem situacijskega zavedanja pred, med in po potrebi tudi po končani operaciji Nata (Alliance Ground Surveillance 2009).

Jedro zmogljivosti AGS, ki bo v lasti Nata, bo zavezništvu izvajalo stalen nadzor širšega območja na brezpilotnih platformah v zraku z visokih višin, z možnostjo dolgotrajne vzdržljivosti in iz precejšnjih razdalj ter v vseh vremenskih in dnevnih (noč/dan) pogojih (ibidem).

Jedro AGS bo integriran sistem, ki ga bo tvoril zračni (brezpilotni) in kopenski (človeško upravljalski) segment. Zračni segment bo temeljil na ameriški verziji brezpilotnih zračnih plovil (Unmanned Aerial Vehicle – UAV) tipa *RQ-4B Global Hawk*. UAV bodo opremljeni z radarskim senzorjem za nadzor bojišča iz zraka ter splošnimi podatkovnimi bazami. Kopenski segment AGS, ki bo razvit v sodelovanju kanadsko-evropskih industrij, pa bo zagotavljal vmesno stopnjo ali povezavo med AGS jedrom in širšim sistemom C4ISTAR (na nacionalni in zavezniški ravni) za vzajemno povezanost in zagotovitev podatkov ne/premestljivim operativnim uporabnikom (NATO's Allied Ground Surveillance programme signature finalised 2009).

Takšna sestava jedra sistema AGS bo zagotavljala Natu izjemno fleksibilnost pri uporabi svojih zmogljivosti za nadzor, saj bodo te zmogljivosti oblikovane glede na potrebe posameznih razmer. Prav tako bodo jedro sistema dopolnjevali povezljivi nacionalni sistemi držav Nata za nadzor bojišča iz zraka, ki lahko delujejo iz precejšnjih razdalj in tako oblikovali sisteme sistema. AGS bo operativno deloval iz ene glavne baze za podporo kopenskemu segmentu Nata ter kopenskim namestitvam za kontrolo letenja UAV, ki bo locirana v zračni bazi *Sigonella* v Italiji ter bo zmožen delovanja na območju operacije ali aktivnosti v roku petih dni (ibidem).

Z uporabo naprednih radarjev, bo jedro AGS neprenehoma z opazovanjem območij odkrivalo in sledilo premikajočim objektom ter zagotavljalo radarsko sliko za območja in stacionarne objekte. Do izgradnje AGS, kot ključne zmogljivosti zagotovitve delovanja NRF oziroma drugim operativnim silam, bo podporo silam NRF izvajal ameriški radarski sistem združenega nadzora napada tarč (Joint Surveillance Target Attack Radar System – JSTARS) (Alliance Ground Surveillance 2009).

4.5.7 Natov integriran sistem zračne obrambe (NATINADS)

Zračno obrambo Nata sestavljajo ukrepi, katerih cilj je spremljanje in odzivanje na potencialne grožnje iz zraka v zračnem prostoru Nata, kot tudi odvrčanje in boj proti sovražnemu delovanju v zraku (NATO Air Defence 2009).

Zračna obramba Nata obsega mrežo medsebojno povezanih sistemov za odkrivanje, sledenje in prepoznavanje objektov v zraku in po potrebi njihovo prestrežanje z uporabo pomorskih, kopenskih ali zračnih oborožitvenih sistemov (ibidem).

Države članice Nata so že sredi prejšnjega stoletja spoznale, da individualni sistemi zračne obrambe, ki delujejo samostojno in neodvisno ne morejo učinkovito zaščititi Natov in nacionalne zračne prostore. Da bi odpravile ta manko in nezadostnost so združile nacionalna sredstva, jih dopolnile z drugimi potrebnimi elementi Nata ter ustanovile Natov integriran sistem zračne obrambe (NATO Integrated Air Defence System – NATINADS), ki jim omogoča preseči to raznolikost (Alexander 2008).

NATINADS obsega senzorje, podatkovne povezave, sredstva za poveljevanje in kontrolo C2 in oborožitvene sisteme, kot so kopenska zračna obramba (npr. rakete *patriot*) ali lovška letala. Sistem medsebojne podatkovne povezanosti pa omogoča samostojno in odprto izmenjavo prepoznavnih slik iz zraka (Recognized Air Picture – RAP) od Norveške do Turčije. NATINADS je in ostaja jedro solidarnosti in kohezije v Natu (NATO Air Defence 2009).

Članice Nata za ohranitev integritete zračnega prostora združeno in kolektivno izvajajo tudi sistemski nadzor in varovanje suverenosti zračnega prostora Nata z izvajanjem »*air policing*« ali patroljiranja zračnega prostora. Air policing obsega radarski nadzor in prepoznavanje objektov v zraku (Alexander 2008). Ali drugače, air policing opisuje kolektivno uporabo lovskih letal za ohranitev integritete zračnega prostora Nata.

Na zahtevo se lahko lovška letala uporabijo za prepoznavanje (prestrežanje) ali pomoč pri spremljanju letal, ki so kršila suverenost zračnega prostora posamezne članice oziroma ozemlja Nata. Leta 2004 se je Natu pridružilo sedem novih držav, ki so avtomatsko padle pod Natov dežnik kolektivne obrambe in varnosti, ki vključuje tudi rutinsko patroljiranje zračnega prostora novih članic Nata. Državam članicam Nata, brez nacionalnih sredstev (npr. lovskih letal) air policing na podlagi podpisanega sporazuma izvajajo druge članice zaveznitva, ki jim tako omogočajo ohraniti njihovo suverenost v zraku (NATO Air Policing preserves the integrity of NATO airspace 2009).

Sloveniji prek pogodbe z Natom air policing izvaja Italija, Nizozemski Belgija, Islandiji pa vse do leta 2006, ko je integrirala NATINADS, ZDA. Estonija, Latvija in Litva so se združile v pobudi BALTNET, prek katere so s prirejenim radarskim nadzorom in poveljniško koordinacijskim sistemom integrirane v NATINADS (Alexander 2008).

Lovska letala lahko pri nadzoru zračnega prostora spremlja tudi Natov sistem za kontrolo in nadzor zraka (Airborne Warning and Control System – AWACS), s čimer je omogočeno nadaljnje povečanje RAP, ki potujejo po NATINADS povezavah, ter druge zmogljivosti za nadzor zračnega prostora. Prek struktur podatkovnih baz NATINADS je možen vpogled RAP kjerkoli v okviru zavezništva (Alexander 2008).

Program AWACS vključuje 15 držav: BEL, CAN, DNK, DEU, GRC, HUN, ITA, LUX, NLD, NOR, POL, PRT, ESP, TUR in ZDA, ki upravljajo z 18 letali z večnacionalnimi posadkami ter dodatne tri za usposabljanje. GBR tudi prispeva v program, vendar se je odločila, da bo ustanovila svojo AWACS enoto z osmimi letali *E-3D* ter z lastnimi posadkami (ibidem).

V skupnem lastništvu, upravljanju in financiranju držav članic Nata je flota letal *E-3A* z radarji za zgodnje opozarjanje in nadzor iz zraka (NATO Airborne Early Warning and Control Force – NAEWCF), ki na predelanih letalih tipa *Boing 707* tvorijo sistem AWACS, z možnostjo izvajanja takojšnjega nadzora zračnega prostora z velikih razdalj in nizkih višin. Podatki se lahko prenašajo neposredno iz letala v C2 centre na kopnem, morju ali v zraku (AWACS: NATO's eyes in the sky 2009).

AWACS-i igrajo posebno in ključno vlogo za Nato z izvajanjem širšega obsega aktivnosti: izvajanje kontrole zrak-zrak, zrak-zemlja, upravljanje zračnega prostora, izvajanje air policinga, bojnega iskanja in reševanja (S&R), razporejanja sil in opozarjanje na grožnje ter so tudi del NRF (ibidem).

Od leta 1982, ko so v operativni rabi Nata, so se pokazali kot kritično sredstvo za krizno upravljanje in operacije v podporo miru. Zadnja operacija kriznega upravljanja v kateri so sodelovali je bil del Natove defenzivne napotitve v JV Turčijo v začetku leta 2003 zaradi grožnje, ki jo je povzročal konflikt v Iraku (AWACS: NATO's eyes in the sky 2009).

Posebna značilnost letal E-3A oziroma E-3D je, da se jih z lahkoto preoblikuje v letala za prevoz posadke ali blaga oziroma kombinacijo obeh. Letala lahko letijo več kot deset ur brez dodatne oskrbe goriva v zraku na višini 9.150 km, pri čemer lahko eno letalo pokriva 312.000 kvadratnih kilometrov prostora, tri letala, s prekrivajočimi se orbitami, pa lahko zagotavljajo celovito radarsko pokritost celotne Srednje Evrope. Nadzorni sistemi v AWACS-u obsegajo tudi opremo za navigacijo, komuniciranje in obdelavo podatkov, ki jih nenehno prenašajo do zavezniških držav in Nata (ibidem).

Opisan Natov kompleksen sistem zračne obrambe, ki obsega senzorje, podatkovne povezave, sisteme C2, lovska letala v pripravljenosti in tista, ki izvajajo air policing in nadzorni sistem letal AWACS, je brez dvoma ključen za varnost Natovega ozemlja in prebivalcev. Vsi opisani pa skupaj tvorijo ključne elemente integriranega sistema zračne obrambe Nata – NATINADS.

4.5.8 Raketna obramba

Strateški koncept Nata 1999 določa način, kako bodo sile Nata prispevale k ohranjanju miru. Z odvrčanjem uporabe orožja za množično uničevanje (WMD) sile Nata prispevajo k zavezniškim prizadevanjem za preprečevanje proliferacije teh orožij in njihovih sredstev za distribucijo. Pri tem posebej izpostavlja, da mora biti Natova obrambna drža razumljiva vsakemu potencialnemu agresorju, da se zavezništvo ne bo pustilo ustrahovati z grožnjami ali uporabo WMD ter da ima zmogljivosti za učinkovit odziv. Ta obrambna drža vključuje ustrezno kombinacijo konvencionalnih in jedrskih sil nameščenih v Evropi (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008). Z vidika preprečevanja širjenja WMD in sredstev za množično uničevanje, vključno z raketami vseh dosegov, države članice Nata izražajo svoj namen odvrčanja tudi v odstavku g, 16. točke CPG 2006.

Glede pristopa k raketni obrambi je zavezništvo enotno in želi zagotoviti nedeljivost varnosti Nata z zaščito držav pred kakršnokoli potencialno grožnjo z raketami (Missile defence 2009). Začasna in začetna zmogljivost raketne obrambe za zaščito Natovih sil na specifičnih območjih pred balističnimi raketami kratkega in srednjega dosega (do 3.000 km), cilj pa je prek proučevanih možnosti doseči še zaščito celotnega ozemlja in prebivalcev Nata (Giegerich in Nicoll 2008, 25; Missile defence 2009).

Nato si prizadeva najti učinkovite načine za zavarovaje svojih sil, ozemlja in prebivalstva pred orožji za množično uničevanje, ki se pojavljajo v obliki raketnih groženj, zato pristopa k raketni obrambi iz več vidikov.

Prvi je Natov trajajoči program razvoja sistema aktivne raketne obrambe na območju operacij oziroma bojišča (Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence Program – ALTBMD). Začetna operativna zmogljivost, ki se osredotoča na zaščito Natovih odzivnih sil pred raketami kratkega dosega je planirana za leto 2011. Dolgoročni cilj je zaščita premestljivih sil pred balističnimi raketami kratkega in srednjega dosega z njihovim prestrežanjem pri njihovi izstrelitvi, med letom ali v končni fazi (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008).

ALTBMD je večplastni sistem sistemov, ki bo obsegal obrambo na visokih in nizkih višinah ter vključeval bojno upravljanje, komuniciranje, poveljevanje, kontrolo, računalnike in obveščevalne zadeve (Battle Management, Communications, Command, Control, Computer and Intelligence – BMC4I), senzorje za zgodnje opozarjanje, radarje in številne prestreznike ter naj bi dosegel FOC v letih 2016/2017 (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008). Članice Nata bodo zagotovile senzorje in oborožitvene sisteme, Nato pa bo razvil segment BMC4I ter zagotovil integracijo vseh nacionalnih in zavezniških elementov (Missile defence 2009).

Na nižji ravni Natove ALTBMD arhitekture je v fazi oblikovanja in razvoja razširjen srednji sistem zračne obrambe (Medium Extended Air Defence System – MEADS), mobilni sistem zemlja-zrak. Cilj je uvedba MEADS v operativno uporabo v letih 2013/2014 (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008). V projektu MEADS, ki naj bi nadomestil zastarel raketni sistem zračne obrambe zemlja-zrak *Patriot* (dolgega dosega) in *Hawk* (kratkega in srednjega dosega), sodelujejo ZDA, ITA in DEU (MEADS 2009).

Drugi pomemben vidik zavezniških prizadevanj za raketno obrambo je razvoj možnosti za zaščito sil, ozemlja in prebivalcev Nata pred vsemi raketnimi grožnjami. Odločitev za začetek dela je bila sprejeta na vrhu Nata v Pragi 2002, ko je bila naročena izdelava Študije o izvedljivosti raketne obrambe Nata (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008).

Celovito poročilo o raketni obrambi je bilo zaključeno do vrha Nata v Bukarešti 2008, kjer so se članice zavezništva strinjale, da bo planirana namestitev ameriških sredstev raketne obrambe v Evropi zaščitila več članic Nata ter se sporazumele, da bo ta zmogljivost morala biti integralni del širše Natove arhitekture raketne obrambe, kakršnakoli že ta bo. Možnosti za celovitejšo arhitekturo raketne obrambe za širše pokritje celotnega ozemlja zavezništva, ki sicer ni pokrit z ameriškim sistemom, je bil prenovljen tudi na vrhu Nata v Kehl/Strasbourg 2009 (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008) s sprejetjem resolucije o graditvi obrambnega sistema pred resničnimi, obstoječimi grožnjami t.j. raketami kratkega in srednjega dosega.

Zavezništvo je tako intenzivneje izrazilo željo po iskanju možnosti za zaščito svojega evropskega ozemlja, oboroženih sil in prebivalcev pred balističnimi grožnjami t. i. protiraketni ščit²³. Le-ta vključuje preučitev ameriških političnih in vojaških predlogov za raketno obrambo (Malveaux in drugi 2009).

Sprememba koncepta je temeljila predvsem na podlagi novih obveščevalnih ocen groženj glede iranskih raketnih zmožnosti dosega Evrope, saj da za njihovo odvrčanje zadostujejo sistemi kratkega in srednjega dosega²⁴. Ameriški predsednik Obama je tako napovedal

---

²³ Administracija ameriškega predsednika Georga W. Busha se je zavzemala za postavitve kopenskega protiraketnega ščita dolgega dosega v Evropi, kot evropskega dela ameriške raketne obrambe pred grožnjami iz malopridnih držav, kot sta Severna Koreja in Iran. Namere ZDA sta pozdravili Poljska in Češka, s katerima so ZDA leta 2008 podpisale tudi sporazum ter nasprotovala Rusija (Malveaux in drugi 2009) in je bil eden izmed povodov k ohladitvi rusko-ameriško/evropskih odnosov v letih 2007/2008. Administracija Baracka Obame se je spomladi 2009 odločila za drugačen pristop. Ameriški predsednik Obama je odpovedal prvotne plane namestitev delov ameriškega protiraketnega ščita (protibalističnega sistema) v Evropi, in sicer na poljskem predvideno postavitve na kopnem nameščenih 10 prestreznih raket ter radarske postaje na Češkem. S tem se je ZDA bolj povezala in otoplila odnose z Rusijo, po ocenah nekaterih republikanskih kongresnikov pa naj bi s tem obrnile hrbet svojim tesnim zaveznikom. V zameno in v prikaz solidarnosti za kolektivno obrambo in teritorialno obrambo Poljske, so ji ZDA že ponudile eno baterijo raket zračne obrambe zemlja-zrak *Patriot* (dolgega dosega) (Malveaux in drugi 2009).

²⁴ Iran je 28. 9. 2009 uspešno testiral (izstrelil) raketo dolgega dosega tipa *Sahab 3* (2.000 km), ki bi lahko dosegla Izrael in ameriške cilje v perzijskem zalivu ter z možnostjo prenosa jedrske konice. Že dan prej je Iranska revolucionarna garda uspešno testirala raketi kratkega dosega tipa *Tondar* in *Fateh 110* (med 100 in 400 km) in srednjega dosega tip *Sahab 1* in *Sahab 2* (med 300 in 700 km). ZDA, Rusija, Kitajska, Velika Britanija, Francija in Nemčija pa so 1. 10. 2009 začele pogovore z Iranom glede razvoja spornega jedrskega programa (Malveaux in drugi 2009).

nov, prožnejši pristop ZDA do protiraketne obrambe v Evropi, ki naj bi zagotovil močnejšo, pametnejšo in hitrejšo obrambo ameriških sil in zaveznikov, saj je (Malveaux in drugi 2009):

»bolj celovit kot prejšnji program in predvideva zmogljivosti, ki so napredne in stroškovno učinkovite ter gradi na zavezah ZDA za zaščito države (homeland) pred grožnjami balističnih raket.«

Tretji ključni element prizadevanj na področju raketne obrambe Nata je iskanje sodelovanja z Rusijo na področju raketne obrambe bojišča (Theatre Missile Defence – TMD), pod nadzorom Sveta Nato-Rusija. Slednji si od leta 2003 prizadeva oblikovati pogoje, pod katerimi bosta Nato, z vodilnimi ZDA, in Rusija sposobna izvajanja združenih TMD aktivnosti v času trajanja operacij kriznega odzivanja (Missile defence 2009). Z vidika testiranja koncepta in razvitih postopkov v okviru te skupne pobude so bile izvedene številne TMD vaje na poveljniški ravni, ki so se osredotočale predvsem na poveljevanje in kontrolo raketne obrambe premestljivih sil na specifično območje izvajanja operacij (Weapons of Mass Destruction – briefing 2008).

5 KVALITATIVNA ANALIZA PROUČEVANIH DRŽAV ČLANIC NATA

Peto poglavje je logično nadaljevanje predhodnega ter obsega vseh 12 proučevanih držav članic Nata, ki so analizirane po abecednem vrstnem redu, in sicer s kratkim opisom geostrateškega položaja in pregledom izvedenih obrambnih reform, ki so bile potrebne za članstvo v evro-atlantskih integracijah. S tega vidika so morala države sprejeti tudi strateške, doktrinarne in planske dokumente. V njih so opredeljeni sodobni viri ogrožanja ter plani nabav in modernizacije glavne opreme, ki so hkrati kazalci smeri razvoja in preoblikovanja sil (obseg, struktura, način popolnjevanja, namenskost, pripravljenost, sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja, itd.) ter smernice izgradnje prioritetenih oziroma nišnih zmogljivosti v posamezni državi, z določitvijo stopnje povezljivosti in sodelovanja z Natom v sistemu kolektivne obrambe.

Hkrati je treba že na tem mestu opozoriti, da so v času od nastajanja tega prispevka do njegovega branja, mnoge države že spremenile svoje plane, predvsem pri nakupu in/ali modernizaciji glavne opreme oziroma od njih zaradi različnih razlogov odstopile, na primer zaradi posledic svetovne gospodarsko-finančne krize, drugih prioritet ali težav pri nabavi opreme, pri zagotovitvi kadrov ipd. Pri tem je treba upoštevati tudi, da je proces srednjeročnega planiranja drsni in se običajno dopolnjuje na dve leti. Zaradi večje preglednosti je podrobnejši plan nabav in modernizacije glavne opreme in oborožitve podan na koncu analize vsake izmed držav, primerjalna analiza pa v šestem poglavju glede na glavno opremo v trenutni uporabi in opremo glede na zvrsti oboroženih sil.

V Tabeli 1 Priloge B so primerjalno, za vse proučevane države, navedene prioritete vojaške zmogljivosti in ravni ambicij, kot so sicer kvalitativno opisane pri posamezni državi v nadaljevanju poglavja ter kot jih definirajo njihovi nacionalni plani.

5.1 ALBANIJA

Albanija leži v Jugovzhodni Evropi in meji na zahodu na Jadransko morje ter na jugu na Jonsko morje in Grčijo. Njena vzhodna sosedja sta Makedonija in Bolgarija. Njeni severni sosedi sta Črna gora in Kosovo. Albanija ima strateško pozicijo ob Otranskimi vrati, ki povezujejo Jadransko s Sredozemskim morjem (The Cia World Factbook 2009). Članica Nata je postala leta 2009 in je potencialna kandidatka za članstvo v EU.

Načela albanske varnostne in obrambne politike so določena z dojemanjem novega mednarodnega in zunanjega varnostnega okolja. Medtem ko so verjetnosti neposrednih groženj albanskemu teritoriju in bojevanju konvencionalne vojne nizke, se asimetrične grožnje obravnavajo kot glavni izziv albanske varnosti. Skladno z *Vojaško strategijo 2005* so terorizem, organiziran kriminal, prepovedano trgovanje in proliferacija orožja za množično uničevanje obravnavani kot grožnje notranji, regionalni in mednarodni varnosti. Znotraj albanskih meja lahko »nekontrolirana količina lahkega orožja v rokah ljudstva« predstavlja potencialno tveganje za mednarodno varnost (Giegerich in Nicoll 2008, 70-71).

Ponovno izgradnjo in preoblikovanje albanskih oboroženih sil, ki so razpadle po padcu državnega komunizma, sta ogrožali gospodarska kriza leta 1997 in vojna na Kosovu leta 1999. Šele leta 2000 se je začel izvajati prvi pravi program vojaških reform, ki je vodil k sprejemu *Strategije nacionalne varnosti in Obrambne politike* leta 2000 ter *Pregleda obrambe 2000-2001*. Pregled obrambe je označeval premik od vojaškega samodojemanja ter določil skupen cilj prizadevanja reform, in sicer tranzicijo k manjšim, bolj učinkovitim silam. Ta cilj še vedno vpliva na potek reform. Leta 2003 je takratni načelnik generalštaba izpostavil pomembnost seznanjenosti z albanskimi omejitvami virov, v izogib lažnemu optimizmu. Dejal je, da je treba: »albanske oborožene sile uskladiti z realnostjo – plani, ki se jih ne da realizirati in sredstva, ki se jih ne da vzdrževati, bodo izločeni« (ibidem).

Plani reform naj bi bili izvedeni do leta 2010. Med ključnimi spodbujevalci procesa transformacije so tudi mednarodne obveznosti, ki so se formalno začele leta 2009, ko je Albanija postala članica Nata.

Pregled obrambe 2000-2001 predstavlja plan za preoblikovanje oboroženih sil ter predvideva zmanjšanje skupnega obsega sil iz t. i. »papirne« velikosti 31.000 pripadnikov na realnih 16.500 pripadnikov. Prvi ključni mehanizem za izvajanje programa reform je zmanjšanje obsega oboroženih sil. Prihodnja struktura oboroženih sil je predlagana v Vojaški strategiji, ki predvideva 14.500 aktivnih vojaških pripadnikov in 2.000 civilistov. Drugi ključni mehanizem je tranzicija k prostovoljnimi vojaški silam – glavna strukturna in birokratska sprememba naj bi bili zaključeni do leta 2010 – in postopno povečanje mobilizacije rezervnih sil za podporo profesionalnim silam. Planiran obseg rezervnega elementa je do 10.000 pripadnikov. Tretji ključni mehanizem je letno povečanje obrambnega proračuna (Giegerich in Nicoll 2008, 70-71).

Trenuten skupen obseg oboroženih sil brez rezerve je ocenjen na 11.020 aktivnih pripadnikov: od tega 6.200 kopenskih, 1.370 zračnih in 1.100 pomorskih sil ter administracija z obsegom 1.800 pripadnikov v Poveljstvu za logistično podporo in 550 v Poveljstvu za usposabljanje in doktrino (MB 2008, 135).

Vsi albanski strateški dokumenti se osredotočajo na poenotenje aktivnosti vojaških zvrsti in združene doktrine za povečanje interoperabilnosti oboroženih sil. To zahteva modernizacijo poveljniške strukture, vključno s preglednim in modernim sistemom C3I. Vojaška strategija 2005 določa novo strukturo zvrsti, na podlagi katere kopenske sile sestavljajo: poveljstvo, brigada za hitro posredovanje, polk komandosov (specialna enota), inženirska brigada, bataljon za zveze, podporni elementi in enote rezervne pehote. Nova struktura pomorskih sil obsega: poveljstvo, dve pomorski okrožji, logistični bataljon, enoto za pomorski nadzor, ladjedelnico za vzdrževanje in elemente za podporo. Nova struktura zračnih sil obsega: poveljstvo, polk večnamenskih helikopterjev, podporne elemente, brigado zračne obrambe s stacionarnimi in mobilnimi sistemi zračne obrambe (Giegerich in Nicoll 2008, 70-71).

Vojaška strategija določa tudi pomembne zahteve za izboljšanje zračnih zmogljivosti: mobilno zračno obrambo za zaščito enot in strateških točk; razvoj centrov za zračno kontrolo in radarjev za izboljšanje zmogljivosti zgodnjega opozarjanja »*early-warning*«; podporo kopenskih in pomorskih sil s helikopterji in letali za izvajanje nadzora (od slednjih kasneje odstopijo).

Albanija se s sodelovanjem v dvo- in večnacionalnih vajah pripravlja na povečano sodelovanje v mednarodnih operacijah ter zavzema aktivno vlogo v Jugovzhodni evropski brigadi SHIRBRIG²⁵, pred kratkim pa je podpisala tudi sporazum o bilateralnem sodelovanju z Makedonijo.

---

²⁵ SHIRBRIG (Multinational Standby High Readines Brigade) je večnacionalna brigada v visoki stopnji pripravljenosti za izvajanje operacij OZN, ki jo je leta 1996 ustanovilo 7 držav (AVT, CAN, DNK, NDL, NOR, POL, SWE). Leta 2007 se jih je pobudi pridružilo še 16, med drugim tudi LTU, ROU in SVN, status opazovalke pa ima 7 držav, tudi CRO, CZE in LVA. Države se »*case by case*« odločajo ali bodo sodelovale v operacijah, ki jih odobri VS OZN. Dostopno prek: http://www.shirbrig.dk/html/sb_intro.htm (7. april 2010).

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Albanske oborožene sile že nekaj časa niso v uporabo uvedle kašnega večjega oborožitvenega sistema. Tudi sicer je Albanija prek *ad hoc* sporazumov od konca hladne vojne prejela veliko opreme iz Kitajske in Rusije, ki pa je nekompatibilna, vzdrževanje pa problematično (Jane's Procurement: Albania 2009).

Za zagotovitev kredibilne zmogljivosti za samoobrambo, bo Albanija popolnoma reorganizirala in na novo opremila svoje kopenske sile. Ministrstvo za obrambo planira nabaviti nekaj (ni specificirano) relativno modernih APC, ki bodo skoraj zagotovo bili dobavljeni kot donacija. Poleg donacij pa ministrstvo planira nabaviti tudi nove čelade, neprebojne jopiče ter drugo osebno in JKB zaščito za vojake. Država sodeluje tudi v programu izločitve in uničenja velikega števila kosov zastarele opreme in oborožitve (Jane's Procurement: Albania 2009).

Pri zračnih silah ostajajo helikopterji glavna nabavna prioriteta. Zahteve so po 13 večnamenskih helikopterjih tipa *Bell-206*, ki bodo glede na trenutni inventar najverjetneje dobavljeni (donirani) iz Italije. Leta 2006 je Albanija iz Nemčije prejela 12 helikopterjev *BO-105*, ki so bili razdeljeni med brigado zračnih sil in Ministrstvo za notranje zadeve in zdravje. Z vidika nabav letal je predviden zgolj nakup transportnega VIP letal.

Leta 2008 je Albanija v operativno uporabo uvedla integriran nadzorni obalni sistem *MTM-200* za spremljanje pomorskih aktivnosti in za boj proti organiziranem kriminalu v Jonskem in Jadranskem morju. S tem se je povečala tudi njena učinkovitost sodelovanja z Natom v boju proti terorizmu (Jane's Procurement: Albania 2009).

Obalna straža je leta 2008 v uporabo prejela prvega od skupno štirih obalnih patroljnih plovil (Offshore Patrol Vessel – OPV). Preostale tri naj bi prejela v letih 2009-2010.

5.2 BOLGARIJA

Geostrateško Republika Bolgarija leži v Jugovzhodni Evropi, meji na Črno morje ter je locirana med državama Romunijo in Turčijo. Glede na strateško pozicijo ob turški ožini Bospor nadzira ključne kopenske poti med Evropo in Bližnjim vzhodom ter Azijo (The Cia

World Factbook 2006-2008). Članica Nata je postala leta 2004. Današnje reforme in demokratizacija pa so jo vodile v integracijo z EU, katere članica je postala 1. 1. 2007.

Ocena nacionalne ogroženosti Bolgarije kaže na povečano raven varnosti vse od kar je država postala članica Nata in tudi EU. Stopnja neposrednega napada na državo je minimalna. Njeno mednarodno varnostno okolje označuje številnost transnacionalnih in razpršenih tveganj. Kot najbolj nevarne izzive pa izpostavlja mednarodni terorizem, proliferacijo orožja za množično uničevanje, etnične konflikte in regionalno nestabilnost. Posebno pozornost država namenja skupnemu sodelovanju in večnacionalnem delovanju pri soočanju z asimetričnimi tveganji ter jamči kolektivno varnost (Giegerich in Nicoll 2008, 40-41).

Bolgarske oborožene sile so v fazi celostnega procesa transformacije, ki se je začela leta 1998 z novim *Nacionalnovarnostnim konceptom* in *Vojaško doktrino* leta 1999. Oba dokumenta sta bila sprejeta z vidika bolgarskega vključevanja v zavezništvo ter sta zagotavljala temelje za transformacijske procese do leta 2004. Leta 2002 so bile reforme okrepljene še s sprejetjem *Vojaške strategije*, *Bele knjige o obrambi* in *Modernizacijskim planom oboroženih sil 2002-2015*. Navedeni strateški in planski dokumenti bolgarskega obrambnega sistema navajajo dva ciljna datuma: leto 2007, ki označuje srednjeročne prioritete in leto 2015, ki označuje dolgoročne cilje.

Najvišja prioriteta je oblikovanje fleksibilne, dobro opremljene in popolnoma povezljive vojaške sile, ki bi lahko nemudoma reagirala »*rapid reaction*« v celotnem spektru vojaškega delovanja v okviru Nata in EU. Navedeno naznanja premik paradigme od teritorialne obrambe k integraciji v sistem kolektivne obrambe in povečani projekciji sil (uporabnosti sil). Mednarodno (vojaško) sodelovanje je ključni spodbujevalec za celotno strukturo in zahteve bolgarskih oboroženih sil (ibidem).

Namen obrambnih reform je usmerjen na tranzicijo k popolnoma profesionalnim oboroženim silam. Odločitev parlamenta junija 2006 je pomenila konec obvezniškega sistema popolnjevanja oboroženih sil in zadnjih 2.300 obveznikov je bilo vpoklicanih na vojaško službo marca 2007. Od januarja 2008 bolgarske oborožene sile tvorijo popolnoma profesionalni vojaki, prostovoljci. Preobrat k profesionalnim silam je oviralo pomanjkanje infrastrukture za usposabljanje in problemi z rekrutiranjem za kopensko komponento

oboroženih sil, tranzicija pa je bila lažja za zračne in pomorske sile. Leta 2008 je bolgarske oborožene sile sestavljalo 41.000 aktivnih pripadnikov (od tega 18.773 kopenskih, 4.100 pomorskih in 9.344 zračnih sil ter 8.530 pripadnikov administrativnega osebja) (MB 2008, 112).

Organiziranost zvrsti in poveljniška struktura sta bili spremenjeni. Z junijem 2006 so vse kopenske in zračne enote podrejene novoustanovljenima poveljstvom kopenskih in zračnih sil. Prejšnja, Operativno poveljstvo kopenskih sil, Poveljstvo za specialne operacije, Poveljstvo zračnih sil za taktične manevre in Poveljstvo za zračno obrambo, so bila ukinjena. Trenutno so reforme usmerjene v modernizacijo pomorskih sil in strukture poveljstva za logistiko. Reforma je prinesla tudi preoblikovanje strukture sil in oblikovanje obrambnega štaba (Bulgarian Armed Forces 2010).

Vlada sprejema in posodablja infrastrukturo za usposabljanje ter išče načine za tesno sodelovanje z drugimi državami, še posebej z neposrednimi sosedi. Bolgarija in Romunija sta začeli s skupnimi programi usposabljanja, julija 2007 pa je Bolgarija z Gruzijo podpisala Akt o sodelovanju in usposabljanju enot. Prioriteta sodelovanja je na izboljšanju spretnosti uporabe angleškega jezika, ki se uporablja pri angažiranju in sodelovanju v večnacionalnih mednarodnih vajah in operacijah.

Modernizacija bolgarske vojaške opreme, ki datira še iz časa hladne vojne, je prav tako izredno pomembna. Vlada se osredotoča na popolno povezljivost v okviru večnacionalnih operacij in na prioritete zagotavljanja podpornih zmogljivosti, in sicer: mrežno poveljevanje; nadzor in komunikacije; helikopterske zmogljivosti; večnamenska lovna letala; letala za taktični transport; modernizacija poveljniških plovil (večnamenske korvete); sistemi bojnih in logističnih vozil; oklepna vozila; sistemi za zgodnje opozarjanje ter sistemi za spremljanje JBK agentov. Prizadevanja gredo tudi v smeri uničenja zastarele vojaške opreme in streliva oziroma se mu je iztekla življenjska doba (Giegerich in Nicoll 2008, 40-41).

Na vse navedeno pa vsekakor vpliva tudi omejen obrambni proračun, ki omejuje bolgarske plane investiranja v modernizacijske namene. Leta 1995 je Bolgarija ocenila, da je 20-30 odstotkov opreme zastarele in da bo morala vlada v prihodnjih letih do 2000 porabiti za nakup nove opreme do 14,2 mlrd evrov. Zaradi nezadostnih virov za izvedbo planiranih

nakupov se Bolgarija danes sooča z velikim pomanjkanji ustrezne opreme in oborožitve (ibidem).

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Nabave in modernizacija opreme v Bolgariji se izvajajo skladno z 11 prioritetskimi projekti (vse po Jane's Procurement: Bulgaria 2008): nova logistična vozila; novi bojni helikopterji in modernizacija tistih, ki so še v uporabi; novo večnamensko lovsko letalo; novo vojaško transportno letalo; pridobitev večnamenskih korvet (do 4); izgradnja sistema obalnega radarja za kontrolo navigacije in zaščite pomorskih meja; pridobitev in nadgradnja rabljenih pomorskih ladij (fregate); pridobitev opreme za enote, ki sodelujejo v operacijah (60-90 APC); razvoj komunikacijskih sistemov (C4ISR sistemov); nacionalni program za koriščenje in uničenje odvečne opreme ter pridobitev sistemov za obveščevalno dejavnost, zgodnje opozarjanje in JBK obrambo.

Relativno na vse zvrsti vojske, so zračne sile deležne največ koristi obrambnih izdatkov, najmanj pa kopenske (predvsem artilerijski sistemi so zastareli). Z vidika omejenih finančnih sredstev pa se bodo bolgarske kopenske sile predvsem zanašale na nadgradnjo obstoječih sistemov izvora Varšavskega pakta ter na zavezniške donacije opreme in oborožitve (ibidem).

Bolgarija je odstopila od zastavljenega plana pri zagotavljanju opreme za enote, ki sodelujejo v operacijah, saj je razveljavila 40 milijonov evrov vreden posel za nakup novih APC. Glavni prioriteti nabav sta večnamenska lovška letala in korvete za patroljiranje po Črnem morju.

Zračna obramba je povezana z Natom vse od decembra 2004. Po daljšem izmikanju se je država raje odločila za nadgradnjo svoje zastarele flote *Mig-29*, kot da bi naročila nova lovška letala, čeprav bo to oviralo njena prizadevanja za povečanje povezljivosti z zavezništvom (Jane's Bulgaria at Glance 2008).

Zaradi proračunskih omejitev je leta 2006 zmanjšala nabavo taktičnih transportnih letal *C-27J Spartan* na tri (prvotno planirala 8). Nova letala naj bi postopoma nadomestila 5 letal *An-26*, ki so v uporabi od leta 1984. Prvo letalo *C-27J* je bilo predano v uporabo leta 2007,

dobava preostalih letal pa bo postopna, po eno letalo na leto, vse do leta 2011 (Jane's Procurement: Bulgaria 2008).

Nadgradnja helikopterjev se bo nanašala na 6 transportnih helikopterjev *Mi-17* in 12 *Mi-24*. Bolgarija je naročila tudi 12 novih večnamenskih helikopterjev *AS 532AL Cougar*, od tega je bilo 6 uvedenih v uporabo jeseni 2006 ter 6 lahkih večnamenskih helikopterjev *AS 565MB Panter* za pomorske sile. Od tega se bo 8 Cougarjev uporabljalo za taktični transport, 4 pa za bojno reševanje in zaščito (SAR) (Jane's Procurement: Bulgaria 2008). Bolgarija je tako poleg kvantitativnega zmanjšanja izvedla še modernizacijo in nakup novih transportnih helikopterjev.

Bolgarija sodeluje tudi v t. i. silah Črnega morja (BLACKSEAFOR), skupaj z Romunijo, Rusijo, Ukrajino, Gruzijo in vodilno državo Turčijo ter si prizadeva, da bi sodelovala tudi v bolj zahtevnem pobudi *Black Sea Harmony*, ki naj bi se ukvarjala s širšo pomorsko varnostjo v Črnem morju. Večinoma bolgarskih bojnih ladij pa je starih in neprimernih za izvajanje teh nalog. Tudi Natovi planerji so državi predlagali naj zmanjša svojo floto in zgradi bolj moderno silo za patroljiranje v Črnem morju (Jane's Navy: Bulgaria 2008).

Plan nabav in modernizacije je Bolgarija zelo širokopotezno zastavila in vprašanje je, če ji ga bo, predvsem z vidika zmožnosti financiranja, uspelo tudi v planu realizirati.

5.3 ČEŠKA

Geostrateško Češka republika leži v Srednji Evropi, jugovzhodno od Nemčije. Češka je kopenska država, s strateško pozicijo, kjer se stikajo nekatere najstarejše in najpomembnejše kopenske poti v Evropi; Moravska vrata so tradicionalni vojaški koridor med ravninsko Severno Evropo in Donavo v Srednji Evropi (The Cia World Factbook 2006-2008). Češka je postala članica Nata leta 1999, članica EU pa leta 2004.

Vlada Češke republike zaznava v naslednjih 10.-15. letih nizko tveganje za neposreden vojaški napad na državo. Tveganja nizke intenzivnosti, terorizem, migracije, gospodarske motnje, epidemije in naravne nesreče sicer kolektivno predstavljajo večjo grožnjo, vendar je tveganja vojaškega izvora (večja subverzivna dejanja, agresija in vojaški napad na

državo) lažje predvideti, in imajo dovolj velik opozorilni reakcijski čas (Military Strategy of the Czech Republic 2005).

Poslanstva in osnovne naloge čeških oboroženih sil so definirana kot obramba Češke ter izpolnjevanje zavezniških obrambnih obveznosti. Sodelovanje v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja in humanitarnih operacijah je definirano kot dodatna, netradicionalna naloga. Tretja glavna naloga čeških oboroženih sil je pomoč civilnim oblastem v izrednih razmerah in za potrebe zaščite in reševanja (Giegerich in Nicoll 2008, 41-42).

Raven ambicij za Češko republiko je v novi *Vojaški strategiji 2008*²⁶ definirana z omejitvami ali kot zmožnosti sodelovanja v hkratnih vojaških operacijah s 4 vrstami namenskih sil: namenska sila velikosti brigade za obdobje 6-mesecev brez rotacije; vzdržljiva namenska sila velikosti bataljona v 6-mesečni rotaciji, v okviru katere bodo češke oborožene sile zmožne zagotoviti večnacionalno poveljstvo namenskih sil velikosti brigade za obdobje do enega leta (ob pogoju, da ni napotena na operacijo namenska sila v velikosti brigade iz prve alineje); vzdržljiva namenska sila velikosti čete v 6-mesečni rotaciji ter namenska sila v stopnji pripravljenosti »stand-by« do velikosti bataljona, določena za NRF ali EUBG, in sicer v primeru, da namenska sila velikosti brigade ni na operaciji.

Resno izvajanje obrambnih reform se je začelo šele leta 2001, prvi pravi koncept pa je bil izdelan šele leta 2002. Ko je Češka dojela, da predvidenega koncepta o razpoložljivih virih ne bo mogla doseči, je bil leta 2003 pripravljen osnutek novega koncepta. Skladno z navedenim je proces reform razdeljen na štiri faze. Prva od leta 2002 do 2004, s poudarkom na zaprtju vojaških baz in profesionalizaciji oboroženih sil. Druga od leta 2005 do 2006, ki je namenjena doseganju IOC nove strukture sil. Tretja faza od leta 2007 do 2008, je namenjena usposabljanju bataljonskih in brigadnih ravni ter za dokončanje večjih korakov v modernizacijskih programih. V času zadnje faze, od leta 2009 do 2012, pa naj bi bil dosežen FOC nove strukture sil.

---

²⁶ Naziv dokumenta je sicer vojaška strategija, vendar je njen osnovni namen določanje osnovnih načel obrambe države in razvoj oboroženih sil oziroma določa obrambno strategijo države.

Glavna spodbujevalca procesa reform sta potreba po ustanovitvi obrambne zmogljivosti v okviru Nata in zmožnost odzivanja na razvijajoče se varnostno okolje, kar dejansko pomeni nujno sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja. Osnovno načelo je, da je priprava čeških oboroženih sil na nacionalno in kolektivno obrambo nujni predpogoj za njeno učinkovito sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja. Skupni cilj je doseči majhne, mobilne in napredne vojaške sile, s ključnimi operativnimi zmogljivostmi, ki bodo omogočale povečano projekcijo sil (Giegerich in Nicoll 2008, 41-42).

Ključna sredstva za dosego zgoraj navedenega skupnega cilja so specializacija, zmanjšanje in dvotirna struktura sil, profesionalizacija in povečano sodelovanje. Češke oborožene sile se pri tem osredotočajo na razvoj določenih nišnih zmogljivosti v primerjavi z dražjim razvojem splošnih zmogljivosti. Zmanjšanja so prisotna v vseh večjih kategorijah pripadnikov, vojaških bazah, tankih, oklepnih vozilih in lovskih letalih. Popolna profesionalizacija je bila dosežena leta 2005, z zadnjo skupino vpoklicanih obveznikov leta 2004. Reforme temeljijo na delitvi enot na A in B enote. Enote prve skupine so deležne dodatnega financiranja za usposabljanje, prve prejemajo novo opremo in so na splošno označene za enote, ki bodo prve premeščene na operacije zunaj nacionalnega območja (ibidem).

Leta 2008 je skupen obseg aktivnih čeških oboroženih sil znašal 23.000 pripadnikov, od tega 16.962 kopenskih in 6.130 zračnih sil. Predviden skupni obseg sil je 26.200, kar kaže na trenutni kadrovski primanjkljaj (MB 2008, 113). Za splošne prioritete zmogljivosti so bile določeni mobilnost, natančen udar »*precision strike*«, poveljevanje, kontrola in komunikacije (C3), zaščita sil, vzdržljivost in zagotovitev zmogljivosti mrežnega komuniciranja (Network Enabled Capability – NEC). Za nišne zmogljivosti čeških oboroženih sil so bile definirane JBK zaščita ter medicinsko in elektronsko vojskovanje (Military Strategy of the Czech Republic 2005).

Na podlagi ocen so bili za modernizacijo določeni: kolesna oklepna vozila, artilerijski radar, taktično poveljevanje in kontrola, JBK zaščita in reševanje ter nadgrajeni taktični (transportni) helikopterji in helikopterji za napad, večnamenska lovška letala, prenosljivi sistemi zračne obrambe (MANPAD), signalne komunikacije in informacijski sistemi, srednji tovornjaki in kontejnerji.

Resni problemi financiranja vedno znova povzročajo zamudo, preklic ali zmanjšanje obsega nabav in modernizacijskih programov. Zmanjšanje sredstev je že vplivalo na sposobnost premeščanja in premestljivosti. Na podlagi navedenega pa obstaja nevarnost, da bodo ambicije glede na višino financiranja previsoke in tako omejile skladen razvoj sil, ki jih reforme predvidevajo (Giegerich in Nicoll 2008, 41-42).

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Skoraj celoten inventar vojaške opreme Češke je ruskega izvora ali proizveden lokalno po ruskem principu. Postopno pridobivanje oziroma zamenjava ruske opreme skladno s standardi Nata pa bo državo drago stalo. Zato se bo Češka prioritetno usmerila v doseganje standardov Nata na področju navigacijske podpore obstoječih letal ter našla načine za nameščanje streliva Natovega kalibra na šasije (nosilce) oborožitvenih sistemov Varšavskega pakta. Prav tako bo artilerija ruskega izvora še naprej v uporabi, vsaj dokler ne bodo pošle zaloge ali se bo iztekel življenjski cikel obstoječega streliva. Za razliko od nabav letal so druge obrambne nabave zelo počasne (Jane's Procurement: Czech Republic 2008).

Po dolgotrajnih zapletih in več letih so češke kopenske sile po letu 2002 končno dobile v uporabo vseh 30 tankov *T-72M4 CZ*, od prvotno planiranih 140. Decembra 2007 je Češko ministrstvo za obrambo odpovedalo pogodbo za 199 oklepnih bojnih vozil (AIFV) in njegovih različic *Pandur II 8x8*. Odpovedan posel postavlja državo v neroden položaj, saj naj bi vozila nadomestila zastarela *OT-64 8x8*, ki se uporabljalo vse od leta 1960. Z novimi vozili je Češka želela zapolniti praznino v zmogljivostih, saj jih je nameravala uporabiti v operacijah na Kosovu in Afganistanu, posredno pa bo to vplivalo tudi na domača podjetja, ki naj bi pri izvedbi posla tudi sama sodelovala. Češka in Slovaška sicer sodelujeta pri proizvodnji obrambno-vojaške opreme (havbice, izvidniška vozila ipd).

Z vidika zagotavljanja sistema zračne (raketne) obrambe je Češka leta 2004 naročila 3 švedske artilerijske zasledovalne radarje, ki vključuje šolski simulator in logistično podporo. Dobavljeni so bili v letih 2006 in 2007. Za zagotovitev zmogljivosti integriranja z vsemi obstoječimi in prihodnjimi protiletalskimi sistemi, radarskimi sistemi in podatkovnimi viri, kot tudi zmogljivostjo komuniciranja z drugimi C4I sistemi znotraj svojih oboroženih sil, je Češka nabavila mobilni, sodobni C4I sistem *RACCOS* (Retia

Advanced Command and Control System) lastne proizvodnje, ki je prišel v uporabo kot avtomatski sistem za poveljevanje in nadzor ognja »*command and fire control*« v letu 2007 (Jane's Procurement: Czech Republic 2009).

Češko Ministrstvo za obrambo je vztrajalo in izvedlo najem nadzvočnih večnamenskih lovskih letal. Aprila 2005 je bilo dobavljenih prvih 6 letal *JAS 39 Gripen*, ostalih 8 pa septembra istega leta (skupaj 14), ki so vključeni tudi v sistem NATINADS. Naslednja skrb Češke je bila nabava njihove opreme in oborožitve. Do konca leta 2008 naj bi bilo odločeno, katera vrsta oborožitve bo na podlagi prakse najustreznejša (ibidem).

Skladno s povračilom »ruskega dolga« se je Češka z Rusijo konec leta 2005 dogovorila za kompenzacijo helikopterjev za napad in sicer 10 *Mi-35* oziroma *Mi-24V Hind* in 16 *Mi-171Sh*. Šest helikopterjev naj bi v letu 2008 donirala Afganistanu. Prav tako so obstajali plani o njihovi modernizaciji, za doseganje standardov Nata (avionika, komunikacijska oprema, vgradnja IFF, zaščita ipd.), in kateri je dal zeleno luč tudi Nato. Nadgrajeni helikopterji naj ne bi bili samo hitri, dobro oboroženi in robustni, ampak tudi idealni za prevoz enot ter uporabni v proti-terorističnih in proti-uporniških operacijah. Nadgradnja je v zaostanku zaradi zmanjšanj obrambnega proračuna v letu 2006 (Jane's Procurement: Czech Republic 2008), zato tudi niso mogli biti premeščeni v Afganistan.

Poleg omenjenega se je Češka leta 2005 odločila, da bo posodobila svojo letalsko floto transportnih helikopterjev in letal, saj je bila večina letal že starih in sovjetskega izvora ter dragi za vzdrževanje in servisiranje. Prvi letali, ki sta bili nabavljeni v ta namen sta bili letali *A-319* (po letu 2007) in ki bosta nadomestili ruska letala *Tu-154*. Za nadomestilo zastarelih *Mi-8* se poteguje več proizvajalcev helikopterjev (Jane's Procurement: Czech Republic 2009).

Floto taktičnih transportnih letal trenutno sestavlja 5 starih letal ukrajinskega izvora *An-26*, Češka pa razmišlja o možnosti njihove zamenjave s 4 novimi, vendar glede na potek svetovne gospodarsko-finančne krize in omejenega proračuna, odločitve o nakupu verjetno ni pričakovati tako kmalu (ibidem).

5.4 ESTONIJA

Geostrateško Republika Estonija leži v Vzhodni Evropi, meji na Baltsko morje in Finski zaliv ter je pozicionirana med Latvijo in Rusijo. Površje celinskega dela države je večinoma ravninsko, močvirnato in delno pogozdeno, njen razgiban obalni pas pa vključuje kar 1.520 otokov v Baltskem morju (The Cia World Factbook 2006-2008). Estonija je dosegla ključni varnostno politični cilj, ko je leta 2004 postala članica Nata in EU.

Tako *Nacionalnovarnostni koncept 2004* kot *Nacionalna vojaška strategija 2005* poudarjata, da je verjetnost za večjo vojno ali neposreden vojaški napad na Estonijo minimalna. Na državo lahko vplivajo neposredne vojaške krize (krepitev enot na državnih mejah; vojaške vaje v bližini, ki niso skladne z mednarodnimi mehanizmi nadzora nad oborožitvijo; kršitve teritorialne celovitosti) ali posredne vojaške krize (vključno z mednarodnimi in regionalnimi krizami zunaj neposredne državne bližine). Pomembno je poudariti, da Estonija obravnava sosednjo Rusijo kot državo z ne popolnoma stabilno demokracijo (Giegerich in Nicoll 2008, 43-44).

Danes sta vodilni načeli Estonske varnostne in obrambne politike nedeljivost varnosti in potreba po sodelovanju. Estonija zaznava mednarodno varnostno povezanost kot nepredvidljivo. Zavezanost sodelovanja v mednarodnih vojaških operacijah kriznega upravljanja očitno vpliva na planiranje sil, kljub temu da ni jasno definirane hierarhije med različnimi zahtevami varovanja nacionalne suverenosti (vključno s kolektivno obrambo Estonije), v primerih kolektivne obrambe morebitnega napada na zaveznico Nata in drugih mednarodnih operacijah, ki niso definirane kot vojna. Estonija projekcije sil ni določila kot primarni cilj svojih reform (ibidem).

Članstvo v Natu in EU je pomenilo nov zagon za izvajanje obrambnih reform. Estonija je trenutno v fazi implementacije reformnega programa, ki ga je začela izvajati leta 2004 in naj bi bil zaključen do leta 2010. Plani so bili določeni v Nacionalni vojaški strategiji 2005. Eden izmed ključnih spodbujevalcev procesa je bila želja po sodelovanju v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja, saj bi s svojim sodelovanjem pokazala, da je kredibilna partnerica Nata in EU (ibidem).

Estonija je za mednarodne operacije obljubila pehotni bataljon, enote vojaške policije, skupino za odstranjevanje/uničevanje neeksplozivnih eksplozivnih sredstev (Explosive Ordnance Disposal – EOD), dve ladji za protiminsko delovanje in eno podporno ladjo za protiminsko delovanje. Ali konkretnije, zmogljivosti za protiminsko delovanje, skupina za EOD in vojaška policija so (bili) na voljo za Natove odzivne sile (NRF). Estonija je leta 2008 sodelovala s pehoto, zdravstvenimi enotami, logističnimi enotami in elementi poveljstva v severni bojni skupini EU, s Švedsko kot vodilno državo (ibidem).

Raven ambicij za estonske obrambne sile je definirana kot vzdržljiva premestitev ene pehotne čete, voda specialnih sil, številnih vojaških opazovalcev, elementov poveljstva in dveh ladij. Do leta 2008 bo za daljše časovno obdobje na voljo do 250 pripadnikov in ena ladja za protiminsko delovanje, število osebja pa naj bi do leta 2010 naraslo na 350 (Giegerich in Nicoll 2008, 43-44).

Eden glavnih ciljev estonskega reformnega procesa je povečanje estonskih zmogljivosti hitrega odzivanja »*rapid reaction*«. Poleg navedenega je cilj tudi izboljšanje zmogljivosti za nadzor zračnega prostora ter razvoj zmogljivosti za zagotavljanje logistike in infrastrukture (pomorske in zračne baze) v okviru izvajanja HNS.

Eden izmed ciljev Estonije je imeti visoko standardizirane zmogljivosti na različnih ključnih področjih, še posebej v kopenskih in pomorskih silah, ki so na voljo za mednarodne operacije. Izgradnja logističnih zmogljivosti je prioriteta za vse tri zvrsti estonskih obrambnih sil. Za kopenske sile je ključno opremiti pehotno brigado, vključno z bataljonom ESTBAT²⁷ z organsko bojno podporo in podporo bojnemu delovanju, ki bo na voljo za mednarodne operacije. Pomorske sile so usmerjene v minsko bojevanje, vključno s protidelovanjem in polaganjem min, kar vključuje tudi obnovo pomorske baze. Pri zračnih silah je poudarek na nadzornih nalogah v okviru združenega Baltskega sistema (BALTNET) in na določilih ureditve HNS, podobnih kot veljajo za pomorske sile (Estonian Defence Forces 2003-2006).

---

²⁷ ESTBAT je Estonski bataljon za hitro posredovanje, ki je postal operativen »*ready for combat*« leta 2005 in katerega namen je, da sodeluje v Natovih operacijah in odgovori na nenaden napad. Leta 2006 so se tri baltske države EST, LVA in LTU sporazumele, da bi lahko do leta 2010 oblikovale skupen pehotni bataljon, kot del NRF, če bi jim Nato za to dal zeleno luč (Executive Summary: Estonia, Jane's 2008).

Baltsko obrambno sodelovanje je osnova estonskega obrambnega planiranja. Združene organizacije v katerih sodelujejo vse tri države EST, LVA in LTU so (Executive Summary: Estonia, Jane's 2008): BALTRON, združena pomorska sila za patroljiranje in odstranjevanje min; BALTNET, združeni baltski sistem za nadzor zračnega prostora; BALTDEFCOL, združena akademija za usposabljanje in razvoj višjih štabnih častnikov ter BALTBAT, enota za operacije za vzdrževanje miru, ki je bila razpuščena potem ko so vse tri baltske države dosegle raven pripravljenosti za članstvo v Natu.

Leta 2008 je skupen obseg aktivnih estonskih obrambnih sil znašal 4.100 pripadnikov, (vključno s 1.200-1.250 naborniki) od tega je bilo 3.600 kopenskih (od tega 1.200 nabornikov), 300 pomorskih (vod nabornikov) in 200 zračnih sil (MB 2008, 117). Struktura poveljevanja in kontrole estonskih obrambnih sil je bila posodobljena z združenimi poveljstvi na isti lokaciji, in sicer: generalštab, štabi posameznih zvrsti in Center za združene operacije (Joint Operations Centre).

Proces estonskih obrambnih reform dobro poteka in ustreza prioritetam razvoja zmogljivosti, kot jih definirata Nato in EU, čeprav v Estoniji še vedno ostaja stopnja konceptualnega dvoma o skupnem namenu obrambnih sil. Potreba po opremljanju z novo opremo in izgradnjo sil, ki bodo sposobne sodelovanja v mednarodnih operacijah, pomeni tudi velik pritisk na zagotavljanje (obrambnih) virov. Estonija bo morala nujno izvesti reformo plačilnega sistema in pomembno povečanje plač vojaškega osebja, saj rast ekonomije povzroča obrambnim silam velike probleme pri rekrutiranju in zadrževanju vojaškega kadra (Giegerich in Nicoll 2008, 43-44).

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Po ocenah analitikov Estonija nima volje niti ni sposobna izvesti večjih vojaških nakupov opreme in oborožitve ter je tudi že večkrat zavrnila ponudbe donacij drugih držav. Večino donirane vojaške oborožitve in opreme prejme od držav članic Nata ter Švedske (Jane's Procurement: Estonia 2008). Od slednje največ.

K sicer majhnemu arzenalu estonskih obrambnih sil je pripomogla uvedba v uporabo ameriških doniranih pušk *M-14* starejše proizvodnje in švedskih protitankovskih raketnih lanserjev (Jane's Executive Summary: Estonia 2008).

Estonska modernizacija oboroženih sil je usmerjena v razvoj nišnih, specializiranih zmogljivosti: mirovne operacije (tri lahke pehotne brigade oziroma za ESTBAT), protiminsko delovanje in napredni sistem za nadzor zračnega prostora, zato so tudi nabave prioritarno usmerjene v izgradnjo teh zmogljivosti (Jane's Defence Budget: Estonia 2007).

Decembra 2004 je Estonija podpisala sporazum o nakupu 60 rabljenih finskih oklepnih vozil pehote *XA-180*. Vsa vozila (4 za MEDEVAC, 51 z osnovno konfiguracijo, 2 poveljniški vozili ter 3 za komunikacije) so bila dobavljena do konca leta 2007, z njimi pa je prednostno opremila ESTBAT. S tem je država začela s postopno zamenjavo vozil starejšega ruskega izvora (Jane's Procurement: Estonia 2008).

Estonija nima objavljenih planov za obnovo ali nadgradnjo obstoječe, vendar majhne flote vojaških letal. Njene želje, da bi v bližnji prihodnosti pridobila zračne bojne zmogljivosti, pa so nedosegljive. S tega vidika imajo zračne sile omejene zmogljivosti, zato se bodo morale še naprej zanašati na Natov baltski nadzor zračnega prostora. V okviru nadzora in spremljanja zračnega prostora pa nadaljuje z razvojem mrežnega sistema BALTNET ter komunikacijskih in informacijskih sistemov. Svoje zmogljivosti za nadzor zračnega prostora je znatno povečala tudi z radarskim sistemom dolgega dosega *AN/TPS-117*, ki ga je uvedla v uporabo leta 2003 (podobne sisteme sta uvedli tudi LVA in LTU) (ibidem).

Zadnja pridobitev v letu 2002 so bili 4 helikopterji *Robinson 44*, kot del paketa ameriške vojaške pomoči, nekaj estonskih pilotov pa se usposablja na najetih šolskih letalih *L-39* (Procurement: Estonia, Jane's 2008), s čimer naj bi država pridobila izkušnje za upravljanje reaktivnih letal (Jane's Air Force: Estonia 2007).

Inventar pomorskih sil je bil z vidika učinkovitosti prečiščen, patroljna plavila pa nimajo več zmogljivosti za delovanje stran od obale »*offshore*«. Tehnologija za minolov je bila nadgrajena zaradi sodelovanja v BALTRON (Jane's Procurement: Estonia 2008).

Skladno z estonskim vladnim razvojnim planom *Struktura sil in razvojni plan estonskih obrambnih sil do leta 2010* so leta 2007 estonske pomorske sile pridobile prvo od treh ladij za protiminsko delovanje, ki so bile prvotno v uporabi Britanske kraljeve mornarice. Drugo so uvedle v uporabo leta 2008, z njeno nadgradnjo pa so dosegle standarde pri pomorskih obvezah do Nata. Tretjo naj bi po nadgradnji Estonija uvedla v uporabo leta 2009 (ibidem).

5.5 HRVAŠKA

Hrvaška leži v Jugovzhodni Evropi, meji na Jadransko morje ter je locirana med Slovenijo na severu in Bosno in Hercegovino na jugu. Nadzira večino kopenskih poti iz Zahodnega Balkana proti Egejskemu morju in turški ožini. Hrvaška obala je zelo razgibana in vključuje približno 1.200 otokov in otočkov (The Cia World Factbook 2009). Članica Nata je postala leta 2009. Za članstvo v EU si še prizadeva.

Hrvaške oborožene sile so bile po neodvisnosti države zgrajene praktično iz nič (podobno kot slovenske) ter bile na preizkušnji v državljanski vojni v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja (1991-1995). Reforme so se dejansko začele izvajati šele leta 1999, po smrti desno usmerjenega predsednika države, ki je zapustil za sabo robustne vojaške sile, vendar usmerjene predvsem k teritorialni obrambi (Giegerich in Nicoll 2008, 74-75).

Strateški pregled obrambe 2005 ugotavlja, da je neposredna vojaška grožnja Hrvaški nizka, kljub temu da obstaja potencialna nestabilnost v regiji. Ocena ogroženosti je usmerjena predvsem na netradicionalne izzive varnosti: mednarodni terorizem, proliferacijo orožja za množično uničevanje in okoljsko degradacijo. V teh okoliščinah nepredvidljivosti in negotovosti Hrvaška ugotavlja, da je varnost mogoče doseči le v sodelovanju z drugimi partnerji, primarno z Natom in EU.

Hrvaške vojaške reforme so se začele izvajati pozno. Ključni dokumenti, ki bi zagotavljali njihove okvirje, so se začeli pripravljati šele v letih 2005 in 2006. Osrednja dokumenta sta že omenjeni strateški pregled obrambe in *Dolgoročni razvojni program* (sprejet 2006), ki naj bi usmerjal razvoj obrambnih reform do 2015. Ključne prioritete naj bi bile izvedene do leta 2009.

Spremembe, ki naj bi se izvedle na podlagi razvojnega programa, so zelo radikalne. Hrvaške oborožene sile naj bi opustile naborniški, na teritorialni obrambi temelječi, model popolnjevanja in razvile fleksibilne sile, sposobne opravljanja štirih glavnih nalog: zaščito državne suverenosti in teritorialne integritete, tudi v okviru kolektivne obrambe; sodelovanje v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja; sodelovanje pri ukrepih gradnje zaupanja ter pomoč civilnim oblastem pri upravljanju posledic (Giegerich in Nicoll 2008, 74-75).

Operacije kriznega upravljanja so obravnavane kot najbolj verjeten scenarij, medtem ko je obramba *per se* obravnavana kot najnižja verjetnost, čeprav je še vedno razumljena kot najpomembnejša naloga vojske. Hrvaška prehaja na sistem popolnoma profesionalnih sil s povečanim številom plačane prostovoljne rezerve.

Ključna spodbujevalca sprememb sta mednarodno varnostno okolje in mednarodne obveznosti. Oba dejavnika sta vodila k povečani zahtevi mednarodnega vojaškega sodelovanja v večnacionalnih okoliščinah. Dolgoročni razvojni program kot primarni celostni cilj navaja oblikovanje, vzdrževanje in izboljšanje fleksibilnih in povezljivih vojaških sil za takojšnje soočanje z vsemi nalogami. Drug cilj je zagotoviti opremo in oborožitev za novo strukturo sil. V okviru tretjega cilja pa si bo država prizadevala povečati zmožnosti projekcije sil v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja.

Hrvaško ciljno stanje je glede na Strateški pregled obrambe razdeljeno na dve fazi. Do leta 2010 število osebja v mednarodnih operacijah povečati iz 200 na 700 ter imeti 450 pripadnikov na voljo za operacije Nata in EU. Med leti 2011 in 2015 se bo navedeno število povečalo, obseg operacij, v katerih bo Hrvaška sodelovala, pa se bo poglobil. Pred letom 2011 bodo omejitve na operacije nizke- in srednje- intenzivnosti, predvsem zaradi pomanjkanja opreme in usposobljenosti. Ko bo vzpostavljena nova struktura sil, bo na stopnji 5-dnevne pripravljenosti do 10 odstotkov pripadnikov na aktivni dolžnosti ter tako pripravljenih za NRF in bojne skupine EU.

Za doseg teh ciljev so hrvaške oborožene sile v procesu zmanjšanja števila osebja, enot, baz/vojašnic in poveljstev. Popolna profesionalizacija oboroženih sil naj bi bila dosežena do leta 2010, novo stanje pa predvideva sile pripravljene na vse situacije, popolnjene s profesionalnimi vojaki, z rezervnimi enotami, zgrajenimi na osnovi profesionalnih vojakov (Giegerich in Nicoll 2008, 74-75).

Hrvaška si je zadala tudi desetletni program posodobitve opremljanja. Le-ta bo vključeval odpis zastarelih oborožitvenih sistemov: tankov *T-55*, lovskih letal *Mig-21*, helikopterjev *Mi-24* ter desetletni investicijski program v vrednosti 1.200 milijonov evrov, ki bo odražal potrebe sodelovanja v mednarodnih operacijah. Cilj investicijskega programa je opremljanje in modernizacija glavnih oborožitvenih sistemov, ki namenja določeno višino sredstev za posamezno zvrst oziroma namen.

Pomembne organizacijske spremembe so se odvijale, ko je bila leta 2004 ukinjena *rezerva B*, ki je imela »papirno« velikost 76.000 pripadnikov. Korpusna struktura vojske je bila opuščena; največjo osnovno operativno enoto naj bi predstavljala brigada z elementi bojne podpore in podpore bojnemu delovanju. Generalštabu je bil dodeljen popoln nadzor nad planiranjem in izvajanjem vseh operacij ter je bil preoblikovan tako, da prvenstveno odraža združeno delovanje. Nova struktura sil naj bi obsegala 16.000 pripadnikov na aktivni dolžnosti, ki bo povečana z do 8.000 rezervistov.

Leta 2008 je bil skupen obseg aktivnih oboroženih sil 17.660 pripadnikov (vključno s 1.750 obvezniki), od tega: 12.300 kopenskih, 1.700 pomorskih in 1.800 zračnih sil ter v obrambni administraciji in generalštabu 1.860 pripadnikov (MB 2008, 171).

Prioritete zmogljivosti so bile določene kot enotna struktura poveljevanja in kontrole; enoten komunikacijski in informacijski sistem in enotna zračna podpora od blizu za spodbujanje »združenosti« med zvrstmi; strateški in taktični transport; oklepna vozila za povečanje premestljivosti in mobilnosti. Dolgoročni razvojni program kot cilj integrirane strukture poveljevanja in kontrole navaja možnost hkratnega planiranja in izvajanja: ene operacije za nacionalne namene; dveh mednarodnih operacij, vključno z do enim bataljonom za okrepitev; ter podpornih operacij za civilne oblasti in mirnodobnih aktivnosti oboroženih sil.

Pri kopenskih silah je poudarek na lahkih, vzdržljivih in zaščiteneh silah, s ključno prioriteto na kolesnih oklepnih vozilih. Druge prioritete so inženirstvo, nebojna vozila, in zmogljivosti za delovanje vseh vremenskih in nočnih razmerah. Pri pomorskih silah je poudarek na dolžnostih patroljiranja in obalne straže, z ladjami za patroljiranje na odprtem morju in KIS, s prioriteto protiminskega bojevanja. Ključni nalogi za zračne sile sta patroljiranje zračnega prostora in zračni transport, prioritete zmogljivosti pa vključujejo večnamenska lovska letala, transportne helikopterje, modernizacijo transportnih letal *An-32* in transportnih helikopterjev *Mi-8*, KIS, radarje in opremljanje operativnih centrov. Nova transportna letala niso predvidena. Pri vseh zvrsteh med prioritete sodi JBK zaščita (Giegerich in Nicoll 2008, 74-75).

Kljub temu, da si Hrvaška prizadeva izvesti obrambne reforme skladno s plani in da so številne že začete pobude obetavne, pa je časovna izvedba trenutnih planov vprašljiva, predvsem z vidika omejenih resursov, na kar strateški pregled obrambe izrecno opozarja.

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Hrvaški je v devetdesetih letih 20. stoletja uspelo pridobiti opremo in oborožitev kljub embargu OZN, in sicer z zajetjem od nekdanje jugoslovanske vojske (JLA), Hrvaškim Srbom ali prek prikritega uvoza. Po umiku sankcij leta 1995 in podpisom Daytonskega sporazuma se je Hrvaška odločila za nakupe večjega števila moderne opreme, da bi zapolnila vrzeli v svojem inventarju ter »vesternizacijo« in približanje opreme standardom Nata. Prav tako se je odločila obnoviti svojo obrambno industrijo (Jane's Procurement: Croatia 2009).

Trajajoči postopki nabav so skladni z reformami in cilji vojske, imeti povezljive zmožnosti z Natom. Skladno s tem je Hrvaška pripravila prioriteto listo nabav za vsako zvrst. Vendar pa je leta 2000 novo izvoljena levo-usmerjena vlada zmanjšala sredstva za vojaške nabave in odpovedala večino programov, zmanjšala domačo obrambno industrijo in ohranila le osnovne programe R&R. Kljub temu so bile najbolj nujne zahteve – lovska letala in bojna vozila – realizirane (ibidem).

Zaradi pomanjkanja srednjih kolesnih vozil (SKOV) 8x8 oziroma AIFV je Hrvaška leta 2007 podpisala pogodbo s finskim podjetjem za nakup 84 SKOV, ki naj bi prednostno opremili premestljive bataljone kopenskih sil v visoki stopnji pripravljenosti. Prvi dve vozili sta že testirani, sicer pa naj bi preostala prišla v uporabo do leta 2012. Že leta 2009 je Ministrstvo za obrambo oznanilo, da bo kupilo dodatnih 42 SKOV (podobno, kot je predvideval prvotni plan, ki je sicer vključeval tudi lahka kolesna vozila 6x6). Do leta 2015 naj bi kopenske sile dobile v uporabo vseh 126 vozil različnih konfiguracij in za različne namene (Jane's Procurement: Croatia 2009).

Pri zračnih silah so nujna zahteva moderna lovska letala, saj si Hrvaška prizadeva za ohranitev učinkovite zmogljivosti zračne obrambe in nadzora zračnega prostora. Skladno z Dolgoročnim obrambnim planom naj bi v uporabo do leta 2011 uvedla 12 lovskih letal, vendar te zahteve ne bo mogla realizirati v kratkoročnem obdobju. Že leta 2009 je

Ministrstvo za obrambo zaradi posledic svetovne finančno-gospodarske krize napovedalo zamik tega nakupa. V postopku modernizacije je Hrvaška leta 2003 v sodelovanju z Romunijo modernizirala 8 lovskih letal *Mig-21* ter dodatno pridobila še 4 modernizirane za namene usposabljanja.

Bolj realna potreba se je pokazala glede nakupa 3 kanadskih transportnih letal *CN-235 Casa* leta 2000 ter 10 novih osnovnih letal za usposabljanje, pri čemer so zračne sile v uporabo leta 2007 dobile le 5 letal *Zlin 242*.

Z vidika helikopterskih zmogljivosti so zračne sile v uporabo dobile 2 od skupaj 10 transportnih (TPT/ATK) helikopterjev *Mi-171Sh*, preostala pa sredi leta 2008. Helikopterji so bili nabavljeni v okviru povračila dela klirinškega, ruskega dolga in so v enaki konfiguraciji, kot jih uporablja češka vojska. V uporabi naj bi ostali do leta 2015 (Jane's Procurement: Croatia 2009).

Za povečanje zmogljivosti pomorskih sil je ministrstvo za obrambo že leta 1995 naročilo pri lastni obrambni industriji minolovec, ki pa ga vse do leta 2007 niso prejele v uporabo, predvsem zaradi finančnih mankov. Sicer pa si pomorske sile prizadevajo pridobiti dodatne 4 minolovce ter 4 nove obalne patroljne čolne (OPV) (ibidem).

Hrvaška je leta 2008 iz Finske prejela 2 rabljena raketna čolna, ki sta nadomestila tri korvete lastne in jugoslovanske proizvodnje in ki naj bi ostala v uporabi do leta 2015. Modernizacije sta bili deležni 2 korveti, z vgradnjo pomorskega navigacijskega sistema (MINS) ter naj bi dosegli končno operativno zmogljivost v letu 2010.

5.6 LATVIJA

Latvija leži v Vzhodni Evropi in meji na Baltsko morje ter na državi Litvo in Estonijo. Vse tri države so tesno povezane in sodelujejo na več področjih (The Cia World Factbook 2006-2008). Latvija je postala članica Nata in EU leta 2004.

Zatem ko je Latvija 1991 postala neodvisna država ni imela »zapuščine«, kot so jo imele nekatere druge postkomunistične države, zato je morala svoje oborožene sile in civilne nadzorne strukture ustvariti od začetka. Ministrstvo za obrambo je bilo ustanovljeno

novembra 1991. Latvija ni imela drugega kot nekaj častnikov, ki so služili v sovjetskih oboroženih silah. Kljub omejenim sredstvom ter vse do članstva Natu leta 2004, je obrambna politika temeljila na doktrini teritorialne obrambe, obvezniškem sistemu popolnjevanja oboroženih sil in mobilizaciji (Giegerich in Nicoll 2008, 52-53).

Latvijska ocena ogroženosti navaja, da v bližnji prihodnosti ne obstaja neposredne vojaške grožnje državi. Sicer pa obseg tveganj, kot so lokalne in regionalne krize, migracije, proliferacija orožja za množično uničevanje ter mednarodni terorizem, povezujejo latvijsko varnost v širši okvir evropske in transatlantske varnosti.

Leta 2000 je vlada sprejela 12-letni razvojni plan, ki naj bi bil izveden prek štiriletnih srednjeročnih programov ter letnih priorit. Obravnavani srednjeročni plan obsega obdobje 2005-2008. Drugi pomembni dokumenti, ki določajo prioritete in cilje so poročila obrambnega ministra latvijskemu parlamentu o obrambni politiki. Večje spremembe vključujejo popolnoma profesionalne oborožene sile (doseženo do januarja 2007) ter osnovno prestrukturiranje (kar naj bi bilo končano v letu 2008). Leta 2002 je bilo ustanovljeno Poveljstvo za usposabljanje in doktrino, Logistični center pa se je razvil v Poveljstvo za logistiko (Giegerich in Nicoll 2008, 52-53).

Ustanovljen je bil združen štab (Joint HQ), s čimer je od posameznih zvrsti vojske prevzel operativno planiranje. Poveljstvo za komunikacije in informacijski sistem je začelo delovati leta 2007. Kopenske sile temeljijo na pehotni brigadi in enotah za specialno delovanje. Drugi pehotni bataljon je bil formiran leta 2002 in postal operativen leta 2004. V fazi formiranja je še četa za bojno podporo. Vse enote zračnih sil naj bi bile centralizirane v eni zračni bazi, kjer se je leta 2005 začela vzpostavitev Centra za zračne operacije. Število obrambnih regij se je zmanjšalo iz štirih na dve, vojaške baze pa naj bi bile posodobljene in s tem izpolnjevale Natov koncept HNS.

Dolgoročni cilj je povečanje obsega aktivnih sil na 10.000 pripadnikov, kljub temu da velikost sil do leta 2009 naj ne bi presegla 6.000 pripadnikov. Skupen obseg sil brez rezerve je leta 2008 znašal 5.696 pripadnikov (od tega 1.526 kopenskih, 603 pomorskih in 480 zračnih sil ter 712 pripadnikov centralne podpore, 1.080 administracije in poveljstva, 807 poveljstva za usposabljanje in doktrino ter 488 specialnih sil in vojaške policije) (MB 2008, 135).

Cilj Latvije je izboljšati zmogljivosti za operacije Nata ter prispevati k mednarodnim operacijam kriznega upravljanja. Država raven ambicij definira kot permanentno zagotavljanje enega pehotnega bataljona za Nato. Od leta 2006 dalje so za premestljive sile določeni: pehotni bataljon z logistično in bojno podporo s 180-dnevno stopnjo pripravljenosti; vod vojaške policije s 30-dnevno stopnjo pripravljenosti; vod za uničevanje neeksplodiranih ubojnih sredstev (EOD) s 30-dnevno stopnjo pripravljenosti ter ladja za protiminsko delovanje, elementi civilno-vojaškega sodelovanja (Civil-Military Cooperation – CIMIC) in enota za kontrolo premikov s 180-dnevno stopnjo pripravljenosti (ibidem).

Drugi cilji obsegajo profesionalizacijo sil, zmogljivosti protiterorističnega delovanja, zmožnosti CIMIC in razširitev sodelovanja z drugimi baltskimi državami, s katerimi je Latvija že do sedaj dobro sodelovala v okviru vojaških zvrsti. To je dosegla s specializacijo posameznih vlog. Kopenske sile se nameravajo osredotočiti na inženirske in zdravstvene zmogljivosti in vojaško policijo. Pomorske sile se bodo osredotočile na minsko in protiminsko bojevanje, zračne sile pa na zračno obrambo.

Prioritete zmogljivosti, ki so določene v vladnih dokumentih, so tesno povezane z mednarodnimi prioritetami in obsegajo: C4I, mobilnost, premestljivost, vzdržljivost in učinkovitost. Kopenske sile bodo mehanizirane ter vse prej kot »lahke«, s čimer se bo povečala uporabnost v mednarodnih operacijah (Giegerich in Nicoll 2008, 52-53).

V bližnji prihodnosti bo morala Latvija investirati v vozila, če hoče izpolniti prioriteto mehanizacije. Tudi njene zračne sile so premajhne, da bi jih lahko obravnavali kot učinkovite, ki sicer pridobijo na pomenu ob integriranem sodelovanju s kopenskimi ali zračnimi silami. Hkrati je Nato Latviji priporočil, da v zahteve po opremi uvrsti tudi lovska letala za izvajanje nalog nadzora baltskega zračnega prostora. Namreč, tako kot preostalim baltskim državam tudi Latviji air policing zagotavlja Nato (ibidem).

Izpolnjevanje obeh priporočil pa bi/bo pomenilo veliko povečanje finančnega pritiska na državni proračun. S tem ko bo obrambna modernizacija končana bo končana tudi državna odvisnost od tuje denarne pomoči zaveznic ter se uresničile kratkoročne potrebe prek nabav rabljene in nove opreme. Tranzicija v novo strukturo sil je skoraj zaključena.

Sodelovanje z latvijskimi baltskimi sosedomi bo še naprej vitalnega pomena in lahko v prihodnosti vključuje tudi skupne nabave.

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Po letu 2000 je Švedska pokazala interes za mir in varnost v baltski regiji in postala glavni dobavitelj vojaške opreme za tri države (EST, LVA, LTU) z doniranjem pušk in protiletalskega orožja. V letih 2001-2002 je Latvija prejela komunikacijsko opremo, do sredine leta 2004 pa opremo za tri pehotne bataljone in za bataljon za protizračno obrambo ter opremo za usposabljanje. Poleg kopenskih sil so pridobile opremo tudi pomorske sile in obalna straža (Jane's Procurement: Latvia 2007).

Brezpogojna latvijska podpora ZDA v »vojni proti terorizmu« je samo še prispevala k zelo dobrim odnosom z ZDA, ki so se krepili vse od časa 48-letne sovjetske okupacije baltskih držav. Od leta 1992 do leta 2004 so ZDA Latviji namenile finančno pomoč v višini 34,3 milijona evrov za izvedbo vojaških programov in za vojaško izobraževanje. Neposredne investicije ZDA v Latviji so znašale 110 milijonov evrov (Jane's Executive Summary: Latvia 2008).

V začetku novembra 2006, ko so bile latvijske enote pripravljene za operacijo v Iraku, so bile opremljene z jurišnimi puškami Hecler & Koch *G36V* (zahodnega kalibra 5,56 mm). V času sodelovanja latvijskih enot v Iraku pa so tudi ostale latvijske enote prejele drugo oborožitev, vključno z elitno enoto specialnih sil. Nove puške so zamenjale že stare jurišne puške *AK4 Kalašnikov*, ki jih je donirala Švedska (Jane's Procurement: Latvia 2007).

Kopenske sile so se osredotočile na prioritetni nakup novih oklepnih bojnih in transportnih vozil pehote, julija 2009 pa je obrambno ministrstvo oznanilo, da že poteka izbira med tremi ponudniki (ibidem).

Do leta 2010 je bila planirana tudi vzpostavitev lovsko-bombniškega eskadrona, kar pa zaradi omejenih finančnih sredstev ni bilo izvedeno. Z modernizacijo radarjev za nadzor srednjega dosega *2D ASR-7* in radarjem za nadzor dolgega dosega *3D TPS-117* se je Latvija 2003 povezala v omrežje BALTNET (Jane's Air Force: Latvia 2007).

Za razvoj pomorskih zmogljivosti je Nemčija Latviji leta 1999 donirala minolovec, na katerem je bila že izvedena nadgradnja topovske oborožitve. Do junija 2001 je Norveška donirala še 4 hitre patroljne čolne, leta 2003 pa minopolagalec. Leta 2005 je Latvija oznanila, da bo od Nizozemske nabavila še 5 minolovcev (Jane's Procurement: Latvia 2007). Kljub vsem pridobitvam pa Latvija ostaja majhna pomorska sila, primerna le za obalno patroljiranje, zato mora delovati skupaj z BALTRON in večjimi nordijskimi državami, da si zagotavlja svojo pomorsko varnost.

5.7 LITVA

Litva leži v vzhodni Evropi, med Rusijo in Latvijo. Meji pa tudi na Baltsko morje (The CIA World Factbook 2006-2008). Leta 2004 je postala članica Nata in EU.

Delovanje litovskih oboroženih sil, na novo vzpostavljenih leta 1991, je bilo v osnovi usmerjeno v teritorialno obrambo, ki je temeljila na obvezniškem sistemu popolnjevanja z naborniki in vseobsegajoči mobilizaciji. Sedanji strateški dokumenti navajajo, da za Litvo ne obstaja neposredna vojaška grožnja ali ogroženost ter da vojaške zmogljivosti večjega obsega v neposredni bližini kažejo na resno zaskrbljenost države glede Rusije (Giegerich in Nicoll 2008, 52-53).

Litovska ocena ogroženosti države v *Vojaški strategiji 2004* navaja, da je tveganje za izbruh vojne med državami izginilo, medtem ko so splošne groženje varnosti prek nedržavnih dejavnikov (vključno s terorističnimi mrežami), nestabilnosti, ki ji povzročajo malopridne države »*rogue states*« in asimetričnih konfliktov, postale manj predvidljive. V takšnem okolju se pričakuje, da bo uporabe sile postala pogostejša, vključno s krajšimi, vendar intenzivnejšimi obdobji spopadov. Varnost je obravnavana kot nedeljiva. Hkrati tudi nobena država ne ostane imuna na grožnje kot so mednarodni terorizem, proliferacija orožja za množično uničevanje ter nevojaška tveganja med katere sodijo organiziran kriminal, tihotapljenje orožja, prepovedanih drog in ljudi ali migracije, ki jih povzročajo regionalni konflikti. Glavna usmeritev obrambne politike Litve je sodelovanja z Estonijo in Latvijo v okviru t. i. Baltske pobude.

Pregled obrambne politike in oboroženih sil se je začel leta 2001 in je vodil v izdelavo *Bele knjige* leta 2002. Slednja je vodila proces do leta 2006, ko je bila sprejeta nova Bela knjiga,

s poudarkom na celostnem preoblikovanju in modernizacijskem procesu, ki naj bi se zaključil do leta 2014. Nadaljnje, izvedbene usmeritve, zagotavljajo šestletni planski dokumenti, ki trenutno pokrivajo obdobje 2007-2012.

Pregled obrambe je vodil v popolno revizijo preteklih določil litovske politike in stališč. Teritorialna obramba, veliko število nabornikov in rezervistov, mobilizacija in državljanska pripravljenost za totalno obrambo, čeprav še vedno omenjeni v Beli knjigi 2002, so bili kot usmeritvena določila opuščeni leta 2003. Ključni spodbujevalci so nenehno spreminjajoče varnostno okolje in iz tega izhajajoče zahteve Nata. S tem ko se mednarodne operacije dojema kot ključ za doseganje varnosti doma, se je osredotočenost usmerila na sposobnost odzivanja na krizne razmere kjerkoli po svetu. Zmogljivosti za zagotavljanje izključno nacionalnih namenov naj bi bile ukinjene. *Bela knjiga 2006* kot cilj navaja oblikovanje povečanega števila premestljivih, vzdržljivih, mobilnih in povezljivih sil za izvajanje celotnega spektra sodobnih vojaških operacij, vključno z možnostjo bojevanja v visoki intenzivnosti »*high-intensity combat*« (Giegerich in Nicoll 2008, 52-53).

Eden izmed ciljev obsega tudi zmožnost premeščanja (premestljivost) večjih, samozadostnih enot, ob hkratnem zmanjšanju števila aktivnosti, v katerih litovske sile sodelujejo. V kateremkoli času naj bi bilo najmanj 50 % kopenskih sil premestljivih in 10 % vzdržljivih. S tem bi bilo doseženo določilo Nata o uporabnosti sil. Od leta 2015 dalje naj bila bataljonska bojna skupina (950 pripadnikov), vključno z bojno podporo in podporo bojnemu delovanju ter oddelek specialnih sil (50 pripadnikov) vzdržljiva za vse rotacije v eni operaciji. Alternativni cilj je oblikovati razpoložljive enote specialistov, velikosti čete, za tri hkratne premestitve. Glavna enota, ki bo dosegla to raven, je motorizirana pehotna brigada. Bataljonska bojna skupina, ki je na voljo od leta 2005 dalje, naj bi dosegla operativno pripravljenost konec leta 2009, tretja pa z letom 2015. Zahteve za premestljivost dosega jo še ekipa za EOD, ekipa za kontrolo premikov, enota za prečiščevanje vode, CIMIC specialisti, inženirji, letalo za taktični transport in ladja za protiminsko bojevanje. Enota velikosti do 950 pripadnikov bo na voljo tudi za največ dve operaciji civilne pomoči v podporo državni oblasti (ibidem).

Navedeno bo doseženo prek preoblikovanja oboroženih sil, vključno z izboljšavo usposabljanja in modernizacijo opreme. Poudarek je na oblikovanju, usposabljanju in

opremljanju motorizirane pehotne brigade do leta 2015, ki bo zagotavljala glavni bojni element sil. Delež poklicnih vojakov se bo postopno povečeval ob hkratnem zmanjšanju nabornikov. Spremembe vključujejo ukinjanje vojaških pokrajinskih poveljstev kot strukturnih elementov, reorganiziranje dveh pehotnih bataljonov v logistični bataljon ter konsolidiranje aktivnosti zračne obrambe v okviru ene zračne baze. Obstajajo plani za ustanovitev bataljona za zveze z letom 2010.

Z vidika kadrov je cilj doseči skupen obseg sil velikosti 10.620 vojakov, od katerih bo več kot 8.620 (vključno s kadeti) profesionalnih, z ne več kot 2.000 naborniki. Skupen obseg aktivnih sil je leta 2008 znašal 9.150 pripadnikov (od tega 2.150 nabornikov): 7.800 kopenskih (od tega 1.900 nabornikov), 450 pomorskih (od tega 150 nabornikov) in 900 zračnih sil (od tega 100 nabornikov) (MB 2008, 136).

Litva je jasno določila reformne plane in opustila prejšnje (kmalu po koncu hladne vojne) naloge svoje obrambne politike ter se osredotočila na preoblikovanje in modernizacijo svojih oboroženih sil za sodelovanje v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja. Prioritete opremljanja vključujejo taktična transportna letala in radarje.

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Večina pridobitev vojaške opreme in oborožitve je rezultat transferjev zaveznikov (ladje iz Nemčije, Norveške in Poljske; letala iz Poljske ter vozila in protitankovske sisteme iz ZDA, Nemčije in Švice). Sicer pa je Litva nabavila tudi lahka orožje, lahka bojna vozila, senzorje in komunikacijsko opremo. Švedska je postala glavni dobavitelj tudi za Litvo, tako v obliki donatorja, kot tudi prodaj po simbolni ceni in sicer svojih presežkov ali uskladiščene opreme (Jane's Procurement: Lithuania 2007).

Litva pa se bo morala odločiti tudi za nakup novih oklepnih bojnih vozil (AIFV/APC) za nacionalno obrambo, kot tudi za njihovo uporabo v večnacionalnih operacijah. Število teh vozil bo seveda odvisnih od finančnih sredstev in od stopnje sprejemljive homogenizacije v okviru danih formacij kopenskih sil. Prednostno bo opremljena brigada »*Železni volk*« za hitro posredovanje oziroma njena dva mehanizirana bataljona. Časovni okvir za takšno odločitev bo odvisen predvsem od političnih dejavnikov, na nabavo tipa vozil pa vplivajo tudi nabave preostalih dveh baltskih držav, saj je pomembna tudi medbaltska povezljivost.

Konec leta 2007 je nabavila tudi 45 štirikolesnih vozil za hitro posredovanje (Rapid Deployment Vehicle – RDV). Kot del ameriške vojaške pomoči (Foreign Military Foundation – FMF) je prejela tudi 69 visoko mobilnih večnamenskih bojnih vozil (High Mobile Multipurpose Wheeled Vehicle – HMMW) za različne namene (Jane's Procurement: Lithuania 2009).

Zračne sile postopno nadomeščajo stare zaloge opreme in oborožitve. Leta 2002 je Litva naročila tri 3-D radarje za zračno obrambo srednjega dosega. Drugi prihodnji plani vključujejo nabavo treh radarskih sistemov dolgega dosega in opremo za kontrolo zračnih nalog. Z namenom zamenjati tri transportna letala *An-26* je naročila 3 taktična transportna letala *C-27J Spartan*. Prvo letalo je bil dobavljeno že konec leta 2006, preostala dva pa naj bi prispela v letih 2008/9. Obstajajo tudi plani za nadgradnjo helikopterjev *Mi-8* z modernimi navigacijskimi sistemi (ibidem).

Za sosedi Latvijo in Estonijo je minsko bojevanje osrednje funkcijsko področje oboroženih sil, katerega želi razviti tudi Litva. Litovske pomorske sile so povečale svoje zmogljivosti sredi 2000-2001, ko so pridobile dodatna patroljna čolna (OPV), ki sta oborožena s 40 mm in 76 mm topovi iz Norveške, skupaj v uporabi 3 ter drugi minolovec iz Nemčije, skupaj v uporabi 2. Omenjena minolovca sta v uporabi v okviru BALTRON in sta na razpolago za sodelovanje v Natovih operacijah v severni Evropi, kot del Natove severne sile za protiminsko delovanje (Mine Counter Measure Force – MCMFORNORTH) od leta 2006 dalje. Litovska Bela knjiga 2006 je napovedala, da obstajajo plani o modernizaciji patroljnih čolnov in minolovcev. Z Dansko pa je bil sklenjen sporazum za dodaten nakup 3 patroljnih čolnov, ki naj bi bila uvedeni v uporabo med 2007-2009 (Jane's Navy: Lithuania 2007).

Prispevek pomorskih sil se nanaša tudi na plovila, ki jih bo mogoče eno za drugo rotirati za NRF v okviru t. i. Stalne skupine Nata za protiminsko delovanje (Standing Nato Mine Counter Measures Groups – SNMCMG) (Jane's Navy: Lithuania 2007).

5.8 MADŽARSKA

Madžarska je celinska država. Njena strateška pozicija je na stičišču najpomembnejših kopenskih poti med Zahodno Evropo in Balkanskim polotokom, kot tudi med Ukrajino in Sredozemskim bazenom. Tok rek Donave in Tise v smeri sever-jug razdeljuje državo na tri velike regije. Gestrateško Republika Madžarska leži v Srednji Evropi, severozahodno od Romunije (The Cia World Factbook 2006-2008). Članica Nata je postala leta 1999 in EU leta 2004.

Madžarska prizadevanja za izvajanje obrambnih reform so se glede na preteklost močno spremenila. Za preteklost je bila značilna nesorazmerna vojaška struktura (preveč častnikov glede na število vojakov) in oprema vzhodnega, ruskega tipa, ki je ostala kot zapuščina v večini držav Srednje Evrope (Giegerich in Nicoll 2008, 49-50).

Strategija nacionalne varnosti 2004 opisuje varnostno okolje Madžarske kot stabilno, z odsotnostjo grožnje v obliki vojaške agresije in drugih tradicionalnih tveganj varnosti. V nadaljevanju navedena strategija navaja, da novi izzivi, kot so terorizem, proliferacija orožja za množično uničevanje, propadle države in regionalnim konflikti, migracije, gospodarska nestabilnost, informacijska varnost ter naravne nesreče in nesreče, ki jih povzroča človek ipd., zahtevajo mednarodno sodelovanje in usmerjen razvoj v zmogljivosti ter njihovo fleksibilno uporabo. Kljub temu, da obstaja majhna verjetnost ogroženosti državne suverenosti, pa individualna in kolektivna obramba ostajata glavni poslanstvi madžarskih oboroženih sil, poleg sodelovanja v operacijah kriznega upravljanja in njihovih drugih dopolnilnih nalogah.

Izvajanje obrambnih reform se je začelo v času madžarskega prizadevanja za članstvo v Natu. Leta 2000 je parlament odobril *Celostni plan obrambnih reform do leta 2010*. Ko se je madžarska vlada leta 2002 zamenjala, je bil navedeni plan opuščen. Eden izmed razlogov je bil ohranitev obvezniškega sistema popolnjenja oboroženih sil, čeprav na zmanjšani ravni. Nova madžarska vlada je izvedla *Obrambni pregled 2002-2003*, ki je bil osnova za desetletni obrambni plan, ki naj bi se končal leta 2014. Prvo leto naj bi bil poudarek na zakonodajnih spremembah in prenovi strukture sil; od leta 2006 pa v reformah usposabljanja in opremljanja enot, ki bodo namenjene za premestljive sile. Od leta 2010

naj bi se modernizacijski proces razširil na celotne sile. Največja sprememba, ki jo uvaja obrambni pregled, so popolnoma profesionalne obrambne sile do leta 2005.

Glavna spodbujevalca reform sta povečanje madžarskih mednarodnih obveznosti, skladno s članstvom v Natu in EU ter razvijajoče mednarodno varnostno okolje. Madžarska si je za cilj zadala oblikovanje bolj zmogljivih, dobro opremljenih, premestljivih in povezljivih sil v okviru finančnih omejitev. V času obrambnih reform 2003 je bila raven ambicij definirana kot vzdržljiva premestljivost 1.000 pripadnikov, raven, ki je bila od takrat že presežena. Do leta 2010 naj bi bilo vzdržljivih do 1.600 premestljivih enot.

Sposobnost prispevanja v celoten spekter vojaških operacij brez geografskih omejitev, še posebej z vidika in v kontekstu Nata, je temelj reform. To naj bi dosegla z zmanjšanjem obsega oboroženih sil. Kopenske sile naj bi se zmanjšale iz treh na dve brigadi, od katerih naj bi bila ena namenjena za kolektivno obrambo, druga za operacije kriznega upravljanja. Oklepne enote in enote težke artilerije naj bi se zmanjšale, tako kot infrastruktura za usposabljanje in vojaške letalske baze. Mehanizirane enote naj bi se transformirale v lahko pehoto.

Oborožene sile izvzemajo iz uporabe ali zmanjšujejo zastarelo opremo in oborožitev iz inventarja, kot so tanki *T-72*, težka artilerija, oklepna vozila pehote *MBP-1*, letala *Mig-29* in prenosljive sisteme zračne obrambe. Modernizacijski program opreme naj bi se osredotočil na zmogljivosti, ki povečujejo zmožnosti sodelovanja v mednarodnih operacijah kriznega upravljanja in razvoj nišnih zmogljivosti. Definirane prioritete vključujejo hitro premestljivost »*rapid deployment*«, mobilnost, vzdržljivost, logistiko, povezljivost, JBK obrambo ter večnamenska lovska letala. Prioritete opreme vključujejo tudi večnamenske radijske naprave, UAV in vozila za podporo. Madžarska pa je postala tudi gostiteljica Natove zmogljivosti strateškega zračnega premika SAC, flote transportnih letal *C-17* (Giegerich in Nicoll 2008, 49-50), v letalski bazi *Papa*.

Integracija upravnega dela ministrstva in generalštaba je bila glavni organizacijski izziv. Od leta 1989 sta bili ti dve organizacijski strukturi ločeni, z veliko stopnjo organizacijskega podvajanja in veliko porabo sredstev. S spoznanjem pomembnosti bojne podpore in podpore bojnega delovanja za mednarodne premestljive sile, so oborožene sile oblikovale logistično poveljstvo in poveljstvo za podporo.

Do leta 2010 naj bi se skupen obseg madžarskih oboroženih sil zmanjšal na 28.000 in do leta 2014 na 26.000 pripadnikov. Leta 2008 je obseg oboroženih sil brez rezerve znašal 32.300 pripadnikov (od tega 23.950 kopenskih in 7.500 zračnih sil ter 850 pripadnikov združenega obrambnega štaba) (MB 2008, 130). V času, ko je bil predstavljen obrambni pregled in se začele izvajati reforme, je načelnik obrambnega štaba predstavil osrednje modernizacijske plane za nova vozila, komunikacijsko opremo, večnamenska lovška letala in radar za nadzor zračnega prostora AGS.

Madžarske obrambne reforme napredujejo počasi in so omejene zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, predvsem zaradi vladnega neizpolnjevanja finančnih obljub. Skladno s stališči obrambnega ministrstva so: *»problem izdatki, hkrati pa obstaja mnogo področij, ki potrebuje nadgradnjo«*. Številne pobude nabav zamujajo, zato je nadgradnja opreme ogrožena. Tudi ocena Nata je bila kritična, zavezniški pregled obrambe DR pa je zaključil, da bo le ena madžarska brigada pripravljena za naloge zavezništva do leta 2010 ter da država verjetno ne bo sposobna zagotoviti obljubljenega števila helikopterjev za Nato (Jane's Hungary at Glance 2008).

Obveze Natu, ki naj bi jih Madžarska dosegla do leta 2006 so obsegale 4 bataljone, inženirsko enoto, CIMIC, zdravstvene in JBKO enote ter vojaško policijo. S približevanjem tega roka pa je Ministrstvo za obrambo te obveze označilo za preveč ambiciozne.

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Večje nabave glavne opreme Madžarske po koncu hladne vojne so obsegale najem 14 švedskih večnamenskih lovskih letal *Gripen JAS-39A/B* (2006); nakup 555 ruskih kolesnih oklepnih vozil pehote (ACV) *BTR-80* in *BTR-80A* (2000), kot povračilo klirinškega dolga; nakup 200 francoskih raket za zračno obrambo *Mistral 2* (1998) ter 100 ruskih tankov *T-72* (1996) (Jane's Procurement: Hungary 2007/2008).

Madžarska in Švedska sta podpisali sporazum o posojilu lovskih letal za obdobje 10 let, prva pa so bila dobavljena in prevzeta leta 2005. Leta 2015 se bo Madžarska odločila ali bo najem letal podaljšala ali jih odkupila (Hungary at Glance, Jane's 2008). Za ta posel se je država zelo zadolžila oziroma namenila veliko svojih obrambnih sredstev, kar ji že sedaj

predstavlja veliko proračunsko breme. Dodatne izdatke ji povzroča tudi nakup oborožitve za letala, saj je podobno kot Češka izvedla nakup raket srednjega dosega *AMRAAM* (ibidem).

Glavni plani nabav za kopensko vojsko obsegajo dolgoročne razvojne programe vozil, po katerih naj bi zamenjala več kot 65 % vojaških vozil do leta 2020. Dobava novih vojaških vozil bo omogočila oblikovanje in opremljanje nove lahke pehotne brigade (Jane's Hungary at Glance 2008).

Za določeno število ruskih APC *BTR-80* obstajajo zahteve po zaščiti pred improviziranimi eksplozivnimi sredstvi (IES) in naprednimi protioklepni orožji, vendar država zaenkrat nima izdelanega plana, ki bi indiciral nabavo novih vozil s takšno zaščito in ki se zahtevajo tudi v operaciji Isaf v Afganistanu (Jane's Procurement: Hungary 2007/2008).

Konec leta 2006 je naročila tudi 2 majhna zračna sistema brez posadke *WB Electronics Sofar*, vključno z usposabljanjem. Vsak sistem sestavljajo tri brezpilotna plovila (UAV) ter prenosne in mobilne kontrolne postaje (ibidem).

Madžarska je kopenska država, zato z vidika pomorskih sil nabavlja in opremlja predvsem sile za patroljiranje po rekah.

Za izvajanje modernizacije oboroženih sil se Madžarska sooča z velikimi finančnimi omejitvami. Stroški za rekrutiranje in vzdrževanje prostovoljnih oboroženih sil (od leta 2004), pogodba o posojilu lovskih letal in mednarodno sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja, ne puščajo dosti sredstev za realizacijo večjih programov nabav. Strokovnjaki pa ocenjujejo, da bi že manjše povečanje sredstev lahko ugodno vplivalo na zmanjšanje mankov in vrzeli v zmogljivostih (Jane's Procurement: Hungary 2008).

5.9 POLJSKA

Poljska leži v Srednji Evropi, vzhodno od Nemčije in Češke, na jugu meji na Slovaško na vzhodu pa na Ukrajino, Belorusijo in Rusijo ter na severu na Kaliningrajsko enklavo ter Baltsko morje (The Cia World Factbook 2006-2008). Poljska je postala članica Nata leta 1999 in EU 2004.

Zgodovinsko gledano je bila Poljska območje vojaških konfrontacij. S tem ko je v svoji *Strategiji nacionalne varnosti 2007* uvodoma zapisala, da je »v prvem desetletju novega stoletja Republika Poljska varna država«, pa je nakazala ravno obratno. V nadaljevanju strategija navaja, da energetska odvisnost predstavlja največjo zunanjo grožnjo varnosti države. Medtem ko Poljska ocenjuje, da je vojaški konflikt večjega obsega manj verjeten, pa je njeno sodelovanje v regionalnih in lokalnih konfliktih bolj verjetno, kot je bilo v preteklosti. Še vedno obstaja potencialna nestabilnost v in okolici Evrope, še posebej na Kavkazu in na Balkanu. Kot ključne grožnje varnosti prepoznava širok obseg asimetričnih in transnacionalnih groženj, kot so mednarodni terorizem, organiziran kriminal, in okoljevarstvene grožnje. Glede na to, da so v sodobnem svetu meje med notranjo in zunanjo varnostjo zabrisane, se omenjena strategija zavzema za celostno razumevanje varnosti, ki vključuje širok spekter sredstev in instrumentov, vključno z vojaškimi (Giegerich in Nicoll 2008, 57-59).

Prva faza vojaškega preoblikovanja je sledila politični transformaciji v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, katere vodilo je bila želja po vstopu v Nato. Leta 2001 je bila sprejeta *Bela knjiga*, katere končni cilj je bil izvedba reform do leta 2006. V času levo-sredinske vlade (2004-2006) je Poljska izdelala *Strateški pregled obrambe*. Ko je desno-sredinska vlada prevzela oblast je bil strateški pregled obrambe bolj ali manj postavljen na stranski tir. Poudarek v strateškem pregledu obrambe na majhnih, popolnoma profesionalnih silah, je bil očitno preveč ambiciozen. Takratni predsednik države je celo pisno nasprotoval doseganju velikosti sil manjših od 150.000 pripadnikov, kot enega izmed ciljev zapisanih v *Beli knjigi*. V začetku leta 2008 je vse več indikatorjev napovedovalo, da bo strateški pregled obrambe dopolnjen. Planerji na Ministrstvu za obrambo pa naj bi začeli pripravljati modernizacijski plan za 2009-2018, ki bi temeljil na dopolnjenem strateškem pregledu obrambe. Oddelek za transformacijo je naznanil tudi sprejem dolgoročnega dokumenta *Vizija oboroženih sil 2030* (Giegerich in Nicoll 2008, 57-59) ter nove *Obrambne strategije 2010*.

Bela knjiga kot poslanstvo oboroženih sil določa naloge kolektivne obrambe, kriznega upravljanja ter v mirnodobnem času naloge stabilizacije in preprečevanja. Z razliko od navedenega, *Strategija nacionalne varnosti 2007* navaja bolj moderno interpretacijo, s poudarkom na glavnih nalogah, kot so kolektivna obramba, mednarodno upravljanje kriz in podpora civilnim oblastem. Glavni preobrat v programih je transformacija v popolnoma

profesionalne sile do leta 2012. Obstajajo težnje, da bi se to stanje doseglo še pred navedenim rokom. Prav tako je verjetno, da po letu 2010 ne bo več vpoklica nabornikov. *»Da so oborožene sile postale prave oborožene sile, gre zahvala sodelovanju v operacijah,«* je načelnik generalštaba kot ključnega spodbujevalca procesa obrambnih reform navedel sodelovanje v operacijah v okviru Nata in EU. Sodelovanje v mednarodnih operacijah, kot oblika usposabljanja na delovnem mestu, je namreč postalo glavno vodilo poljskih oboroženih sil.

Kljub pomanjkanju objavljenih sklepov iz Strateškega pregleda obrambe, se lahko skupni cilj procesa reform povzame: *»oblikovati bolj ekspidicijske sile in povečati zmogljivosti projekcije sil«*. V Beli knjigi je še zapisano, da je sodelovanje v mednarodnih operacijah potrebno za zagotavljanje varnosti, hkrati pa predstavlja prestiž. Definirana raven ambicij poljskih premestljivih sil je zaupne narave, vključuje pa aktivnosti različne stopnje intenzivnosti, zahteve vzdržljivosti in hkratno sodelovanje. Vojaški poveljniki navajajo, da je Poljska trenutno (velja za leto 2008) sposobna vzdrževati maksimalno število 4.000 pripadnikov premestljivih sil. Strokovnjaki pa ocenjujejo, da če bo država želela to raven povečati, bo morala ponuditi popolnoma profesionalne oborožene sile (Giegerich in Nicoll 2008, 57-59).

Na podlagi Strategija nacionalne varnosti bosta glavno vodilo za povečanje operativne pripravljenosti in premestljivosti sil tudi zamenjava zastarele opreme in reorganiziranje sil. Tudi Bela knjiga kot glavno slabost navaja zastarelo opremo ter izpostavlja, da je treba eno tretjino sil, ki so namenjene za Nato (t. i. operativne sile; ostale so uvrščene pod teritorialne sile), opremiti z novo opremo, da bodo izpolnjevale standarde Nata in sprejemljivo raven povezljivosti.

Drugi ključni mehanizmi vključujejo splošno preoblikovanje sil, vključno z znatnim zmanjšanjem in zaprtjem vojaških baz ter razvojem in širitvijo specialnih sil. Organizacijske in birokratske spremembe vključujejo ustanovitev Inšpektorata združene logistike, Poveljstva specialnih sil in Poveljstva za združene operacije (Joint Operation HQ).

Skupen obseg sil brez rezerve je leta 2008 znašal 127.266 pripadnikov (od tega 79.000 kopenskih, 11.600 pomorskih in 28.466 zračnih sil ter 8.200 pripadnikov združenega

osebja) (MB 2008, 142). Aktivne sile vključujejo tudi približno 40.000 nabornikov, od tega jih samo v kopenskih silah služi 39.000. Skladno z obstoječimi plani za popolnoma profesionalne sile, naj bi skupen obseg aktivnih sil znašal 120.000 pripadnikov, od tega 90.000 stalnih (dolgoročno zaposlenih) in 30.000 pogodbenih prostovoljcev (Giegerich in Nicoll 2008, 57-59).

Bela knjiga kot osrednji prioriteti razvoja navaja zmogljivosti C3I in zračne obrambe, skupaj z osnovno bojno opremo, transportnimi zmogljivostmi, bojno podporo in JBK zaščito. Izkušnje iz operacij so vodile k specializaciji v zaščiti sil, ki se zagotavlja z vozili odpornimi na mine in zaščitenimi pred zasedo (Mine-Resistant Ambush-Protected – MRAP), taktičnem premiku, helikopterjih (vključno z verzijami za specialne operacije), brezpilotnimi letali (UAV) za nadzor in izvidovanje ter zmogljivostih za natančen napad z večje razdalje »*stand-off precision-strike*«. Prioritete vključujejo tudi nabavo lovskih letal.

Trenutna politična negotovost in velika omejenost virov sta upočasnila izvajanje obrambnih reform. Na drugi strani pa pripravljenost vlade, da pošlje svoje sile na težke in zahtevne operacije, kaže na smer razvoja obrambnih reform in obrambne politike Poljske v prihodnje.

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Skladno z *Obrambnim planom 2003-2008* (2003) in *Obrambnim planom 2005-2010* (2005) Poljska predvideva znatno povečanje obrambnih nabav. Do sedaj so bile nabave skladne s programom, in sicer: nabava 690 oklepnih vozil SKOV 8x8, 8 lahkih taktičnih transportnih letal C-295 (sicer rabljenih) in vodenih protitankovskih raket *Spike-LR*. Druga sredstva so bila namenjena za: poveljniška vozila, vozila za protizračno obrambo, nakup nove osebne oborožitve, 80 raket za zagotovitev zračne obrambe (MANPAD *Grom*), številne radarje za nadzor bojišča in nadzor zračnega prostora, lahka transportna letala lastne proizvodnje, težke tovornjake, rakete dolgega dosega ipd. (Jane's Procurement: Poland 2008).

Plan nabav predvideva tudi zamenjavo opreme, ki datira v čas obstoja Varšavskega pakta, z opremo kompatibilno z Natom. Poleg tega bo morala iz uporabe umakniti 300 tankov *T-72* in 36 lovskih letal *Su-22M4*. Skladno s planom nabav naj bi tretjina poljskih sil dosegla

popolno interoperabilnost z Natom v letu 2008, kar dve leti po planiranem roku. Specialnim poljskim silam bodo namenjena dodatna sredstva, pomorske sile pa naj bi oblikovale bataljon marincev (ibidem).

Kopenske sile so pokazale napredek z nabavo zahtevanih bojnih letal, protioklepni sistemov (ATGW), standardnih artilerijskih sistemov (samovoznih havbic in topov), oklepnih bojnih vozil in nabavo HMMW. Kopenska vojska si prizadeva tudi za nadgradnjo tankov.

Zračne sile so pokazale napredek z nabavo nadzvočnih večnamenskih lovskih letal, radarjev za zračno obrambo, lahkih helikopterjev za usposabljanje pilotov in transportnih letal. Od ameriškega proizvajalca je kupila 48 lovskih letal *F-16*, s katerimi bo prispevala tudi v operacije Nata. Prva letala je Poljska prejela že leta 2006. Poleg letal je v kompletu dobila tudi oborožitev za bojevanje v zraku, natančno vodene izstrelke, podporo in usposabljanje idr. Nemčija pa je Poljski leta 2003 donirala za simbolično vrednost enega evra na letalo 5 bojnih letal *Mig-29*, do konca leta 2004 pa še 23 moderniziranih. V obliki donacije ali transfera ameriške FMF je Poljska leta 2004 z izdajo sprejemnega pisma prejela 5 transportnih letal *C-130* – vrednost transfera je znašala 58,5 milijonov evrov. Zračne sile si v bližnji prihodnosti prizadevajo tudi za nove bojne helikopterje (Jane's Procurement: Poland 2008).

Za poljske pomorske sile bi bil primeren inventar: 5 podmornic, do 12 srednjih *ASW* ladij (fregat ali korvet), do 18 lahkih površinskih ladij za napad, približno 20 ladij za protiminsko delovanje, potrebne podporne enote, 80 pomorskih zračnih plovil (letal in helikopterjev) in raketna artilerije za obalno obrambo. Ker obstajajo finančne omejitve, zeleni cilji ne bodo popolnoma realizirani, vendar je bil storjen velik napredek v nabavah pomorske opreme skladno s standardi Nata (ibidem).

Med leti 2000-2002 je Poljska pridobila 2 fregate z vodenimi raketami. Od ZDA naj bi pridobila tudi 4 helikopterje za proti-podmorniško delovanje. Naročenih je tudi 6 minolovcev, ki naj bi bili dobavljeni v letih 2006-2010. Pri nemškem proizvajalcu je leta 2001 naročila 7 korvet, vse bolj pa kaže, da bo v uporabo dobila le eno. Kot donacijo je od Norveške prejela 5 podmornic, zadnjo leta 2004. Nove nadgrajene podmornice so zamenjale 2 starejši. Pomorske sile si prizadevajo nadgraditi tudi korvete s hitrimi raketami

z moderniziranimi bojnimi sistemi in senzorji ter nabaviti nove rakete zrak-zrak (Jane's Procurement: Poland 2008).

Kljub temu, da Poljski z modernizacijo svoje vojske dobro uspeva dosegati standarde Nata, pa se vse zvrsti vojske soočajo z omejenimi sredstvi za njeno realizacijo, najmanj jih primanjkuje zračnim silam (Jane's Air Force: Poland 2008).

5.10 ROMUNIJA

Geostrateško Romunija leži v Jugovzhodni Evropi, meji na Črno morje in Moldavijo na vzhodu, Ukrajino na vzhodu in severu, Srbijo in Madžarsko na zahodu ter Bolgarijo na jugu. Romunija lahko nadzira lahko-prehodne kopenske poti med Balkanom, Moldavijo in Ukrajino (The Cia World Factbook 2006-2008). Članica Nata je postala leta 2004 in EU leta 2007.

Obrambne reforme so po vstopu v Nato doživele nov zagon. Začetki le-teh segajo že v obdobje po padcu komunistične diktature Češeska leta 1989, ki pa so se izkazali za neuspešne. Namreč Romuniji, kljub prizadevanjem, ni uspelo dobiti povabila leta 1997 za članstvo v Natu leta 1999. To je Romunijo spodbudilo, da so reforme postale bolj usmerjeno naravnane. Najprej je postavila normativne temelje za vzpostavitev civilnega nadzora nad oboroženimi silami, ki so jim sledili strateški pregled obrambe, preoblikovanje in modernizacija oboroženih sil.

Romunska ocena ogroženosti, ki je definirana v strateških dokumentih, v bližnji prihodnosti ne predvideva resnih vojaških groženj. Tveganja se večinoma zaznavajo kot nevojaška, s poudarkom na notranjih dejavnikih, povezanih z gospodarskimi, finančnimi in družbenimi ranljivostmi političnega sistema. Na mednarodni ravni *Strategija nacionalne varnosti 2004* navaja, da Romunija svoje varnosti ne more zagotavljati brez prisotnosti skupne evropske varnosti, ki jo ogrožajo različna tveganja, in sicer potencialni izbruhi sub-regionalnih kriz, proliferacija WMD, mednarodni terorizem, različne oblike mednarodnega organiziranega kriminala, migracije, ekstremizem, nestabilnosti v regiji in potencialno omejen dostop do virov.

Po članstvu v Natu leta 2004 je Romunija zaključila s pregledom oboroženih sil in določila usmeritve za njihovo celostno modernizacijo. *Strategija transformacije* in *Dolgoročni koncept opremljanja* sta bila sprejeta leta 2006. Strategija transformacije poudarja trifazni proces izvajanja reform. Prva faza 2006-2007 je predvidevala izvedbo osnovnega preoblikovanja pod naslovom *Projekt sile 2007*. V drugi fazi 2008-2015 je poudarek na operativni integraciji v Nato in EU. Končna faza, ki naj bi se končala leta 2025, pa je opisana kot tehnična integracija oboroženih sil v Nato in EU. Glavne nabave naj bi bile izvedene v času tretje faze (po letu 2015), kar pomeni, da modernizacija opreme ne bo zaključena pred letom 2025 (Giegerich in Nicoll 2008, 59-60).

Glavna sprememba v strukturi sil je preobrat k prostovoljnim silam, ki se je začela januarja 2007 ter precejšnje zmanjšanje obsega oboroženih sil. Skupni obseg romunskih oboroženih sil je leta 1997 znašal 225.000 pripadnikov, *Projekt sile 2005* je predvidel ciljno vrednost 112.000 pripadnikov na aktivni dolžnosti, *Projekt sile 2007* pa nadaljnje zmanjšanje na končnih 75.000 pripadnikov. Leta 2008 je skupen obseg romunskih oboroženih sil brez rezerve znašal 74.267 pripadnikov, od tega 42.200 kopenskih, 8.067 pomorskih in 10.500 zračnih sil ter 13.500 pripadnikov združenega osebja (MB 2008, 146).

Ključna spodbujevalnika obrambnih reform sta izpolnjevanje obvez, ki izhajajo iz članstva v Natu in doseganje zavezniške povezljivosti. Romunija si vse bolj prizadeva za povečanje zmogljivosti za operacije kriznega odzivanja. Strategija transformacije kot cilj postavlja prispevati v Nato divizijo in bojno brigado (različnih zmogljivosti) od leta 2015 dalje: eno divizijo z eno bojno brigado za šest mesecev brez rotacije; dve bojni brigadi v eni sami ali dveh ločenih operacijah za šest mesecev brez rotacije; ali tri bataljone v eni sami ali ločenih operacijah do 12 mesecev, z rotacijo po šestih mesecih. Trenutno romunski maksimalni prispevek (omejen na šest mesecev) kopenskih sil za operacije obsega dva bojna bataljona z bojno podporo – skupno 2.000 pripadnikov (Giegerich in Nicoll 2008, 59-60).

Na izvajanje obrambnih reform vplivajo tudi omejitve finančnih virov – proračunske omejitve, ki podaljšujejo izvajanje reform. Glavni cilj reform je doseči manjše, mobilne in učinkovite sile z moderno opremo in strukturo sil za ceno, ki si je za državo lahko sprejemljiva z vidika omejenih obrambnih virov. Kot rezultat navedenega, poleg

precejšnjega zmanjšanja obsega sil, bo Romunija modernizacijo in svojo porabo sredstev namenila operativnemu delu svojih sil, še posebej tistim, ki so namenjene za Nato.

Glavni poudarek v okviru razvoja romunskih nišnih zmogljivosti bo na specialnih silah. Romunija bo vzpostavila bataljon specialnih sil, ki bo oblikovan po ameriškem modelu ter ob pomoči ZDA, in ki bo na razpolago za operacije kriznega upravljanja. Formiranje bataljona se je začelo sredi leta 2004, začetno operativno zmogljivost (IOC) pa je dosegel leta 2005 (Giegerich in Nicoll 2008, 59-60).

Proces romunskih obrambnih reform je tesno povezan s članstvom v Natu in izpolnjevanjem obvez, ki iz članstva izhajajo. Seznam modernizacijskih potreb je dolg in celo najvišje prioritete bodo zahtevale dodatna sredstva financiranja iz do sedaj še ne znanih virov. Dejstvo je, da so se prizadevanja za opremljanje premestljivih sil šele dobro začela, zato se v uspeh pred planiranim rokom 2015 (ko se zadnja faza reform šele začne) ne sme dvomiti (ibidem).

Plani nabav glavne opreme – modernost opreme

Po navajanjih romunske vlade je 85 odstotkov vojaške opreme zastarele. Skupna ocene stroškov za nabave v letu 2006 naj bi znašala med 12-14 milijardami evrov in tako preseгла zmožnosti obrambnega proračuna. Manjši programi nabav so v fazi izvedbe (Giegerich in Nicoll 2008, 59-60).

Leta 2006 je bil sprejet nov *Strateški plan nabav*, ki je za vsako od zvrsti predvidel dva ključna projekta nabav. Kopenske sile naj bi se osredotočile predvsem na nabavo novih visoko zaščitenih APC, novih oklepnih in neoklepnih vozil za patroliranje ter nov vozni park tovornih vozil (od lahkih večnamenskih vozil do težkih transporterjev). Pri zračnih silah si Romunija prizadeva izboljšati predvsem zmogljivosti zračnega premika ter kontrole in nadzora zračnega prostora. Pomorske nabave pa naj bi se osredotočile na nove korvete in minolovce. Realizacija teh projektov je bila ocenjena na več kot 10 mlrd evrov, od tega naj bi večina sredstev odpadlo na lovska letala (Jane's Procurement: Romania 2009).

Vse večje programe nabav, modernizacijo in nadgradnjo vojaške opreme in oborožitve narekuje tudi visoka stopnja sodelovanja romunskih sil v Natovih operacijah in rotacijah NRF ter EU aktivnostih.

Prioritete vključujejo tudi plane modernizacije za nekatera obstoječe goseničarje (tudi bojna vozila – AIFV) ter raketne artilerijske sisteme. Druge pobude o nadgradnjah vključujejo C4I sisteme, pomorsko komunikacijo ter Črnomorski integriran sistem za nadzor in spremljanje. S slednjim je Romunija začela leta 2008.

Za povečanje zmogljivosti kopenskih sil je bilo naročenih 31 AIFV 8x8 za delovanje v Iraku in Afganistanu, nujno pa bi država potrebovala še dodatnih 300 novih AIFV, da bi zamenjala zastarela vozila, ki so sovjetskega izvora. Nabavljenih je bilo tudi 90 novih oklepnih in neoklepnih patroljnih vozil 4x4 HMMWV, predvsem za opremljanje premestljivih in specialnih sil (Jane's Procurement: Romania 2009).

Pri zračnih silah bodo nabave za izboljšanje zmogljivosti kontrole in nadzora zračnega prostora obsegale 48 večnamenskih bojnih letal (FGA in FTR), ki naj bi zamenjala floto 100 zastarelih *Mig-21* (do leta 2010) ter nove sisteme za izvajanje zračne obrambe dolgega, kratkega in zelo kratkega dosega (SAM, radarji, IFF itd.). Za izboljšanje zračnega premika je Romunija konec leta 2006 naročila 7 novih taktičnih transportnih *C-27J Spartan* (predvsem zaradi njihove združljivosti s *C-130 H*). Nova letala so nadomestila letala *An-24/-26* ter naj bi zagotavljala podporo za operacije v Iraku, Afganistanu in na Balkanu. V uporabo je uvedla tudi dve (modernizirani v ZDA) nekdanji italijanski strateški transportni letali *C-130H* ter nadaljuje z večjo prenovo štirih obstoječih *C-130B*.

Za zagotovitev helikopterskih transportnih in zdravstvenih zmogljivosti v podporo Natovih operacij od leta 2005 izvaja nadgradnjo helikopterjev – 2 eskadrona nadgrajenih *IAR-330 Socat Puma* je že prišlo v uporabo do konca leta 2008 – in se še nadaljuje (Jane's Procurement: Romania 2009).

Pomorske sile nadaljujejo z nadgradnjo 3 fregat (2004 je od Velike Britanije kupila 2 fregati), ob hkratnem proučevanju možnosti za nabavo novih večnamenskih korvet in minolovcev. Nadgradnja fregat se je osredotočila na izboljšanje C3 zmogljivosti; z dodanimi novimi sistemi za izvajanje zračne obrambe in sistemi za proti-ladijsko delovanje

ter sistemov za elektronsko bojevanje. Na vseh fregatah je do konca leta 2006 zagotovila tudi sisteme več-linijskega povezovanja, s čimer je bila romunskim pomorskih silam zagotovljena podatkovna taktična povezovalna interoperabilnost z enotami Nata (ibidem).

5.11 SLOVAŠKA

Slovaška geostrateško leži v Srednji Evropi, južno od Poljske. Na zahodu meji na Češko in Avstrijo, na jugu Madžarsko in na vzhodu na Ukrajino. Slovaška je celinska država, z zelo razgibanim in hribovitim reliefom, na severu pa jo zapirajo visoke Tatre (The Cia World Factbook 2006-2008). Članica Nata in EU je postala leta 2004.

Slovaška ocena ogroženosti navaja, da se je varnost države s članstvom v Natu in EU povečala. Medtem ko je neposredna grožnja na državo praktično izključena, Slovaška prepoznava številne asimetrične grožnje varnosti zunaj nacionalnega ozemlja. Uporaba orožja za množično uničevanje s strani terorističnih skupin, pa se obravnava kot najbolj resen scenarij groženj. Propadle države, regionalni konflikti, organiziran kriminal, ranljivost podatkov in komunikacijskih sistemov, ilegalne migracije, etnični konflikti in naravne nesreče, sodijo med druge nevarne izzive varnosti države (Giegerich in Nicoll 2008, 60-61).

Slovaške oborožene sile so bile ustanovljene leta 1993 in obsegajo kopensko in zračno komponento ter komponente za podporo in usposabljanje ter centralno osebje. Skupen obseg aktivnih sil brez rezerve je leta 2008 znašal 17.129 pripadnikov, od tega 7.324 kopenskih in 4.280 zračnih sil, 2.904 pripadnikov za podporo in usposabljanje ter 2.261 centralnega osebja (MB 2008, 148).

Spremembe v slovaških oboroženih silah so bile določene kot del večjega procesa izvajanja političnih reform v poznih devetdesetih letih, ko si je država prizadevala za članstvo v Natu in EU. Leta 2001 so stopili v veljavo trije ključni dokumenti: *Obrambna strategija*, *Varnostna strategija* in *Vojaška strategija*. Slovaška je v svojih strateških dokumentih naredila odmik od teritorialne obrambe k integraciji v sistem kolektivne obrambe. Vojaške reforme pa niso bile zajete v formalnem procesu pregleda obramba, ampak so se izvajale prek številnih in različnih obrambnih dokumentov: *Doktrina oboroženih sil Republike Slovaške 2003*, *Varnostna strategija 2005*, *Obrambna strategija*

2005, Srednjeročni obrambni plan slovaških oboroženih sil 2007-2012 in Dolgoročni razvojni plan 2015.

Slovaška si je zadala cilj oblikovati manjšo, bolj učinkovito vojsko, s povečano zmogljivostjo projekcije sil, ki bo sposobna zagotavljati vzdržljive sile za vojaške operacije, s poudarkom na visoki stopnji pripravljenosti in določilom nišnih zmogljivosti. Mednarodne operacije so ključni spodbujevalec za celotno strukturo in zahteve oboroženih sil. Slovaška je pripravljena sodelovati v celotnem spektru vojaških aktivnosti. Za *ad hoc* vojaške operacije visoke intenzivnosti, skladno z določili zavezniške kolektivne obrambe, je pripravljena prispevati enoto velikosti brigade. Za operacije kriznega upravljanja, pod okriljem Nata ali EU, se je Slovaška obvezala zagotavljati sile na ravni bataljona. Dolgoročne in po obsegu manjše humanitarne misije in operacije v podporo miru v okviru EU in OZN pa bo podpirala s silami velikosti čete (Giegerich in Nicoll 2008, 60-61).

Sredstvo za doseganje navedenega prispevka sil v operacijah in aktivnostih vključuje tudi prehod na popolnoma profesionalne vojaške sile. Število profesionalnih vojakov naj bi se povečalo, število enot pa zmanjšalo. Slovaška planira zmanjšati velikost oboroženih sil od 40.000 leta 2003 na 25.000 leta 2010 in do leta 2015 na 18.000. Rekrutiranje profesionalnih vojakov pa za Slovaško predstavlja izziv; samo leta 2006 je neuspešna politika popolnjevanja oboroženih sil privedla do primanjkljaja (deficita) 2.800 pripadnikov. S spremembami zakonodaje leta 2007 je Slovaška želela zagotoviti bolj ugodne pogoje za zaposlovanje in bolj stabilno kadrovske strukturo svojih sil, zato obstaja prioriteta, povezati procese znotraj slovaškega Ministrstva za obrambo (ibidem).

Programi usposabljanja in vaj so se začeli izvajati z namenom povečanja in izboljšanja interoperabilnosti oboroženih sil. Leta 2007 so slovaške oborožene sile sodelovale v 64 vajah doma in v tujini. Infrastruktura za usposabljanje vključuje *JBK center za testiranje in usposabljanje* (Zemianske Kostolany) in *Natov center za usposabljanje za ravnanje z eksplozivnimi sredstvi* (Novaky) (Giegerich in Nicoll 2008, 60-61).

Preobrat od teritorialne obrambe k povečani projekciji sil ter nove zmogljivosti zahtevajo nabavo nove moderne opreme. Kot prioritete so določene: komunikacijski in informacijski sistemi; strateški zračni premik oziroma transportna letala; lahka kolesna oklepna bojna

vozila in druga logistična podpora. Pripravljen je predlog novega plana oborožitve za leta 2008-2013.

Plan nabav glavne opreme – modernost opreme

Trenutno je skoraj vsa slovaška vojaška oprema ruskega izvora, z izjemo 16 samovoznih topov *Zuzna* domače proizvodnje. Velike količine opreme in oborožitve se približujejo izteku življenjske dobe. Večina te opreme tudi ne ustreza trenutnim zahtevam ali pričakovanim potrebam in zahtevam Nata (Jane's Procurement: Slovakia 2008).

Prioritete so nova glavna oprema, ki bo kompatibilna z Natom. S tem bo omogočena ne samo povezljivost z Natom, ampak tudi znatno zmanjšanje in postopno ukinitve odvisnosti od Rusije glede vojaške opreme. V planih prednjačijo nadgradnje, sledi modernizacija in na zadnjem mestu nakup nove vojaške oborožitve.

Del denarja za financiranje modernizacijskih planov oboroženih sil naj bi Slovaška dobila tudi iz povračila ruskega, klirinškega dolga. Le-ta je bil v letu 2003 namenjen za nadgradnjo 12 lovskih letal zračnih sil *Mig-29*, ki je bila končana leta 2007. V letih 2005-2006 so bila modernizirana tudi šolska letala *L-39* (Jane's Procurement: Slovakia 2008).

Že leta 1998 je Slovaška nabavila sisteme C4I. Skladno z dolgoročnimi modernizacijskimi plani prihodnje nabave vključujejo še lahke kolesnike APC, ki bodo nadomestili stare *BMP*, vendar še ni določenega datuma.

V idealnih pogojih, z zadostnimi finančnimi sredstvi, bi Slovaška oziroma njene zračne sile glede na plane imele v uporabi 18 večnamenskih letal (FTR), 6-10 šolskih bojnih letal (FGA), 2-4 srednja transportna letala in 7 lahkih transportnih letal, ešalon helikopterjev, ki bi obsegal 18 helikopterjev za napad, 18 večnamenskih transportnih ter 4 lahke transportne/šolske helikopterje. Zračne sile planirajo tudi 9 baterij zračne obrambe kratkega dosega in baterijo dolgega dosega. Zaradi omejenega obrambnega proračuna ter ob posvetovanju z Natom in ZDA, je Slovaška leta 2002 preklicala plane nabav novih lovskih letal. Dokončna odločitev ali bo Slovaška omenjena letala kupila ali se odločila za posojilo do konca leta 2009 še ni bila sprejeta (ibidem).

Strokovnjaki tudi ugotavljajo, da bi največ možnosti za Slovaško izbiro imela letala evropskih proizvajalcev *Gripen*, saj jih imata v uporabi že Češka in Madžarska, s čimer bi se potencialno povečalo skupno sodelovanje med omenjenimi državami, prav tako pa bi bili cenejši tudi usposabljanje, servisiranje in vzdrževanje (Jane's Procurement: Slovakia 2008).

Z vidika izboljšanja lastnih transportnih zmogljivosti ter po nesreči z enim izmed letal Antonov leta 2006 se je Slovaška leta 2008 odločila za nakup dveh letal *C-27J Spartan*. Zaradi vpliva svetovne gospodarsko-finančne krize in posledičnega zmanjšanja obrambnega proračuna leta 2009, je morala nakup zamakniti na leto 2011. To zagotovo vpliva na zmanjšanje operativne zmogljivosti transporta osebja in opreme na operacije (Kfor) ter povečuje odvisnost od drugih članic Nata (Jane's Procurement: Slovakia 2009).

Zavezništvo je podpiralo Slovaško pri uporabi jurišnih helikopterjev ruskega izvora *Mi-24 Hind* za protiteroristične naloge ter za izvajanje proti-uporniških operacij. Kljub temu jih je Slovaška postopno med leti 2005-2007 izvzela iz uporabe, medtem ko naj bi preostale transportne helikoptere ruskega izvora *Mi-17* modernizirala (Jane's Air Force: Slovakia 2007).

Slovaški kot celinski državi njene edine vodne sile predstavlja obalna straža, ki deluje skupaj s Češko pri rečnem patroljiranju.

5.12 SLOVENIJA

Slovenija geostrateško leži v Srednji Evropi, vzhodnem delu Alp ter meji na Jadransko morje, Avstrijo na severu, Italijo na zahodu, Madžarsko na vzhodu in Hrvaško na jugu. Zaradi svoje celinske in pomorske strateške pozicije leži na stičišču pomembnih pomorskih in celinskih komunikacijskih in tranzitnih poti (The Cia World Factbook 2006-2008). Leta 2004 je postala članica Nata in EU.

Slovenska ocena ogroženosti varnosti navaja, da je verjetnost, da bi vojaški konflikt večjega obsega ogrozil nacionalno varnost, zelo majhna. Kljub temu so globalne grožnje razumljene kot neposredne nacionalne grožnje: proliferacija orožja za množično uničevanje, mednarodni terorizem, nestabilni režimi, množične migracije, humanitarne

katastrofe, organiziran kriminal, tihotapljenje drog, etnični in verski konflikti, spori zaradi naravnih virov, epidemije, naravne nesreče in kibernetika kriminaliteta (Vojaška doktrina 2006). Doktrina zaključuje, da povečana ranljivost držav na navedene grožnje zahteva visoko stopnjo mednarodnega sodelovanja.

Transformacija slovenskih oboroženih sil se je začela leta 2001, ko sta bili sprejeti nova Strategija nacionalne varnosti in Obrambna strategija²⁸. Zatem ko je Slovenija postala članica Nata in EU leta 2004 je sprejela idejo zagotavljanja nacionalne varnosti prek kolektivne obrambe ter jo udejanjila v celostni vojaški doktrini leta 2006. Reforme se izvajajo tudi na podlagi dveh ključnih planskih dokumentov: dolgoročne *Resolucije o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do 2015 (ReSDPRO SV)*²⁹ in srednjeročnih *obrambnih programov (SOPR 2005-2010, 2007-2012 itd.)* ter planskih *ciljev sil Nata (2004, 2006, 2008 itd.)*.

Obrambni dokumenti in zaveze Natu se zagotavljajo s ciljem oblikovati popolnoma povezljive, učinkovite in dobro opremljene sile, ki bodo lahko sodelovale v aktivnostih zavezništva. Poudarek reform je na izboljšanju zmogljivosti na petih ključnih področjih: poveljevanju in kontroli; premestljivosti in mobilnosti; bojni učinkovitosti; vzdržljivosti bojnih operacij in logistike ter preživetja na bojišču. Mednarodne operacije so ključni spodbujevalec transformacijskega procesa in strukture slovenskih oboroženih sil (Giegerich in Nicoll 2008, 61-62).

Glede na SOPR 2007-2012 si je Slovenija prizadevala doseči tri ključne zmogljivosti, in sicer: JRKB bataljon do konca leta 2009; lahko bataljonsko bojno skupino (BBSK) do konca leta 2009 (ki naj bi bila nadgrajena v srednjo BBSK do konca leta 2011) ter drugo srednjo BBSK do konca leta 2014. Bataljon JRKBO in prva lahka BBSK sta bila certificirana v letu 2009, od oblikovanja ene srednje BBSK je Slovenija odstopila, oblikovanje druge pa je odvisno od popolnitve (nabave) srednjih kolesnih vozil SKOV 8x8 in drugih obrambnih virov.

---

²⁸ Nova Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS je bila sprejeta v Državnem zboru 26. marca 2010, njej pa naj bi sledila izdelava nove obrambne strategije do konca leta.

²⁹ V letu 2010 je predvidena izdelava novega dolgoročnega programa razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2025 in srednjeročnega obrambnega programa 2011-2016.

Sile namenjene za Nato naj bi obsegale: dve četi (vsaka 260 pripadnikov) leta 2008 in 2009; baterijo zračne obrambe *Roland* (rakete zemlja-zrak) s 100 pripadniki za NRF leta 2009; lahko BBSK s 1.286 pripadniki leta 2010; dekontaminacijski bataljon s 430 pripadniki za NRF leta 2011 ter srednjo BBSK s 1.400 pripadniki leta 2012. Te obveze bi Sloveniji omogočile vzdrževati eno dolgoročno operacijo srednjega obsega na ravni čete ter eno operacijo majhnega obsega na ravni voda do leta 2010 (Giegerich in Nicoll 2008, 61-62).

Namesto navedenega Slovenija lahko premesti na operacijo velikega obsega za obdobje šestih mesecev le en bataljon. Slovenija planira, da bo od leta 2015 sposobna vzdrževati eno četo v dveh dolgoročnih operacijah srednjega obsega ter en vod v operaciji majhnega obsega, ali bataljon za eno operacijo velikega obsega do 12 mesecev. Sicer pa se za naslednja leta država planira večje strateške, doktrinarne oziroma planske spremembe, ki bodo na novo določile raven ambicij Slovenske vojske.

Leta 2001 se je vlada odločila, za popolnoma profesionalne sile. Nabor je bil ukinjen leta 2003, obseg oboroženih sil pa se je znatno zmanjšal, medtem ko se je število poklicnih pripadnikov in pogodbenih rezervnih vojakov povečalo. Od začetnih planov (2004) povečanja prostovoljnih vojakov iz 5.973 na 8.500 (5.000 vojakov in 3.500 podčastnikov in častnikov) profesionalnih vojaških pripadnikov in 5.500 pripadnikov rezerve leta 2010 je država odstopila. Obvezna rezerva je bila sicer leta 2010 ukinjena, administrativno osebje Ministrstva za obrambo pa naj bi upravni del zmanjšalo do leta 2012 iz 1.100 (2006) na 800 oseb. Glede na dejansko stanje je realnost daleč od planov oziroma se le-ti zamikajo (Giegerich in Nicoll 2008, 61-62).

Razvoj novega sistema poveljevanja in kontrole ter integracija v NATINADS sta glavni prioriteti za povezljivost s standardi Nata. To vključuje oblikovanje sistema za nadzor slovenskega zračnega prostora in povečano strateško in taktično mobilnost poveljniških enot. Slovenija si prizadeva za popolno povezljivost z Natom: sistem prepoznavanja lastnih in nasprotnih sil (IFF), komunikacijski in informacijski sistemi, JBK zaščita ter sistemi logistike in zdravstveno-informacijskega upravljanja. Velik del finančnih virov za modernizacijo in nabave (438 mio evrov ali 58 %) naj bi bil namenjen za različna oklepna bojna vozila (SOPR 2007-2012).

Skupen obseg sil brez rezerve je leta 2008 znašal 5.696 pripadnikov (od tega 1.526 kopenskih, 603 pomorskih in 480 zračnih sil ter 712 pripadnikov centralne podpore, 1.080 oseb administracije in poveljstva, 807 v poveljstvu za usposabljanje in doktrino ter specialne sile in vojaška policija 488 pripadnikov) (MB 2008, 149).

Strateški pregled obrambnega resorja t. i. SPOR 2009, ki je bil izveden v Ministrstvu za obrambo, naj bi doprinesel nova izhodišča in usmeritve glede prihodnjega razvoja obrambnega sistema in s tem slovenskih oboroženih sil v naslednjem dolgoročnem (ReSDPRO 2025) in srednjeročnem (SOPR 2011-2016) obdobju oziroma naj bi predstavljal izhodišča za nadaljnje izvajanje obrambnih reform, preoblikovanje in prilagajanje sil ne samo spremenjenim mednarodno varnostnim okoliščinam, ampak naj bi tudi bolj realno upošteval omejenost razpoložljiv obrambnih virov in sredstev za izgradnjo potrebnih in želenih zmogljivosti za kolektivno obrambo in varnost ter za zagotavljanje ciljno naravnanih nacionalnih zmogljivosti države, predvsem upoštevajoč načelo prioritete.

Plan nabav glavne opreme – modernost opreme

Slovenija približno 17 odstotkov obrambnega proračuna nameni za modernizacijo. Pri zračnih silah to pomeni poudarek na povečanju sistemov zračne obrambe in transportnih kapacitetah, pri pomorskih silah je poudarek na plovilih za hitro posredovanje, večina sredstev pa je namenjena za nadgradnjo in modernizacijo kopenskih sil (Jane's Procurement: Slovenia 2008).

V devetdesetih letih je bila izvedena nadgradnja 30 tankov *T-55* v različico *T-55SI*. Podobno neperspektiven in nepotreben, se z današnje perspektive dojema nakup 18 rabljenih vlečnih izraelskih havbic *M845 Soltam (TN-90)* leta 1997, ki ga je nadgradilo domače podjetje. Havbice in tanki še vedno ostajajo v inventarju Slovenske vojske, kljub temu da z vidika članstva v Natu ravno ne prispevajo k njegovi poveztljivosti (Jane's Procurement: Slovenia 2008). Njihov pomen naj bi ponovno zaživel v okviru nacionalne strateške rezerve.

Skladno s podpisano licenčno pogodbo z avstrijskim podjetjem je domače podjetje izdelalo (1998-2006) 55 lahkih APC 6x6 *Pandur (Valuk)*, od tega nekaj tudi za sanitetne namene.

Leta 2001 je Slovenija kupila 30 terenskih vozil HMMWV *M1114* (Procurement: Slovenia, Jane's 2008), leta 2010 pa si prizadeva dokupiti še dodatnih 12, predvsem z vidika izvajanja dodatnih nalog v operaciji Isaf v Afganistanu.

Sredi leta 2006 se je Slovenija odločila za nabavo 136 srednjih kolesnih oklepnih vozil SKOV 8x8 (*Svarun*) pri finskem podjetju Patria. Zaradi ugotovitev revizije Računskega sodišča, ki je preverjal smotrnost nakupa in skladnost s plani ter z vidika še vedno trajajoče finančne krize, še do sedaj ni popolnoma znano, koliko od teh vozil bo vojska dejansko dobila v uporabo in s kakšno oborožitvijo. Vsekakor to ni dober znak, planirana izgradnja srednje bataljonske bojne skupine pa tako ali tako že zamuja (Jane's Executive Summary: Slovenia 2008). Kot osebno oborožitev je Slovenska vojska v uporabo leta 2006 uvedla novo belgijsko puško *FN 2000 S*, s katero je prednostno opremila premestljive sile.

V začetku leta 2009 je bilo izvedeno prvo terensko usposabljanje z 10 novimi lahкими izvidniškimi vozili RKBJ (LIV) *Kobra* 4x4 turškega proizvajalca, s katerimi je opremljena izvidniška četa 18. JRKBO bataljona SV (Sporočilo za javnost SV, 13. marca 2009). Planirana je bila tudi nabava težkih izvidniških vozil za opremo omenjenega bataljona, ki pa je bila preklicana zaradi zmanjšanja proračunskih sredstev.

Oktobra 2001 je Slovenska vojska prevzela večcevni raketni sistem kratkega dosega (SHORAD) zemlja-zrak (SAM) *Rolland II*, s katerim je Slovenija povečala zmožnosti svoje zračne obrambe (Jane's Procurement: Slovenia 2008).

Vse od osamosvojitve se je Slovenija ubadala z idejo imeti ali ne imeti svoja lovska letala (prestreznike) za nadzor zračnega prostora in vedno so se našli razlogi za, kot tudi proti. Zmagal je razum in dejstvo omejenih finančnih virov, čeprav želje in prizadevanja za zmogljivosti, ki bi državi omogočale suverenost v zračnem prostoru, so še vedno prisotne. S članstvom v Natu državi air policing zagotavlja Nato, ki je tudi kritiziral slovensko odločitev, da se osredotoča zgolj na zračne sile, ko je leta 2000 modernizirala svoje Pilatuse *PC-9M* (12 jih je kupila leta 1996), saj s tem država bistveno ne prispeva k kolektivnim vojaškim zmogljivostim. Po letalski nesreči leta 2004, jih ima v uporabi samo še 11 (Jane's Executive Summary: Slovenia 2008).

Slovenija je skladno s plani zbirala tudi ponudbe za nakup dveh lahkih taktičnih transportnih letal, ki naj bi bila po prvotnih planih dobavljena do leta 2008. Odločala se je med španskim *C-27J Spartan* in italijanskim *C-295M*. V začetku leta 2008 je Ministrstvo za obrambo zaradi dodatnih proračunskih krčenj odpovedalo podpis pogodbe. Storjen je bil dodaten zamik nakupa in kot kaže Slovenija omenjenih zmogljivosti ne bo imela še vsaj do leta 2012.

Za povečanje zmogljivosti zračnega helikopterskega transporta pa so bili že leta 2003 nabavljeni 4 večnamenski transportni helikopterji *Cougar* (Jane's Procurement: Slovenia 2009). Ali bo katerega izmed teh helikopterjev Slovenija prispevala tudi za operacijo Isaf, kot so siceršnja priporočila Zavezništva, pa bo odvisno od politične volje oblasti. Že leta 1996 je država nabavila 8 transportnih helikopterjev oziroma za napad *Bell-412*.

Pomorske sile so majhne, saj jih država ne razvija kot zvrsti ter temeljijo na enem izraelskem patroljnem čolnu *Super Dvora*, ki ima bojne zmogljivosti in ki je bil dobavljen leta 1997. Pomorske sile so osredotočene na obrambo pristanišča in ima usposobljene potapljače za odstranjevanje podvodnih min. Kljub temu da pomorske sile ostajajo majhne, ostajajo ključne zahteve povezljivost z Natom plovila za hitro posredovanje (ibidem). Stroka pa ni enotna ali bo bila nova pridobitev – večnamenska patroljna ladja *Svetlja* – kot povračilo klirinškega dolga, s podpisom pogodbe o njegovem zaprtju leta 2008, za Slovenijo tudi perspektivna (Dnevnik po STA, 18. julij 2008).

Zaradi rebalansov obrambnih proračunov in zmanjšanja obrambnih izdatkov v letih po članstvu v Natu je Slovenija na veliki preizkušnji ali bo sposobna realizirati planirane obrambne nabave in s tem posledično zgraditi zavezane zmogljivosti za solidarnostno in kredibilno prispevanje v aktivnosti zavezništva. Pri tem so ogrožene predvsem bojne zmogljivosti: SKOV 8x8, taktični helikopterski in letalski transport ter zmogljivosti za JBK in zračno obrambo.

6 EMPIRIČNA ANALIZA NOVIH DRŽAV ČLANIC NATA

Poglavje pet in šest se osredotočata na analizo novih držav članic Nata, vsak s svojega zornega kota, ki pa sta med seboj povezljiva in se dopolnjujeta. V petem poglavju je bil poudarek na kvalitativni analizi posamezne države, v tem poglavju pa je vseh 12 proučevanih držav empirično obravnavanih glede na posamezne parametre in indikatorje. Le-ti so bili definirani v tretjem poglavju, podatki, ki so analizirani v tem poglavju, pa so zbrani v tabelah 1 do 11 v Prilogi C. Prav tako so upoštevane ugotovitve, ki so bile predstavljene v četrtem poglavju.

Predstavljeni in razloženi so ključni trendi in ugotovitve ter navedeni razlogi in problemi, ki spremljajo določeno državo ali skupino držav, tudi glede na določeni krog širitve Nata. Vsako podpoglavje obsega tudi zaključke in povzetke primerjalne analize glede na posamezni indikator med državami v proučevanih letih, zadnje podpoglavje pa je sklepno in celovito povzema vse najpomembnejše ugotovitve.

6.1 GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ

V tem poglavju je obravnavan geostrateški položaj držav z vidika indikatorjev za državo (glej Tabelo 1 za posamezno državo v Prilogi C) in indikatorjev za Nato (glej Tabelo 2 za posamezno državo v Prilogi C).

Indikatorji za državo

Geostrateška pozicija se je z vidika **velikosti in števila prebivalstva** v proučevanih letih za večino držav poslabšala. Razen za ALB (predvsem na račun politike natalitete) in SVN (bolj na račun priseljencev, kot dejanske natalitete), ki se jima je zaradi rahlega povečanja prebivalstva v letih, izboljšala. Povečanje prebivalstva je leta 2004 dosegla tudi HUN. Trend upadanja prebivalstva je značilen za ostalih devet proučevanih držav.

Število sosed oziroma **mejnih držav** je ostal v petnajstih letih za vse države nespremenjen. Največ mejnih držav, po sedem, imata POL in HUN, najmanj, zgolj dve pa EST, ostale države imajo od tri do pet sosed.

Dolžina meje s članicami Nata se je v proučevanih letih povečala za vse nove članice, razen za ALB, ki ima v vseh letih enako oziroma nespremenjeno mejo z GRC (282 km). Najbolj se je geostrateški položaj v letih izboljšal CRO, saj v letih 1993-1999 ni imela meje s članico Nata, leta 2007 pa kar 999 km, skoraj polovico svoje kopenske meje. Podoben trend oziroma ugotovitev velja za EST v letih 1993-2002 in 2004, od kar ima 339 km meje s članico Nata, LVA. Prav tako EST od vstopa Rusije v PzM leta 1994 ne **meji na nečlanico Nata (brez ANČ ali PzM)**. Enak trend se nadaljuje v preostalih državah, kjer so države sosede tudi tiste države, ki so bile same v procesu integracije v Nato, tako da se je državam z leti vzajemno izboljševal geostrateški položaj.

Razvidno je, da so države svoje geostrateške in varnostne pozicije do drugih držav in do Nata v proučevanih letih izboljšale, ene sicer bolj, druge manj, zato je njihova stopnja zaznavanja (z vidika novih članic kluba kolektivne obrambe) ogroženosti toliko nižja. Trend vesternizacije je očiten. Z novimi članicami pa so na izboljšani geostrateški poziciji pridobile tudi »stare« članice ali Nato kot tak.

Indikatorji za Nato

Glede na zastavljeni indikator (**vsaj 50 vojakov na km branjene meje**), ki kaže zmogljivost države za branjenje svojih notranjih meja oziroma večje kot je to število boljši strateški partner je država za Nato (razen seveda zgornje meje 170 vojakov na km branjene meje, ki je že pokazatelj neizvajanja obrambnih reform), sem ugotavljala sposobnost držav članic zagotoviti vsaj osnovno obrambo svojih mej.

Dobljeni podatki kažejo, da so proučevane države uspele z leti izboljšati svojo geostrateško pozicijo in zmanjšati svojo stopnjo ogroženosti s članstvom v Natu, na drugi strani pa Nato s širitvijo, z vidika branjenja skupne meje zavezništva, ni dosti pridobil.

Namreč, vsem državam, razen LTU, se je v proučevanih letih zmanjšalo **število vojakov aktivne sestave na dolžino skupne meje države**. Poleg tega je samo POL dosegla ali preseгла 50 vojakov na km branjene meje in še to med leti 1993-1999, kasneje pa ne več. Najverjetnejši razlog je, da je indikator močno odvisen od obsega *aktivne sestave vojske*, ki se je z leti zmanjševal, najbolj v ALB (za devetkrat), v CRO in SVK (za petkrat), razen v LTU in EST, ko se je celo povečal ter nenazadnje tudi od procesa izvajanja obrambnih

reform in profesionalizacije, v smeri vključevanja v Nato. K temu pripomore tudi zmanjšanje števila prebivalcev (sicer zanemarljivo) in dejstvo, da so vse države prešle (ali si vsaj prizadevajo) iz množičnih, obvezniških oboroženih sil, pripravljenih na teritorialno obrambo, v oborožene sile, majhne po obsegu, visoko mobilne, izurjene in kakovostno opremljene, zmožne izvajanja ekspedicijskih operacij in aktivnosti, predvsem zunaj ozemlja Nata – oziroma preseganje tradicionalnih vlog Nata.

Glede na zastavljen indikator ugotavljam, da so nove članice slabši strateški partner za Nato, vendar to še ne pomeni, da si nobena država ne more zagotoviti vsaj osnovne obrambe svojih meja. Na drugi strani pa ta indikator lahko pokaže na že navedeno dejstvo v četrtem poglavju magistrskega dela, da so bili vzroki širitve Nata bolj politično-geostrateško pogojeni, kot pa temeljili na tehnološkem izpolnjevanju pogojev za članstvo.

Edina država, ki je povečala število vojakov aktivne sestave na km skupne meje, je LTU, saj je tudi skupni obseg vojske v proučevanih letih 1993-2005 povečala za trikrat. Največje število vojakov na km skupne dolžine meje je kljub zmanjšanju v letih ohranila POL, sledijo ROU, BGR, HUN, CZE, ALB, SVK, SVN, CRO, EST in LVA.

Število vojakov aktivne sestave vojske na dolžino meje s članicami Nata se je ravno tako v proučevanih letih za vse države zmanjšalo (tudi in predvsem zaradi zmanjšanja obsega aktivne sestave vojske ob hkratnem povečanju dolžine meje s članicami Nata).

***

Na podlagi navedenih ugotovitev zastavljenih indikatorjev potrjujem, da so s članstvom v Natu z vidika varnosti in geostrateškega položaja več pridobile novinke, kot Nato sam. Pri tem je treba upoštevati dejstvo, da je položaj novih držav članic Nata iz geostrateškega in varnostnega vidika pomemben tudi za zaveznitvo, ker pomenijo nove države širitev Nata na vzhod (neposredno po koncu hladne vojne predvsem stabilizacijo »komunističnega« vzhoda, zmanjšanje neposredne vojaške nevarnosti, širitev demokratičnih vrednot in vladavine prava, miru, varnosti in stabilnosti), na prelomu stoletja in danes pa predvsem hitrejši in boljši dostop do oddaljenih konfliktnih območij, možnost strateškega premika čez in prek novih članic, približanje nahajališč strateških naravnih virov in ugodne komunikacijske povezave ipd.

Pri geostrateškem rangiranju držav glede na proučevane indikatorje: število prebivalstva, površino in poseljenost ter glede na število vojakov aktivne sestave na kilometer skupne meje, imajo najboljšo geostrateško pozicijo POL, ROU, CZE in HUN, ki jim sledijo BGR, SVK, ALB in LTU, najslabšo pa SVN, CRO, LVA in EST.

Ob tem je treba upoštevati tudi ugotovitve predhodnih poglavij magistrskega dela, da v spremenjenem asimetričnem in nepredvidljivem okolju 21. stoletja države niso v tolikšni meri izpostavljene neposrednemu konvencionalnemu napadu večjih razsežnosti v Evropi, kot so bile v času hladne vojne in na prelomu 90 let prejšnjega stoletja. V sodobnem varnostnem okolju države zavezništva potrebujejo sile, ki segajo dlje, so vzdržljive, premestljive in imajo usposobljene ustrezne vojaške zmogljivosti, zmožne združenega delovanja, in sposobne soočenja in odvratanja hibridnih groženj ter visoko izurjene, z dobro bojno in logistično oskrbo. V takšnem, sodobnem razumevanju temeljnih nalog Nata in izvajanje kolektivne obrambe po mojem mnenju ni toliko pomembno število vojakov na km skupne branjene meje, veliko bolj je pomembna izgradnja nacionalnih vojaških zmogljivosti za Nato, ki bodo izvajale aktivnosti kolektivne obrambe (5. člen) in operacije in aktivnosti kriznega odzivanja (zunaj 5. člena) oziroma premik od količine h kakovosti.

Zaradi trenda staranja prebivalstva in nizke rodnosti je pričakovati nadaljnji trend upada prebivalstva, kar ima pomemben vpliv tudi na prihodnji nabor primernih potencialnih vojakov za vojske držav članic Nata.

6.2 FINANČNI VIRI

Proučevane države so z vidika splošnih ekonomskih indikatorjev na svoji tranzicijski poti od t. i. komunističnega centralizma do članstva v Natu in razen Albanije in Hrvaške tudi v EU, izredno napredovale, in sicer ene bolj, druge manj.

Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da je 10 od 12 proučevanih držav od leta 2004 dalje hkrati tudi članic EU ter da sta dve SVN od 1. 1. 2007 in SVK od 1. 1. 2009 tudi v monetarni uniji. Zaradi tega sta se soočali še z dodatnim pritiskom, saj sta morali izpolnjevati še t. i. konvergenčne kriterije, da sta bili obravnavani kot kredibilni za

prevzem skupne denarne valute, Evra³⁰. Eden izmed ključnih kriterijev je omejitev fiskalnega deficita države na ne več kot 3 % BDP letno. Poleg tega tudi letna stopnja inflacije v državi ne sme presegati 1,5 odstotne točke, kot je povprečje treh držav z najnižjo inflacijo med državami članicami EU. Prevzem skupne denarne valute pa pomeni izpolnjevanje še nekaterih drugih kriterijev in sodelovanj v procesih različnih mehanizmov EU (Giegerich in Nicoll 2008, 93-94).

6.2.1 Splošni ekonomski indikatorji

Glej tudi Tabelo 3 za posamezno državo v Prilogi C ter kvalitativno analizo za posamezno državo v petem poglavju.

Glede na višino **BDP** v proučevanih letih med 1993-2005 oziroma 2007 je v vseh državah opazen trend njegove postopne rasti, nekatere med njimi (ALB, BGR, ROU) sicer beležijo vmesne padce, predvsem zaradi politično-ekonomskih kriz, ki so v času tranzicije in izvajanja reform zajele njihove države. Leta 2007 (po MB 2008) so imele BDP nad 200.000 mio evrov POL, CZE in ROU (leta 2005 se je v to skupino uvrstila samo POL). Sledi jim HUN z višino BDP 107.260 mio evrov. BDP nad 50.000 mio evrov je leta 2007 imela le SVK, ki so ji sledile CRO in SVN z BDP nad 30.000 mio evrov ter BGR in LTU z BDP nad 25.000 mio evrov. BDP pod 20.000 mio evrov sta imeli LVA in EST.

Ugotavljam, da imajo približno enake države najnižje BDP leta 2005 oziroma 2007, kot so jih imele leta 1993. BDP pod 10.000 mio evrov je imela leta 2007 samo ALB, medtem ko so se leta 1993 v to skupino revnejših držav uvrščale še CRO, EST, LVA in LTU.

Skladno z rastjo državnega BDP se je sorazmerno večal tudi **letni BDP na prebivalca**, pri čemer je v vseh državah mogoče opaziti vmesni trend padca v proučevanem letu 2002 in

---

³⁰ Ravno zaradi strogih kriterijev oziroma neizpolnjevanja ekonomskih pogojev so številne države morale plane prevzema evra zamakniti. Po prvotnem planu prevzema s 1. 1. 2008 je EST napovedala zamik na 1. 1. 2011 ter LVA in LTU na 2013; po prvotnem planu prevzema s 1. 1. 2010 je BGR napovedala zamik na 2013; tudi CZE je prvotno planirala prevzem po letu 2010, sedaj že po letu 2015; POL je po prvotnem planu prevzema s 1. 1. 2011 napovedala zamik na leto 2013/2014; HUN in ROU planirata prevzem evra leta 2014; ALB in CRO pa si za članstvo v EU še prizadevata (European Central Bank 2008/2009).

zatem trend ponovne rasti z letom 2004, razen v SVN, kjer je opaziti zgolj trend rasti BDP na prebivalca oziroma v BGR kjer ima znesek leta 2007 nižji od leta 1993.

Glede na to, da sem v predhodnem poglavju ugotovila, da je v devetih proučevanih državah opazen trend upadanja števila prebivalcev, razen v ALB in SVN lahko zaključim, da je SVN daleč najbolj razvita država v proučevani skupini glede znesek BDP na prebivalca, kljub temu, da je glede na višino BDP šele na sedmem mestu oziroma je njena kupna moč prebivalcev ali blagostanje v državi zelo visoko v primerjavi z ostalimi državami (tudi zaradi majhnega skupnega števila prebivalcev). Enako velja za EST, ki je glede na BDP na prebivalca na tretjem mestu. Glede na BDP in BDP na prebivalca zaseda CZE drugo, HUN pa četrto mesto. Obratno sorazmeren trend velja za POL, ROU in BGR, ki imajo vse zelo visok BDP, vendar glede na BDP na prebivalca zasedajo zadnje mesto oziroma so med revnejšimi državami.

Razen ALB, POL in SVN, so imele ostale države v proučevanem obdobju negativno **letno stopnjo gospodarske rasti** oziroma deficit, predvsem leta 1993, kot posledico tranzicij držav, med njimi CRO kar -42 %, ki ji sledijo z enomestnim deficitom BGR, CZE, EST, HUN in LVA. S posledicami notranje gospodarske-finančne krize, ki je imela tudi širši varnostni vpliv na državo se je z deficitom leta 1996 še vedno soočale BGR, leta 1999 pa še CZE, CRO, EST, LTU in ROU.

Največjo gospodarsko rast za leto 2007 beleži LVA (10,5 %), sledijo SVK (8,8 %) ter LTU in EST z enako, 8,0 % gospodarsko rastjo. Najnižjo gospodarsko rast je imela HUN (2,1 %), ostale (ALB, BGR, CZE, CRO, POL, ROU in SVN) pa med 5-7 %, kar je za mlada, razvijajoča se gospodarstva povsem normalno in logično. Za primerjavo, leta 2007 sta imeli Danska in Luxemburg 1,5 % gospodarsko rast (MB 2008).

Ugotovljeni trend glede na **letno stopnjo inflacije** je, da so imele države med leti 1993 in 1996 največjo inflacijo ali hiperinflacijo (kot posledico tranzicije), najnižjo pa med leti 1999 in 2004 (v času njihovih vključevanj v evro-atlantske integracije), po letu 2005 pa je mogoče opaziti trend njenega ponovnega dviga (predvsem zaradi dviga cen ipd.). Na podlagi že napovedanih posledic svetovne gospodarsko-finančne krize, je po letu 2007 pričakovati ponoven padec stopnje inflacije (zaradi padca cen, zmanjšane potrošnje, ipd.).

Najnižjo stopnjo inflacije, pod 2 %, sta leta 2007 imeli POL in CRO, najvišjo, nad 7 %, pa LVA, BGR in HUN. Približno 2,5 % inflacijo so imele ALB, CZE, SVK in predvidevam tudi SVN (ni podatka po MB za leto 2007). Med 4-6 % inflacijo so imele ROU, LTU in EST.

Glede na indikator *letnega javnega dolga* ugotavljam, da je v vseh proučevanih letih (podatek je po MB dostopen samo med leti 1993 in 2004, za ostale sem si kvalitativno pomagala s pomočjo podatkovne baze Jane's za posamezno državo) najbolj zadolžena država POL s 65.767 mio evri dolga (2007), najmanj pa CRO s 6 mio evrov (2004). Sicer pa je za HUN, LVA, LTU, POL, ROU, SVK in SVN opazen trend rasti javnega dolga, za ALB in CZE je med leti značilna variacija dolga, medtem ko sta ga CRO in BGR celo zmanjšali. Za države je po podatkih Mednarodnega denarnega sklada (International Monetary Found – IMF) značilno tudi veliko zadolževanje, predvsem za blažitev svetovne gospodarsko-finančne krize in izhod iz nje ter za ponoven zagon gospodarstva (World Economic Outlook Database 2009).

Vse proučevane države so bile v letih 1993-2007 prejemnice *tuje denarne pomoči* (FMA). Med največjimi prejemnicami je POL s kar 61,4 milijoni evrov leta 2005 (in tudi upoštevajoč povprečje po letih), ki ji je edini med državami v letih FMA postopno naraščala. Zanimivo je, da v vseh preostalih proučevanih državah (ALB, BGR, CZE, EST, HUN, LVA, LTU, SVK, SVN) FMA narašča do leta 2002, zatem je opazen velik padec. Za CRO ni dovolj podatkov za analizo (predvidevam pa, da je tudi med prejemnicami FMA ali pomoči v kakšni drugi obliki).

Zanimivo je, da državam ravno v letih preden so postale članice evro-atlantskih integracij narašča denarna pomoč, vendar povsem razumljivo, saj jo potrebujejo za izvedbo vseh potrebnih reform, doseganje in vzdrževanje standardov ter izvajanje obveznosti, ki iz članstev izhajajo. Hkrati so tudi vse nove članice in kandidatke za članstvo v EU deležne dodatne denarne pomoči za prestrukturiranje gospodarstva, administrativnih in političnih struktur ter drugih ključnih sistemov v državah ter infrastrukture, kot tudi resorne pomoči za obrambo, šolstvo, turizem, kmetijstvo, industrijo, ipd. Poleg navedenega imajo posamezne države tudi individualne sponzorje v denarju in znanju (tutorstvu), kot tudi pri usposabljanju oboroženih sil ter donacijah vojaške opreme in oborožitve.

6.2.2 Obrambni finančni indikatorji

Po koncu hladne vojne so se v večini evropskih držav, razen v nekaterih satelitskih državah nekdanje Sovjetske zveze, izdatki za obrambo, kot posledica gospodarskih, družbenih in demografskih gibanj, močno zmanjšali zaradi mirovne dividende. To je imelo za posledico zmanjšanje obsega oboroženih sil ter prerazporeditev sredstev v druga resorna področja. Ta trend je opazen vse do leta 2001, po terorističnih napadih v ZDA, Veliki Britaniji, Španiji in drugje, ko je v nekaterih evropskih državah opaziti ponoven trend rasti. Zaveznitvo sicer spodbuja države članice oziroma kandidatke za članstvo, da namenijo vsaj 2 % BDP za obrambo, vendar le nekaj držav dosega ta cilj (Giegerich in Nicoll 2008, 93-94). Dejansko je leta 2006 ta cilj dosegalo ali presevalo le pet članic Nata³¹, med njimi nobena novinka (širitev 1999 ali 2004). *Glej tudi Tabeli 4 in 5 za posamezno državo v Prilogi C.*

Glede na **obrambni proračun** je v letih 1993-2007 opazen postopen trend rasti v CZE, EST, HUN, LVA, LTU, POL, SVK in SVN oziroma padce beležijo med leti 1993-1996 ALB, BGR, CRO, ROU.

Največji obrambni proračun leta 2005/2007, nad 1.000 mio evri, so imele POL, CZE, ROU in HUN. Nad 500 mio evri obrambnega proračuna so imele SVK, BGR, CRO in SVN. Najmanjši obrambni proračun v letih 2005/2007 v višini med 100 in 450 mio evri pa so imele LVA, LTU, EST in ALB.

Kljub temu, da se je v večini proučevanih držav BDP povečeval, in se je povečeval tudi obrambni proračun, pa **delež proračuna za obrambo kot odstotka BDP** ni rasel z njima sorazmerno. BDP se je večal veliko bolj kot se je večal obrambni proračun, zato je tudi delež proračuna za obrambo manjši, kot bi sicer lahko bil. Na podlagi omenjenega sklepam, da so države namenjale večji delež svojih BDP za druge resorje, kot pa za vojsko oziroma obrambni resor.

---

³¹ Države članice Nata, ki so leta 2006 presegle 2 % BDP za obrambo so bile: Francija 2,4 %, Grčija 2,7 %, Turčija 2,9 %, Velika Britanija 2,5 % in ZDA 4,0 % (Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007. Dostopno prek: http://www.nato.int/issues/defence_expenditures/index.html (28. november 2008)).

Boljši pokazatelji obrambne sposobnosti države so *nominalni obrambni izdatki* in *obrambni izdatki, kot delež BDP*.

Privzeti indikator višine *obrambnih izdatkov, kot deleža BDP* na ravni 2,0 % tudi Nato postavlja, kot najnižji možni delež, ki državi omogoča zadovoljivo in zadostno izpolnjevanje zavez in obveznosti v okviru zavezništva (poleg nacionalnih) oziroma omogoča izgradnjo zahtevanih vojaških sil in zmogljivosti ter izpolnjevanje enega izmed kriterijev delitve bremena in obveznosti pri skupni varnosti in obrambi.

Večina držav v letih 2005/2007 beleži, v primerjavi z letom 1993, padec deleža obrambnih izdatkov, predvsem do leta 1999, ko se ta padec nekoliko umiri. Izjema je BGR, ki ima edina med proučevanimi državami skoraj enaka delež leta 2007 (3,0 %) kot leta 1996/1999 oziroma ni nikoli v proučevanih imela deleža obrambnih izdatkov pod 2,4 % BDP.

Višino deležev obrambnih izdatkov več, blizu ali na ravni 2,0 % BDP imata leta 2005/2007 BGR in EST, ki jima sledijo države s padci pod 2 % BDP v letu 2007, in sicer ROU, POL, SVK in CZE. ALB in CRO na podlagi kvalitativnih podatkov iz podatkovne baze Jane's (po MB namreč ni podatkov za leto članstva v Natu 2009) uvrščam med države, ki v letih 2005/2007 dosegajo oziroma presegajo delež obrambnih izdatkov 2,0 % BDP.

S članstvom v Natu pa tega kriterija ne dosegajo več ali so pod njegovo mejo 1,5 % BDP tiste države t. i. »*free-rider countries*«, ki samo uživajo prednosti in ugodnosti kolektivne obrambe, vanjo pa zadostno ne prispevajo, kot so se temu z vstopom v zavezništvo politično zavezale. Med te države sodijo za leti 2005/2007 SVN, HUN, LVA in LTU. Te iste države tudi niso nikoli v proučevanih letih presegle višine 1,7 % BDP obrambnih izdatkov.

Na meji obrambnih izdatkov 1,5 % BDP v letih 2005/2007, ki se lahko v naslednjih letih zaradi poslabšanja gospodarskih okoliščin še zmanjšajo, so ROU, SVK in SVN. Najboljšo konstanto (minimalna medletna nihanja) ali kontinuiteto obrambnih izdatkov, predvsem po letih 2002/2004 sicer imajo BGR, CZE, EST, POL, ROU in SVN.

Čeprav so se *nominalni obrambni izdatki* v proučevanih letih zviševali (ALB, BGR, EST, HUN, LTU, POL, ROU, SVK, SVN) in je pri večini držav opazen padec med 1993-1996,

pa se obrambni izdatki kot delež BDP temu ni sorazmerno zviševal, nekje je delež celo padel oziroma ostal konstanten. To je predvsem zato, ker se je v večini držav zviševal tudi BDP, in sicer veliko bolj kot so se zviševali nominalni obrambni izdatki. Trend padca nominalnih obrambnih izdatkov je razviden samo za CRO (ob upoštevanju dostopnosti podatkov smo za leta 1996-2002), v LVA pa le-ti najbolj nihajo, pri čemer je treba upoštevati tudi letni povprečni menjalni tečaj med ameriškim dolarjem in evrom.

Najmanjše nominalne obrambne izdatke za leto 2005, pod 250 mio evri, so imele LVA, EST in LTU. V skupino pod 500 mio evri sodijo BGR, SVN in glede na še dostopne podatke za leto 2002 in predviden trend rasti, tudi ALB. Podobno predvidevam za CRO, nad 600 mio evri oziroma SVK pod 1.000 mio evri. Daleč največje nominalne obrambne izdatke je imela POL nad 4.000 mio evri, ki ji sledijo CZE, ROU in HUN.

Na podlagi do sedaj analiziranih podatkov je mogoče sklepati, da bo imela najvišje **obrambne izdatke na prebivalca** tista država, ki bo imela visoke nominalne obrambne izdatke in hkrati majhno število prebivalstva. Konkretnije, višina obrambnih izdatkov na prebivalca bo predvsem odvisna od višine nominalnih obrambnih izdatkov, saj so medletne razlike in nihanja o velikosti prebivalstva v proučevanih letih minimalne. Pri nekaterih državah je tako moč zaznati podoben trend kot pri nominalnih obrambnih izdatkih. Pri večini držav je opazen trend povečanja obrambnih izdatkov na prebivalca oziroma skladno z njihovimi medletnimi nihanji, edino CRO beleži padec.

Ugotavljam, da ima največje obrambne izdatke na prebivalca SVN, in sicer v vseh proučevanih letih (146,7 evrov leta 1993 in 229,5 evrov leta 2005). Sledijo CZE, EST, CRO (podatek za leto 2002) in SVK. Najmanjše pa ALB (podatek za leto 2002) LVA, LTU, BGR in ROU. Sredino predstavljata HUN in POL.

Obrambni izdatki na vojaka ali pripadnika vojske tako glede na **skupen obseg** kot na **aktivno sestavo** vojske so pokazatelj tehnološke sofisticiranosti vojske posamezne države. Pričakovati je podoben trend kot pri nominalnih obrambnih izdatkih, s tem da ima na njihovo višino vpliv tudi celoten obseg vojske oziroma njene aktivne sestave, ki se je pri večini držav v proučevanih letih zmanjševal.

Trend rasti ali proučevanih vrednosti obrambnih izdatkov na pripadnika vojske, skupno ali samo aktivni del, je pri obeh proučevanih kategorijah podoben. In glede na to, da je v večini držav ugotovljen trend povečevanja nominalnih obrambnih izdatkov in glede na kadrovske trende zmanjševanja obsega vojska, so tudi obrambni izdatki na pripadnika vojske skupno/aktivni del rasli oziroma temu primerno nihali.

Če razvrstimo države po velikosti obrambnih izdatkov glede na aktivnega pripadnika vojske za leto 2005 in ta znesek primerjamo z obrambnimi izdatki na pripadnika vojske glede na njen celoten obseg ugotovim, da precejšen del (kljub zmanjševanju) odpade na obrambno administracijo in na rezervo. Ali drugače, najslabše razmerje med obema kategorijama (aktivni/skupni obseg sil glede na višino zneska) imajo LVA, BGR in CRO, najugodnejše pa CZE, LTU, ROU in HUN. Ostale države so nekje vmes. Na drugi strani pa je logično, da imajo države večje obrambne izdatke na aktivnega pripadnika vojske kot na celoten obseg vojske. Enako razmerje je mogoče ugotoviti le v ALB v letih 1999-2002, ker po podatkovni bazi MB ni specificiranih kategorij.

Sicer pa glede na zbrane podatke (obrambni izdatki na pripadnika vojske na njen celoten obseg za leto 2005) ugotavljam, da so najbolj tehnološko sofisticirane države CZE, SVK, SVN in HUN, ki jim sledijo ROU, POL, LTU in CRO ter najmanj tehnološko sofisticirane države LVA, EST, BGR in ALB.

V razdelitev deležev obrambnih izdatkov po kategorijah v odstotkih za osebje, druge izdatke ter opremo in infrastrukturo ter glede na doseganje ciljne strukture v razmerju **50 : 30 : 20**, je vključenih samo 10 držav. Za CRO so podatki kvalitativno povzeti iz elektronske baze Jane's, za ALB pa ni bilo dostopne opredelitve.

Glede na razporeditev obrambnih izdatkov po kategorijah v odstotkih ugotavljam, da najboljše ciljno razmerje dosega in vzdržujejo v vseh letih CZE in SVK, najslabšega pa ROU (največ sredstev za osebje). Trend kaže, da prevelik delež obrambnih izdatkov za osebje namenjajo ROU, BGR, CRO, LTU, POL in SVN ter na drugi strani premajhnega EST, HUN in LVA. Pri izdatkih za opremo in infrastrukturo je opazen trend rasti (vsaj) v letu po članstvu v Natu, že v naslednjih letih pa njihovo zmanjševanja, in sicer pri CZE, HUN, LVA, ROU, SVN in SVK. Postopno rast omenjene kategorije izdatkov beležita le BGR in EST (z vmesnimi nihanji). Za delež obrambnih izdatkov za druge izdatke je

značilen trend nihanja pri večini držav ter večja razlika iz leta 2006 na 2007, in sicer večje zmanjšanje pri BGR, EST, LVA, LTU, POL, ROU, SVK in SVN. Povečanje beležita le CZE in HUN. Za leto 2007 (glede na leto 2006) je pri vseh državah značilno zmanjšanje deleža obrambnih izdatkov za opremo in infrastrukturo ter druge izdatke.

Pri podrobnejši analizi kategorij za SVN ugotavljam, da se je delež obrambnih izdatkov za osebje z leti sicer zmanjševali iz 61,6 % (2004) na 59,8 % (2007), vendar še vedno močno presegal ciljno vrednost 50 %. Delež drugih izdatkov se je do leta 2006 povečeval na 26,9 %, vendar že v letu 2007 padel na 24,8 %. Na račun zgoraj navedenih so se v letih manjšali izdatki za opremo in infrastrukturo iz 21,1 % na 15,4 %, izjema je le leto 2007, predvsem na račun drugih izdatkov oziroma zaradi spremembe zakona o financiranju nabav. SVN je namreč opremljanje Slovenske vojske (SV) od leta 1994 financirala na podlagi posebnega Zakona o zagotavljanju sredstev za izvajanje temeljnih razvojnih programov (TRP) obrambnih sil RS t. i. 14-letnega programa posojil, v višini 730 mio evrov do leta 2007, ki je dopolnjeval običajne obrambne izdatke za financiranje nabav opreme in oborožitve za SV (po Jane's Defence Budget, Slovenia 2009). Z Zakonom o TRP SV v letih od 2008 do 2015, ki je bil sprejet 26. oktobra 2006, pa se ureja izvajanje najpomembnejših TRP SV v letih od 2008 do 2015 tako, da se sredstva za nabave ne namenjajo več prek posebnega nabavnega posojila, ampak so del rednega obrambnega proračuna. S tem pa tudi ni več mogoče neporabljenega denarja oziroma nerealiziranih planov nabav prenašati v naslednje leto (ibidem; Letno poročilo MO za leto 2006, 44).

***

Splošni ekonomski indikatorji so pokazatelj kupne moči, bogastva in blagostanja v državi. Z vidika predmeta proučevanja pa predstavljajo tudi ključno izhodišče t. i. obrambno sposobnost države za razvoj zahtevanih in zavezanih zmogljivosti, ki izhajajo iz članstva v Natu ali solidarnostno delitev bremena med vsemi zavezankami kolektivne obrambe. Splošni ekonomski indikatorji tako močno vplivajo na obrambne sposobnosti države. Gospodarska rast je vseh tranzicijskih državah v zadnjih letih bolj ali manj pozitivna in v času gospodarske konjunktore je običajno tudi več sredstev za vojsko in obrambo.

Za lažjo razvrstitev držav (rangiranje) od tistih, ki bolj izpolnjujejo obrambno finančne indikatorje ali zahteve Nata, do tistih, ki pričakovanja manj uspešno ali sploh ne dosegajo, sem si pomagala z izdelavo Tabele 6.1, ki prikazuje vse proučevane kategorije držav (za

leto 2005), ki so bile sicer predhodno podrobneje že analizirane. S pomočjo izračuna njihovih povprečnih vrednosti ponovno potrjujem, da ima CZE povprečno najboljši obrambno finančni potencial za izgradnjo obrambno-vojaških zmogljivosti, sledijo SVK, POL in SVN. Za vse štiri države je značilno, da so njihovi obrambni izdatki kot deleži pod 2,0 % BDP (vendar povprečno še vedno med prvo četverico, poleg ROU) in da je pri tem ključnem kriteriju za Nato na prvem mestu BGR, ki glede na povprečje zaseda šele osmo mesto, predvsem na račun velikega števila prebivalstva in še vedno velikega obsega vojske. Podobno kot BGR tudi CRO zaseda drugo mesto v višini deleža obrambnih izdatkov in je glede na povprečje kategorij šele na sedmem mestu. ALB ima glede na povprečje najslabši obrambno finančni potencial za izgradnjo obrambno-vojaških zmogljivosti, vendar jo njen edini in ključni indikator – delež obrambnih izdatkov za obrambo – uvršča na četrto mesto. Zanimivo je, da tako kot SVN pridobiva mesta na račun svoje majhne populacije v izračunu obrambnih izdatkov na prebivalca, skupni obseg ali aktivno sestavo vojske, tako tudi razvrstitvena mesta, vendar v negativnem smislu, pridobivata POL in ROU. Slednja povprečno zaseda šesto mesto.

V negativnem smislu so najbolj izstopajoče države oziroma tiste z najslabšimi obrambno finančni potenciali, tako glede na povprečje kategorij kot tudi na delež obrambnih izdatkov za obrambo LTU, LVA, HUN in EST.

Tabela 6.1: Razporeditev držav glede na obrambne finančne indikatorje leta 2005

DRŽAVE	OBRAMBNI PRORAČUN	OBRAMBNI IZDATKI*	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP**	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)*	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)*	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA*	POVPREČJE VSEH KATEGORIJ	MESTO
ALB	<u>12</u>	<u>12</u>	4	<u>12</u>	<u>12</u>	<u>12</u>	<u>10,7</u>	<u>12</u>
BGR	<u>6</u>	<u>7</u>	1	<u>11</u>	<u>11</u>	<u>9</u>	<u>7,5</u>	<u>8</u>
CRO	<u>7</u>	<u>6</u>	2	<u>8</u>	<u>7</u>	<u>7</u>	<u>6,2</u>	<u>7</u>
CZE	<u>2</u>	<u>2</u>	4	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	2,0	1
EST	<u>11</u>	<u>10</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>5</u>	<u>3</u>	<u>8,0</u>	<u>9</u>
HUN	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>10</u>	<u>4</u>	<u>6</u>	<u>5</u>	<u>5,5</u>	<u>5</u>
LTU	<u>10</u>	<u>9</u>	<u>12</u>	<u>7</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>9,7</u>	<u>11</u>
LVA	<u>9</u>	<u>11</u>	<u>10</u>	<u>9</u>	<u>2</u>	<u>8</u>	<u>8,2</u>	<u>10</u>
POL	<u>1</u>	<u>1</u>	4	<u>6</u>	<u>8</u>	<u>6</u>	4,3	3
ROU	<u>3</u>	<u>3</u>	3	<u>5</u>	<u>9</u>	<u>11</u>	<u>5,7</u>	<u>6</u>
SVK	<u>5</u>	<u>5</u>	4	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	4,0	2
SVN	<u>8</u>	<u>8</u>	8	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>1</u>	5,2	4

Opomba:

1-4 maksimum (najboljše)

5-8 sredina

9-12 minimum (najslabše)

* podatek za ALB in CRO za leto 2002

** ALB podatek za leto 2004, CRO za leto 2002

Na podlagi zbranih in analiziranih obrambno-finančnih podatkov je mogoče sklepati, da posamezne države sicer namenljajo večji delež obrambnih izdatkov, toda nominalno gledano, so njihovi prispevki nižji od držav, ki imajo sicer večje nominalne vložke za obrambne izdatke, toda nižje deleže, saj imajo tudi BDP višji. Prav tako tudi glede na nizek BDP na prebivalca ali revnejše države, običajno namenljajo večji delež za obrambo kot bogatejše države, z večjim BDP na prebivalca. Tako je delež večji, nominalni vložek pa ne nujno.

Nenazadnje, pomembna je tudi najustreznejša razporeditev obrambnih izdatkov za osebje, operacije in vzdrževanje idr. ter opremo in infrastrukturo v razmerju 50 : 30 : 20, kot tudi sama optimizacija realizacije obrambnih planov, ki so odvisni od političnih odločitev. In ker so se v večini držav povečali nominalni obrambni izdatki in če upoštevam razmerje kategorij deležev obrambnih izdatkov za leto 2005 ugotovim, da je bilo večino denarja porabljenega za plače osebja v ROU, BGR, CRO, SVN, LTU in POL ter največ za druge izdatke v EST, HUN in SVK, v LVA, LTU in POL pa še za opremo in infrastrukturo. CZE ima med vsemi državami najbolj racionalno in optimalno razporeditev svojih obrambnih izdatkov, najbližje optimumu sta še SVK in HUN. Splošno gledano države še vedno namenljajo preveč sredstev za osebje in premalo za opremo in druge izdatke, kot so zahteve Nata, in sicer za vojaške zmogljivosti ter prispevke v operacije.

Običajno so tudi nominalnimi obrambnimi izdatki večji od obrambnega proračuna, saj obsegajo tudi sredstva in izdatke, ki se lahko financirajo iz drugih državnih blagajn ali proračunov drugih ministrstev, agencij, vladnih služb ipd. Tako na primer v SVN obrambni izdatki predstavljajo širšo kategorijo od obrambnega proračuna, ki vključuje tudi sredstva za sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter odplačila glavnice za najete kredite za financiranje investicij v temeljne razvojne programe obrambnih sil SVN. Obrambni izdatki SVN obsegajo sredstva za financiranje obrambnega sistema (dela upravnega dela MO in SV), sredstva za realizacijo plana novih nabav vojaške opreme in oborožitve v posameznem letu ter sredstva za vojaške pokojnine, ki se zagotavljajo pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije (Letno poročilo MO 2005, 38). Podobne posebnosti pri izračunu nominalnih obrambnih izdatkov, ki vplivajo na njihovo razmerje do obrambnega proračuna, obstajajo tudi v drugih državah, tudi za financiranje operacij, nakup opreme in oborožitve ter izgradnjo vojaške infrastrukture.

Na podlagi zbranih podatkov v zadnjih proučevanih letih (2002, 2004, 2005) ugotavljam pri nekaterih državah (HUN, ROU in SVK) trend, da so obrambni izdatki enaki obrambnemu proračunu, medtem ko imata LTU in LVA manjše obrambne izdatke od obrambnega proračuna.

6.2.3 Obrambno finančni indikatorji držav z vidika posledic svetovne gospodarsko-finančne krize

Glede na proučeno literaturo v elektronski podatkovni bazi Jane's ali različnih številkah tedenskega izdajanja publikacije *Jane's Defence Weekly* za posamezno državo ugotavljam, da so države v letih 2007-2009 po razmahu svetovne gospodarsko-finančne krize sicer povečevale svoje obrambne proračune in s tem tudi nominalne obrambne izdatke, vendar so v letih morale večkrat izvesti njihove rebalanse in preusmerjanje obrambnih proračunskih sredstev za druge nacionalne resorje, predvsem za gospodarske in socialne transfere, zaradi česar so si morale postaviti na obrambnem področju prioritete in varčevalne ukrepe in nenazadnje tudi spremeniti prvotne plane za nakup ali modernizacijo opreme in oborožitve ali jih celo ukiniti. Omenjeno bo zagotovo imelo posledice na izgradnjo zmogljivosti in pripravljenost za sodelovanje v zavezniških aktivnosti ter prihodnje doseganje kredibilne vloge v okviru Nata.

Države so morale v letih 2007-2009 (trend kaže tudi še v prihodnje) varčevati in izvesti prioritizacijo zastavljenih planov. Namreč, obrambni proračuni so se krčili na SVK, EST, CZE in ROU. Na POL in v SVN so bili izvedeni rebalansi in reprogramiranje sredstev, v LTU, BGR in CRO so se zmanjševali obrambni izdatki, HUN pa je zaradi krize skoraj razglasila bankrot. Kljub neugodnim gospodarskim okoliščinam sta se LVA in ALB zavezali, da ne bosta zmanjševali obrambnih izdatkov. Vse navedeno je vplivalo tudi na plane nabav in modernizacijo vojaške opreme ter posledično na uporabnost in pripravljenost sil oziroma vojaške zmogljivosti ter na kredibilnost sodelovanja v operacijah Nata.

Na drugi strani pa je kriza pripomogla k temu, da so se mnoge države, med njimi LVA, LTU, EST in ponekod tudi POL, za doseganje realizacije vsaj nekaterih modernizacijskih planov povezale in skupno (večnacionalno) pristopile k nabavi nove opreme in oborožitve ter tako zmanjšale operativne stroške (Bayley 2009). Zopet druge države pa bolj racionalno

in usmerjeno planirajo sodelovanje v operacijah (npr. umik iz Iraka in Afganistana oziroma več enot za Afganistan), na primer ROU, SVK in POL.

Gerrad Cowan (2009) ob tem opozarja, da bodo zmanjšanja obrambnih proračunov in obrambnih izdatkov imela posledice, ki bodo presegle finančne. Očitno je, da bodo odpovedani programi nabav in zmanjševanje sredstev v prihodnje imeli velik vpliv na varnost, še več, obdobje resnih finančnih zlomov lahko privede do novih izzivov varnosti, posebej takrat ko delujejo v kombinaciji z izčrpanimi viri, demografskimi trendi ter rastočimi in upornimi velikimi silami. Na drugi strani pa ZDA ponovno opozarjajo na nesorazmerje v prispevkih v zavezniške obveznosti oziroma v »burden sharing«.

Podobno navaja tudi poročilo Parlamentarne skupščine Nata, ki ga je na njenem letnem zasedanju v letu 2009 predstavil Bayley (2009), in sicer z vidika vplivanja krize na višino obrambnih izdatkov v prihodnje oziroma na vse članice Nata. Ugotovitve poročila so, da se bodo posledice krize pri starih članicah Nata zaradi dolgoročnih planov, ki jih je običajno težko in predrago v kratkem času spremeniti, dejansko pokazale šele čez nekaj let, najverjetneje po letu 2011. Države so (bodo morale) v letih 2009 in 2010 zgolj preoblikovale prioritete z vidika ekonomskih pritiskov. Nove članice ali članice Srednje in Vzhodne Evrope pa po teoriji primerjalne prednosti zmanjšujejo obrambne proračune in obsege svojih vojsk ter se usmerjajo na nižne zmogljivosti, kar pa z vidika prihodnjih zmožnosti izpolnjevanja zavez v okviru Nata lahko celo zamaja moč in solidarnost v zavezništvu.

Poročilo še ugotavlja, da je težko oceniti, kako bodo kriza ali njene posledice vplivali na prihodnje obrambne izdatke držav. Prav gotovo pa bo to pomenilo manjšo rast obrambnega proračuna v delih, ki se nanaša na področja nabav in R&R, varnost kot taka pa bo razumljena kot ugodje, ki si ga vsi ne bodo mogli privoščiti, s tem pa bodo pritiski na vlade držav, da upravičijo stroške zanj, še večji (ibidem).

Kljub vsemu bi bilo utopija napovedati, v kolikšni meri bo imela vpliv svetovna finančno-gospodarska kriza. Strinjam se z ocenami strokovnjakov (po Bayley 2009), da se bodo v letih gospodarskega okrevanja in z vidika blaženja posledic sedanje gospodarske recesije proračunska državna sredstva morala na račun »topov« (vojska in obramba) namenjati predvsem za »maslo« (socialne transfere in resorje za spodbujanje gospodarstva).

6.3 KADROVSKI VIRI

6.3.1 Popolnjevanje in struktura sil po zvrsteh

Tudi v tem izseku je primerjalna analiza kvantitativnih podatkov kvalitativno dopolnjena s pomočjo proučevane elektronske baze Jane's in podatkov za posamezno državo, ki so bili dostopni za leta 2007-2009. Glej tudi Tabela 6 za posamezno državo v Prilogi C.

Državi, ki sta prešli iz naborniškega sistema **popolnjevanja sil** na profesionalne poklicne sile, popolnjene s prostovoljnimi pripadniki, že pred članstvom v Natu sta SVN 2003/2004 in CRO 2008. Po članstvu so prehod izvedle HUN 2004, CZE 2005, LVA 2007, ROU 2007, SVK 2007, ALB 2010 ali pa ga bodo v bližnji prihodnosti še izvedle (BGR 2010, POL 2010). Naborniški sistem popolnjevanja je ohranila EST s totalno obrambo, LTU pa kombiniranega (leta 2003 opusti koncept totalne obrambe), s planom postopnega prehoda na profesionalne sile, s predvideno realizacijo konec leta 2009. Pri tem je opaziti trend, da so vse države iz prvega kroga širitve prešla na profesionalne sile kar pet let po članstvu ali še dlje, kot na primer POL, ki naj bi to izvedla šele po letu 2010. V prehodnem obdobju je za države značilen kombiniran sistem popolnjevanja, in sicer v EST, LTU in POL.

Navedeni trend je mogoče pojasniti s procesom vključevanja v Nato, namreč vse države, razen iz prvega kroga širitve (CZE, HUN in POL), so bile v času prizadevanj za članstvo v Natu vključene v izpopolnjena program PzM in predvsem ANČ ter PARP, prek katerih je Nato od držav zahteval, da razvijejo predvsem kvalitetne sile in zmogljivosti, ki jih bodo lahko ponudile za izvajanje vseh aktivnosti zavezništva. Prav gotovo pa na prehod na poklicne oziroma profesionalne sile vplivajo tudi geostrateški dejavniki v posameznih državah (glede na oceno ogroženosti), vojaška tradicija, demografski dejavniki, stroški prehoda in nenazadnje tudi javna podpora ali javno mnenje.

Poleg spremenjenega načina popolnjevanja iz obvezniškega sistema v poklicne, profesionalne sile, z možnostjo izvajanja prostovoljnega služenja vojaškega roka, so bila v državah zmanjšana ali ukinjena številna teritorialna poveljstva t. i. zmanjševanje elementov totalne obrambe ter bila in morala biti z vidika večje integracije v strukture Nata in z drugimi silami držav članic temu ustrezno spremenjena tudi organiziranost posameznih zvrsti ter poenostavljena poveljniška struktura.

Skupni obseg, aktivna sestava, rezerva, administracija in ostalo

Realnejšo oceno moči oboroženih sil, v primerjavi s skupnim obsegom sil, vsekakor ponuja trend o spreminjanju velikosti *aktivne sestave sil* (namerno brez administracije)³² v proučevanih letih. Pri tem pa je treba upoštevati dejstvo, da zmanjšanje kvantitativnega obsega vojske hkrati ne pomeni tudi zmanjšanje vojaške moči države, v kolikor se poveča kvaliteta teh sil.

Zmanjšanje aktivne sestave vojske v letih 1993-2005 beležijo ALB za osemkrat (na 8.670), CRO za skoraj šestkrat (na 18.850), ROU (na 59.100) enako kot SVK (na 9.698) za trikrat, CZE pa skoraj za trikrat (na 20.914), BGR manj kot dvakrat (na 42.470), HUN za več (na 31.450), POL za manj kot enkrat (na 133.300) ter SVN za manj kot tretjino (na 6.550). Povečanje za več kot enkrat beležijo LTU (na 12.010), EST (na 4.100) in LVA (na 1.921).

Večje zmanjšanje skupnega obsega vojske kot aktivne sestave se je dogajalo predvsem na račun drastičnega zmanjšanja obvezne rezervne sestave in administrativnega osebja, kot posledice ukinitve naborniškega sistema popolnjevanja oziroma prehoda na poklicne profesionalne sile, deloma pa tudi zaradi negativnih demografskih dejavnikov, ob upoštevanju tudi do nedavnih (pred izbruhom gospodarsko-finančne krize) ugodnih razmer na trgu delovne sile idr. Na drugi strani pa so POL, CRO, ROU in HUN bolj zmanjšale svojo aktivno sestavo, kot skupen obseg svojih sil, kar pomeni, da so ohranile velike rezervne sile ali administrativno osebje, kot na primer CZE.

V okviru kategorije aktivna sestava vojske je vključeno tudi *število poklicnih pripadnikov in nabornikov*. Kljub temu, da za vsa proučevana leta, za vse zvrsti in vse države ni povsod posebej specificiranih nabornikov in poklicnih pripadnikov vojske (glede na nedostopnost podatkov po MB 1993-2005), je mogoče opaziti trend, da se z leti število

---

³² Pri LVA in SVK za leti 2004-2005 bi dejanski obseg aktivne sestave sil moral biti večji kot je prikazano, saj je v okviru kategorije administrativnega osebja prištet še določen del osebja stalne sestave (centralno osebje ali enote za zagotovitev delovanja). Kategorija administracija in ostalo pa se poveča tudi kot posledica vzpostavitve združenih poveljstev, ki dejansko sodijo med aktivno sestavo oziroma stalno sestavo (STAS). Podobno imajo v administracijo poleg zgoraj naštetih elementov po t. i. ruskem modelu, vključeno še centralno osebje tudi EST, LTU, POL in ROU, vendar pri njih število ne vpliva toliko na skupen obseg aktivnih sil kot pri LVA in SVK. Ta ugotovitev je bila smiselno upoštevana v analizi.

nabornikov zmanjšuje, hkrati pa se število poklicnih profesionalnih pripadnikov v državah, ki so prešle na poklicni sistem popolnjevanja, povečuje (vendar ne sorazmerno). Prav tako je mogoče opaziti trend pri vseh državah, da je večje število (delež) poklicnih pripadnikov v zračnih in pomorskih silah (ne glede na proučevano leto) oziroma da je večje število nabornikov v kopenskih silah. Razlog za večjo poklicno zastopanost v zračnih in pomorskih silah v razmerju do nabornikov je iskati v specialnosti zvrsti, ki se z leti v vseh vrstah povečuje, zato se tudi naborništvo ukinja (eden izmed razlogov).

Za vse proučevane države lahko sklepam, da je edino v ALB število poklicnih pripadnikov v vseh vrstah večje od števila nabornikov, kljub temu da naj bi na poklicni sistem popolnjevanja prešla šele z letom 2010. Podobno ima LTU večje število poklicnih pripadnikov (jedro) v kopenskih silah, enako velja tudi za njene pomorske in zračne sile. Razlago je mogoče deloma iskati v podatku podatkovne baze MB, ker kategorija aktivnih pripadnikov vključuje tudi administrativno osebje.

Pri kategoriji *administracija in ostalo* je razvidno, da so se z leti približevanja vključitvi in po članstvu v Natu strukture vojsk spreminjale, poveljniška struktura se je poenostavila. Za EST, LTU, POL, ROU in SVK je v okviru te kategorije značilna ohranitev t. i. centralno kontroliranega osebja »*central staff*«, kot ostanek ruskega modela, ki obsega tudi logistične enote za podporo vseh vrsti oboroženih sil. Z vidika učinkovitejšega delovanja vseh treh vrsti ali komponent, kot tudi njihovih podpornih elementov, pa so nekatere države že preoblikovale ali ustanovile (opazen trend po letu 2004) skladno s standardi Nata združena poveljstva »*joint staff/commands*« za vsa poveljstva vrsti (ALB, CZE, LVA, POL in SVK), kar pomeni, da so se združile ali prerazporedile pod formacijska poveljstva tudi vse podporne funkcije ali sile za zagotovitev delovanja. BGR, HUN in LTU pa so države, ki so na nacionalni ravni (države se morajo integrirati tudi v Nato) izvedle integracijo civilnih in vojaških oseb, vojaško-obrambnih struktur in vsebin ter oblikovale obrambne štabe.

Države so v 90 letih podatke za »administracijo in ostalo« prikazovale v okviru kategorije »aktivna sestava kopenskih sil«, po letu 2004 pa je kategorija administracija in ostalo v tistih državah, ki so ustanovila združena poveljstva, vključevala še podporne funkcije in

centralno osebje³³. Kljub nepopolnim podatkom podatkovne baze MB 1993-2005, pa je vseeno mogoče opaziti trend, da so vse države v letih zmanjševale svojo obrambno administracijo ter jo bodo skladno z ocenami Nata in glede na prevelik delež obrambnih izdatkov, ki jih nekatere namenjajo za osebje, morale v prihodnje še bolj.

Pri *rezervnih silah* je med državami gotovo največ posebnosti, saj imajo nekatere več kategorij rezervnih sil in v različni stopnji pripravljenosti (več ešalonov rezerve oziroma zgolj na papirju ipd.) ali pa jih imajo organizacijsko umeščene pod različne zvrsti ali koncentrirane zgolj v okviru kopenskih sil. Nekje je kombinacija obojega. Poleg tega imajo nekatere razvite še rezervne sile za teritorialno obrambo organizirane v t. i. nacionalni gardi v okviru svojih oboroženih sil ali zunaj njih.

Svoje *nacionalne garde* so EST (miličniška domovinska rezerva ali Obrambna liga), LVA (prostovoljna pogodbena Nacionalna garda) in LTU (prostovoljne sile nacionalne obrambe t. i. NDVF) po vstopu v Natu redefinirale (ali jih še bodo) in jim razširile obseg in vloge njihovega delovanja. Poleg nalog zagotavljanja teritorialne obrambe in podpore civilnim oblastem, sodelujejo tudi v operacijah kriznega upravljanja Nata oziroma predstavljajo strateško popolnitev regularnih sil v operacijah.

Nato spodbuja države k oblikovanju *strateške rezerve*³⁴, ki pomeni zagotovitev dodatnih sil predvsem z vidika dodatnega povečanja ali nenadne izgube sil za operacije t. i. »*force in waiting to deploy*«, poleg tistih sil za zagotovitev rotacij enot na operacijah. Strateške sile so namensko organizirane, usposobljene in opremljene enote, ki so na poziv na razpolago in za uporabo glavnim bojnim silam. V ta okvir sodijo reorganizirane nacionalne garde EST, LVA in LTU.

Posebne nacionalne gardne sile (obvezno rezervo) za primere mobilizacije in obrambe nacionalnega teritorija ohranja tudi SVK, kar pomeni da se z vidika zmanjševanja obsega

---

³³ Obe vsebini sem poleg obrambne administracije sicer umestila v kategorijo »administracijo in ostalo«, kljub temu da dejansko del tega obsega »*joint*« spada tudi v aktivno sestavo.

³⁴ SVN na nacionalni ravni strateško rezervo razume drugače. Leta 2003 je sicer ukinila naborniški sistem popolnjevanja svojih oboroženih sil in prešla na poklicne profesionalne sile, vendar pa je ohranila in še vedno vzdržuje naborno evidenco vseh fantov, ki bi sicer bili napoteni na služenje vojaškega roka. V izrednih in nujnih razmerah lahko Slovenija angažira svojo strateško rezervo. Koncept naj bi v prihodnje še izpopolnila.

ostalnih kategorij skupnega obsega sil, delež rezerve večja. Relativno velike rezervne sile (glede na skupni obseg), predvsem v okviru kopenskih sil, za namene obrambe nacionalnega teritorija ohranja do leta 1999 tudi CRO (Domovinska obramba, kot posledica domovinske vojne) ter CZE in SVN. POL ima sicer razvito rezervo v vseh svojih zvrsteh, ampak le v okviru kopenskih sil jo namenja za teritorialno obrambo ter za podporo civilni obrambi in za primere naravnih nesreč. Po vseh oblikovanih zvrsteh sil imajo razvito rezervo tudi v ALB, BGR, CRO, HUN in ROU, ki jih vzdržujejo tudi za obrambo nacionalnega teritorija. Albanija pa je opustila svoj koncept samoobrambe države s članstvom v Natu 2009.

V nekaterih državah (SVN in CZE) se oblikuje poleg aktivne, še *pogodbena rezerva*, ki je po obsegu manjša in ki z leti popolnoma nadomesti obvezno rezervo (ni pa nujno, npr. SVK). Pogodbena rezerva se običajno razvije v državah, ki ukinejo naborniški sistem popolnjevanja svojih sil in preidejo na poklicni sistem popolnjevanja (pričakovan trend v vseh državah, ki bodo prešle na profesionalne sile). Obvezniški naborniški sistem popolnjevanja sicer zagotavlja stalno in veliko jedro pripadnikov z izvedenim temeljnim vojaškim usposabljanjem (TVU), ki služijo v obvezni rezervni sestavi in ki so na takojšnjo razpolago državi v nujnih in izrednih razmerah (vojni ali v agresiji na državo). Pogodbena rezerva pa temelji na prostovoljni bazi in časovnemu trajanju pogodbenih obveznosti, zato se lahko v primeru izrednih razmer angažira le omejeno število pogodbenikov, vendar je finančno sprejemljivejša, saj je tudi število poklicnih pripadnikov stalne sestave manjše. Pogodbene rezerviste je v letu 2009 na Kosovo prvič napotila SVN, ki se zanaša na rezervne sile, ki bi lahko v krizi dopolnile njene majhne profesionalne sile.

Ugotavljam, da kljub prehodu na profesionalne sile in zavezah Natu po izgradnji kvalitetnih zmogljivosti za soočanje kompleksnih in nepredvidljivih groženj 21. stoletja, nekatere države še vedno v celoti ne zaupajo sistemu kolektivne obrambe, prek katerega si zagotavljajo varnost in obrambo pred zunanjim agresorjem oziroma neposrednim napadom na državo. S tega vidika ohranjanje velikih in robustnih rezervnih sil za izvajanje teritorialne obrambe tudi ni več potrebno, kot je to bilo še v času hladne vojne.

Glede na *deleže strukture sil* je treba pri vseh državah upoštevati tudi vse do sedaj opisane posebnosti pri posamezni kategoriji. Sicer pa se države glede na deleže nekako uvrščajo v tri skupine (glede na trend v proučevanih letih ter glede na končno referenčno leto 2005),

in sicer na tiste, katerih največji delež skupnega obsega vojske odpade na aktivno sestavo, v katero sodita ALB in CZE. V drugi skupini so države, katerih največji delež skupnega obsega vojske odpade na rezervno sestavo, pri čemer ga z leti BGR, CRO in EST še povečujejo, LVA, POL, HUN in SVN pa ga zmanjšujejo ali ohranjajo na relativno enaki ravni.

V tretjo skupino sodijo države pri katerih sta deleža rezerve in aktivne sestave variirala, v zadnjih letih pa delež raste v korist aktivne sestave pri LTU in ROU. SVK je edina med proučevanimi državami, pri kateri se je delež aktivne sestave v letu 2005 zmanjšal in povečal delež rezervne sestave.

Kopenske, pomorske in zračne sile

Za vse proučevane države velja skupna lastnost, da njihova struktura sil temelji na kopenskih silah in da so kopenske sile po obsegu največja zvrst med vsemi zvrstmi. In ker se je v letih zmanjševal obseg posameznih zvrsti (predvsem kopenskih sil) se je, kot je bilo že predhodno ugotovljeno, zmanjševal tudi celotni obseg vojske oziroma njihovih aktivnih sil in *vice versa*.

Vse tri zvrsti razvijajo ALB, BGR, CRO, LTU, POL (ki ima poleg treh zvrsti še specialne sile na ravni zvrsti) in ROU. V drugo skupino sodijo države CZE, SVK in HUN, ki zaradi svoje geostrateške lege, celinskosti, razvijajo samo kopenske sile in zračne sile. HUN ima sicer razvito t. i. Donavsko floto³⁵, vendar zgolj in samo za notranje državne civilne namene in ki naj bi z leti prešla iz pristojnosti ministrstva za obrambo v druge resorje. Tretja skupina pa so države, ki zaradi svoje majhnosti: ozemeljske in populacijske, kot tudi glede na obseg sil, ne razvijajo vseh zvrsti oziroma imajo v okviru kopenskih sil razviti še zračno komponento z zračno obrambo in pomorsko komponento. EST ima v okviru kopenskih sil zračne sile, ki skoraj ne obstajajo, podobno LVA, katere zračne sile delujejo v okviru kopenskih ali pomorskih sil ter SVN, ki ima v okviru svojih kopenskih sil razviti še komponenti zračnih sil in zračne obrambe ter pomorske sile.

---

³⁵ Donavska flota izvaja naloge odzivanja na nesreče na reki, nadzira mejo, izvaja rečni »policing«, odkrivanje in uničevanje neeksploziranih eksplozivnih sredstev (Explosive Ordnance Disposal – EOD) in rečno navigacijo.

Med državami, ki razvijajo vse tri zvrsti v proučevanih letih ugotavljam, da imajo glede na *delež po zvrsteh* in upoštevajoč njihove povprečne vrednosti največji delež kopenskih sil med vsemi zvrstmi in glede na kategorijo administracijo in ostalo CRO, LTU, ROU, ALB, BGR in POL. Izmed njih imajo vse razen CRO drugi največji povprečni delež v zračnih silah (z elementi zračne obrambe): BGR, POL, ALB, ROU, LTU in CRO. Sledi delež strukture, ki v večini držav odpade na pomorske sile ALB in CRO, razen v državah, kjer je ta delež manjši od deleža, ki odpade na administracijo in ostalo.

Glede na že opisane trende zmanjševanja obsega aktivne sestave vojske je treba razumeti tudi postavljeni indikator »velikost sil«, da obseg do **25.000 pripadnikov (aktivne mirnodobne sestave vojske predstavlja »male sile«**. Še leta 1993 so se v kategorijo velikih sil nad 100.000 pripadnikov aktivne sestave uvrščale POL, ROU in CRO in med srednje velike sile nad 30.000 pripadnikov BGR, HUN, ALB, CZE in SVK. Leta 2005 od teh držav v kategorijo majhnih sil spadajo poleg SVN, LTU, LVA in EST še CZE, CRO, ALB in SVK. V kategoriji t. i. velikih sil ostaja v letu 2005 le POL, medtem ko ROU, BGR in HUN predstavljajo le še srednje velike sile.

***

V vseh proučevanih državah se je skupni obseg sil v letih 1993-2005 zmanjševal ali pa se je po določenem letu (2002, 2004) ustalil. Enak trend velja tudi za obseg rezervne sestave in aktivne sestave, pri čemer se z leti zmanjšuje število nabornikov ter hkrati (sicer ne sorazmerno) povečuje število poklicnih pripadnikov vojsk (predvsem v državah, ki so prešle na poklicno popolnjevanje vojske). Izjema so samo EST in LTU, kjer se je skupen obseg vojske, kot tudi aktivnih pripadnikov vojske, slednje velja tudi za LVA, povečeval.

V povezavi z indikatorjem »velikosti sil« bi morale BGR, CRO, EST, HUN, LTU, POL, ROU zmanjšati svoje sile, medtem ko imajo ALB, CZE, LVA, SVK, in SVN kadrovski deficit. Dejansko pa je po letih 2004/2005 pri ALB, CZE, HUN, ROU, SVK, SVN opaziti preveliko, nenamerno, zmanjšanje obsega aktivnih sil, zato Nato te države opozarja, da bi to lahko pomenilo težave pri izgradnji zavezanih zmogljivosti in na neizpolnjevanje prihodnjih operativnih zahtev.

Ker pri vseh državah ni ločeno ali povsod posebej specificirano, koliki del ali delež aktivne sestave predstavljajo poklicni pripadniki ali naborniki, je težko natančno opredeliti in

analizirati podatke ali celo napovedati trende. Razvidno pa je, da se v državah z leti večja delež poklicnih pripadnikov vojsk in manjša delež nabornikov, še posebej v državah, ki so že prešle ali so v procesu prehoda na profesionalne sile. Podobno se je delež administrativnega osebja manjšal. Večal se je le pri državah, ki so ustanovile združene štabe ali poveljstva, vendar predvsem zaradi »prištetega« števila centralnega osebja, ki sicer spada v STAS in/ali v aktivno sestavo sil.

Na podlagi zgoraj navedenega še ugotavljam, da vse proučevane države bolj ali manj razvijajo svoje sile za dvojno rabo: za aktivnosti in operacije Nata, v okviru svojih aktivnih sil ter za domovinsko, nacionalno teritorialno obrambo. Rezervne sile v okviru svojih kopenskih sil imajo CZE, CRO, POL, SVK in SVN, v vseh zvrsteh pa jo razvijajo in ohranjajo ALB, BGR, HUN in ROU. Nekatere izmed njih jih imajo celo organizirane v okviru prostovoljne nacionalne garde (EST, LVA, LTU), nekje vmes jih ima razvite SVK. Za vse oblike rezervnih sil, z državnimi posebnostmi, je značilno dopolnjevanje regularnih enot, ki so napotene na operacije ali ko te dosežejo višjo stopnjo pripravljenosti, uporaba za potrebe HNS ter samostojno ali v okviru drugih enot sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja. Rezervne (strateške) sile naj bi tako v prihodnje poleg izvajanja drugih nalog planiranja obrambnih priprav in priprav rezervistov, skrbi za skladišča oborožitve in opreme ipd., izvajale usposabljanja za popolnitev formacij za rotacije aktivnih sil ali povečanje oziroma popolnitev njihovega obsega.

6.3.2 Struktura kopenskih sil

*V tem razdelku je primerjalna analiza struktur kopenskih sil proučevanih držav podprta s podatki iz Tabele 7 za posamezno državo v Prilogi C. Iz tabel je mogoče razbrati zelo variirajočo strukturo kopenskih sil nekaterih držav v proučevanih letih, kar je verjetno posledica tudi neustrezno posredovanih podatkov držav v podatkovno bazo *The Military Balance* (kar še posebej velja za CRO, SVN in ROU), kar je treba upoštevati pri branju tabel v prilogi in razumevanju primerjalne analize.*

Države z velikim skupnim obsegom svojih oboroženih sil (POL, BGR, ROU in CRO) imajo tudi večje število samostojnih večjih enot ali formacij (korpus, divizija, brigada) v strukturi svojih kopenskih sil. In obratno, po obsegu manjše oborožene sile (LVA, LTU, EST, SVN) imajo v svojih strukturah kopenskih sil manj samostojnih večjih enot oziroma

večje število samostojnih manjših formacij (bataljon, četa ali baterija ipd.). Ostale države (CZE, HUN, SVK in ALB) imajo kombinacijo obojega. Prav tako imajo države, ki nimajo razvitih vseh treh zvrsti (EST, LVA in SVN), v okviru svoje strukture kopenskih sil upoštevane tudi elemente zračnih in pomorskih sil. Kot je bilo že v predhodnem poglavju podrobneje obravnavano, EST, LVA in LTU svoje kopenske sile dopolnjujejo tudi s posebnimi rezervnimi enotami t. i. nacionalnimi gardami.

Skladno z zmanjševanjem obsega oboroženih sil, predvsem kopenskih sil, se trend strukture kopenskih sil v proučevanih letih 1993-2005 nadaljuje tudi v letu 2007 (glej za strukturo kopenskih sil v letu 2007 tudi Tabelo 6.2 v nadaljevanju).

Države, ki so v vseh proučevanih letih obdržale enote velikosti *korpusa*, večino na ravni poveljstev kopenskih sil, vendar jih številčno zmanjšale so BGR, POL in ROU. Omenjene države v proučevanih letih razen v letu 2007 tudi nimajo manjše samostojne formacije od velikosti polka, razen ROU, ki od leta 2002 razvija samostojne brigade.

Tabela 6.2: Struktura kopenskih sil proučevanih držav brez rezervnih enot leta 2007

formacija/država	ALB	BGR	CRO	CZE	EST	HUN	LTU	LVA	POL	ROU	SVK	SVN
KORPUS		1	2						2	2		
DIVIZIJA									5			
BRIGADA	1	7	2	3		3	1	1	32	5 + 3 za N	2	3
POLK	1	3	9			2			12		1	
BATALJON	3		1	9	7 (+ 15 NG)	11	9 (+ 36 NG)	2 (+ 18 NG)	15		11	16
ČETA/BATERIJA											8	
DRUGO				1 sf gp		1 mrt wing	1 sf gp	1 sfu prof				1 mardiv 1 sf gp

Vir: The Military Balance. 2008.

Legenda:

N - Nato

NG - Nacionalna garda

sfu/gp - specialne sile (enota/skupina)

sf et - specialne sile (protiteroristične)

mrt wing - pomorske letalske sile

mardiv - mornariški divizjon

Brigade postajajo z leti najbolj številčno zastopana samostojna formacija v vseh proučevanih državah, kar potrjuje prehod na brigadno organiziranost oboroženih sil. CRO ima na spletni strani svojega obrambnega ministrstva tudi zapisano, da je korpus največja operativna enota, ki jo sestavljajo brigade (www.morh.hr, 5. februar 2010), na drugi strani pa SVN navaja (www.slovenskavojska.si, 5. februar 2010), da kopenske sile sestavljajo samostojni bataljoni in bataljoni, ki tvorijo tri brigade. Državi z največjim številom brigad v posameznih proučevanih letih sta CRO, ki jih je po domovinski vojni (1993-1996) imela

kar 33 oziroma 18 ter ROU, ki jih leta 1996 imela kar 80 in leta 1999 44, pri čemer je treba opozoriti tudi na t. i. »papirnate«, nepopolnjene formacije. LVA in LTU sta v vseh proučevanih letih imeli zgolj eno brigado, LTU dve le leta 1999, medtem ko je EST imela eno brigado samo v letih 2004 in 2005.

Poleg *divizij* tudi *polke* večino držav z leti ukinja ohranjajo se zgolj tisti, ki so vezani na zračne sile »*airborn*«, saj se le-te običajno oblikujejo v velikosti formacije polka (POL) in/ali tiste formacije, ki predstavljajo rezervne sile (CRO, LTU, CZE), centre za usposabljanje (BGR, LTU) ali protitankovske enote (HUN) ipd.

Obratno pa formacija velikosti *bataljona* pridobiva na pomenu, kot samostojna enota, bolj pogosto pa kot ena izmed formacij, ki sestavlja brigado. V okviru Nata manjše države, ki nimajo brigadne strukture oblikujejo tudi »razširjene« bataljone za skupno in združeno večnacionalno delovanje v okviru bataljonskih bojnih skupin (BBSK). Te razširjene enote morajo imeti poleg osnovne enote velikosti bataljona (praviloma pehotni mehanizirani/motorizirani bataljon) tudi elemente bojne podpore in podpore bojnemu delovanju, ki se razlikujejo glede na nalogo oziroma operacijo. Gre za t. i. modularni princip sestavljanja enot oziroma zmogljivosti, kjer se želena velikost in operativna namembnost enote sestavi iz elementov iz različnih rodov enot, ki morajo biti izurjene in usposobljene za skupno in združeno delovanje z zavezniškimi enotami. To se običajno preverja in certificira na skupni vojaški vaji, kar velja za vse enote in zmogljivosti, ki jih članice razvijajo za potrebe Nata.

Podoben trend kot pri formacijah brigad je tudi v kategoriji bataljonov. Država z največjim številom je CRO, ki jih je v letih 1996-1999 imela kar 35 oziroma 55. BGR, POL in ROU imajo osnovne enote večje od ravni bataljona. Največje število ne/samostojnih enot ravni bataljona imajo v proučevanih letih, od več k manj CZE, HUN, SVK, SVN, LTU, EST, LVA in ALB.

Formacije velikosti *čete in/ali baterije* niso pri vseh državah izpostavljene, ampak le pri tistih (CZE, CRO, EST, HUN, LVA, LTU, SVK in SVN), ki jih navajajo kot samostojne enote v okviru kopenskih sil, pa še to samo v določenih časovnih obdobjih ali letih. V okviru te kategorije so navedene tudi specialne sile ali *specialne skupine* (enota, skupina), katerih velikost lahko od države do države variira ter pomorske in zračne komponente sil

držav, ki nimajo razvitih vseh treh zvrsti sil (SVN, LVA, EST) ali držav, ki nimajo pomorskih sil (HUN).

***

Glede na proučevane države je v strukturi kopenskih sil opazen trend, da se je v letih 1993-2005 oziroma 2007, skladno z zmanjšanjem skupnega obsega sil (kar je bilo ugotovljeno že v predhodnem poglavju), zmanjšalo tudi skupno število enot kopenskih sil, kar je posledica transformacije strukture oboroženih sil in njegovih zvrsti. Namreč v procesu približevanja in vključevanja v Nato so tedanje kandidatke, sedanje članice, morale izvesti številne obrambne reforme, da so prilagodile svoje sile za skupno in učinkovitejše delovanje s silami zavezništva. Z vidika večje povezljivosti so države poenostavile poveljniške strukture, predvsem pa njihovo funkcionalno in operativno strukturiranost in namembnost. Če je še v prvih letih devetdesetih let prejšnjega stoletja struktura sil temeljila na divizijah in polkih po vzoru Varšavskega pakta, so države prvega kroga širitev Nata po koncu hladne vojne že imele strukturo, ki je temeljila na brigadni organiziranosti zvrsti, ki jo sestavljajo predvsem bataljoni. Temu trendu so veliko bolj sledile tudi države, drugega in tretjega kroga širitve, ki so bile intenzivneje vključene v programe poglobljenega sodelovanja z Natom (npr. ANČ). Stopnja povezljivosti in realiziranost obrambnih reform in transformacije sil, ki se ni končala s članstvom v Natu, pa je odvisna predvsem od politične volje posameznih držav ali bo zastavljene plane v celoti realizirala.

6.4 TEHNOLOŠKI VIRI

V poglavju tehnološki viri je izvedena primerjalna analiza podatkov Tabel 8 in 9 za posamezno državo iz Priloge C. Smiselno so upoštevane tudi druge predhodne ugotovitve.

V predhodnih poglavjih je bilo velikokrat izpostavljeno, da so države srednje in vzhodne Evrope v njihovi tranzicijski fazi in procesih vključevanja v evro-atlantske integracije morale izvesti številne reforme, z vidika članstva v Natu predvsem vojaške. Te so izhajale že iz predhodnega procesa demobilizacije v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja ter bile skladne s Pogodbo o zmanjševanju konvencionalnih sil v Evropi (CFE) in njenih kasnejših amandmajih. Dodatno je nekatere države omejeval embargo OZN na nabave in uvoz opreme in oborožitve, kot je bilo to na primer v SVN in CRO, možne so bile samo modernizacije in nadgradnje že obstoječe opreme in vojaške oborožitve, kar je bilo za

države, ki so se odcepile (CZE/SVK, EST, LVA, LIT, SVN) od nekdanje skupne države, z željo po izgradnji lastnih vojaških sil in zmogljivosti, še dodatna obremenitev.

Tudi glede vzpostavitve povezljivosti oborožitve in vojaške opreme z vojskami zahodnoevropskih držav članic Nata, njihova pot ni bila lahka. Tiste države, ki so vojaško opremo in oborožitev nasledile, so se soočale in se še vedno z oborožitvijo, ki ne samo da ni (bila) kompatibilna z oborožitvijo, ki jo standardizirano uporabljajo preostale članice Nata, ampak je njihova oprema tudi in predvsem (bila) zastarela in/ali na izteku življenjskega cikla.

Pogled nazaj pokaže, da so se nekatere države (npr. SVN), sedanje članice Nata, v devetdesetih letih odločile za »zmotne« nakupe ali posodobitve določene vojaške opreme in oborožitve (izraelske havbice, posodobitev tankov *T-55SI*), kar pa na drugi strani vendarle ni bilo tako neperspektivno glede na tedanje varnostne okoliščine in zagotavljanje zmogljivosti za samoobrambo (trajajoče vojne na Balkanu, zavrnitev članstva v Natu leta 1997 ipd.). Skratka, samo čas in retrospektiva nazaj lahko ocenita smotrnost oziroma nesmotrnost posameznega nakupa vojaške oborožitve in opreme.

Z vidika modernizacije in nabav opreme, kompatibilne s standardi Nata, je treba opozoriti tudi na donacije opreme ostalih članic Nata, predvsem tistih držav, ki so bile že v procesu vključevanja v Nato »največje podpornice« tem državam. Pri tem treba poudariti, da donirana oprema običajno ni nova in da je praksa takšna, da ko neka država uvede nov tip neke oborožitve, se običajno starega ali v izteku življenjskega trajanja »znebi« tako, da ga donira (ali država odkupi po simbolični ceni) drugi državi, ki po načelu »bolje nekaj kot nič«, tako le zadosti minimalne vojaške zahteve Nata (MMR). Takšni so na primer slovenski odkup rabljene mobilne bolnišnice *Role-2* od Nemčije ter Poljski donirani ameriški *Strikerji* (vozila 8x8) in sistemi *Patriot* za izvajanje nacionalne raketne obrambe ipd.

6.4.1 Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

Glej tudi Tabelo 8 za posamezno državo v Prilogi C.

Kopenske sile

Vse države so v proučevanih letih zmanjšale število oborožitvenih sistemov za povečanje ognjene moči, to je **tankov**, in sicer ene bolj druge manj. Iz podatkov je mogoče potrditi, da se je njihovo število najbolj zmanjšalo v ROU, POL, CZE, HUN, sledijo ALB, SVK, BGR in SVN. Državi, ki ne poročata o inventarju tankov sta EST in LTU. Državi, ki sta v posameznih letih povečali število tankov sta CRO (do leta 1999) in LVA (po letu 1999).

Hkrati je treba poudariti, da iz podatkov ni razvidno, koliko od teh tankov je dejansko še operativnih oziroma koliko jih tvori zgolj rezervne enote ali so uskladiščeni. Tako na primer izstopa podatek za SVN s 70 tanki od leta 2002 dalje, dejstvo pa je, da slednji od članstva SVN v Natu sestavljajo zgolj (strateške) rezervne enote in so uskladiščeni.

Število **oklepnih bojnih vozil ACV** (AIFV + APC) se je v letih povečalo v ALB, BGR, EST in LTU. Njihovo število se je v letih relativno zmanjšalo na CZE, CRO (ki sicer povečuje število AIFV) in SVN, zaradi izvzema stare opreme in oborožitve iz uporabe ter modernizacije in nakupa novih vozil oziroma manjša količina sodobnih vozil nadomesti starejšo opremo. Trend upada števila ACV je opaziti tudi v HUN, POL, ROU in SVK, predvsem z vidika še vedno velike količine zapuščine tovrstnih vozil iz časa Varšavskega pakta in zmanjšanja obsega oboroženih sil v proučevanih letih. Težkih oklepnih bojnih vozil (AIFV) nimajo ALB, EST, LVA in LTU. CZE, HUN, POL in ROU imajo v skladiščih še veliko kosov APC podobnih vozil »*look-alike*«.

Kljub nabavam in modernizaciji pa vsem državam še vedno primanjkuje srednjih in težkih kolesnih oklepnih vozil z ustrezno oborožitvijo in zaščito, za izpolnjevanje zahtevanih zmogljivosti za operacije Nata (Isaf).

Število kosov v inventarju **artilnerije**, kot oborožitvenih sistemov za bojno podporo, se je v proučevanih letih zmanjšalo v ALB, CZE in ROU. V BGR in POL se od leta 2002 dalje ohranja zmanjšano število, enako velja za HUN od 2004 dalje, SVK pa zmanjšuje artilnerijo

z vmesnimi nihanji. V vseh do sedaj naštetih državah predvsem na račun izvzema iz uporabe stare oborožitve. Število kosov artilerije se povečuje v CRO, pri EST, LVA in LTU pa je povečanje opazno v letih približevanja ali vstopa v Nato, kar pomeni, da države do takrat niso imele zadostnih zmogljivosti za izvajanje tovrstne bojne podpore. SVN je do leta 1999 povečevala število kosov artilerije in jih zmanjševala po letu 2002, kar je povezano z nakupom oziroma uskladiščenjem vlečnih izraelskih havbic v drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Pri **raketnih sistemih zemlja-zrak (SAM)** za zračno obrambo so bili upoštevani vsi raketni sistemi (prenosljivi in samovozni), ki so razporejeni v zračno obrambo v okviru kopenskih in zračnih sil. Pri tem je opaziti kvalitativni trend, da so večinoma sistemi za zračno obrambo v kopenskih silah prenosljivi (MANPAD), medtem ko je za večcevne raketne sisteme protiletalske zračne obrambe značilna njihova premičnost ali mobilnost (SP), tako na kolesih kot tudi gosenicah, slednji predvsem če so vzhodnega tipa (*SA-4/-6* ipd.). Prav tako je opaziti trend, da so z leti starejše sisteme (*SA-6*) nadomestili novejši (*SA-15/-16*) oziroma *SA-9/-10* nadomesti *SA-13*.

ALB, BGR, CZE, CRO, EST, LVA, LTU, ROU, SVK in SVN ne razvijajo **letalstva kopenskih sil**. HUN je imela helikopterje v uporabi samo leta 1993, POL pa jih kot edina med proučevanimi državami vzdržuje od leta 1996, kar ji omogoča neposredno bojno podporo kopenskim silam iz zraka, evakuacijo (tudi MEDEVAC) in premik kopenskih sil oziroma taktični transport. Prav tako se lahko enote bolje skupaj usposablajo in izurijo, če so združene v okviru ene zvrsti.

***

Iz opisanega je razbrati trend, ki izhaja iz ugotovitev predhodnih poglavij, da se je v letih zmanjševal obseg oboroženih sil, s tem so se ukinjale in/ali zmanjševale določene formacije, kar posledično in ob upoštevanju spremenjenih varnostnih razmer privede tudi do zmanjšanja težke oklepne oborožitve (tankov) v operativni uporabi.

Na račun zmanjšanja števila tankovskih enot se je relativno povečalo število kolesnih oklepnih in mehaniziranih enot (še vedno premalo) in lahke pehote, kar posledično vpliva tudi na povečano mobilnost enot ter pomeni bolj ekspedicijske in uporabnejše kopenske sile za delovanje v operacijah Nata.

Vse večjo težo so v letih pridobile tudi enote bojne podpore (zračna obramba, artilerija in JRKB obramba) in enote za zagotovitev delovanja (logistika, inženirci, izvidniške enote, raketna obramba, zračne sile za podporo kopenskih sil ter enote za bojevanje v gorah ipd.). Prav tako se z leti daje poudarek elitnim silam in enotam za specialno delovanje (psihološko, protiteroristično, protiminsko in diverzantsko bojevanje ipd.).

Zračne sile – letala

V proučevanih letih se je **skupno število letal** zmanjšalo, in sicer največ na POL (na 375), sledijo ROU (na 127), BGR (na 89), CZE (na 85), HUN (na 39), SVK (na 62) in LTU (na 17). ALB jih do leta 2005 povsem ukine. Države, ki so v letih relativno povečevale skupno število letal so CRO (na 78), LVA (na 19) in SVN (na 19).

Skladno z zmanjšanjem skupnega števila letal so se z leti zmanjševala tudi letala po namenu. Pri tem je opazen trend (pri HUN in POL še posebej izrazit), da so ista letala do leta 1999 prikazovali kot **lovska (FTR)**, zatem pa kot **lovce-bombnike (FGA)**. Podoben trend je opaziti v BGR od leta 2004 dalje, medtem ko imajo ALB, CZE in ROU v celotnem proučevanem obdobju več FGA od FTR. CRO in SVK pa ravno obratno, več lovcev od lovcev-bombnikov.

Velja poudariti, da je lovsko letalo, ki ima oborožitev in opremo za boj v zraku, z nadgradnjo mogoče nadgraditi v lovec-bombnik, ki ima poleg omenjenega še zmogljivosti za napadanje ciljev na tleh, hkrati pa tudi zmožnosti prevoza vojaškega tovora ter je s tem stroškovno učinkovitejši, saj je raba »večnamenska«.

EST, LVA, LTU in SVN nimajo lovskih letal oziroma letal prestreznikov, zato jim air policing izvajajo druge države članice Nata, s katerimi imajo sklenjeno pogodbo. Iste države in CRO tudi nimajo lovcev-bombnikov.

Večnamenskih letal (UTL) ALB, CZE, EST, HUN, LTU, ROU, SVK in POL nimajo posebej specificiranih, razen BGR enega v letu 2004, CRO dva od leta 2004 dalje, LVA dva v letih 1993-1996 in SVN med leti 1996-2002 med dva in pet UTL.

Število *transportnih letal (TPT/SPT)* se je skupno gledano zmanjševalo, predvsem z vidika skladiščenja in izvzema iz uporabe starejših, neustreznih TPT/SPT letal in letal, ki so jih zamenjala druga, sodobnim nalogam ustrežnejša letala (BGE, CZE, POL in ROU). CRO, LVA in SVN so v letih relativno povečale število svojih transportnih letal, ostale države, HUN in LTU, so jih zmanjšale ali celo, kot ALB in SVK, ki po izvzemu iz uporabe svojih starih letal (še) nista nadomestili z drugimi.

***

Skupna značilnost in trend v proučevanih letih je, da države skupno zmanjšujejo število letal, pri čemer jih največ izvzamejo iz uporabe najstarejšega tipa, ki so običajno ruskega, ukrajinskega in kitajskega (lovci in lovci-bombniki), češkega (transportna in šolska) in ukrajinskega (transportna in podporna) izvora ter jih uskladiščijo, modele novejših letal pa nadgradijo in modernizirajo, da ustrezajo standardom Nata. Izvedejo tudi nabave novih letal (običajno) zahodnega tipa za izvajanje aktivnosti in zahtev, ki izhajajo iz dogovorjenih odločitev v Natu.

Medtem ko BGR, CRO, POL, ROU in SVK nadgradijo svoje obstoječa lovška letala in lovce-bombnike (slednji z leti pridobivajo na številčnosti), pa EST, LVA, LTU in SVN nimajo lovskih letal (po letu 2005 tudi ne ALB). Iste države in CRO tudi nimajo lovcev-bombnikov. CZE, HUN in POL edine nabavijo tudi nove lovce-bombnike, ROU pa je med državami edina, ki v letih iz uporabe umakne skupno največ letal (več kot 274).

Države, ki nimajo lovskih letal so odvisne od drugih članic, predvsem za izvajanje air policinga (LVA, LTU in EST³⁶ ter SVN) prav tako države, ki nimajo lovcev-bombnikov oziroma večnamenskih letal. HUN in POL s svojimi lovskimi letali sodelujeta tudi v večnacionalni pobudi AWACS³⁷ in tako tvorita sistem za kontrolo in nadzor iz zraka v okviru NATINADS.

Z vidika zagotavljanja transportnih zmogljivosti v okviru zavezništva sem ugotovila, da jih CRO, LVA, SVN, ki do sedaj niso imele teh zmogljivosti, relativno povečujejo, vendar to

---

³⁶ Še pred vzpostavitvijo air policinga so ruska letala redno kršila njihov zračni prostor. Nadzor zračnega prostora za baltske države se bo po ocenah Nata nadaljeval še naslednjih 10 let (Executive Summary: Latvia, Jane's 2008).

³⁷ Več o AWACS in NATINADS v 4. poglavju.

še ne pomeni, da s tem dosegajo standarde Nata. Hkrati ALB, LTU, HUN in SVK zgoj zmanjšujejo in izvzemajo iz uporabe starejše modele letal. Na drugi strani POL, ROU, BGR, CZE in CRO izvajajo tudi nabave novih letal, zahodnega tipa. SVK in SVN kljub prizadevanjem nimata lastnih taktičnih ali strateških transportnih zmogljivosti, LVA pa je začasno med leti povečala svojo floto z ukrajinskimi letali *Antonov*, ki jo je po letu 2007 zopet zmanjšala.

Proučevane države, ki nimajo lastnih transportnih strateških/taktičnih letal ali zmogljivosti, so odvisne od drugih držav članic Nata oziroma so se za zmanjšanje vrzeli in mankovv zmogljivostih povezale in združile v različnih večnacionalnih pobudah za zagotovitev transportnih zmogljivosti v okviru zaveznitva, to je v SAC in SALIS³⁸ ipd.

Zračne sile – helikopterji

Enak trend številčnega upadanja vseh kategorij kot pri letalih je opaziti tudi pri helikopterjih. **Skupno število helikopterjev** se je zmanjšalo na POL (na 98), CZE (na 70) ROU (na 69), BGR (na 49), SVK (na 37) in HUN (na 29). Število je med leti variiralo v ALB (10), medtem ko ima LVA do 7, EST pa od leta 1996 dalje 4 helikopterje. Države, ki so povečale število helikopterjev so CRO (na 48), SVN (na 15) in LTU (na 12).

Helikopterjev za napad (ATK) v svojem inventarju nimajo EST, LVA, LTU in ALB ter po letu 2002 tudi ne POL in ROU, enako velja za CRO po letu 2007. BGR, CZE, HUN in SVK zmanjšajo njihovo število, vendar jih ohranijo v uporabi. SVN svojih 8 transportnih helikopterjev tipa *Bell-412*, ki jih ima v uporabi od leta 1996, glede na MB uvršča med helikopterje za napad, saj imajo tudi možnosti namestitve oborožitve, glede na standarde Nata pa v to kategorijo helikopterjev ne sodijo.

Število **helikopterjev za transport in podpora (TPT/SPT)** se je v letih prav tako zmanjševalo, in sicer v ALB, BGR, HUN in SVK. Povečevale pa so jih CZE, CRO, LVA, LTU in SVN, na POL in v ROU pa ostajajo na relativno enaki ravni. EST edina med državami nima transportnih helikopterjev, saj ima v uporabi samo večnamenske.

---

³⁸ Več o SAC in SALIS v 4. poglavju.

Skupno število **večnamenskih helikopterjev (UTL)** se je v letih postopno minimalno povečalo v ALB (na 14), BGR (na 6), CRO (na 8) in EST (na 4). CZE je povečala število za izvajanje SAR ter izvzame iz uporabe večino *Mi-2*, *Mi-8* in *Mi-17*. Podobno svoje *Mi-2* uskladiščita POL in LVA. ROU uskladišči največ helikopterjev lastne proizvodnje *IAR-316* in *Mi-8*. Poleg LTU pa nimajo posebej kategoriziranih UTL še HUN, SVK in SVN.

Posebej specificirane **šolske helikopterje** ali namenjene samo za urjenje ima samo CZE, ki jih je v letih zmanjšala. SVN jih je v letih povečala in ima od leta 1996 dalje v uporabi tri *Bell-206*, ki jih uporablja tudi za druge namene.

Med proučevanimi državami imata samo ROU (od 1999) in CZE (od 2004) v uporabi **brezpilotna letala (UAV)**. V letu 2007 je sicer tudi BGR že imela eno UAV plovilo (MB 2008, 113), glede na plane pa si za pridobitev te zmogljivosti prizadevata tudi Madžarska in Poljska.

Z vidika uporabe UAV in razvoja Natovega AGS³⁹, so se tudi EST, LTU, LVA, SVK in SVN, od skupno 15 članic Nata, ki sodelujejo v pobudi, zavezale, da bodo do leta 2012 razvile zmogljivosti za situacijsko zavedanje in podporo zavezniškim silam v celotnem spektru izvajanja operacij Nata.

***

Pri helikopterjih prevladuje trend zmanjševanja njihovega skupnega števila oziroma izvzema iz operativne uporabe, predvsem helikopterje ruskega izvora, ki so zastareli ali se jim izteka življenjska doba. Države so v letih največ zmanjšale helikopterje za napad tipa *Mi-24* ter okrepile svoje transportne zmogljivosti, vendar so ti helikopterji za transport posadke in/ali opreme opremljeni zgolj z oborožitvijo za samoobrambo in niso ustrezni za napad in izvajanje bojne podpore kopenskimi silam. Torej je tudi pri helikopterjih enak trend kot pri letalih, zmanjšalo se je število helikopterjev za napad (predvsem zaradi zastarelosti opreme) in povečalo za transport in podporo.

Predvsem po vstopu v Nato so države največ nabav in modernizacij izvedle na transportnih helikopterjih in za podporo, ki tudi sicer prevladujejo v oborožitvi. Sledijo večnamenski in

---

³⁹ Več o AGS glej v 4. poglavju.

helikopterji za usposabljanje, številčno najmanj zastopani pa so helikopterji za napad. S tem se potrjuje izpolnjevanje le dela praških zavez zmogljivostih (PCC) oziroma CPG 2006, da bodo države razvile zmogljivosti za taktični transport in medicinsko evakuacijo, medtem ko jim zmogljivosti za bojno podporo (ATK) kopenskih sil iz zraka še vedno primanjkuje (*shortfalls*).

Trend sicer gre v smeri izpolnjevanja zahtevanih zmogljivosti v Natu in sicer po načelu, da si države naredijo prioritete in usmerjen, nišni razvoj zmogljivosti, saj ni treba da imajo v sistemu kolektivne obrambe vsi vse. Prav tako države starih ali nestandardnih helikopterjev (in nasploh zračnih plovil) ne nadomestijo z novimi v enakem številu kot so jih izvzele iz uporabe, saj je treba upoštevati kakovost pred količino, nenazadnje se je v letih zmanjšal tudi skupen obseg sil.

Lastnih transportnih zmogljivosti nimata ALB (po letu 2005) in EST. SVN ima s štirimi novimi helikopterji tipa *AS-532 Cougar* majhne zmogljivosti, LVA in LTU pa z manjšim povečanjem inventarja s starejšimi helikopterji vzhodnega tipa (*Mi-8/-17*) tudi nista ravno samozadostni. Število svojega zastarelega inventarja transportnih helikopterjev so zmanjšale POL, ROU, CRO, CZE, SVK, BGR in HUN (*Mi-8/-17*, *Mi-4*, *IAR-316/-330*, *W-3* ipd.).

Na podlagi navedenega dejstva in v želji izpolnjevanju sprejetih zavez v Natu je v letu 2009 prišlo do podpisa pobude o helikopterskem programu sodelovanja ali HIP⁴⁰, v katerem sodeluje od skupno devetih držav poleg ALB, HUN, POL, SVK še NOR, ESP, TUR in GBR z vodilno državo CZE. S tem naj bi se zmanjšala vrzel in kritični manko transportnih helikopterjev za operacijo Isaf v Afganistanu.

Pomorske sile

V okviru pomorskih sil ne bodo obravnavane celinske države HUN, CZE in SVK in zato nimajo razvitih pomorskih vojaških zmogljivosti oziroma zvrsti, opozoriti pa je treba tudi na države, ki nimajo samostojno razvitih vseh treh vojaških zvrsti, kot so SVN, EST in LVA, zato so njihove pomorske zmogljivosti skromnejše.

---

⁴⁰ Več o HIP glej v 4. poglavju.

Število *podmornic* v proučevanem obdobju povečata POL in CRO. BGR ima vse od leta 1999 dalje v operativni uporabi eno podmornico. V uporabi (2005) nimajo podmornic EST, LVA, LTU, SVN ter ALB (umakne iz uporabe 1996) in ROU (2002). *Rušilcev* razen POL in ROU ni imela v uporabi nobena država, pa še slednji jih umakneta iz uporabe po letu 1999. *Fregate* ali ladje za zmogljivosti strateškega pomorskega transporta ima v uporabi ves proučevani čas LTU, njihovo število pa še povečujejo POL, ROU in BGR.

Razvidno je, da kar 8 od 12 proučevanih držav nima lastnih strateških pomorskih transportnih zmogljivosti ali zmogljivosti strateškega premika⁴¹ in so tako odvisne od drugih držav. V smeri reševanja tega problema je pismo o nameri za pridružitvev konzorciju devetih držav strateškega premika, z vodilno državo NOR, podpisalo 6 proučevanih držav (HUN, BGR, EST, LTU, ROU in SVN). Svoje zaveze o izboljšanju lastnih strateških zmogljivosti, še posebej za hitro premestljive sile, pa poleg POL (ki sicer ne sodeluje v pobudi), v okviru pobude dosegajo zgolj BGR, LTU in ROU.

Trend števila *patruljnih in obalnih ladij* kaže na upadanje v ROU, POL, ALB, LVA, LTU, EST in SVN. Za CRO je značilno medletno nihanje, ki se leta 2005 konča s povečanjem. BGR povečuje število patroljnih in obalnih ladij ter *korvet*, predvsem z vidika patroljiranja po Črnem morju. Med državami nimajo korvet ALB, LVA, LTU in SVN ostale pa njihovo število zmanjšajo, razen POL in CRO jih povečata.

Države, ki so v letih zmanjševala število *minolovcev in minopolagalcev* so BGR, POL in ROU. Druga skupina so tiste, ki so njihovo število povečevale, in sicer CRO, LVA in LTU. V ALB njihovo število niha, EST in SVN pa plovil takšnega tipa nimata.

Število *amfibijskih plovil* se je v letih povečevalo in sicer v BGR, CRO in POL. Ostalih devet proučevanih držav amfibijskih plovil nima v uporabi. V letih so število *plovil za logistiko in podporo* povečevale ALB, BGR, CRO, POL in ROU. Zmanjšata jih EST in LTU, medtem ko ima LVA po letu 2002 v uporabi 2. Plovil za logistiko in podporo nimajo v uporabi SVN ter CZE, HUN in SVK.

---

⁴¹ Več o strateškem pomorskem transportu glej v 4. poglavju.

Pomorsko letalstvo imajo razvito BGR, POL in ROU (samo med leti 1996-1999), med njimi ROU in BGR le helikopterske zmogljivosti. **Mornariško pehoto** imata razvito samo CRO in ROU, medtem ko jo POL planira razviti. Pri tem CRO navaja samo številčno moč, ki jo z leti zmanjšuje. ROU navaja število tankov in artilerije, z leti pa zmanjša tudi število APC. **Obalno artilerijo** imata razvito samo BGR in CRO. **Obalno stražo** pa imajo razvito BGR, CRO, LVA, POL in ROU.

***

V tem poglavju se potrjujejo zaključki predhodnega, z vidika oborožitve in vojaške opreme, in sicer: zmanjšalo se je število tankov v operativni uporabi (velika količina se jih še vedno nahaja v skladiščih in za rezervne enote), povečalo pa število oklepnih, mehaniziranih vozil in vozil lahke pehote (AIFV, APC), ki jih nadomestijo tudi novi ali nadgrajeni modeli, ki so ustrežnejši za odzivanje na hitro spreminjajoče se okolje. Poudarek je tudi na oborožitvi za izvajanje bojne podpore (zračna obramba, artilerija in sistemi za JRKB obrambo). Povečuje se število oborožitve in opreme za zagotovitev delovanja (zračni-pomorski transport, zračne zmogljivosti za podporo kopenskih sil in taktični premik ipd.). Z leti so se povečale tudi zahteve po elitnih silah in enotah za specialno delovanje (psihološko, protiteroristično in diverzantsko bojevanje ipd.) oziroma zmogljivostih za zagotovitev poveljevanja (C4ISTAR, vključno z brezpilotnimi letali). Sicer pa imajo glede na proučevane podatke in trend razvoja kopenskih sil količinsko še vedno največ tankov in artilerije (oborožitvenih sistemov za povečanje ognjene moči) v inventarju BGR, POL, ROU, CRO, SVK, CZE in HUN, vendar hkrati tudi največ oklepnih bojnih vozil pehote, med njimi tudi nova in modernizirana, skladno z zahtevami in aktivnostmi Nata. Države prednostno opremljajo premestljive enote in sile za NRF ter druge sile za hitro in specialno delovanje.

Pri zračnih silah je poudarek na večnamenskih in transportnih helikopterjih ter helikopterjih za ognjeno podporo kopenskim silam ter na taktičnih, transportnih letalih ter na letalih lovci-bombniki, prednostno za izvajanje air policinga ipd. Glede na postavljene indikatorje ocenjujem, da imajo največ in najboljše zračne zmogljivosti glede na zahteve Nata POL, BGR, SVK, CRO, ROU, CZE, ki jim sledijo HUN, LVA, LTU in SVN. Najslabše zračne zmogljivosti ali jih sploh nimajo pa so v ALB in EST.

Pomorske sile so najbolj skromno zastopane med proučevanimi državami predvsem zato, ker so tri države celinske (CZE, SVK, HUN) in jih zato kot zvrst ne razvijajo ter v drugih državah (EST, LVA in SVN), ker nimajo posebej razvitih zvrsti vojske, zaradi njihovega majhnega skupnega obsega sil. Ali drugače, večje pomorske sile in zmogljivosti ter upoštevajoč postavljene indikatorje imajo POL, BGR, ROU in CRO, ostale države pa nimajo samo/zadostnih pomorskih zmogljivosti. Pri tem splošno gledano omenjene države povečujejo (z izvezom starih iz uporabe in uvedbo moderniziranih, doniranih) število podmornic, fregat in amfibijskih plovil ter patroljnih ladij in korvet, kot tudi ladij za logistiko in podporo, medtem ko preostale države, predvsem LVA, LTU in EST povečujejo svoje nišne zmogljivosti, ki jih izvajajo z minolovci in minopolagalci.

6.4.2 Glavna oprema trenutno v uporabi

V nadaljevanju je specificirana glavna oprema (tanki, bojna vozila pehote, artilerija; zračna obramba; letala ter helikopterji), ki jih imajo države trenutno v uporabi. Pri tem so bili upoštevani tisti tipi opreme, ki jih ima posamezna država številčno največ v uporabi (inventarju). Upoštevane so tudi predhodne ugotovitve. Glej tudi Tabelo 9 v Prilogi C.

Tanki, APC/AIFV, artilerija

Tanki, ki jih imajo države v uporabi so večinoma ruskega, vzhodnega izvora, in sicer od lahkih do težkih, pri tem največ *T-72* in *T-55*, ki pa so bili v letih deležni nadgradnje in modernizacije v mnogih državah. Poleg ruskih tankov sta imeli SVN in CRO v uporabi tudi tanke jugoslovanske izdelave *M-84*, kot zapuščino zajeto od JLA nekdanje skupne države. Tanki *tipa 59/62*, ki jih je imela v uporabi ALB, pa so kitajskega izvora. ROU ima poleg ruskih tudi lastne tanke *TR-77*, kot nadgradnjo ruskih *T-55*. Samo POL ima poleg ruskih in lastnih tankov *PT-91*, kot nadgradnjo ruskih *T-72*, v uporabi tudi nemške tanke *Leopard*. Večina najstarejših tankov je sedaj ali uskladiščenih ali pa predstavljajo opremo (strateških) rezervnih enot ter na razpolago za urjenje (npr. v EST). Tudi CZE je po letu 2001 modernizirala tanke *T-72*, ki so trenutno najbolj moderna težka oklepna oborožitev in dodatna ognjena moč njenih kopenskih sil.

Podobno kot pri tankih velja tudi za **oklepna samovozna bojna vozila AIFV in APC**, da imajo države še vedno v uporabi veliko različnih starejših vozil ruskega, vzhodnega izvora

(ALB, BGR, CZE, ROU in SVK) ter lastne proizvodnje (ROU, POL, CZE, SVK, BGR), vse bolj pa je opazen trend pri državah, da imajo v uporabi tudi vedno več novih bojnih vozil zahodnih proizvajalcev (CZE, CRO, EST, LTU, POL, SVN) ali novejšje tipe vzhodne (tudi lastne) proizvodnje (BGR, CZE, CRO, HUN, LTU, POL, ROU, SVK in SVN). Med državami glede na proizvajalca teh vozil izstopata ALB, ki ima vozila kitajskega izvora in EST, ki uporablja rabljena bojna vozila iz Finske in Velike Britanije.

Pri **artileriji** v uporabi še vedno prevladuje starejša oprema vzhodnega, ruskega (BGR, CZE, CRO, HUN, LVA, LTU, POL, ROU, SVK in SVN) in kitajskega izvora (predvsem v ALB). CRO ima v uporabi tudi opremo jugoslovanske proizvodnje. Sicer pa imajo največ artilerije zahodnega tipa EST, LTU, POL, SVK in SVN. Veliko kosov artilerija je v državah še vedno vlečne ali samovozne na gosenicah, medtem ko so sodobne samovozne havbice in topovi ter moderni večcevni raketometi v državah bolj izjema kot pravilo.

Zračna obramba (SAM)

Raketni sistemi zemlja-zrak za zračno obrambo so samovozni (SP) in prenosljivi (MANPAD) ter večinoma ruskega izvora. Največ sistemov zahodnega tipa imajo HUN, LTU in SVN. Iz podatkov sicer ni razvidno, da bi zahodne sisteme raketne obrambe imele v uporabi tudi CZE in POL, z vidika prizadevanj postavitve dela ameriškega raketnega ščita v Evropi na njunih ozemljih, pa tudi kljub temu da je Obamova administracija v letu 2009 od tega odstopila, ni povsem izključiti tudi njiju⁴².

Letala

Podobno kot pri predhodnih kategorijah glavne opreme, velja tudi pri letalih, da imajo države trenutno v uporabi starejša (nekatero modernizirana) letala vzhodnega izvora, in sicer **lovska in lovce-bombnike** (*Mig-29* in *Mig-21* ter *Su-25*) ter hkrati tudi letala zahodnih proizvajalcev (*JAS 39C Gripen* in *F-16*), kot nadomestilo za izvzem starejših vzhodnih modelov iz uporabe (po načelu manj je več, na račun kvalitete). V to skupino sodita HUN in POL. Zgolj letala vzhodnega izvora imajo BGR, CRO, ROU in SVK, medtem ko je

---

⁴² Več o raketni obrambi v 4. poglavju.

CZE edina, ki ima lovska letala zahodnega tipa. Ostale države (ALB, EST, LVA, LTU in SVN) nimajo tovrstnih kategorij letal v svojem inventarju.

Transportna letala ali letala za podporo in večnamenska letala v trenutni uporabi so češkega (*L-410, L-159, L-39*), ukrajinskega (*An-2/-26/-30*), in ruskega (*Tu-134, Yak-40 idr.*) izvora, ki jih uporabljajo BGR, CZE, CRO, EST, HUN, LVA, LTU, POL, ROU, SVK in SVN. Od teh imajo EST, HUN, LVA in SVK v uporabi vsa letala vzhodnega tipa.

Države imajo v uporabi tudi vedno več novih (taktičnih) transportnih letal zahodnih proizvajalcev. BGR ima v uporabi letalo italijanskega proizvajalca *C-27J Spartan*, ki ga v uporabo uvede leta 2007 tudi LTU (MB 2008, 137). CZE nabavi transportna letala kanadskega izvora (*CL-601*) in leta 2007 še ameriški *Airbus A-319*. POL je uvedla v uporabo nova španska taktična transportna letala *C-295M* ter ameriška *C-130E*. Slednje (različne tipe) ima v uporabi tudi ROU. CRO ima v uporabi nova kanadska letala (*CL-415*), ki pa jih ima predvsem za namene gašenja požarov ter iskanje in reševanje (SAR).

Letala, ki jih večina držav uporablja za **šolske namene** so predvsem ruskega (*Mig-29/-12, Su-25, Yak-52*), češkega (*L-39, Zlin 142/242 idr.*), poljskega (*PZL 104 Wilga*) in romunsko-francoskega (*IAR-99*) izvora. Starejša letala zahodnega tipa so predvsem švicarski Pilatusi različnih verzij (*PC-6/-9M/-12*), ki se uporabljajo predvsem za šolske in večnamenske potrebe v BGR, CRO in SVN.

ALB je edina izmed proučevanih držav, ki je iz uporabe povsem izvzela letala ter se usmerila zgolj na helikopterske zmogljivosti. Skromne transportne zmogljivosti ter predvsem letala za šolske namene imajo EST, LVA in SVN.

Helikopterji

ALB, EST, ROU, SVN imajo v uporabi zgolj helikopterje zahodnega tipa, nekateri od njih so že proti koncu življenjske dobe, na primer v ROU. Nasprotno pa imajo CZE, HUN, LVA, LTU in SVK zgolj helikopterje vzhodnega tipa, ki pa so modernizirani in nadgrajeni. Kombinacije obeh imajo BGR, CRO in POL.

Helikopterji za napad, ki so trenutno v uporabi so samo ruskega izvora, nekateri med njimi tudi modernizirani in nadgrajeni (*Mi-24/-35/-8*), in sicer v BGR, CZE, CRO, HUN in SVK, medtem ko POL uporablja tudi helikopterje lastne proizvodnje (*PZL Mi-2*). Ostale države helikopterjev za napad nimajo v inventarju.

Pri **helikopterjih za transport in podporo** ter **večnamenskih helikopterjih** je opaziti podoben trend kot pri transportnih letalih, da se poleg vzhodnega tipa vse bolj v uporabo uvaja tudi nove helikopterje zahodnih proizvajalcev. Države, ki imajo v uporabi transportne helikopterje vzhodnega izvora (*Mi-17 Mi-171, Mi-2/-8*) so BGR, CRO, CZE, HUN, LVA, LTU, POL (tudi lastne *W-3 Sokol*) in SVK.

ALB ima vse helikopterje zahodnega tipa in sicer več ameriških modelov *Bell-205/-206/-212*, fancosko-nemške Eurocopterje *BO-105*, francoske *AS-350B3* in *SA-316* ter italijanske *A-109*. ROU ima predvsem transportne in večnamenske helikopterje, ki jih je proizvedla v sodelovanju s francoskim proizvajalcem tipa *IAR-330H/L Socat* in *IAR-330 (SA-330)* ter *IAR-316B*. EST ima v uporabi večnamenske helikopterje ameriškega proizvajalca *Robinson 44*, SVN pa večnamenske (transportno-bojne, šolske) ameriške *Bell-412* in *Bell-206* ter transportne *AS-532 Cougar*.

Poleg helikopterjev vzhodnega izvora pa ima BGR v uporabi od leta 1999 še *Cougarje AS-532AL* ter *Bell-206*. Slednje ima v uporabi predvsem za večnamensko rabo in usposabljanje tudi CRO. POL pa ima podobno kot SVN v uporabi še helikopterje *Bell-412* za različne namene.

***

Največ nove in/ali modernizirane glavne opreme je pri helikopterjih za transport in podporo, pri letalih lovec/lovec-bombnik in transportnih letalih, kar pa je glede na zahteve in potrebe Nata še vedno premalo. Sledijo oklepna bojna vozila pehote (AIFV in APC) ter sistemi za zračno obrambo. Države premalo izpolnjujejo zahteve glede helikopterjih za napad, z vidika prioritet pa je manjši poudarek na artileriji in na tankih oziroma šolskih letalih. LVA in SVK pa sta edini proučevani državi, ki imata glede na izbrane tipe opreme po količini v uporabi glavno opremo zgolj vzhodnega izvora oziroma lastne proizvodnje.

Glede na dostopne podatke bi bilo težko razvrstiti države zgolj na tiste, ki imajo v uporabi najbolj zastarelo in tiste, ki razpolagajo z najbolj sofisticirano opremo in oborožitvijo. Potrebno jih je obravnavati iz kakovostnega vidika glede na to, katere imajo oziroma nimajo zmogljivosti za izvajanje zahtevanih aktivnosti in nalog v okviru zaveznitva. Kot je bilo že predhodno ugotovljeno se opremo vzhodnega izvora ne sme obravnavati kot zastarelo in neuporabno, nenazadnje strateški taktični transport zagotavljajo v začasni večnacionalni pobudi SALIS ravno ukrajinska letala *An-124-100*, hkrati pa nekatere članice učinkovito uporabljajo modernizirane helikopterje vzhodnega izvora. Glavni poudarek je in mora biti na upoštevanju določenih standardov, ki se uporabljajo v Natu oziroma da so sile in zmogljivosti, ki jih uporabljajo ali upravljajo, povezljive in kakovostno primerljive z drugimi članicami Nata.

Enako se z negativnim predznakom na sme obravnavati proizvodnje vzhodnoevropskih držav članic Nata, v kolikor odražajo standarde in ustrezajo zahtevam zmogljivosti Nata. Prednost lastne proizvodnje je lahko predvsem v vzdrževanju in rezervnih delih, kot tudi vlaganju v lastno obrambno industrijo. Na drugi strani pa morajo države z vidika sodelovanja v operacijah kriznega upravljanja zagotoviti tudi ustrezno vzdrževalno in logistično podporo (serviserje, rezervne dele, gorivo ipd.). Slednje pa jim lahko predstavlja dodaten in nepotreben strošek, še posebej če imajo v operativni uporabi drugačen tip vojaške opreme in oborožitve. Problem tako predstavlja neustrezna tehnološka povezljivost, ki se lahko odraža pri skupnem in združenem usposabljanju in vajah ter pri servisiranju in rezervnih delih na območju operacij oziroma predvsem pri skupnem delovanju v realnem okolju.

Na operativno učinkovitost lahko vpliva tudi ne/zmožnost integracije različnih oborožitvenih sistemov. Iz proučevane literature je mogoče zaključiti, da v primeru ko ima država nosilec (vozilo) lastne proizvodnje ter oborožitveni sistem ali oborožitveno postajo (top, mitraljez, oborožitveni sistem ipd.) zahodnega (drugega) proizvajalca, lahko pride do težav pri njuni integraciji. S tega vidika je nacionalna proizvodnja neučinkovita.

Ugotavljam, da je pred nabavo, modernizacijo in/ali nadgradnjo določene opreme poleg proučitve stroškovne učinkovitosti in smotrnosti ter kvalitativnih zahtev za izgradnjo zmogljivosti, pomembno proučiti tudi postavljene standarde na tem področju in kriterije

povezljivosti, ki prispevajo k učinkovitejšemu združenemu delovanju v skupnih aktivnostih zavezništva.

6.5 STOPNJA MOBILNOSTI KOPENSKIH SIL

V tem podpoglavju je analiziran indikator mobilnosti aktivne sestave kopenskih sil za posamezno državo, in sicer:

- 1. manjše kot je število vojakov na 1 vozilo ali več kot je vozil na 1000 vojakov, večja je mobilnost ter*
- 2. večje kot je število vojakov na 1 vozilo ali manjše kot je število vozil na 1000 vojakov, manjša je mobilnost.*

Hkrati je treba upoštevati tudi splošni trend zmanjševanja skupnega obsega oboroženih sil in posledično aktivne sestave kopenskih sil, kot tudi zmanjšanje število tankov v operativni uporabi in oklepnih bojnih vozil ACV (AIFV + APC). Glej tudi Tabelo 10 v Prilogi C.

Države, ki so zmanjšale število tankov in obseg aktivne sestave kopenskih sil in povečale število ACV so: ALB, BGR, CRO in SVN. Od teh držav se je mobilnost z leti povečala na račun ACV in zmanjšala na račun tankov v ALB, v obeh kategorijah (tanki in ACV) pa se je mobilnost povečala v BGR, CRO in SVN.

Državi, ki sta v letih povečali obseg aktivne sestave kopenskih sil in število ACV, tankov pa nimata v uporabi sta EST in LTU, zato se jima je mobilnost povečala. Razen v letu 2002 LTU beleži »izjemno porast« mobilnosti, ko beleži večje povečanje ACV, obseg aktivne sestave pa se v tistem letu celo zmanjša.

V letu 2005 so imele najmanj vojakov na 1 tank oziroma največ vozil na 1000 vojakov ter s tem večjo mobilnost, v zaporedju od bolj k manj BGR, SVK, CRO, CZE, ROU, POL, SVN, HUN, ALB in LVA.

V letu 2005 so imele najmanj vojakov na 1 ACV oziroma največ vozil na 1000 vojakov ter s tem večjo mobilnost, v zaporedju od bolj k manj BGR, SVK, CZE, ROU, HUN, EST, ALB, POL, SVN, LTU in CRO. LVA nima v inventarju ACV, zato mobilnosti ni mogoče izračunati.

Razvidno je, da povprečno najbolj izpolnjujejo indikator mobilnosti aktivne sestave kopenskih sil BGR, SVK, CZE in ROU, ki jim sledijo HUN, POL, CRO in ALB. Najmanj mobilne kopenske sile pa imajo SVN, EST, LTU in LVA, s čimer najbolj odstopajo od Natovih zahtev zmogljivosti glede mobilnosti.

6.6 SODELOVANJE V OPERACIJAH – UPORABNOST SIL

V tem podpoglavju je analiziran indikator vzdržljivosti ali stalnost sodelovanja aktivne sestave kopenskih sil v operacijah ter primerjava indikatorja med državami. Izračun indikatorja na podlagi zbranih podatkov iz podatkovne baze The Military Balance predstavlja približek ciljnega kriterija vzdržljivosti, ki ga je sprejel Nato leta 2004 in dopolnil leta 2009, kot del nacionalnih ciljev uporabnosti cilj. Podajam tudi primerjavo nacionalnih prispevkov (kadrov) v operacijo Isaf med leti 2008-2010. Glej tudi Tabelo 11 Priloge C.

Ugotavljam, da so se z leti približevanja in vključevanja v Nato angažiranja držav v operacijah kriznega upravljanja povečevale. Od leta 2002 dalje kar deset držav, razen SVN in CRO, sodeluje tudi v mednarodnih koalicijskih silah v Iraku, pod vodstvom ZDA v operaciji Iraška svoboda (Operation Iraqi Freedom – OIF). V slednji le ALB in POL še vedno povečujeta število svojega osebja, medtem ko je HUN že leta 2005 umaknila svoje sile iz Iraka v okviru OIF.

Glede na vse kategorije operacije je razviden trend, da države najštevilčnejše in po načelu stalnosti (vzdržljivosti) sodelujejo v operacijah Nata (po letu 2002 tudi v koalicijskih operacijah), ki se s članstvom v Natu stopnjuje, sledijo pa operacije OZN in EU, katerih zaporedje se glede na številčno zastopanost od države do države razlikuje.

Leta 2005 je glede na skupno število pripadnikov v operacijah sodelovalo največ, v zaporedju od več k manj iz POL (4.460), ROU (1.578), CZE (899), HUN (705), BGR (654) in SVK (635), ki jim sledijo države EST (312), SVN (302), LTU (222), ALB (222), LVA (165) in CRO (152).

Z vidika trenutno najpomembnejše in prioritete operacije Nata, Isaf v Afganistanu, ter napovedanega povečanja sil za njeno uspešno dokončanje in umika Nata iz Afganistana po

letu 2011, v nadaljevanju podajam primerjavo prispevanja proučevanih držav v kontingente Isaf leta 2008 in 2010.

Leta 2008 je skupno v operaciji Isaf sodelovalo 47.000 pripadnikov oboroženih sil članic Nata, članic PzM (ANČ) in partnerskih držav, od tega skoraj polovica ZDA (19.000) oziroma od proučevanih držav POL 1.020, ROU 530, BGR 400, CZE 290, LTU 260, HUN 250, CRO 210, ALB 140, EST 120, LVA 100, SVN 70 in SVK 60 pripadnikov oboroženih sil (Isaf Troop Contributing Nations 2008, podatek na 1. april).

Leta 2010 je skupno v Isaf delovalo 89.480 pripadnikov članic Nata, partnerskih držav in članic PzM (ANČ), od tega več kot polovica ZDA (50.590) oziroma od proučevanih držav POL 2.140, ROU 970, BGR 525, CZE 455, HUN 310, CRO 270, ALB 250, SVK 230, LTU 220, LVA 170, EST 145 in SVN 70 pripadnikov oboroženih sil (Isaf Troop Contributing Nations 2010, podatek na 5. marec).

Razvidno torej je, da so vse države članice povečale svoje kontingente rotacij v Isaf v letih 2008-2010, razen SVN ostaja na enaki ravni, LTU pa ga je celo zmanjšala. Pri tem je SVK svoj kontingent povečala za skoraj štirikrat, POL, ALB in LVA za enkrat, CZE, ROU in CRO za tretjino ali slabo tretjino ter BGR in HUN za petino. EST je povečala svoj kontingent minimalno. Pripadniki držav pa sodelujejo tudi v regionalnih operativnih poveljstvih operacije.

Poleg povečanj kontingentov pa je treba na drugi strani opozoriti tudi na dejstvo, da vse države ne delujejo v bojnih operacijah ali prvi bojnih vrstah, ravno zaradi t. i. nacionalnih omejitev ali »*caveats*« in tako so tudi posamezne enote tudi manj bojno izpostavljene in s tem potencialno manj življenjsko ogrožene.

Indikator vzdržljivosti – delež aktivne sestave kopenskih sil v operacijah – kaže, da se je le-ta v letih večal v vseh državah, in sicer na eni strani zaradi povečevanja števila pripadnikov v kontingentih, na drugi strani pa zaradi zmanjševanja obsega aktivne sestave kopenskih sil. Edina država, ki se ji je v letih vzdržljivost zmanjšala glede na leto 1996 je LTU, predvsem zaradi sorazmernega večjega povečevanja obsega kopenskih sil, kot pa povečevanja njenih aktivnosti v operacijah.

Glede na indikator vzdržljivosti, v zaporedju od več k manj so v letu 2005 najbolj vzdržljive na operacijah LVA, SVK, EST, CZE, POL in SVN, sledijo pa jim države ROU, ALB, HUN, BGR, LTU in CRO. Razvidno je, da kriterij vzdržljivosti 8 % oziroma 10 % dosegajo ali presegajo zgolj LVA, SVK in EST. Malo več kot odstotek vzdržljivih sil ima najmlajša članica Nata, CRO.

Glede na podatke o uporabnosti sil, ki so bili za vsako državo članico Nata objavljeni na spletnih straneh zaveznitva, kot letni pregledi za leto 2007 (glej Tabelo 6.3), v nadaljevanju podajam podatke za premestljivost in vzdržljivost sil za tiste države, ki so jih objavile, brez Albanije in Hrvaške, ki še nista bili zajeti v nabor podatkov.

Za vzdržljivost za leto 2007 so dosegljivi podatki za osem držav, ki si v zaporedju od več k manj sledijo HUN, CZE, EST, ROU, SVK, SVN, POL in BGR. Razvidno je, da kriterij vzdržljivosti dosegajo ali presegajo poleg predhodno navedenih LVA, SVK in EST še, HUN in CZE.

Tabela 6.3: Kriterij uporabnosti sil za leto 2007

Država	Velikost kopenskih sil	Premestljivost (%)	Vzdržljivost (%)
BGR ⁴³	20.165	3.140/15,57	758/3,76
CZE	10.680	4.566/42,70	1.000/9,40 ⁴⁴
EST	n.a.	n.a./n.a.	n.a./8,50
LVA	n.a.	n.a./n.a.	n.a./n.a.
LTU	n.a.	n.a./n.a.	n.a./n.a.
HUN ⁴⁵	10.523	1.993/18,90	1.015/9,60
POL	n.a.	n.a./n.a.	n.a./4,55%
ROU	46.800	3.500/7,70	2.800/6,03
SVK	n.a.	n.a./n.a.	n.a./6,00 ⁴⁶
SVN ⁴⁷	6.165	1.579/25,00	301/4,80

Vir: *Commitment to operations and missions*. 2008. Dostopno prek:

<http://www.nato.int/issues/commitment/index.html> (18. april 2008).

⁴³ Bolgarija namerava do leta 2015 zmanjšati obseg kopenskih sil na 18.310, od česar bo premestljivih 7.210 (39,40 %) njenih sil in vzdržljivih 1.200 (6,60 %).

⁴⁴ Podatek za leto 2006.

⁴⁵ Madžarska namerava do leta 2012 zmanjšati obseg kopenskih sil na 10.010, od česar bo premestljivih 3.439 (31,20 %) njenih sil in vzdržljivih 1.080 (9,80 %).

⁴⁶ Povprečna premestljivost na operacijah.

⁴⁷ Izključena pogodbeno rezerva.

Podatki o vzdržljivosti so glede na moj izračun in podatek Nata primerljivi pri POL, SVN in EST, najbolj pa se razlikujejo pri HUN, SVK in ROU, predvsem zaradi razlik v navedbah obsega sestave kopenskih sil.

Za premestljivost so podatki dostopni zgolj za pet proučevanih držav, zato ni mogoče podati celovite primerjalne analize, sicer pa kriterij 40 % premestljivosti dosega in celo presega CZE, ki ji sledi SVN. Države, ki kriterija ne dosegajo niti polovično so HUN, BGR in ROU. Z vidika povečanega kriterija premestljivosti na 50 % aktivne sestave kopenskih sil, je premestljivost za zadnje tri obravnavane države še veliko nižja.

Zaključiti je mogoče, da niti polovica novih držav članic Nata ne dosega kriterije uporabnosti sil, niti leta 2006 postavljene meje 8 % vzdržljivosti in 40 % premestljivosti, kaj šele da bi izpolnjevale zaostrene kriterije v letih 2008 oziroma 2009.

6.7 SILE ZA SODELOVANJE V VISOKI STOPNJI PRIPRAVLJENOSTI – NRF

V tem poglavju podajam zgolj podatke, ki so bili javno dostopni za sodelovanje proučevanih držav v rotacijah NRF⁴⁸ v letih po njihovi ustanovitvi leta 2004. Pri tem je treba opozoriti, da so ravno zaradi navedenega razloga morda podatki za posamezno državo pomanjkljivi in tudi zato neprimerljivi med državami. V nadaljevanju je podana zgolj opisna, kvalitativna ocena nacionalnega angažiranja v rotacijah NRF. Za Albanijo in Hrvaško ni podatka do rotacije NRF 12, ker do takrat še nista bili članici Nata, za kasneje pa ni javno dostopnega podatka.

CZE je prispevala v NRF 1 in NRF 2 radiološko-kemični-izvidniški vod z 80 pripadniki. Vod za RKB zaščito z 277 pripadniki je namenila v NRF 3. Prispevek v NRF 5 je vključeval en radiološko-kemični-izvidniški vod velikosti 35 pripadnikov in zdravstveno osebje v bolnišnico za zdravstveno oskrbo. V NRF 6 je prispevala eno enoto za CIMIC velikosti 20 oseb, 10 vojakov v poveljstvo NRF 7 in 400 vojakov v NRF 8. Prispevek v NRF 9 je vključeval 35 pripadnikov, Skupni operativni center za zračne operacije (Combined Air Operation Centre – CAOC), združeno enoto za ocenjevanje in skupino za kontrolo premikov (Giegerich in Nicoll 2008, 120).

---

⁴⁸ Več o NRF v 4. poglavju.

HUN, ki ima politiko zagotavljanja v vsako NRF rotacijo, je zagotavljala nišno zmogljivost za JRKB bataljon v NRF 4. Prispevek je vključeval CIMIC enoto, človeške obveščevalne skupine (HUMINT), več vodov za prečiščevanje vode in večje število pehotnih čet. V NRF 8 je sodelovalo 260 pripadnikov in civilistov, v NRF 9 pa 83 (Giegerich in Nicoll 2008, 121).

LVA je v NRF 7 prispevala dve patroljni ladji in vod EOD, v NRF 8 namenila 36 pripadnikov vojaške policije, v NRF 11 pa naj bi sodelovala z 59 pripadniki in civilnim osebjem. LTU je v NRF 5 prispevala skupino za prečiščevanje vode, prispevek v NRF 7 pa je vključeval minolovec (Giegerich in Nicoll 2008, 122).

POL je prispevala v JRKB bataljon za NRF 4 ter premestljivi mobilni WMD laboratorij in izvidniško JRKB enoto v NRF 5. Za NRF 7 je prispevala štabne častnike ter podmornico, fregato in minolovec. V NRF 8 in NRF 9 je prispevala do 220 pripadnikov in civilnih oseb (Giegerich in Nicoll 2008, 122).

BGR je prispevala v Natov bataljon za JRKB obrambo vod JRKBO od druge polovice leta 2006 (NRF 5) in do konca leta 2007 (NRF 9). EST je podpirala NRF 7 z dva do tremi štabnimi častniki ter NRF 8 s 23 osebami. ROU je v NRF 8 prispevala artilerijski bataljon. SVK pa je iz mehaniziranega bataljona v NRF 10 prispevala 550 pripadnikov. SVN je v NRF 5 prispevala skupino CIMIC ter v NRF 8 in NRF 9 vod velikosti 33 pripadnikov (Giegerich in Nicoll 2008, 120-122).

***

Glede na dostopne podatke je razvidno, da se najbolj, v skoraj vseh rotacijah NRF, angažirajo HUN, CZE, POL, BGR in LVA, ki jim sledijo tudi druge države, vsaka s svojimi specialnostmi oziroma nišnimi zmogljivostmi. V JRKB bataljon, ki sodeluje tudi v NRF, po načelu rotacij prispevajo tudi HUN, ROU, BGR, POL, SVK in SVN ter CZE, kot vodilna država na področju JRKB obrambe.

Poleg tega, da države prispevajo v NRF sodelujejo tudi v bojnih skupinah EU po načelu »*single set of forces*«, kar pomeni, ko imajo enoto namenjeno za NRF le-ta hkrati ne more sodelovati v EU BG.

Natove odzivne sile se, kljub svoji učinkovitosti in spodbujanju transformacije na eni strani, na drugi strani soočajo s stalnim pomanjkanjem ključnih zmogljivosti in operativnih sil, ki še vedno niso dosegle ekspedicijskih zmožnosti v visoko intenzivnem okolju vojskovanja, zato se tehnološka vrzel med državami še pogloblja (Burwell in drugi 2006, 3). S tega vidika je Nato v zadnjih letih pospešil prizadevanja za izboljšanje koncepta NRF.

6.8 SKLEPNE UGOTOVITVE

Poglavje obsega sklepne ugotovitve (rangiranje) o tem, katera izmed proučevanih držav glede na postavljene indikatorje dosega zahteve in pričakovanja, ki izhajajo iz članstva v Natu oziroma katera te zahteve slabše izpolnjuje in/ali dosega. V nadaljevanju navajam ugotovitve glede na ključne parametre in indikatorje.

1. geostrateški položaj (število vojakov aktivne sestave na 1 km skupne meje)

Države si pri rangiranju glede na postavljene indikatorje, kot so število prebivalstva, površina in poseljenost ter glede na število vojakov aktivne sestave na kilometer skupne meje sledijo od tistih z boljšo k slabši geostrateški poziciji, po tem vrstnem redu: POL, ROU, CZE in HUN ter BGR, SVK, ALB in LTU. Najslabšo geostrateško pozicijo imajo SVN, CRO, LVA in EST.

Pri tem je največje število vojakov na kilometer skupne dolžine meje, kljub zmanjšanju v letih, ohranila POL, sledijo ROU, BGR, HUN, CZE, ALB, SVK, LTU, SVN, CRO, EST in LVA.

Glede na kvalitativne podatke ugotavljam, da so vse nove članice s članstvom v Natu pridobile več, kot je zavezništvo pridobilo od novih zaveznic, kajti nove članice dobijo več koristi in ugodnosti kolektivne obrambe, kot pa so vanjo pripravljene prispevati.

2. finančni viri

Obrambni izdatki kot delež BDP

Najboljši obrambno-finančni potencial za izgradnjo vojaških zmogljivosti glede na delež obrambnih izdatkov BDP imajo, kot si sledijo BGR, EST, ROU, POL, SVK, CZE, ALB in CRO, glede na obrambno finančne indikatorje pa CZE, SVK, POL in SVN, najslabšega pa ALB, LVA, LTU in EST. Preostale države so vmes.

Delež obrambnih izdatkov, ki je 2 % BDP ali več oziroma tik pod ravniyo so imele v letih 2005/2007 BGR, EST, ALB in CRO, sledijo pa ROU, POL, SVK in CZE s padci pod 2 % BDP leta 2007. Države, ki imajo obrabne izdatke na meji 1,5 % BDP za leti 2005/2007 so SVN, HUN, LVA in LTU.

(Nominalni) obrambni izdatki na vojaka glede na celoten obseg sil (indikator tehnološke sofisticiranosti)

Ob upoštevanju obrambnih izdatkov na vojaka glede na celoten obseg sil za leto 2005 ugotavljam, da so najbolj tehnološko sofisticirane države CZE, SVK, SVN in HUN, ki jim sledijo ROU, POL, LTU in CRO, najmanj pa LVA, EST, BGR in ALB.

Doseganje ciljnih vrednosti kategorij obrambnih izdatkov v razmerju 50 : 30 : 20

CZE ima med vsemi državami najbolj racionalno in optimalno razporeditev svojih obrambnih izdatkov, najbližje optimumu sta še SVK in HUN, najslabšega pa ima ROU. Trend kaže, da prevelik delež obrambnih izdatkov za osebje namenjajo ROU, BGR, LTU, CRO, POL in SVN ter premajhnega EST, HUN in LVA. Preveč sredstev za druge izdatke namenjajo EST, HUN in SVK, za opremo in infrastrukturo pa še LVA, LTU in POL. Splošno gledano vse proučevane države še vedno namenjajo preveč sredstev za osebje in premalo za modernizacijo in operativno delovanje.

3. kadrovske viri

Indikator velikosti »majhnih sil«: 25.000 pripadnikov aktivne sestave

Leta 2005 so v kategorijo majhnih sil spadale poleg SVN, LTU, LVA in EST še CZE, CRO, ALB in SVK. V kategoriji t. i. velikih sil ostaja leta 2005 le POL, medtem ko ROU, BGR in HUN v 21. stoletju predstavljajo le še srednje velike sile.

V povezavi z indikatorjem »velikosti sil« bi morale BGR, CRO, EST, HUN, LTU, POL in ROU zmanjšati svoje sile, ALB, CZE, LVA, SVK in SVN pa imajo kadrovske primanjkljaj. V resnici pa je po letih 2004/2005 pri ALB, CZE, HUN, ROU, SVK, SVN opaziti preveliko in nenamerno zmanjšanje obsega aktivnih sil, zato Nato države opozarja, da bi to lahko pomenilo težave pri izgradnji zavezanih zmogljivosti in neizpolnjevanje prihodnjih operativnih zahtev.

Transformirana struktura sil – kvalitativno

V strukturi kopenskih sil je pri vseh državah opazen trend, da se je v letih skladno z zmanjšanjem skupnega obsega sil zmanjšalo tudi skupno število enot kopenskih sil, poenostavljeni sta bili tudi struktura sil in njihovih zvrsti ter poveljniška struktura.

BGR, HUN in LTU so na nacionalni ravni izvedle integracijo civilnih in vojaških oseb, vojaško-obrambnih struktur in vsebin ter oblikovale obrambne štabe. Kot svoje posebne rezervne sile EST, LVA in LTU razvijajo nacionalne garde, ki bodo dobile vse večji pomen tudi v operacijah kriznega upravljanja, na SVK in v CRO pa še ne dosegajo želene stopnje razvitosti.

Brigada kot formacijska enota postaja z leti najbolj številčno zastopana samostojna formacija v vseh proučevanih državah, kar potrjuje prehod na brigadno organiziranost oboroženih sil (pred vstopom v Nato so večinoma imele divizijsko organiziranost sil). Prav tako je vedno pomembnejša formacija velikosti bataljona oziroma bataljonske bojne skupine (velja za manjše sile) kot samostojna enota ali kot ena izmed formacij, ki sestavlja brigado.

4. tehnološki viri (indikator modernosti opreme) – kvalitativno

Zamenjave, modernizacija, nadgradnje in/ali nakupi nove opreme so največji strošek oziroma delež obrambnih izdatkov, zato si jih mnoge države ne morejo privoščiti oziroma imajo drugačne prioritete glede nabav. Potrebe po nakupu nove opreme so velike, zato morajo države predvideti tudi večja sredstva za vzdrževanje v prihodnjih letih (pozitivna povezanost). Države namreč velikokrat pozabijo predvideti strošek za vzdrževanje in servisiranje nove opreme oziroma za ohranjanje življenjske dobe opreme to je za celoten življenjski cikel. Težava nastane predvsem takrat, ko države pridobijo rabljeno opremo kot donacijo druge države, kar se velikokrat pokaže kot zelo visok strošek, čeprav so države od nje še vedno zelo odvisne.

Ne nazadnje, učinkovitost vojakov v operacijah je odvisna od kvalitete opreme, ki jo uporabljajo (kvaliteta proti kvantiteti).

5. indikator mobilnosti kopenskih sil

Ugotavljam, da imajo glede na postavljen indikator povprečno najbolj mobilno aktivno sestavo kopenskih sil BGR, SVK, CZE in ROU, sledijo HUN, POL, CRO in ALB. Najmanj mobilne kopenske sile imajo SVN, EST, LTU in LVA.

6. kriterij uporabnosti sil ter prispevki držav v operacijo Isaf

Razvidno je, da kriterij vzdržljivosti 8 % oziroma 10 % leta 2005 dosegajo ali presegajo LVA, SVK, EST, HUN in CZE. Samo dober odstotek vzdržljivosti dosega CRO. Indikator premestljivosti 40 % oziroma 50 % razvršča države po tem vrstnem redu: CZE, SVN, HUN, BGR in ROU. Za preostale države ni podatkov, zato vrednosti za premestljivost niso primerljive.

Glede na prioriteto operacijo Nata v Afganistanu Isaf in pozivih zavezništva (predvsem po letu 2008) k povečevanju nacionalnih kontingentov največ »škornjev na tleh« prispeva POL, ki ji sledijo ROU, BGR, CZE in HUN ter CRO, ALB, SVK, LTU, najmanjše prispevke pa imajo LVA, EST in SVN.

7. sile v visoki stopnji pripravljenosti – kvalitativno

Ugotavljam, da se v skoraj vseh rotacijah NRF najbolj angažirajo HUN, CZE, POL, BGR in LVA, ki jim sledijo tudi druge proučevane države, vsaka s svojimi nišnimi zmogljivostmi v posameznih rotacijah. Tudi pri tem indikatorju ni dovolj javno dostopnih podatkov, zato so podatki med članicami neprimerljivi, vendar pomembni, ker dajejo oceno o tem, kolikšen del sil ima država povprečno v visoki stopnji pripravljenosti .

Glede na postavljene in proučevane ključne indikatorje, parametre in druge (ponekod omejeno) dostopne kvalitativne podatke ugotavljam, da se držav ne da zanesljivo in objektivno rangirati od tistih, ki bolje oziroma slabše izpolnjujejo in/ali dosegajo zahteve zavezništva. Na podlagi analiz je ugotovljeno, da si vse prizadevajo, vendar so države na različnih področjih različno uspešne in učinkovite.

Ena največjih ovir je zagotovo tudi (politična) neodločenost in nezmožnost prekoračitve neskladja med dejanskimi nacionalnimi potrebami in sprejetimi zahtevami do zavezništva.

7 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

V 21. stoletju se mora Nato soočiti z vrsto izzivov in groženj, ki so bolj zahtevni in zapleteni kot tisti, s katerimi se je srečaval kdaj koli prej. Sodeluje v šestih operacijah kriznega upravljanja, od tega je najbolj prisoten v trenutno najpomembnejši operaciji Isaf v Afganistanu, katere izid bo po mnenju nekaterih vplival tudi na njegovo prihodnost. Njegov širitveni proces ostaja močna spodbuda za članice, da pripravljene vstopijo v klub solidarnosti in delitve bremen, ki jim garantira kolektivno obrambo. Potreba, da se Evropa in Severna Amerika skupaj soočata z grožnjami in izzivi varnosti, ostaja prav tako nujna, kot je bila pred 60 leti oziroma med hladno vojno.

Učinkovitost delovanja Nata v prihodnjem nepredvidljivem okolju na ozemlju delovanja in zunaj njega bo odvisna predvsem od tega, ali se bo dovolj hitro in ustrezno prilagodil spreminjajočim se mednarodnim varnostnim okoliščinam, ki zahtevajo nenehno transformacijo v smeri zagotovitve večje pripravljenosti in uporabnosti sil ter bolj usklajen in solidaren nastop vseh članic pri zagotavljanju skupne varnosti in obrambe.

Vojaške zmogljivosti zagotavljajo Natu orodje za izvajanje njegovih temeljnih nalog, ki so določene v Strateškem konceptu Nata, in vse ostale, ki so skladne z Washingtonsko pogodbo in drugimi s konsenzom doseženimi političnimi določitvami v okviru zaveznitva.

Nato in njegove članice se morajo odzivati in prilagajati na nove, spremenljive, nepredvidljive grožnje in izzive varnosti z zagotavljanjem ustreznih vojaških zmogljivosti, h katerim so se države s članstvom zavezale. Nujna je nenehna vojaška in politična transformacija, ki mora upoštevati tudi druge dejavnike razvoja vojaških zmogljivosti.

S tega vidika si Nato prizadeva zmanjšati ali povsem odpraviti vrzeli in manke sil ter zmogljivosti, ki so nastali med evropskimi članicami in ZDA, predvsem v letih po koncu hladne vojne kot posledice revolucije na vojaškem področju, drugačnega dojemanja in razumevanja spremenjenega varnostnega okolja ter tako groženj in prevladujoče mirovne dividende v Evropi. Dodatne zahteve po razvoju vojaških zmogljivosti nastanejo na podlagi izkušenj iz operacij. Zato zaveznitvo prek različnih strateških smernic, političnih

pobud in drugih, s konsenzom določenih usmeritev, spodbuja države k razvoju ključnih in skupaj prepoznanih vojaških zmogljivosti.

Članstvo v Natu zavezuje k izpolnjevanju sprejetih zavez, zato si vse nove članice prizadevajo za doseganje visoke stopnje povezljivosti z Natom; vsi njihovi nacionalni plani so usmerjeni v doseganje manjših, profesionalnih, visoko mobilnih, dobro usposobljenih oboroženih sil z moderno oborožitvijo in opremo, sposobnih združenega delovanja v večnacionalnih, ekspedicijskih operacijah kriznega upravljanja tudi zunaj območja delovanja Nata. To pa zahteva premestljive, mobilne, odzivne in vzdržljive sile z ustrezno bojno podporo in zmogljivostmi za zagotovitev delovanja.

Nerealno bi bilo pričakovati, da bo vojaško delovanje novih članic zavezništva primerljivo z ZDA ali nekaterimi drugimi zahodnimi državami, članicami zavezništva. Pomembnejše je, da so se nove članice pripravljene in voljne aktivno vključiti v izgradnjo vojaških zmogljivosti, ki bodo ustrezale dogovorjenim zahtevam, ter so sposobne vojaško delovati tudi zunaj območja delovanja zavezništva. Po vstopu v Nato se od novih članic pričakuje predvsem nadaljnje razvijanje vojaških zmogljivosti prek uresničevanja skupno sprejetih političnih usmeritev in pobud ter strateških in planskih dokumentov zavezništva.

S tem lahko delno ovržem tretjo izvedbeno hipotezo, da so: *»nove države članice zavezništva pripravljene biti prejemnice skupne varnosti in obrambe, ki izhajajo iz članstva, saj je bil to eden glavnih motivov za članstvo, niso pa pripravljene vanjo prispevati v tolikšni meri, kar se kaže v pomanjkljivem razvoju zadostnih in zadovoljivih vojaških zmogljivosti, ki so potrebne za aktivnosti in operacije Nata v 21. stoletju.«*

Omenjeno hipotezo pa lahko delno tudi potrdim. Nove članice so si v procesu politične transformacije vključevanja v Nato prizadevale poglobiti vojaško-obrambno povezljivost z zavezništvom s posebej ustanovljenimi programi in pobudami PzM, ANČ, PARP ipd., vendar že Študija o širitvi Nata navaja, da članstvo ne temelji le na sposobnosti prispevka v Natu. Zato tudi Nato od članic ne sme zahtevati le izpolnjevanja tehnoloških kriterijev, kar je bilo značilno za vse tri pohladnovojne širitve; hkrati pa so to vse kandidatke za članstvo s pridom izkoristile, saj so želele prekiniti vez z vzhodom in socialistično preteklostjo. V želji postati članica kluba kolektivne obrambe so obljubile veliko, čeprav se je z leti pokazalo, da velik del teh obljub niso ali ne bodo mogle izpolniti.

Poleg tega je zavezništvo kljub pričakovanjem soočeno z dejstvom, da vse nove članice na vojaškem področju trenutno ne dosegajo ravni tehnološke sofisticiranosti, saj izvedene vojaške reforme v obdobju prizadevanj za članstvo niso pomenile drastičnega povečanja obrambnih izdatkov oziroma doseganja 2 % BDP, kar je pomemben indikator vojaškega prispevanja. Prav tako se niso povečali nominalni zneski, ki jih namenjajo na pripadnika skupnega obsega sil. Poleg tega se večina držav kljub trendu zmanjševanja obsega oboroženih sil sooča s kadrovskim deficitom, kar lahko dolgoročno, v kombinaciji z zgoraj omenjenim, pomeni tudi prihodnji manjši prispevek sil za operacije in omejeno izgradnjo vojaških zmogljivosti.

Medtem ko so makroekonomski in demografski vplivi oblikovali fiskalno okolje, ki omejuje skupno dostopnost virov za oborožene sile članic Nata, reorganizacija teh sil v smeri večje pripravljenosti za soočanje s sodobnimi grožnjami varnosti pomeni dodatne izzive za njihovo financiranje. Številne države, še posebej tiste, ki ukinjajo splošno vojaško obveznost in uvajajo poklicno vojaško službo, se srečujejo s težavami uravnovešanja številnih notranjih elementov njihovega razmeroma omejenega proračuna. Posledica tega ne-/uravnovešanja je, da so stroški za osebje in drugi operativni stroški (še posebej v državah, v katerih veliko sodelujejo v operacijah) dosegli višji delež obrambnega proračuna, kot je zaželeno, medtem ko so izdatki za investicije ter razvoj in raziskave znatno zmanjšani (Giegerich in Nicoll 2008, 95). Optimalna struktura obrambnih izdatkov oziroma razmerje med izdatki, namenjenimi za osebje; operacije in vzdrževanje; nabavo glavne opreme, raziskave in razvoj, infrastrukturo ter gradnje je 50 : 30 : 20, ki pa ga skoraj nobena novinka ne dosega.

Hkrati z navedenim je povezana tudi potrditev druge izvedbene hipoteze, da so: *»glavni vzroki za neuresničevanje ali počasnejše izpolnjevanje razvoja vojaških zmogljivosti v novih državah članicah Nata nizka politična podpora izvajanju obrambnih planov in zvišanju obrambnih izdatkov oziroma pomanjkanje ustreznih in zadostnih obrambnih virov, ki jih nezadostne ekonomske zmogljivosti držav in negativne gospodarske okoliščine še dodatno zavirajo.«*

Da je realno stanje oboroženih sil drugačno od planiranega pomeni, da so države sprejele nerealne plane ali pa so nastale druge nepredvidljive in izredne okoliščine, zato nekaterih planov ni bilo mogoče realizirati skladno z napovedmi. Vzrok so lahko na eni strani

pomanjkanje finančnih sredstev za vojsko zaradi drugih nacionalnih prioritete, finančne krize, saniranje naravnih in drugih nesreč ter pomoči prebivalstvu; negativni demografski dejavniki in kadrovski deficit v vojski ali na drugi strani zaradi ugodnih razmer na trgu delovne sile odpovedi dela v vojski; slabo izvedeni ali propadli posli za nakup nove opreme in/ali modernizacijo; negativno javno mnenje in neodobranje izdatkov in napotitev na operacije, za opremo vojske ipd. ter ne nazadnje tudi drugi notranjepolitični spori ali pomanjkanje politične volje in odločnosti. Države so morale več sredstev nameniti za »maslo« namesto za »topove«, kar se je kazalo v tem, da ni bilo razvoja potrebnih vojaških zmogljivosti. Razvoj vojaških zmogljivosti ali realizacija zastavljenih planov bo toliko bolj ogrožen z vidika blaženja posledic svetovne gospodarsko-finančne krize, kar bi lahko vplivalo tudi na solidarnost v Natu.

Upoštevati je treba tudi dejstvo, da so bile vse proučevane države v procesu vstopanja v Nato prejemnice velike finančne in druge pomoči posameznih držav ali drugih finančnih skladov (tudi z vidika hkratnega vključevanja v EU), ki so poleg izvajanja obrambnih reform predvsem podpirali prestrukturiranja državnih gospodarstev, vzpostavitev demokratičnih institucij ter drugih vitalnih delov držav, kar pa se je z leti članstva postopoma zmanjševalo in omejevalo.

Treba je poudariti, da Nato članstva ni pogojeval s poklicnimi, profesionalnimi silami, vendar visokih vojaških standardov in veliko bolj kompleksnih vojaških aktivnosti ter upravljanje s tehnološko sofisticirano opremo ne morejo izvajati le naborniki.

Prav tako moram na podlagi do zdaj navedenih dejstev zavrnilo prvo izvedbeno hipotezo, da so bile: *»države prvega kroga širitve slabše pripravljene na članstvo v zavezništvu, saj so sodelovale samo v procesu Partnerstva za mir, medtem ko so bile članice drugega kroga širitve bolj pripravljene, saj so sodelovale v številnih razširjenih praktičnih pobudah in programih za učinkovitejšo integracijo v Nato. Predpostavljam, da so bile države tretjega kroga širitve izpostavljene najstrožjim kriterijem za vstop v članstvo in zato tudi bolj izpolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz članstva v Natu.«*

Tako rezultati empirične analize in kvalitativne ugotovitve kažejo, da so bili vsi trije krogi širitve izvedeni na podlagi geostrateških oziroma političnih odločitev Nata. Z vidika varnosti in geostrateškega položaja pa so več pridobile novinke kot Nato. Pri tem je treba

upoštevati, da je položaj novih držav članic Nata z geostrateškega in varnostnega vidika pomemben tudi za zaveznitvo, ker pomenijo nove države širitev Nata na vzhod (neposredno po koncu hladne vojne in na prelomu 21. stoletja predvsem stabilizacijo »socialističnega« vzhoda, zmanjšanje neposredne vojaške nevarnosti, širitev demokratičnih vrednot in vladavine prava, miru, varnosti in stabilnosti), danes pa predvsem hitrejši in boljši dostop do oddaljenih konfliktnih območij, možnost strateškega premika čez teritorij novih članic, približanje nahajališč strateških naravnih virov in ugodne komunikacijske povezave ipd.

Skladno z izvedbenimi hipotezami potrjujem tudi prvo glavno hipotezo, in sicer, da so se: *»države s članstvom v Natu zavezale, da bodo razvijale zmogljivosti po načelu pravične in sorazmerne delitve bremen (fair and equal burden sharing) skupne varnosti in obrambe, ki obsega razvoj vojaških zmogljivosti, sodelovanje v operacijah kriznega upravljanja in prispevanje v skupne proračune, vendar jih ne razvijajo dovolj intenzivno in v dovolj velikem obsegu.«*

Razlike med državami članicami v tehnološki izpopolnjenosti ter vrzel v zmogljivostih med ZDA in evropskimi državami članicami Nata, med evropskimi državami ter novimi in starimi članicami Nata in identificirani manki v okviru Nata ob upoštevanju izkušenj iz preteklih ali še vedno trajajočih operacij spodbujajo razvoj potrebnih vojaških zmogljivosti, ki se prioritizirajo v okviru različnih institucionaliziranih sprejetih pobud o zahtevanem razvoju (vojaških) zmogljivosti v okviru Nata. Poleg politične odločenosti za razvoj potrebnih in ustreznih sil ter zmogljivosti je treba upoštevati tudi druge dejavnike, ki vplivajo na uspešno realizacijo. Ključno je spoštovanje in upoštevanje sorazmerne in pravične delitve bremena, ki se nanaša na prispevanje držav članic v skupni proračun Nata, prispevanje sil in zmogljivosti za operacije, doseganje dogovorjenih ravni ambicij pripravljenosti, nacionalnih ciljev uporabnosti sil in tudi odprave nacionalnih omejitev delovanja sil na območju operacije. S pomočjo učinkovitega procesa obrambnega planiranja kot hrbtenice obrambne transformacije Nata in ob ključnem dejavniku, politični volji, bo uspešen razvoj potrebnih sil ter zmogljivosti omogočen.

Problem mankov v opremi, oborožitvi in vojaki ipd. ni toliko v tem, da jih države nimajo, večji problem je, da jih zaradi nacionalnih omejitev ali političnih okoliščin ne namenijo za operacije in druge aktivnosti Nata.

K zmanjševanju mankov zmogljivosti bo pripomoglo tudi izvajanje večnacionalnih pobud, h katerim so pristopile članice Nata, da bi izpolnile dogovorjene zahteve zmogljivosti, ki si jih same ne bi mogle privoščiti, razviti in izpolniti. Države članice, tudi novinke, so združile svoje vire za nabavo posebnih letal in ladij ter v zavezništvo prispevale zmogljivosti za hiter strateški zračni in pomorski premik enot, opreme in zalog po vsem svetu. To je še posebej pomembno, ker Nato v sodobnem in nepredvidljivem svetu izvaja ekspedicijske operacije in aktivnosti na oddaljenih območjih, kot sta Afganistan in celo Afrika.

Enako velja za večnacionalno združitev sredstev in zmogljivosti na področju mankov helikopterjev (HIP), zagotavljanje nadzora bojišča iz zraka (AGS), integrirane zračne obrambe zavezništva (NATINADS) in JRKB obrambe ter ne nazadnje tudi pri zagotavljanju zaščite pred balističnimi izstrelki.

Potrjujem tudi drugo glavno hipotezo, da je »Nato v obdobju hladne vojne razvijal sile, ki so bile namenjene predvsem kolektivni obrambi teritorija članic zavezništva in obrambi pred znanim nasprotnikom, zato je bilo ključnega pomena predvsem odvrčanje in ravnovesje sil. Po koncu hladne vojne, predvsem v 21. stoletju, ko so prisotne kompleksne, asimetrične in hibridne groženje, pa ni več pomembno kvantitativno ravnovesij sil, ampak bolj kvaliteta in učinkovitost sil.«

Struktura kopenskih sil po namenu izhaja iz strukture celotnih sil, trend v proučevanih državah pa gre v smeri oblikovanja dveh vrst sil in zmogljivosti po namenu, in sicer za nacionalno, teritorialno samoobrambo in zaščito države, ki jih večinoma sestavljajo formacije rezervnih enot ter enote za Nato in za izvajanje operacij kriznega upravljanja, med katere sodijo predvsem sile za hitro posredovanje. Enote in formacije za nacionalno obrambo so običajno manj popolnjene, tudi slabše opremljene in usposobljene ter imajo nižjo stopnjo pripravljenosti. Formacije, ki so dodeljene ali namenjene za Nato pa se prednostno popolnjujejo, imajo bolj sofisticirano opremo in oborožitev, njeni pripadniki pa so deležni intenzivnejšega ter standardiziranega urjenja in usposabljanja. Velik del teh enot je v visoki stopnji pripravljenosti in jih sestavljajo predvsem profesionalni in poklicni pripadniki oboroženih sil.

Nato z vidika »burden sharing« in razvoja zahtevanih zmogljivosti poziva države, naj ne razvijajo in vzdržujejo dvojnih sil (za nacionalno in kolektivno obrambo), temveč naj bolj racionalno in prioritetno namenjajo sredstva za premestljive, tehnološko sofisticirane sile in za aktivnosti in operacije Nata, saj se nacionalna obramba dejansko zagotavlja v okviru sistema kolektivne obrambe.

Pri tem izstopajo predvsem baltske države, ki imajo velik del rezervnih sil organiziranih tudi v okviru t. i. nacionalne garde, namenjene za teritorialno obrambo teritorija, ki običajno spada pod regularne sile samo v izrednih razmerah (odvisno od posebnosti v posamezni državi), ki pa naj bi v prihodnje dobile večji pomen tudi v okviru operacij kriznega upravljanja.

V proučevanih letih se je zmanjševal skupen obseg sil in skupno število kopenskih sil ter se povečeval delež poklicnih pripadnikov in manjšal delež nabornikov (kot posledica profesionalizacije). Manjšal se je tudi delež administracije in rezervnih sil, kljub temu da slednje še vedno predstavljajo prevelik delež glede na skupen obseg sil in z vidika vključenosti v sistem kolektivne obrambe. Vse bolj je pri državah opazen tudi trend oblikovanja združenih poveljstev zvrsti in obrambnih štabov ob poenostavitvah poveljniških struktur, s tem pa so se ukinjale ali zmanjševale tudi nekatere formacije. Če je še v prvih letih devetdesetih let prejšnjega stoletja struktura sil temeljila na divizijah in polkih po vzoru Varšavskega pakta, so države prvega kroga širitev Nata po koncu hladne vojne že imele strukturo, ki je temeljila na brigadni organiziranosti, ki jo sestavljajo predvsem bataljoni. Druge države so temu trendu sledile.

Proces reform je pripeljal tudi do ukinjanja težkih oklepnih enot, predvsem z vidika izvajanja novih nalog, ki izhajajo iz spremenjenih varnostnih okoliščin. Na račun zmanjšanja števila tankovskih enot se je povečalo število kolesnih oklepnih in mehaniziranih enot ter lahke pehote, kar posledično vpliva tudi na povečano mobilnost enot ter pomeni bolj ekspedicijske in uporabnejše kopenske sile za delovanje v operacijah Nata. Po ocenah Nata jih je še vedno premalo.

Vse večjo težo so v letih pridobile tudi enote bojne podpore (zračna obramba, artilerija in JRKB obramba) in enote za zagotovitev delovanja (zračni in pomorski transport, zračne zmogljivosti za podporo kopenskih sil in taktični premik, logistika, izvidniške enote ipd.).

Prav tako se z leti daje večji poudarek elitnim silam in enotam za specialno delovanje (psihološko, protiteroristično, protiminsko in diverzantsko bojevanje ipd.) oziroma zmogljivostim za zagotovitev poveljevanja (C4ISTAR, mrežni sistem NNEC ipd.).

Pri zračnih silah je poudarek na večnamenskih in transportnih helikopterjih ter helikopterjih za ognjeno podporo kopenskim silam ter na taktičnih, transportnih letalih ter na letalih lovci-bombniki, prednostno za izvajanje air policinga ipd.

Med proučevanimi državami so najbolj skromno zastopane pomorske sile, predvsem zato, ker so tri države celinske in jih zato kot zvrst ne razvijajo, druge tri pa nimajo posebej razvitih zaradi njihovega majhnega skupnega obsega sil.

S tega vidika in drugih kadrovskih, finančnih in tehnoloških omejitev države v svojih silah povečujejo razvoj nišnih zmogljivosti, ki pa po ocenah kritikov samo še poglobljajo vrzeli med zaveznicami.

Tudi glede vzpostavitve povezljivosti oborožitve in vojaške opreme z vojskami zahodnoevropskih držav članic Nata njihova pot ni bila lahka. Tiste države, ki so vojaško opremo in oborožitev nasledile, so se soočale in se še vedno z oborožitvijo, ki ne samo da ni (bila) kompatibilna z oborožitvijo, ki jo standardizirano uporabljajo preostale članice Nata, ampak je njihova oprema tudi in predvsem (bila) zastarela in/ali na izteku življenjskega cikla.

Največ nove in/ali modernizirane glavne opreme je pri helikopterjih za transport in podporo pri letalih lovec/lovec-bombnik in transportnih letalih. Sledijo oklepna bojna vozila pehote ter sistemi za zračno obrambo. Najmanjši poudarek držav je na artileriji in na tankih oziroma šolskih letalih ter na helikopterjih za transport in napad.

Z vidika tehnološke povezljivosti nastaja dodaten problem pri skupnem in združenem usposabljanju in vajah ter pri servisiranju in rezervnih delih na območju operacij oziroma predvsem pri skupnem delovanju v realnem okolju.

Potrjuje pa se tudi četrta izvedbena hipoteza, da so: *»s spremembo Strateškega koncepta zavezništva leta 1999 in posledično povečanim obsegom in intenzivnostjo Natovih vojaških*

operacij kriznega upravljanja, za njegovo kredibilno (prihodnje) delovanje postale pomembne nekatere nove zmogljivosti sil, pri katerih je poudarek predvsem na pripravljenosti, odzivnosti, uporabnosti sil, mobilnosti, povezljivosti, razpoložljivosti, fleksibilnosti, zmožnosti ekspedicijskega, globalnega in združenega delovanja, ki jih Nato ni razvijal v času bipolarne delitve sveta.«

Zaskrbljenost glede uporabnosti in večje operativne učinkovitosti sil zavezništva traja v Natu že več let (Sturm 2005, 39). S ciljem zagotoviti izpolnjevanje trenutnih in prihodnjih operativnih zmogljivosti ter učinkovitejše odzivanje na sodobne grožnje je Nato sprejel in izvaja številne ukrepe ter pobude za izboljšanje vojaških sil in zmogljivosti držav članic. To je še posebej pomembno, ker Nato prevzema nove naloge in aktivnosti na oddaljenih območjih, kot je Afganistan, kar zahteva sile, ki segajo dlje, hitreje, lahko ostanejo na območju dlje časa ter lahko še vedno izvajajo najbolj zahtevne operacije, če je treba.

Razvoj vojaških zmogljivosti pogojuje tudi vedno spreminjajoče se varnostno okolje in z njim grožnje, ki so po razpadu Sovjetske zveze in Varšavskega pakta postale nepredvidljive in predvsem v 21. stoletju asimetrične ter z multiplikativnim učinkovanjem. Da bi se države na sodobne grožnje lahko učinkovito odzvale je Nato pospešil svojo transformacijo, ki je bila do leta 2002 le deklarativna. Ključni dokument, podrejen strateškemu konceptu zavezništva in ki vsebuje usmeritve za specifična planska področja v naslednjih petnajstih letih, so Celostne politične smernice 2006, ki določajo vrste in prioritete razvoja zmogljivosti ter raven ambicij, ki nalagajo državam in zavezništvu za kaj (scenarij delovanja) naj planirajo in predstavljajo vodilo za razvoj zmogljivosti.

Leta 2006 so tudi Natove odzivne sile, tako imenovani motor transformacije in orodje za zagotavljanje ekspedicijskih sil, v katerih rotacijah sodelujejo vse države (ene bolj ene manj) s svojimi nišnimi zmogljivostmi, dosegle končno operativno zmogljivost.

Prispevanje v rotacije odzivnih sil pomeni, da države razvijajo in imajo ekspedicijske, hitro odzivne sile v visoki stopnji pripravljenosti, ki so lahko takoj premestljive, lahko ostanejo na območju dlje časa, brez, malo ali nič podpore države gostiteljice, so vzdržljive in samozadostne oziroma visoko mobilne, izurjene, opremljene, torej zmogljive delovanja v nepredvidljivem, asimetričnem okolju v vseh vremenskih in geografskih okoliščinah itn.

Kljub navedenemu države kriterijev uporabnosti sil za učinkovito prispevanje v rotacije odzivnih sil, operacije in druge aktivnosti Nata večinoma ne dosegajo, s tem pa tudi Nato ne dosega politično določene ravni ambicij. So pa prispevki nekaterih držav v operacije Nata za zgled tudi nekaterim »starim« članic Nata.

Tudi v prihodnje bodo nove članice morale več prizadevanj nameniti nadaljevanju obrambne transformacije v okviru Nata, ki se bo kazala v izboljšanju vojaških sil in zmogljivosti, učinkovitejšem procesu planiranja in upravljanja z obrambnimi viri in bo ne nazadnje prispevala k učinkovitejšemu delovanju Nata v prihodnjem okolju 21. stoletja. To je nujno, saj so nekatere sile in zmogljivosti držav še vedno oblikovane izključno za teritorialno obrambo in niso primerne za delovanje v operacijah kriznega upravljanja ali ekspedicijsko delovanje zunaj Natovega območja delovanja.

Prihodnja prizadevanja držav morajo biti usmerjena predvsem v odpravo mankov, zmanjšanje tehnoloških vrzeli oziroma v zmogljivostih med članicami, doseganje ustrezne ravni pripravljenosti (in ravni ambicij), povezljivosti, uporabnosti, opremljenosti, usposobljenosti ter razvoja sil in zmogljivosti, kot tudi v izpolnjevanje zavezane pravične in sorazmerne delitve bremen, tveganj, stroškov (vsaj 2 % BDP za obrambo idr.) ter ugodnosti skupne varnosti in obrambe.

Prav tako si bodo morale države z vidika omejenih obrambnih virov in ob slabih globalnih finančno-gospodarskih okoliščinah prizadevati za prioritizacijo obrambnih izdatkov in programiranje v smeri izboljšanja stroškovne učinkovitosti pri izgradnji sil in zmogljivosti za izvajanje celotnega spektra operacij in aktivnosti, tudi in predvsem z večnacionalnimi pobudami.

8 LITERATURA

1. *Akcijski načrt za članstvo – The Membership Action Plan – MAP*. 1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-066e.htm> (15. junij 2009).
2. *Albanian Armed Forces*. 2007-2010. Dostopno prek: <http://www.mod.gov.al> (25. januar 2010).
3. Alexander, Bill. 2008. *NATO Air policing – past, present and future*. The Ramstein Sword, (april). Dostopno prek: http://www.airramstein.nato.int/bast_e/prevpub/ap%20001%20Ramstein%20Sword.pdf (10. november 2009).
4. *Alliance Ground Surveillance*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48892.htm (30. junij 2009).
5. *Allies sign declaration of intent for HIP helicopter initiative*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/SID-EACD2FAB-51D1CAFD/natolive/news_58509.htm? (25. oktober 2009).
6. Antill, P. 2000. *NATO Military Map Symbols*. Dostopno prek: http://www.historyofwar.org/articles/concepts_natomap.html (7. april 2008).
7. *AWACS: NATO's eyes in the sky*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48904.htm (30. junij 2009).
8. *Banka Slovenije*. 2002-2009. Dostopno prek: <http://www.bsi.si/podatki/tec-bs.asp> (18. september 2009).
9. Batschelet, Allen. 2002. *Effects-based operations: A New Operational Model?* Dostopno prek: http://www.dreaming5gw.com/2009/08/principles_of_5gw_evolved_ebo.php (26. junij 2009).
10. Bayley, Hugh. 2009. *The global financial crisis and its impact on defence budgets – information document*. Dostopno prek: <http://www.nato-pa.int/Default.asp?SHORTCUT=1928> (20. december 2009).
11. *Berlin Plus Agreement*. 2003. Dostopno prek: http://www.nato.int/shape/news/2003/shape_eu/se030822a.htm (10. november 2009).
12. Braddon, Derek. 2009. Kaj nas čaka? Obramba, proračuni in finančna kriza. V *NATO Review*. Dostopno prek:

- <http://www.nato.int/docu/review/2009/FinancialCrisis/Defence-Budget-Financial-Crisis/SL/index.htm> (3. avgust 2009).
13. *Bruseljska deklaracija – Brussels Declaration*. 1994. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c940111a.htm> (15. junij 2009).
  14. *Bulgarian Armed Forces*. 2010. Dostopno prek: <http://www.md.government.bg> (25. januar 2010).
  15. Burwell, Frances G., David G. Gompert, Laslie S. Lebl, Jan M. Lodal in Walter B. Slocombe. 2006. *Transatlantic transformation: Building NATO-EU Security Architecture – NATO's Incomplete Transformation*. Dostopno prek: <http://www.acus.org/files/publications.pdfs/1/0603-Transatlatic-Transformation-0.pdf> (17. februar 2008).
  16. Calhoun, T. Mark. 2004. *Complexity and Army Transformation*. Kansas: School of Advanced Military Studies. Dostopno prek: http://www.interjournal.org/manuscript_browse.php?ALL (27. oktober 2008).
  17. *Carigrajska deklaracija – Istanbul Summit Declaration: our security in a new era*. 2004. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-097e.htm> (17. januar 2008).
  18. *Carigrajska pobuda o sodelovanju – Istanbul Cooperation Initiative – ICI*. 2004. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm> (15. junij 2009).
  19. *Carigrajsko sporočilo – Istanbul Summit Communiqué*. 2004. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-096e.htm> (15. junij 2009).
  20. CBP Theory. 2002. V *Handbook in Long Term Defence Planning*. Dostopno prek: http://www.dtic.mil/ttcp/JSA-TP-3-CBP-Paper_final.doc (29. junij 2009).
  21. *Celostne politične smernice – Comprehensive Political Guidance – CPG*. 2006. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/basicxt/b061129e.htm> (17. januar 2008).
  22. *Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear (CBRN) Defence Battalion*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49156.htm (30. junij 2009).
  23. Colston, John. 2006. *NATO Transformation – Capabilities for the 21st Century*. Dostopno prek: <http://www.saclant.nato.int/events/seminars/60rusi/colstonnotes.pdf> (29. oktober 2008).
  24. *Commitment to operations and missions*. 2008. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/commitment/index.html> (18. april 2008).

25. Conetta, Carl. 2003. *9/11 and The Meaning of Military Transformation*. Dostopno prek: <http://www.comw.org.pda/0302conetta.html> (29. oktober 2008).
26. Cowan, Gerrad. 2008. Financial crisis brings diverse results for NATO. V *Jane's Defence Weekly*, (28. maj). Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
27. Cragg, Anthony. 1995. Planning and Review Process. V *NATO Review* 43 (6): 23-25, (november). Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/1995/9506-5.htm> (11. marec 2009).
28. *Croatia Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://www.osrh.hr> (25. januar 2010).
29. *Czech Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://www.army.cz> (25. januar 2010).
30. Davis, Paul K. 2002. *Guide to capability-Based Planning – TTCP report*. Dostopno prek: http://www.dtic.mil/ttcp/JSA-TP-3-CBP-Paper_final.doc (29. junij 2009).
31. *Defence Transformation briefing: forces, capabilities, assets*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/ebookshop/briefing/defence_transformation/defence_transformation2008-e.pdf (18. avgust 2009).
32. *Deklaracija iz Bukarešte – Bucharest Summit Declaration*. 2008. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-049e.html> (4. april 2009).
33. *Deklaracija iz Kehla/Strasbourg – Kehl/Strasbourg Summit Declaration*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/SID-C3906E38-E10669A3/natolive/news_52837.htm?mode=pressrealise (7. april 2009).
34. *Deklaracija iz Rige – Riga Summit Declaration*. 2006. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-150e.htm#cpg> (5. december 2006).
35. *Deklaracija o varnosti Zavezništva – Declaration on Alliance Security*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/SID-C3906E38-E10669A3/natolive/news_52838.htm?mode=pressrealise (7. april 2009).
36. *Enhancing security and extending stability through NATO enlargement*. 2004. Dostopno prek: http://www.nato.int/docu/enlargement/enlargement_pdf (17. oktober 2007).
37. *Estonian Armed Forces*. 2010. Dostopno prek: <http://www.mil.ee> (25. januar 2010).
38. *Estonian Defence League*. 2010. Dostopno prek: <http://www.kaitseliit.ee> (25. januar 2010).
39. *European Central Bank*. 2008/2009. Statistical Data Warehouse – Parameters and Transformations. Dostopno prek:

- <http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET> (14. maj 2008 in 18. september 2009).
40. Faber, Peter. 2003. *Enhancing NATO Transformation with the NATO Response Force*. Dostopno prek: <http://wise-ext.ndc.nato.int/NDCAncieus/NATODefense0/siposnkecs/file/7-sipos> (29. junij 2009).
  41. Fetterly, E. R. 2008. *Problems Inherent in the International Comparison of Defence Expenditure*. Dostopno prek: <http://www.journal.dnd.ca/vo8/no1/fetterly-eng.asp> (13. november 2008).
  42. Garstka, J. John. 2005. The Transformation challenge. V *NATO Review: Examining NATO's Transformation*, ur. Christopher Bennett. Brussels: Public Diplomacy Division NATO.
  43. Giegerich, Bastian in Alexander Nicoll, ur. 2008. *European Military Capabilities*. London: The International Institute for Strategic Studies.
  44. Grizold, Anton. 2006. Rekonceptualizacija Natovega preoblikovanja: naslednji krog. V *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 13-23. Ljubljana: FDV.
  45. Hamilton, Daniel S. 2004. What is Transformation and What Does It Mean for NATO? V *Transatlantic Transformation: Equipping NATO for the 21st Century*. Washington DC: Center for Transatlantic Relations. Dostopno prek: <http://se1.isn.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=ISN&fileid=56134752-3E7F-F7F2-2E31-CAD7438D5D0E&lng=en> (15. julij 2009).
  46. Hinge, Alan. *Preparedness*. Dostopno prek: http://www.defence.gov.au/raaf/organisation/info_on/operations/military_capability.htm (4. februar 2008).
  47. Holdanowicz, Grzegorz. 2009. Poland mulls 2010 defence budget. V *Jane's Defence Weekly*, (17. september). Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
  48. *Hungarian Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://www.hm.gov.hu> (25. januar 2010).
  49. Hunter, Robert in George Joulwan. 2002. *Transforming NATO forces*. The Atlantic Council of the United States. Dostopno prek: http://se1.isn.ch/serviceengine/Files/ISN/43618/ipublicationdocument_singledocument/938E0460-0187-4A5F-A3B7-

- 25C21DD50875/en/2003_01_Transforming_NATO_Forces_European_Perspectives.pdf (15. julij 2009).
50. *Improving NATO's air- and sea- lift capabilities*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50107.htm (30. junij 2009).
  51. *Improving NATO's Capabilities*. 2009. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/capabilities/index.html> (11. marec 2009).
  52. *Information on Defence Expenditures – Financial and Economic Data Relating to NATO Defence*. 1999-2007. Dostopno prek: http://www.nato.int/issues/defence_expenditures/index.html (28. november 2008).
  53. *International Security Assistance Force: Troop Contributing Nations*. 2008/2010. Dostopno prek: <http://www.isaf.nato.int/images/stories/File/Placemat/20100303%20Placemat.pdf> (19. marec 2010).
  54. *Introduction to SHIRBRIG*. 2010. Dostopno prek: http://www.shirbrig.dk/html/sb_intro.htm (7. april 2010).
  55. *Isaf and ANA – Strength and Laydown*. 2009. Dostopno prek: <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placement.pdf> (29. september 2009).
  56. *ISAF's Strategic Vision*. 2008. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-052e.html> (4. april 2008).
  57. *Izvidniška četa 18. bataljona za JRK obrambo prvič na terenskem usposabljanju z LIV Kobra*. 2009. Sporočilo za javnost Slovenske vojske, (13. marec). Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/sporocila-za-javnost> (12. marec 2010).
  58. *Jane's Air Force Bulgaria*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. februar 2008).
  59. *Jane's Air Force Latvia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
  60. *Jane's Air Force Lithuania*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
  61. *Jane's Air Force Poland*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
  62. *Jane's Air Force Slovakia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
  63. *Jane's Air Force Slovenia*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2009).

64. *Jane's Armed Forces Bulgaria*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
65. *Jane's Armed Forces Latvia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
66. *Jane's Army Albania*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (21. julij 2008).
67. *Jane's Army Bulgaria*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
68. *Jane's Bulgaria at Glance*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
69. *Jane's Defence Budget, Bulgaria*. 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
70. *Jane's Defence Budget, Croatia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
71. *Jane's Defence Budget, Hungary*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
72. *Jane's Defence Budget, Romania*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
73. *Jane's Defence Budget, Slovenia*. 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
74. *Jane's Executive Summary: Estonia*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2009).
75. *Jane's Executive Summary: Latvia*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
76. *Jane's Executive Summary: Lithuania*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
77. *Jane's Executive Summary: Slovenia*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
78. *Jane's Homepage*. 2007-2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com>.
79. *Jane's Hungary at Glance*. 2008. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2009).
80. *Jane's Navy: Bulgaria*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).

81. *Jane's Navy: Latvia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
82. *Jane's Navy: Lithuania*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
83. *Jane's Navy: Slovenia*. 2007. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2008).
84. *Jane's Procurement: Albania*. 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
85. *Jane's Procurement: Bulgaria*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
86. *Jane's Procurement: Croatia*. 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
87. *Jane's Procurement: Czech Republic*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
88. *Jane's Procurement: Estonia*. Izdaja 29. januar 2008 in 18. junij 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com>.
89. *Jane's Procurement: Hungary*. 2007/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
90. *Jane's Procurement: Latvia*. 2007/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
91. *Jane's Procurement: Lithuania*. 2007/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
92. *Jane's Procurement: Poland*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
93. *Jane's Procurement: Romania*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
94. *Jane's Procurement: Slovakia*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
95. *Jane's Procurement: Slovenia*. 2008/2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (17. januar 2010).
96. *Jane's Sentinel Security Assessment, Economy Croatia*. 2009. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).

97. Jones, James L. 2004. *Global Security: A Broader Concept for the 21st Century*. Center for Strategic Decision Research. Dostopno prek: http://www.csd.org/2004book/Gen_Jones.htm (23. februar 2008).
98. *Kehl/Strasbourg Summit strengthens Transatlantic Link and looks at NATO's future challenges*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/eu/natolive/news_52845.htm (7. april 2009).
99. Kem, Jack D. 2006. Military Transformation – Ends, Ways, and Means. V *Air & Space Power Journal*, (1. september). Dostopno prek: <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj06/fal06/kem.html> (29. oktober 2007).
100. Knific, Boris, ur. 1997. *Podatkovnik 2: letala helikopterji, rakete*. Posebna izdaja Revije Obramba, (junij). Ljubljana: MORS.
101. Kristiansen, Bjorn E. 2006. *Defence Transformation: a NATO Perspective*. Garmisch-Partenkirchen: George C. Marshall Center. Dostopno prek: <http://www.marshallcenter.org/site-graphic/lang-en/page-mc-index-1/xdocs/conf/2006-conferences/static/xdocs/conf/2006-conferences/0603/kristiansen-en.pdf> (29. oktober 2007).
102. Kugler, Richard. 2007. *The NATO Response Force 2002-2006: Innovation by the Atlantic Alliance, Case Studies in Defence Transformation*. Washington DC: National Defence University, Fort Lesley J. McNair. Dostopno prek: <http://www.google.si/search?hl=sl&q=Kugler+Richard%2C+NRF+2002-2006&meta=&aq=f&oq> (2. november 2009).
103. Kujat, Harald. 2005. *The Alliance military Transformation Building weapons to fit the fight*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/ims/opinions/2005/s050525a.htm> (27. julij 2009).
104. Kupchan, Charles. 2009. *Čas Odločitev: Natove težke izbire*. Dostopno prek: http://www.nato.int/docu/review/2009/0902_NATOFUTURE/SL/index.htm (16. april 2009).
105. *Latvian Armed Forces*. 2010. Dostopno prek: <http://www.mil.lv> (25. januar 2010).
106. *Latvian National Guard*. 2010. Dostopno prek: <http://www.zs.mil.lv> (25. januar 2010).
107. *Letno poročilo Ministrstva za obrambo za leto 2005/2006/2008. 2006/2007/2009*. Republika Slovenija. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo.

108. Lindley-French, Julian. 2006. The Capability-Capacity Crunch: NATO's New Capacities for Intervention. V *European Security*, ur. Andrea Ellner, 15 (3): 259-280. UK: Taylor & Francis.
109. *Lithuanian Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://karioumene.kam.lt/> (25. januar 2010).
110. *Lithuanian National Defence Voluntary Force (NDVF)*. 2010. Dostopno prek (NDVF): <http://www.kam.lt> in <http://www.karioumene.kam.lt> (25. januar 2010).
111. *Logistics Shortfalls*. 2010. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/SID-AC6924EC-7EE21290/natolive/news_62284.htm? (24. marec 2010).
112. Lok, Joris Janssen. 2005. NRF on track for full capability but its purpose remains a matter of debate. V *International Defence Review*, (1. januar). Dostopno prek: <http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/idr/history/idr2005/idr03572.htm> (30. maj 2008).
113. *Londonska deklaracija – London Declaration on Transformed North Atlantic Alliance*. 1990. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c900706a.htm> (22. februar 2008).
114. Lowrance, Tony. *The Risk of TBP*. 2008. Dostopno prek: <http://bolog.icds.ee/article/83/the-risk-of-threat-based-planning> (22. julij 2009).
115. *Madridska deklaracija – Madrid Declaration on Euro-Atlantic Security and Cooperation*. 1997. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm> (15. junij 2009).
116. Malveaux, Suzanne, Barbara Starr, Per Nyberg, Matthew Chance, Michael Sefanov, Richard Roth. 2009. *Obama scraps Bush-era missile defence for new plan*. CNN on line. Dostopno prek: <http://www.cnn.com/2009/POLITICS/09/17/missile.defense.shield/index.html> (18. november 2009).
117. *Managing Military Capability: investing wisely for the future*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ameinfo.com/54286.html> (4. februar 2008).
118. *MEADS*. 2009. Dostopno prek: <http://www.army-technology.com/projects/meads/> (18. november 2009).
119. Melese, François. 2009. Finančna kriza: podoben učinek kot teroristični napad? V *NATO Review*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2009/FinancialCrisis/Financial-terrorist-attack/SL/index.htm> (3. avgust 2009).

120. *Military Capabilities Definition – US Department of Defence*. 2008. Dostopno prek: <http://usmilitary.about.com/od/glossarytermsm/g/m3958.htm> (4. februar 2008).
121. *Missile Defence*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49635.htm (30. junij 2009).
122. Morelli, Vincent, Paul Belkin, Carl Ek, Jim Nichol, Steven Woehrel. 2008. *NATO Enlargement: Albania, Croatia and Possible Future Candidates*. CRS poročilo za Kongres, (6. oktober). Dostopno prek: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34701.pdf> (20. avgust 2009).
123. Moroney, Jennifer D. P., Adam Grissom in Jefferson P. Marquis. 2007. *A Capabilities-Based Strategy for Army Security Cooperation*. RAND Corporation. Dostopno prek: <http://www.rand.org/> (16. januar 2008).
124. *Multiple Futures Project (MFP) – navigating towards 2030*. 2009. Norfolk: ACT. Dostopno prek: <http://www.nato.int/multiplefutures/index.html> (12. junij 2009).
125. *NATO Air Defence*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_8206.htm (30. junij 2009).
126. *NATO Air Policing preserves the integrity of NATO airspace*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/shape/issues/air_policing/index.htm (10. november 2009).
127. *NATO Codification System Country Codes*. 2008. Dostopno prek: <http://www.nato.int/structur/AC/135/main/links/codsp3.htm> (28. april 2008).
128. *NATO defence ministers approve guidance for modern operations*. 2008. Dostopno prek People's Daily on Line English: http://english.peopledaily.com.cn/200606/08/eng20060608_272235.html (29. junij 2009).
129. *NATO Handbook*. 2001/2006. Brussels: Public Diplomacy Division NATO.
130. NATO Homepage. 1999-2010. Dostopno prek: <http://www.nato.int>.
131. *NATO military expenditure on equipment and personnel*. 2000-2006. Dostopno prek: http://www.sipri.org/contents/milap/milex/mex_nato_00_06.pdf (14. november 2008).
132. *NATO operations and missions – shematski prikaz*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_04/20090402_NATO_operations_and_missions.pdf (29. september 2009).
133. *NATO operations and missions*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm (29. september 2009).

134. *NATO Response Force trifold*. 2006. Dostopno prek: http://www.nato.int/shape/issues/shape_nrf_/nrf-flyer.pdf (30. junij 2009).
135. *NATO Response Force*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755_htm (30. junij 2009).
136. *NATO sets new level of ambition for operations*. 2006. Dostopno prek: <http://www.nato-otan.org/docu/update/2006/06-june/e0608b.htm> (29. junij 2009).
137. *NATO Summit meetings*. 1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/summits/index.html> (11. marec 2009).
138. *NATO The Defence Planning Process*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49202.htm (11. marec 2009).
139. *NATO's Allied Ground Surveillance programme signature finalised*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_57711.htm?selectedLocale=en (9. november 2009).
140. *NATO's partner countries*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/eu/natolive/topics_51103.htm (17. avgust 2009).
141. *Okvirni dokument Partnerstva za mir – Partnership for Peace: Framework Document*. 1994. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c940110b.htm> (11. februar 2008).
142. Palmer, Diego Ruiz. 2009. *Od AMF do NRF*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2009/0902/090204/SL/index.htm> (16. april 2009).
143. Pardew, James in Christopher Bennett. 2006. *NATO's evolving operations*. V *NATO Review*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art1.html> (29. september 2009).
144. *Partnerstvo za mir – The Partnership for Peace – Pfp*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50349.htm (30. junij 2009).
145. Pfeiffer, Holger. 2008. *Defence and Force Planning in Historical Perspective: NATO as a Case Study*. V *Baltic Security & Defence Review*, ur. Tomas Jermalavicius, 10: 103-120. Dostopno prek: http://www.bdcoll.ee/files/documents/Research/5_HolgerPfeiffer-DefenceandForcePlanninginHistoricalPerspective-NATOasacasestudy.pdf (17. februar 2009).
146. *Pobuda obrambnih zmogljivosti – Defence Capabilities Initiative – DCI*. 1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-066e.htm> (15. junij 2009).

147. Podgoršek, Borut. 2009. Aktiviranje enote za strateški letalski transport na Madžarskem. V *Revija Slovenska vojska*, gl. ur. Meta Grmek, 17 (12): 22-23. Ljubljana: MORS.
148. *Poland Armed Forces*. 2010. Dostopno prek: <http://www.wp.mil.pl> (25. januar 2010).
149. *Praška deklaracija – Prague Summit Declaration*. 2002. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm#pcc> (17. januar 2008).
150. *Praške zaveze zmogljivosti – Prague Capabilities Commitment – PCC*. 2002. Dostopno prek: http://www.nato.int/issues/prague_capabilities_commitment/index.html (17. januar 2008).
151. *Praško končno sporočilo – Prague Final Communiqué*. 2002. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-059.htm> (30. september 2009).
152. *Rimska deklaracija – Rome Declaration on Peace and Cooperation*. 1991. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911108a.htm> (15. junij 2009).
153. Ringsmose, Jens, Sten Rynning. 2009. Come come NATO? The Atlantic Alliance's new Strategic Concept. V *Copenhagen Danish Institute for International Studies*. Poročilo DIIS, (april). Dostopno prek: http://www.diis.dk/graphics/Publications/Reports2009/DIIS_report_200904_RingmoseRynning_NATO_web.pdf (1. oktober 2009).
154. *Romanian. Armed Forces*. 2010. Dostopno prek: <http://www.mapn.ro> (25. januar 2010).
155. Rusija bo klirinški dolg poplačala s 50-metrsko vojaško večnamensko patroljno ladjo Svetljak. 2008. V *Dnevnik po STA*, (18. julij). Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/334454> (12. marec 2010).
156. *SAC*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50105.htm (30. junij 2009).
157. *SALIS*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50106.htm (30. junij 2009).
158. Savereux, Paul. 2007. The Comprehensive Political Guidance. V *NATO Review: Reviewing Riga*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue1/english/art2.html> (29. junij 2009).
159. Scheffer, Jaap de Hoop. 2006. *A New NATO*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s060303a.htm> (27. julij 2009).

160. Schreer, Benjamin. 2007. *Divergent Perspectives on Military Transformation*. Dostopno prek: <http://www.tfpd.org/milit.html> (29. oktober 2009).
161. Segell, Glen M. 2005. *Reflecting NATO Enlargement and Subsequent Relations with the European Union*. Dostopno prek: <http://www.ceeisaconf.ut.ee/orb.aw/lass=file/action=preview/id=164141/segell-ceeisa06.pdf> (20. avgust 2009).
162. *Severnoatlantska pogodba (Washingtonska pogodba) – The North Atlantic Treaty (Washington Treaty)*. 1949. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/basic/txt/treaty.htm> (17. januar 2008).
163. Simon, Jeffrey. 2000. *NATO's Membership Action Plan (MAP) and prospects for the next round of enlargement*. Dostopno prek: <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/ACF45B.pdf> (11. marec 2009).
164. *Slovakia Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://www.mod.gov.sk/> (25. januar 2010).
165. *Slovenian Armed Forces*. 2007. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si> (25. januar 2010).
166. Smith, Lance L. 2005. *NATO's military Transformation*. NATO unclassified releasable to the public. Dostopno prek: <http://www.act.int> (15. julij 2008).
167. Special Forces Initiative. 2008. V *Bucharest Summit Presskit*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/2008/0804-bucharest/presskit.pdf> (18. avgust 2009).
168. *Srednjeročni obrambni program 2007-2012*. 2006. Sklep Vlade RS št.: 803-00-1/2006-11, (27. november).
169. STA. 2009. *Ministrica za obrambo na jubilejnem vrhu Nata v Kehl/Strasburgu*, (4. april). Dostopno prek: <http://www.delo.si> (5. april 2009).
170. *Statement on Iraq*. 2004. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-089e.htm> (15. junij 2009).
171. *Strategic sealift*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50104.htm (30. junij 2009).
172. *Strateški koncept zavezništva – The Alliance's Strategic Concept*. 1991/1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm.htm> (17. januar 2008).
173. Sturm, Steve. 2005. *Matching capabilities to commitments*. V *NATO Review: Examining NATO's Transformation*, ur. Christopher Bennett, 39-41. Brussels: Public Diplomacy Division NATO.

174. Szayana, Thomas S. 2001. *NATO Enlargement 2000-2015*. RAND publication. Dostopno prek: <http://www.rand.org/publications> (16. januar 2008).
175. *Študija o širitvi Nata – Study on NATO Enlargement*. 1995. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/basicxt/enl-9502.htm> (12. februar 2008).
176. *The CFE-IA Treaty*. 1990. Dostopno prek: <http://www.fas.org/nuke/control/cfe/index.html> (30. junij 2009).
177. *The Cia World Factbook*. 2006-2009. Dostopno prek: <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
178. *The EAPC*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/eu/SID-3F1B2451-FFCC6D58/natolive/topics_49276.htm (17. avgust 2009).
179. *The Military Balance*. 1993-2008. The International Institute for Strategic Studies. UK: Routledge Taylor and Francis Group.
180. *The Rapid Deployable Corps*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50088.htm (30. junij 2009).
181. *Transformation process given new impetus*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_55558.htm (30. junij 2009).
182. *Troop contributions*. 2009. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50316.htm (30. junij 2009).
183. Tudor, Radu. 2008. *Romania cuts defence spending for 2008*. Jane's Defence Weekly. Dostopno z geslom prek: <http://www.janes.com> (7. januar 2010).
184. *US to deploy Patriot Missiles in Poland in 2010*. 2010. Dostopno prek: <http://www.freerepublic.com/2365996/posts> (2. marec 2010).
185. Vegič, Vinko. 2002. *Širitev funkcij Nata in varnost partnerskih držav – študija primera Slovenije*. Doktorska disertacija. Ljubljana: FDV.
186. *Vienna Document – Dunajski dokument OVSE*. 1999. Dostopno prek: http://www.osce.org/documents/fsc/1999/11/4265_en.pdf (13. april 2010).
187. *Vojaška doktrina Republike Slovenije*. 2006. Ljubljana: MORS.
188. *Vojaška strategija Češke republike – The Military Strategy of The Czech Republic*. 2008. Dostopno prek: http://www.merlin.ndu.edu/whitepapers/Czech_Republic_English-2008.pdf (23. januar 2010).
189. Vukadinović, Radovan, Čehulić Lidija, Lovrić Drago. 2006. *U medžunarodnim odnosima*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

190. *Washingtonska deklaracija – Washington Summit Declaration*. 1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/comm/1989/9904-wsh/9904-wsh.htm> (17. januar 2008).
191. *Washingtonsko sporočilo – Washington Summit Communiqué: An Alliance for the 21st Century*. 1999. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-064e.htm> (15. junij 2009).
192. Weapons of Mass Destruction – briefing. 2008. V *NATO Review*. Dostopno prek: http://www.nato.int/ebookshop/briefing/weapons_mass_destruction/weapons_mass_destruction2008-e.pdf (17. november 2009).
193. Williams, Tim. 2007. The Road to Riga & the path ahead – NATO's transformation agenda before and after Riga Summit. V *RUSI European Security Programme*. Dostopno prek: <http://www.rusi.org/downloads/assets/The-Road-to-Riga-and-the-path-ahead.pdf> (7. avgust 2009).
194. Wilson, Brendan L. 2002. Military Strategy for Transformation: NATO's Rubicon. V *Strategic Insights* I (10). Center for Contemporary Conflict (CCC). Dostopno prek: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/dec03/europe.asp> (29. oktober 2007).
195. *World Economic Outlook Database*. 2009. International Monetary Found (IMF). Dostopno prek: <http://www.inf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/index.aspx> (5. januar 2010).
196. Young, Thomas Durell. 2006. Capability-Based Defence Planning: Techniques Applicable to NATO and Partnership for Peace Countries. V *Quarterly Journal*, (pomlad-poletje). Dostopno prek: <https://consortium.pims.org/capabilities-based-defense-planning-techniques-applicable-to-nato-and-partnership-for-peace> (29. junij 2009).
197. Z. R. 2008. Širitev zveze Nato – kljubovanje Grčije škoduje tudi njej. V *Delo*, ur. Janez Markeš 2008 50 (80): 8, (7. april). Ljubljana.

X PRILOGE

Tabela 1: Tri-črkovna ISO koda za države članice Nata

Zap. št.	Države članice Nata	3-črkovna ISO koda
1.	Albanija	ALB
2.	Belgija	BEL
3.	Bolgarija	BGR
4.	Češka	CZE
5.	Danska	DNK
6.	Estonija	EST
7.	Francija	FRA
8.	Grčija	GRC
9.	Hrvaška	CRO/HRV
10.	Islandija	ISL
11.	Italija	ITA
12.	Kanada	CAN
13.	Latvija	LVA
14.	Litva	LTU
15.	Luksemburg	LUX
16.	Madžarska	HUN
17.	Nemčija	DEU
18.	Nizozemska	NLD
19.	Norveška	NOR
20.	Poljska	POL
21.	Portugalska	PRT
22.	Romunija	ROU
23.	Slovaška	SVK
24.	Slovenija	SVN
25.	Španija	ESP
26.	Turčija	TUR
27.	Velika Britanija	GBR
28.	ZDA	USA/ZDA

Vir: *NATO Codification System Country Codes*. 2008. Dostopno prek:
<http://www.nato.int/structur/AC/135/main/links/codsp3.htm>
 (28. april 2008).

Tabela 2: Geostrateški položaj držav glede na članstvo v Natu in njegovih programih

Države/Kategorije	Članica Nata	Članica PzM	Članica ANČ	Opomba ⁴⁹
Belorusija		1995		
Estonija	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Litva	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Rusija-Kaliningrajska enklava		1994		Sodelovanje med Rusijo in Natom poteka prek Sveta Nato Rusija na najvišjih državniških ravneh.
Italija	1949			
Hrvaška		2000	2002	Povabljena v Nato na Vrhu Nata v Bukarešti 2008. Članica postane leta 2009.
BiH		2006		
Avstrija		1995		
Zvezna Republika Jugoslavija (1993-2003)				Od razpada Jugoslavije 1991, ko so se najprej odcepile Slovenija, potem Hrvaška, nato BiH in nazadnje še Makedonija, do ustanovitve države Skupnost Srbija in Črna gora 2003
Skupnost Srbija in ČG				Skupnost Srbija in Črna gora je obstajala med leti 2003-2006, ko se je Črna gora odcepila.
Moldavija		1994		
Madžarska	1999			
Bolgarija	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Ukrajina		1994		
Slovaška	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Nemčija	1955			
Latvija	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Poljska	1999			
Grčija	1952			
Turčija	1952			
Slovenija	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Makedonija		1995	1999	Odloženo članstvo (na vrhu Nata v Bukarešti, aprila 2008) dokler ne reši »sporno« ime države z Grčijo.

⁴⁹ Dodatne opombe:

1. Leta 1991 se od Jugoslavije osamosvojijo Slovenija, Hrvaška in Makedonija.
2. Leta 1992 se od Jugoslavije osamosvoji BiH.
3. Od leta 1992 do 2003 obstaja Zvezna Republika Jugoslavija (Srbija in Črna gora).
4. Od leta 2003 do 2006 obstaja Skupnost Srbija in Črna gora.
5. Leta 2006 se Črna gora odcepi od Skupnosti Srbije in Črne gore.
6. Nekoč članice, po koncu hladne vojne razpadlega, Varšavskega pakta: Bolgarija, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Poljska, Romunija in Slovaška.
7. Na Vrhu Nata v Washingtonu leta 1999 je bilo v ANČ skupaj povabljenih devet držav.

Države/Kategorije	Članica Nata	Članica PzM	Članica ANČ	Opomba ⁴⁹
Romunija	2004	1994	1999	Na vrhu Nata v Washingtonu, ko je bil ustanovljen tudi ANČ.
Češka	1999			
Srbija		2006		Ustanovljena 2006 po razpadu Skupnosti Srbija in Črna gora.
Črna gora		2006		Ustanovljena 2006 po razpadu Skupnosti Srbija in Črna gora.
Albanija			1999	Povabljena v Nato na Vrhu Nata v Bukarešti 2008. Članica postane leta 2009.
Kosovo				Kosovo razglasilo neodvisnost od Srbije 17. 2. 2008. Do 21. 8. 2008 je 46 držav uradno priznalo neodvisno Kosovo (prva je bila Afganistan, tretja Albanija, od skupnega števila pa je 21 držav članic EU oziroma 22 članic Nata).

Vir: *Partnership for Peace*. 2008. Dostopno prek:

<http://www.nato.int/issues/pfp/index.html>

(13. maj 2008) ter *CIA The 2008 World Factbook*. 2008. Dostopno prek:

http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook_2008.html (13. maj 2008).

PRILOGA B

Tabela 1: Nacionalni plani razvoja prioritetnih vojaških zmogljivosti in ravni ambicij

DRŽ.	GLAVNI CILJ	KLJUČNI MEHANIZMI	PRIORITETE ZMOGLJIVOSTI	RAVEN AMBICIJ (LoA)
ALB	2000-2010: - tranzicija v manjše in bolj učinkovite sile - kvaliteta nad količino	- prestrukturiranje in zmanjšanje - profesionalne sile - povečanje obrambnih izdatkov	- C3I - mobilna zračna obramba - zgodnje opozarjanje in nadzor - infrastrukture investicije - helikopterji	- ni določena, le povečanje napotitev na operacije (deployment) - časovni okvir: nedoločen
BGR	2002-2015: - fleksibilne, odzivne, dobro opremljene in povezljive sile	- tranzicija v profesionalne sile - reorganizacija zvrsti in poveljniške strukture - izboljšanje usposabljanja - modernizacija opreme	- NEC3 - helikopterji - večnamenska lovška letala - letala za taktični transport - bojna vozila pehote - JBK zaščita - večnamenske korvete	- za operacije v podporo miru: 1 meh bde, 1 JBK bn, 1 bojni engr bn, 1 JBK četa, 1 sf četa, 4 FTR letala, 3 TPT letala, 10 he, 1 engr četa, 1 korveta, 2 minolovca, 2 pomožni ladji - časovni okvir: do leta 2015
CZE	2001-2012: - povečanje projekcije sil - majhne, mobilne sile z napredno opremo in oborožitvijo	- profesionalizacija - dvo-tirna struktura sil - zmanjšanje obsega sil - specializacija - povečano sodelovanje	- mobilnost - natančen udar - C3 - zaščita sil - vzdržljivost - NEC - nišne zmogljivosti: JBK zaščita, zdravstveno in elektronsko vojskovanje	- 4 vrste namenskih sil: 1 bde za 6 mesecev brez rotacije, 1 bn v 6-mesečni rotaciji ter zagotovitev večnac. poveljstva velikosti bde za 1 leto (če ni napotena bde), 1 četa v 6-mesečni rotaciji ter 1 bn v »stand by« pripravljenosti za NRF ali EUBG - časovni okvir: od leta 2008 dalje
CRO	2005-2015: - fleksibilne in povezljive sile - oprema za novo strukturo sil - povečanje zmogljivosti projekcije sil	- zmanjšanje obsega oboroženih sil, enot, vojaških baz in poveljniških ravni poveljevanja - popolna profesionalizacija	- združen C2 - KIS - bližnja zračna podpora - strateški in taktični premiki - oklepna bojna vozila	- do leta 2011: do 700 vojakov za operacije nizke ali srednje intenzitete, vključno s 450 vojaki za vzdržljive operacije Nata in EU - med 2011-2015: do 1.000 pripadnikov za mednarodne operacije, vključno s 600 pripadniki za vzdržljive operacije - časovni okvir: do 2015
EST	2004-2010: - zmogljivosti hitrega odzivanja - izboljšanje HNS zmogljivosti	- specializacija - dvo-tirna struktura sil	- nadzor zračnega prostora - bojna podpora in zagotovitev bojnega delovanja - minsko vojskovanje	- do 250 pripadnikov za vzdržljive aktivnosti do 2008, povečanih na 350 do leta 2010 - časovni okvir: do leta 2010

DRŽ.	GLAVNI CILJ	KLJUČNI MEHANIZMI	PRIORITETE ZMOGLJIVOSTI	RAVEN AMBICIJ (LoA)
HUN	2002-2014: - premestljive in povezljive sile	- profesionalizacija - zmanjšanje in preoblikovanje - modernizacija opreme	- hitro odzivanje - mobilnost - vzdržljivost - logistika - povezljivost - JBK obramba - večnamenska lovska letala	- do 1.600 pripadnikov za vzdržljive operacije - časovni okvir: do leta 2010
LVA	2000-2012: - izboljšanje prispevkov za Nato in mednarodne operacije	- popolnoma profesionalne sile - preoblikovanje - povečanje sil - specializacija - razdelitev nalog med zvrstmi	- C4 - mobilnost - premestljivost - vzdržljivost - učinkovitost	- med 750 do 1.000 pripadnikov za vzdržljive operacije - časovni okvir: do 2012
LTU	2002-2014: - povečanje prispevkov v mednarodno krizno upravljanje	- preoblikovanje - povečanje profesionalnih vojakov	- učinkovitost napada - premestljivost - vzdržljivost - preživetje na bojišču - C2	- do 1.000 pripadnikov za vzdržljive operacije - časovni okvir: do 2015
POL	2009-2018: - povečanje zmogljivosti projekcije sil - celovita modernizacija opreme	- popolnoma profesionalne sile - obnova opreme - preoblikovanje in zmanjšanje sil - specializacija	- C4I - transport - bojna podpora - JBK zaščita - specialne sile - zaščita sil - natančno delovanje z večjih razdalij - izvidovanje, vključno z UAV	- do 4.000 pripadnikov za vzdržljive operacije (njihovo število se bo še povečalo z nadaljnjo transformacijo oboroženih sil) - časovni okvir: obstoječe zmogljivosti
ROU	2004-2025: - manjše, premestljive, modernizirane sile za razumno ceno	- zmanjšanje sil - popolnoma profesionalne sile - nišne zmogljivosti	- ne/oklepna bojna vozila - večnamenska lovska letala - rakete zrak-zemlja - minolovci - korvete	- med 2.500 do 3.000 pripadnikov za eno leto - časovni okvir: do leta 2015
SVK	2001-2015: - manjše sile s povečano zmogljivostjo projekcije sil	- popolnoma profesionalne sile - zmanjšanje obsega sil - izboljšanje usposabljanja sil - modernizacija opreme	- KIS - premik (lift) - logistika - oklepna bojna vozila	- med 900 do 1.150 pripadnikov - časovni okvir: do 2015
SVN	2006-2012: - premestljive in povezljive sile - povečana projekcija sil	- popolnoma profesionalne sile - zmanjšanje obsega sil - izboljšanje usposabljanja sil - modernizacija opreme - povečanje obrambnih izdatkov	- C2 - premestljivost - mobilnost - bojna učinkovitost - vzdržljivost - preživetje na bojišču	- med 750 do 1.000 pripadnikov za eno leto - časovni okvir: do 2015

Vir: Giegerich, Bastian in Alexander Nicoll, ur. 2008. *European Military Capabilities*, 33-39. London: The International Institute for Strategic Studies.

Tabele 1-11 za vseh 12 proučevanih držav članic Nata

Tabela 1: Gestrateški položaj – indikatorji za državo

Tabela 2: Gestrateški položaj – indikatorji za Nato

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji – metodologija Nata

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah – uporabnost sil

Vir: *The Military Balance*. 1993-2008. The International Institute for Strategic Studies. UK: Routledge Taylor and Francis Group ter *Information on Defence Expenditures – Financial and Economic Data Relating to NATO Defence*. 1999-2007. Dostopno prek: http://www.nato.int/issues/defence_expenditures/index.html (28. november 2008).

Opombe k tabelam 6 po državah:

ALB

- 2. vrstica: ni specificirano do leta 2005
- 5.-6. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 1999 dalje
- 10.-11. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 1999 dalje
- 15.-16. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 1999 dalje
- 7., 12., 17. vrstica: ni podatka od leta 1999 dalje

BGR

- 5.-6. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 2002 dalje
- 15.-16. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 2002 dalje

CRO

- 2. vrstica: do leta 2002 ni podatka
- 7. vrstica: do leta 1999 vključuje še sile Domovinske obrambe
- 10.-11. vrstica: ni ločene specifikacije do leta 1999
- 15.-16. vrstica: ni ločene specifikacije do leta 1999
- 12., 17. vrstica: ni podatka do leta 1999

CZE

- 2. vrstica: od leta 2004 dalje "joint"
- 7. vrstica: velikost regimenta do 1996, brigade leta 1999, zatem TO poveljstva
- 8.-12., 33. vrstica: celinska država

EST

- 2. vrstica: ni specificirano do leta 2002, od leta 2004 "joint"
- 7. vrstica: vključuje tudi miličniške enote (Obrambna liga)

HUN

- 2. vrstica: do leta 2002 v okviru kopenskih sil, od leta 2004 dalje "joint"
- 8.-12., 33. vrstica: celinska država

LTU

- 2. vrstica: do leta 1999 v okviru kopenskih sil, od leta 2002 dalje tudi centralno osebje
- 5.-6. vrstica: ni ločene specifikacije za leto 1993
- 10.-11. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 1999 dalje
- 15.-16. vrstica: ni ločene specifikacije do leta 1996
- 21.-22. vrstica: ni ločene specifikacije do leta 1996
- 7. vrstica: vključuje tudi Domačo gardo (NDVF)
- 12., 17. vrstica: rezerva v okviru kopenskih sil

LVA

- 2. vrstica: do leta 2002 v okviru kopenskih sil, od leta 2004 dalje "joint"
- 7. vrstica: vključuje tudi pripadnike Nacionalne garde
- 12., 17. vrstica: v okviru rezerve kopenskih sil, ni ločene specifikacije

POL

- 2. vrstica: od leta 2004 dalje "joint"

ROU

- 2. vrstica: od leta 2002 dalje tudi centralno osebje
- 7. vrstica: od leta 2002 dalje za vse zvrsti
- 12., 17. vrstica: rezerva v okviru kopenskih sil od leta 2002 dalje
- 21.-22. vrstica: ni ločene specifikacije od leta 1999 dalje
- 7., 12., 17., 23. vrstica: ni podatka od leta 1999 dalje

SVK

- 2. vrstica: do leta 2002 v okviru kopenskih sil, od leta 2004 dalje "joint"
- 7. vrstica: vključuje sile Nacionalne garde
- 8.-12., 33. vrstica: celinska država
- 15.-16. vrstica: ni ločene specifikacije do leta 1999
- 17. vrstica: rezerva v okviru kopenskih sil

SVN

- 2. vrstica: do leta 2004 v okviru kopenskih sil
- 7. vrstica: za vse zvrsti/komponente
- 8.-17. vrstica: ne razvija samostojnih pomorskih in zračnih zvrsti; njuni komponenti del kopenskih sil

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	3,42	3,64	3,79	3,01	3,56	3,58
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	28.748	28.748	28.748	28.748	28.748	28.748
3	MEJNE DRŽAVE	število	3	3	3	3	3	3
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	717	717	717	717	717	717
5	DOLŽINA OBALE	km	363	363	363	363	363	363
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	282	282	282	282	282	282
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	151	151	151	151
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	151	0	0	0	0
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	435	284	284	284	284	284

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	3,42	3,64	3,79	3,01	3,56	3,58
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	28.748	28.748	28.748	28.748	28.748	28.748
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	118,96	126,62	131,84	104,70	123,83	124,53
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	717	717	717	717	717	717
5	DOLŽINA OBALE	km	363	363	363	363	363	363
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080	1.080
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	73.000	68.500	47.000	22.000	21.500	8.670
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		68	63	44	20	20	8
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	282	282	282	282	282	282
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		259	243	167	78	76	31
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	151	151	151	151
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	311	146	142	57
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	151	0	0	0	0
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	454	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	435	284	284	284	284	284
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		168	241	165	77	76	31

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	2.311	1.198	3.659	4.759	6.271	6.913
2	BDP	mio USD	2.700	1.500	3.900	4.500	7.800	8.600
3	BDP/prebivalca	EUR	2.397	2.875	3.753	1.584	1.769	1.945
4	BDP/prebivalca	USD	2.800	3.600	4.000	1.498	2.200	2.420
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	11,0%	8,2%	8,0%	6,0%	5,9%	5,5%
6	INFLACIJA	% letno	30,9%	12,0%	0,4%	5,3%	2,9%	2,4%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	685	658	40	846	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	800	824	43	800	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,2	0,3	0,6	5,1	4,0	2,3
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,2	0,4	0,6	4,8	5,0	2,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 USD =	102,06	104,50	137,69	140,15	102,78	99,87

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	82	44	40	59	86	93
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	96	55	43	56	107	116
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	#VALUE!	80	130	120	113	#VALUE!
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	N.A.	100	139	113	141	N.A.
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	3,5%	3,7%	1,1%	1,2%	1,4%	1,3%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	#VALUE!	6,7%	3,6%	2,5%	1,8%	#VALUE!
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	#VALUE!	365	2.775	5.432	5.272	#VALUE!
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	#VALUE!	1.166	2.775	5.432	5.272	#VALUE!
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	#VALUE!	21,9	34,4	39,7	31,8	#VALUE!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	0	2.350
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število						2.350
3	KOPENSKE SILE	število	210.000	210.000	40.000	16.000	16.000	6.200
4	AKTIVNA SESTAVA	število	60.000	60.000	40.000	16.000	16.000	6.200
5	poklicni pripadniki vojske	število	40.000	40.000	40.000	16.000	16.000	6.200
6	naborniki	število	20.000	20.000				
7	REZERVNA SESTAVA	število	150.000	150.000				
8	POMORSKE SILE	število	5.500	2.500	2.500	2.500	2.000	1.100
9	AKTIVNA SESTAVA	število	3.000	2.500	2.500	2.500	2.000	1.100
10	poklicni pripadniki vojske	število	2.000	2.250	2.500	2.500	2.000	1.100
11	naborniki	število	1.000	250				
12	REZERVNA SESTAVA	število	2.500					
13	ZRAČNE SILE	število	12.500	6.000	4.500	3.500	3.500	1.370
14	AKTIVNA SESTAVA	število	10.000	6.000	4.500	3.500	3.500	1.370
15	poklicni pripadniki vojske	število	8.200	4.500	4.500	3.500	3.500	870
16	naborniki	število	1.800	1.500				500
17	REZERVNA SESTAVA	število	2.500					
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	228.000	218.500	47.000	22.000	21.500	11.020
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	0	2.350
20	AKTIVNA SESTAVA	število	73.000	68.500	47.000	22.000	21.500	8.670
21	poklicni pripadniki vojske	število	50.200	46.750	47.000	22.000	21.500	8.170
22	naborniki	število	22.800	21.750	0	0	0	500
23	REZERVNA SESTAVA	število	155.000	150.000	0	0	0	0
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	21,3%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	32,0%	31,4%	100,0%	100,0%	100,0%	78,7%
27	poklicni pripadniki vojske	%	22,0%	21,4%	100,0%	100,0%	100,0%	74,1%
28	naborniki	%	10,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,5%
29	REZERVNA SESTAVA	%	68,0%	68,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	21,3%
32	KOPENSKE SILE	%	92,1%	96,1%	85,1%	72,7%	74,4%	56,3%
33	POMORSKE SILE	%	2,4%	1,1%	5,3%	11,4%	9,3%	10,0%
34	ZRAČNE SILE	%	5,5%	2,7%	9,6%	15,9%	16,3%	12,4%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število						
10	DIVIZIJA	število	9	9	7	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število	9	9	7			
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	0	0	1	7	6	6
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število						
22	lahka pehota	število					5	5
23	artilerijska	število						
24	RKBO	število						
25	ZO	število						
26	nedefinirano	število			1	1	1	1
27	ostalo	število				6		
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	0	0	1	1
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število					1	1
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	0	0	3	2	3	3
38	oklepna	število					1	1
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število						
41	artilerijska	število					1	1
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število			3		1	1
45	ostalo	število				2		
46	ČETA / BATERIJA	število	0	0	0	0	0	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število						
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število	9	9	7			
58	BRIGADA (bde)	število			1	1	6	6
59	POLK	število					1	1
60	BATALJON (bn)	število			3		3	3
61	ČETA/BATERIJA	število						

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Podatek za leto 1996 po MB 1994-1995.

Rezervne enote v letu 2002 postanejo aktivne sile od 2004 dalje.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	859	859	600	373	373	40
2	AIFV	število						
3	APC	število	103	103	103	123	123	123
4	ARTILERIJA	število	2002	2002	2002	1197	1197	1197
5	SAM (SP, MANPAD)	število						
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
9	LETALA	število	147	146	146	44	43	0
11	lovec (FTR)	število	51	51	51		15	
12	lovec-bombnik (FGA)	število	48	47	47	26	11	
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	19	19	19	4	4	
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	29	29	29	14	13	
16	HELIKOPTERJI	število	15	20	30	22	22	10
17	napad (ATK/AST)	število						
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	15	20	25	8	8	
19	večnamenski (UTL)	število			5	14	14	10
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število	4	4	4			20
22	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število	2	1				
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	35	31	21	20	20	13
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število	5	3	3	2	4	4
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	4	14	2	2	2	1
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	tip 591		
2	AIFV	tip			
3	APC	tip	M-113	BTR-152 (skladišče)	tip 63
4	ARTILERIJA	tip	MRL tip 63	M-1938	M43
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	HN-5A	CSA-1	SA-7, SA-2, S-60
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip			
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip			
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip			
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Z-5		
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	AB-205 A	BO-105 Eurocopter	A-109
15	večnamenski (UTL)	tip	AB-206, Bell-212B	AS-350B3	SA-316
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	60.000	60.000	40.000	16.000	16.000	6.200
2	ŠTEVILO TANKOV	število	859	859	600	373	373	40
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	69,8	69,8	66,7	42,9	42,9	155,0
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	14,3	14,3	15,0	23,3	23,3	6,5
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	103	103	103	123	123	123
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	582,5	582,5	388,3	130,1	130,1	50,4
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	1,7	1,7	2,6	7,7	7,7	19,8

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	1	1	3	3	3
2	Evropa	število						
3	Azija	število		1	1	3	3	3
4	Afrika	število						
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	36	100	100	22	22
7	Evropa	število		36	100	70		
8	Azija	število				30	22	22
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	71	70
12	Evropa	število					71	70
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	100	71	127
17	Evropa	število						
18	Azija	število				100	71	127
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	37	101	203	167	222
24	OZN OPERACIJE	število	0	1	1	3	3	3
22	NATO OPERACIJE	število	0	36	100	100	22	22
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	71	70
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	100	71	127
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	2,7%	1,0%	1,5%	1,8%	1,4%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	97,3%	99,0%	49,3%	13,2%	9,9%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	42,5%	31,5%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	49,3%	42,5%	57,2%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	0,1%	0,3%	1,3%	1,0%	3,6%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,1%	0,3%	0,6%	0,1%	0,4%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	1,1%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,4%	2,0%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	60.000	60.000	40.000	16.000	16.000	6.200

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	8,43	8,34	8,23	7,81	7,45	7,39
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	110.910	110.910	110.910	110.910	110.910	110.910
3	MEJNE DRŽAVE	število	5	5	5	5	5	5
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.808	1.808	1.808	1.808	1.808	1.808
5	DOLŽINA OBALE	km	354	354	354	354	354	354
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.162	2.162	2.162	2.162	2.162	2.162
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	734	734	734	734	1.342	1.342
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	756	756	148	148
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	756	0	0	0	0
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.074	318	318	318	318	318

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	8,43	8,34	8,23	7,81	7,45	7,39
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	110.910	110.910	110.910	110.910	110.910	110.910
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km ²	76,01	75,20	74,20	70,42	67,17	66,63
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.808	1.808	1.808	1.808	1.808	1.808
5	DOLŽINA OBALE	km	354	354	354	354	354	354
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.162	2.162	2.162	2.162	2.162	2.162
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	76.200	75.800	65.960	42.470	42.470	42.470
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		35	35	31	20	20	20
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	734	734	734	734	1.342	1.342
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		104	103	90	58	32	32
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	756	756	148	148
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	87	56	287	287
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	756	0	0	0	0
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	100	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.074	318	318	318	318	318
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		71	238	207	134	134	134

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	17.635	8.305	11.259	16.603	19.455	21.220
2	BDP	mio USD	20.600	10.400	12.000	15.700	24.200	26.400
3	BDP/prebivalca	EUR	4.280	3.434	4.128	2.137	2.588	2.845
4	BDP/prebivalca	USD	5.000	4.300	4.400	2.021	3.219	3.539
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-3,5%	-10,0%	2,5%	4,0%	5,7%	5,7%
6	INFLACIJA	% letno	63,9%	123,0%	2,6%	6,1%	6,1%	5,0%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	11.300	8.146	9.289	8.989	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	13.200	10.200	9.900	8.500	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,3	4,0	0,9	10,3	6,8	5,5
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,3	5,0	1,0	9,7	8,5	6,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	N.A.	1,95	1,95	1,96

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	536	259	275	423	460	500
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	626	324	293	400	572	622
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	505	273	368	423	472	524
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	590	342	392	400	587	652
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	3,0%	3,1%	2,4%	2,5%	2,4%	2,4%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,9%	3,3%	3,3%	2,5%	2,4%	2,5%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	1.247	675	961	1.195	1.333	1.480
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	6.627	3.603	5.576	9.960	11.111	12.340
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	59,9	32,7	44,7	54,2	63,3	70,9

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP						2,4%	2,5%	2,3%	3,0%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	59,9%	50,2%	49,3%	54,4%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	8,9%	16,6%	15,7%	19,8%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURU	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	0,4%	0,8%	0,9%	1,7%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	30,8%	32,4%	34,1%	24,1%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	25.700	25.700	13.800	8.530	8.530	8.530
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	25.700	25.700	13.800	8.530	8.530	8.530
3	KOPENSKE SILE	število	302.100	300.900	292.900	275.500	275.500	275.500
4	AKTIVNA SESTAVA	število	51.600	50.400	42.400	25.000	25.000	25.000
5	poklicni pripadniki vojske	število	18.300	17.100	9.100	25.000	25.000	25.000
6	naborniki	število	33.300	33.300	33.300			
7	REZERVNA SESTAVA	število	250.500	250.500	250.500	250.500	250.500	250.500
8	POMORSKE SILE	število	10.500	13.600	12.760	11.870	11.870	11.870
9	AKTIVNA SESTAVA	število	3.000	6.100	5.260	4.370	4.370	4.370
10	poklicni pripadniki vojske	število	1.000	4.100	3.260	2.370	2.370	2.370
11	naborniki	število	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
12	REZERVNA SESTAVA	število	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
13	ZRAČNE SILE	število	66.600	64.300	63.300	58.100	58.100	58.100
14	AKTIVNA SESTAVA	število	21.600	19.300	18.300	13.100	13.100	13.100
15	poklicni pripadniki vojske	število	5.600	5.300	4.600	13.100	13.100	13.100
16	naborniki	število	16.000	14.000	13.700			
17	REZERVNA SESTAVA	število	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	404.900	404.500	382.760	354.000	354.000	354.000
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	25.700	25.700	13.800	8.530	8.530	8.530
20	AKTIVNA SESTAVA	število	76.200	75.800	65.960	42.470	42.470	42.470
21	poklicni pripadniki vojske	število	24.900	26.500	16.960	40.470	40.470	40.470
22	naborniki	število	51.300	49.300	49.000	2.000	2.000	2.000
23	REZERVNA SESTAVA	število	303.000	303.000	303.000	303.000	303.000	303.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	6,3%	6,4%	3,6%	2,4%	2,4%	2,4%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	18,8%	18,7%	17,2%	12,0%	12,0%	12,0%
27	poklicni pripadniki vojske	%	6,1%	6,6%	4,4%	11,4%	11,4%	11,4%
28	naborniki	%	12,7%	12,2%	12,8%	0,6%	0,6%	0,6%
29	REZERVNA SESTAVA	%	74,8%	74,9%	79,2%	85,6%	85,6%	85,6%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	6,3%	6,4%	3,6%	2,4%	2,4%	2,4%
32	KOPENSKE SILE	%	74,6%	74,4%	76,5%	77,8%	77,8%	77,8%
33	POMORSKE SILE	%	2,6%	3,4%	3,3%	3,4%	3,4%	3,4%
34	ZRAČNE SILE	%	16,4%	15,9%	16,5%	16,4%	16,4%	16,4%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	3	3	3	3	3	3
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število	3	3	3	3	3	3
10	DIVIZIJA	število	3	3	4	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število	3	3	4			
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	13	15	15	18	17	18
20	oklepna	število	4	4	4	3	2	2
21	mehanizirana	število		1	3	2	1	2
22	lahka pehota	število				1	1	1
23	artilerijska	število				4	4	4
24	RKBO	število						
25	ZO	število	1	1	1			
26	nedefinirano	število	5	6	6	2	3	3
27	ostalo	število	3	3	1	6	6	6
28	POLK (REGIMENT)	število	8	10	10	12	11	11
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število	3	3	3			
33	RKBO	število				2	2	2
34	ZO	število	4	4	4			

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število	1	3	3	3	2	2
36	ostalo	število				7	7	7
37	BATALJON	število	0	0	0	0	0	0
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število						
41	artilerijska	število						
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število						
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	0	0	0	0	0	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število						
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število	3	3	4			
58	BRIGADA (bde)	število	10	12	14	12	11	12
59	POLK	število	8	10	10	5	4	4
60	BATALJON (bn)	število						
61	ČETA/BATERIJA	število						

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote definirane z letom 2002 dalje.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	1967	1475	1475	1474	1474	1474
2	AIFV	število	114	214	214	214	214	214
3	APC	število	1865	1894	1750	2787	2787	2787
4	ARTILERIJA	število	2053	1750	1750	1774	1774	1774
5	SAM (SP, MANPAD)	število	67	67	67	67	67	67
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	421	348	239	239	171	107
11	lovec (FTR)	število	88	84	111	112	17	16
12	lovec-bombnik (FGA)	število	207	133	70	65	112	54
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	17	17	16	16	15	19
14	večnamenska (UTL)	število					1	
15	šolska (TRG)	število	109	114	42	46	26	18
16	HELIKOPTERJI	število	90	90	88	63	62	49
17	napad (ATK/AST)	število	44	44	43	25	30	24
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	46	46	39	31	26	19
19	večnamenski (UTL)	število			6	7	6	6
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število	20/110	20/110	20/110	20/110	20/110	20/110
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	NE	NE	NE	NE

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število	2	2	1	1	1	1
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število	1	1	1	1	2	2
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	21	23	23	23	23	25
28	od tega korvete	število	7	7	7	7	7	6
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število	28	29	20	20	20	20
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število	2	9	8	8	8	9
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	7	7	16	16	15	15
32	POMORSKO LETALSTVO	število	10	9	9	10	10	10
33	letala	število						
34	helikopterji	število	10	9	9	10	10	10
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-72 (rezerva/skladišče)	T-55 (rezerva/skladišče)	
2	AIFV	tip	BMP-1 (nekaj skladišče)	BMP-2	BMP-3
3	APC	tip	MT-LB (podobni APC)	BTR-60 (rezerva/skladišče)	
4	ARTILERIJA	tip	D-20 (nekaj skladišče)	M-1937 (večina v skladišču)	BM-21 (nekaj skladišče)
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-7	SA-8	SA-3/-4/-6
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-29	Mig-21	
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	Su-25		
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-2/-26/-30	C-27J	Tu-134B
10	večnamenska (UTL)	tip			L-410
11	šolska (TRG)	tip	Mig-29/-21	PC-9M	Su-25
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24		
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-17	AS-532AL Cougar	
15	večnamenski (UTL)	tip	Bell-206		
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	51.600	50.400	42.400	25.000	25.000	25.000
2	ŠTEVILO TANKOV	število	1.967	1.475	1.475	1.474	1.474	1.474
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	26,2	34,2	28,7	17,0	17,0	17,0
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	38,1	29,3	34,8	59,0	59,0	59,0
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	1.979	2.108	1.964	3.001	3.001	3.001
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	26,1	23,9	21,6	8,3	8,3	8,3
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	38,4	41,8	46,3	120,0	120,0	120,0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	44	0	9	10	168
2	Evropa	število		16			1	1
3	Azija	število		2				160
4	Afrika	število		26		9	9	7
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	0	40	40	42	196
7	Evropa	število			40	40	5	46
8	Azija	število					37	150
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	36	134
12	Evropa	število					36	134
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	500	466	156
17	Evropa	število						
18	Azija	število				500	466	156
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	44	40	549	554	654
24	OZN OPERACIJE	število	0	44	0	9	10	168
22	NATO OPERACIJE	število	0	0	40	40	42	196
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	36	134
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	500	466	156
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	100,0%	0,0%	1,6%	1,8%	25,7%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	100,0%	7,3%	7,6%	30,0%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	6,5%	20,5%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	91,1%	84,1%	23,9%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	0,1%	0,1%	2,2%	2,2%	2,6%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,8%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,5%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%	1,9%	0,6%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	51.600	50.400	42.400	25.000	25.000	25.000

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	4,75	4,70	4,50	4,66	4,49	4,49
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	56.542	56.542	56.542	56.542	56.542	56.542
3	MEJNE DRŽAVE	število	4	4	4	4	4	4
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197
5	DOLŽINA OBALE	km	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835
6	SKUPAJ (dolžina obale in meje)	km	8.032	8.032	8.032	8.032	8.032	8.032
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	329	999	999	999
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	670	0	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	670	0	0	0	0
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.197	1.527	1.198	1.198	1.198	1.198

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	4,75	4,70	4,50	4,66	4,49	4,49
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	56.542	56.542	56.542	56.542	56.542	56.542
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	84,01	83,12	79,59	82,42	79,41	79,41
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197
5	DOLŽINA OBALE	km	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	8.032	8.032	8.032	8.032	8.032	8.032
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	105.000	58.000	61.000	18.850	18.850	18.850
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		13	7	8	2	2	2
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	329	999	999	999
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	185	19	19	19
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	670	0	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	91	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	670	0	0	0	0
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	87	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.197	1.527	1.198	1.198	1.198	1.198
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		48	38	51	16	16	16

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	9.160	15.014	17.827	24.217	27.575	30.142
2	BDP	mio USD	10.700	18.800	19.000	22.900	34.300	37.500
3	BDP/prebivalca	EUR	3.681	4.552	6.286	5.179	6.137	6.712
4	BDP/prebivalca	USD	4.300	5.700	6.700	4.897	7.634	8.350
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-42,0%	4,5%	-2,0%	3,5%	3,8%	4,1%
6	INFLACIJA	% letno	1900,0%	3,5%	3,5%	2,3%	2,1%	3,3%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	835	3.913	8.538	6	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	975	4.900	9.100	6	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	#VALUE!	0,2	0,4	#VALUE!	#VALUE!	#VALUE!
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	N.A.	0,2	0,4	N.A.	N.A.	N.A.
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	N.A.	7,41	7,50	7,40

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	835	958	764	585	477	482
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	975	1.200	814	553	593	600
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	#VALUE!	1.038	728	577	#VALUE!	#VALUE!
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	N.A.	1.300	776	546	N.A.	N.A.
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	9,1%	6,4%	4,3%	2,4%	1,7%	1,6%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	#VALUE!	6,9%	4,1%	2,4%	#VALUE!	#VALUE!
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	#VALUE!	3.734	2.591	4.476	#VALUE!	#VALUE!
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	#VALUE!	17.900	11.936	30.632	#VALUE!	#VALUE!
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	#VALUE!	220,9	161,8	123,9	#VALUE!	#VALUE!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	1.950	1.950	1.950
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število				1.950	1.950	1.950
3	KOPENSKE SILE	število	289.600	270.000	273.000	109.050	109.050	109.050
4	AKTIVNA SESTAVA	število	99.600	50.000	53.000	14.050	14.050	14.050
5	poklicni pripadniki vojske	število	34.600	16.500	33.000	9.200	9.200	9.200
6	naborniki	število	65.000	33.500	20.000	4.850	4.850	4.850
7	REZERVNA SESTAVA	število	190.000	220.000	220.000	95.000	95.000	95.000
8	POMORSKE SILE	število	1.100	3.000	3.000	10.800	10.800	10.800
9	AKTIVNA SESTAVA	število	1.100	3.000	3.000	2.500	2.500	2.500
10	poklicni pripadniki vojske	število	1.100	3.000	3.000	1.850	1.850	1.850
11	naborniki	število				650	650	650
12	REZERVNA SESTAVA	število				8.300	8.300	8.300
13	ZRAČNE SILE	število	4.300	5.000	5.000	7.200	7.200	7.200
14	AKTIVNA SESTAVA	število	4.300	5.000	5.000	2.300	2.300	2.300
15	poklicni pripadniki vojske	število	4.300	5.000	3.680	1.670	1.670	1.670
16	naborniki	število			1.320	630	630	630
17	REZERVNA SESTAVA	število				4.900	4.900	4.900
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	295.000	278.000	281.000	129.000	129.000	129.000
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	1.950	1.950	1.950
20	AKTIVNA SESTAVA	število	105.000	58.000	61.000	18.850	18.850	18.850
21	poklicni pripadniki vojske	število	40.000	24.500	39.680	12.720	12.720	12.720
22	naborniki	število	65.000	33.500	21.320	6.130	6.130	6.130
23	REZERVNA SESTAVA	število	190.000	220.000	220.000	108.200	108.200	108.200
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	1,5%	1,5%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	35,6%	20,9%	21,7%	14,6%	14,6%	14,6%
27	poklicni pripadniki vojske	%	13,6%	8,8%	14,1%	9,9%	9,9%	9,9%
28	naborniki	%	22,0%	12,1%	7,6%	4,8%	4,8%	4,8%
29	REZERVNA SESTAVA	%	64,4%	79,1%	78,3%	83,9%	83,9%	83,9%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	1,5%	1,5%
32	KOPENSKE SILE	%	98,2%	97,1%	97,2%	84,5%	84,5%	84,5%
33	POMORSKE SILE	%	0,4%	1,1%	1,1%	8,4%	8,4%	8,4%
34	ZRAČNE SILE	%	1,5%	1,8%	1,8%	5,6%	5,6%	5,6%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	4	4	4
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število				4	4	4
10	DIVIZIJA	število	1	7	0	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število	1	7				
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	43	47	44	39	40	40
20	oklepna	število					1	1
21	mehanizirana	število	5	1				
22	lahka pehota	število	26	10	3			
23	artilerijska	število		1	1		1	1
24	RKBO	število						
25	ZO	število	1	4	4		3	3
26	nedefinirano	število	1	14	10	4	7	7
27	ostalo	število	10	17	26	35	28	28
28	POLK (REGIMENT)	število	14	37	39	0	0	0
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število						
36	ostalo	število	14	37	39			
37	BATALJON	število	6	65	55	2	2	2
38	oklepna	število		7	11			
39	mehanizirana	število		21	24			
40	lahka pehota	število		30	9			
41	artilerijska	število		7	11			
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število	6			2	2	2
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	3	20	0	0	0	0
47	oklepna	število		10				
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število		10				
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število	3					
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število	1	7				
58	BRIGADA (bde)	število	33	30	18	4	12	12
59	POLK	število						
60	BATALJON (bn)	število	6	65	55	2	2	2
61	ČETA/BATERIJA	število	3	20				

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Leta 1996 največ enot - posledica domovinske vojne.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	173	285	305	287	291	291
2	AIFV	število	83	100	109	104	104	104
3	APC	število	11	169	38	28	53	53
4	ARTILERIJA	število	900	N.A.	1004	967	1452	1452
5	SAM (SP, MANPAD)	število	4	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	315
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	29	45	53	71	78	78
11	lovec (FTR)	število	20	20	20	20	20	27
12	lovec-bombnik (FGA)	število						
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	9	15	15	23	21	21
14	večnamenska (UTL)	število					2	2
15	šolska (TRG)	število		10	18	28	35	28
16	HELIKOPTERJI	število	18	41	38	41	36	46
17	napad (ATK/AST)	število	2	15	10	10	9	9
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	15	20	16	23	19	29
19	večnamenski (UTL)	število	1	6	12	8	8	8
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	5	5
22	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število	1	1	1	1	2	2
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	9	8	8	7	2	9
28	od tega korvete	število	2	1			2	2
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število	3	3				
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število	1	1	1	1	1	5
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	5	5	4	17	17	17
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število	7 ČET	2 ČETI	2 ČETI	2 ČETI	2 ČETI	2 ČETI
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	M-84A (nekaj izvzem)	T-55 (nekaj izvzem)	T-72M (nekaj izvzem)
2	AIFV	tip	M-80	SKOV Patria 8x8	
3	APC	tip	BOV-VP	BTR-50	M-60
4	ARTILERIJA	tip	2S1	M-2A1/D-20-30/M-46H1	SVRL M96/M-87
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-10	SA-9	SA-7/-14/-16
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-21BIS	Mig-21UM	
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-2/-32B	PA-31P	CL-415 Canadair (SAR)
10	večnamenska (UTL)	tip	PC-12		
11	šolska (TRG)	tip	PC-9M	Mig-21UM	Z-242
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24V		
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-8	Mi-17, Mi-171VA	Mi-171SH
15	večnamenski (UTL)	tip	Bell-206B		
16	šolski (TRG)	tip	Bell-206B		

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	99.600	50.000	53.000	14.050	14.050	14.050
2	ŠTEVILO TANKOV	število	173	285	305	287	291	291
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	575,7	175,4	173,8	49,0	48,3	48,3
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	1,7	5,7	5,8	20,4	20,7	20,7
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	94	269	147	132	157	157
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	1.059,6	185,9	360,5	106,4	89,5	89,5
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	0,9	5,4	2,8	9,4	11,2	11,2

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	0	10	23	10	32
2	Evropa	število						4
3	Azija	število				4		9
4	Afrika	število			10	19	10	18
5	Ostali svet	število						1
6	NATO OPERACIJE	število	0	0	0	30	45	120
7	Evropa	število						
8	Azija	število				30	45	120
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
12	Evropa	število						
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
17	Evropa	število						
18	Azija	število						
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	0	10	53	55	152
24	OZN OPERACIJE	število	0	0	10	23	10	32
22	NATO OPERACIJE	število	0	0	0	30	45	120
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	100,0%	43,4%	18,2%	21,1%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	56,6%	81,8%	78,9%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%	1,1%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,2%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,3%	0,9%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	99.600	50.000	53.000	14.050	14.050	14.050

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	10,36	10,35	10,29	10,26	10,24	10,24
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	78.866	78.866	78.866	78.866	78.866	78.866
3	MEJNE DRŽAVE	število	4	4	4	4	4	4
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	646	646	1.304	1.304	1.512	1.512
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	215	215	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.235	362	362	362	362
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.235	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	10,36	10,35	10,29	10,26	10,24	10,24
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	78.866	78.866	78.866	78.866	78.866	78.866
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	131,36	131,24	130,47	130,09	129,84	129,84
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881	1.881
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	62.400	44.000	38.500	52.950	22.272	20.914
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		33	23	20	28	12	11
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	646	646	1.304	1.304	1.512	1.512
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		97	68	30	41	15	14
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	215	215	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	179	246	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.235	362	362	362	362
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	36	106	146	62	58
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.235	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		51	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	22.258	33.541	48.321	72.970	86.020	99.670
2	BDP	mio USD	26.000	42.000	51.500	69.000	107.000	124.000
3	BDP/prebivalca	EUR	6.335	8.146	12.385	7.108	8.399	9.780
4	BDP/prebivalca	USD	7.400	10.200	13.200	6.721	10.447	12.167
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-0,3%	4,4%	-0,2%	2,5%	4,0%	6,0%
6	INFLACIJA	% letno	20,8%	8,8%	2,1%	2,1%	2,8%	1,9%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	7.448	14.295	23.738	22.948	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	8.700	17.900	25.300	21.700	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,4	7,7	1,3	12,5	6,3	4,7
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,5	9,7	1,4	11,8	7,9	5,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	36,88	30,80	31,89	29,78

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	655	660	1.091	1.481	1.568	1.776
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	765	826	1.163	1.400	1.950	2.210
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	692	789	1.097	1.586	1.632	1.792
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	809	988	1.169	1.500	2.030	2.230
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	2,9%	2,0%	2,3%	2,0%	1,8%	1,8%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	3,1%	2,4%	2,3%	2,2%	1,9%	1,8%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	7.450	12.788	19.009	27.805	40.667	61.720
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	11.092	17.932	28.489	29.958	73.274	85.706
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	66,8	76,2	106,6	154,6	159,4	175,0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,2%	2,3%	2,1%	2,1%	2,1%	1,9%	1,8%	1,7%	1,4%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	46,9%	42,8%	46,0%	45,5%	41,9%	48,2%	49,7%	47,4%	49,2%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	16,3%	22,5%	20,3%	17,5%	19,5%	17,7%	11,6%	14,6%	10,1%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURO	% obr. izdatkov	7,1%	3,3%	4,6%	6,1%	4,2%	3,9%	9,8%	8,3%	9,8%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	29,7%	31,4%	29,1%	30,9%	34,4%	30,2%	28,9%	29,7%	30,9%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	30.500	17.700	19.200	4.100	17.858	8.128
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	30.500	17.700	19.200	4.100	17.858	8.128
3	KOPENSKE SILE	število	37.400	27.000	25.100	39.850	16.663	14.784
4	AKTIVNA SESTAVA	število	37.400	27.000	25.100	39.850	16.663	14.784
5	poklicni pripadniki vojske	število	16.000	11.600	9.600	27.550	16.663	14.784
6	naborniki	število	21.400	15.400	15.500	12.300		
7	REZERVNA SESTAVA	število						
8	POMORSKE SILE	število	0	0	0	0	0	0
9	AKTIVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
10	poklicni pripadniki vojske	število						
11	naborniki	število						
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	25.000	17.000	13.400	13.100	5.609	6.130
14	AKTIVNA SESTAVA	število	25.000	17.000	13.400	13.100	5.609	6.130
15	poklicni pripadniki vojske	število	21.100	13.200	4.900	5.000	5.609	6.130
16	naborniki	število	3.900	3.800	8.500	8.100		
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	92.900	61.700	57.700	57.050	40.130	29.042
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	30.500	17.700	19.200	4.100	17.858	8.128
20	AKTIVNA SESTAVA	število	62.400	44.000	38.500	52.950	22.272	20.914
21	poklicni pripadniki vojske	število	37.100	24.800	14.500	32.550	22.272	20.914
22	naborniki	število	25.300	19.200	24.000	20.400	0	0
23	REZERVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	32,8%	28,7%	33,3%	7,2%	44,5%	28,0%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	67,2%	71,3%	66,7%	92,8%	55,5%	72,0%
27	poklicni pripadniki vojske	%	39,9%	40,2%	25,1%	57,1%	55,5%	72,0%
28	naborniki	%	27,2%	31,1%	41,6%	35,8%	0,0%	0,0%
29	REZERVNA SESTAVA	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	32,8%	28,7%	33,3%	7,2%	44,5%	28,0%
32	KOPENSKE SILE	%	40,3%	43,8%	43,5%	69,9%	41,5%	50,9%
33	POMORSKE SILE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
34	ZRAČNE SILE	%	26,9%	27,6%	23,2%	23,0%	14,0%	21,1%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	2	2	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število	2	2				
10	DIVIZIJA	število	5	0	0	1	0	0
11	oklepna	število	2					
12	mehanizirana	število	2			1		
13	lahka pehota	število	1					
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	8	29	17	20	20	20
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število	1	7	2	2	1	1
22	lahka pehota	število						
23	artilerijska	število	2	2			1	1
24	RKBO	število						
25	ZO	število	2				1	1
26	nedefinirano	število	3	6	1	1	2	2
27	ostalo	število		14	14	17	15	15
28	POLK (REGIMENT)	število	13	6	8	15	1	1
29	oklepna	število	6					
30	mehanizirana	število	6					
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število				1		
33	RKBO	število						
34	ZO	število		1		1		

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število	1		1	1		
36	ostalo	število		5	7	12	1	1
37	BATALJON	število	7	9	22	19	15	15
38	oklepna	število	2				1	1
39	mehanizirana	število	4	2	8	8	5	4
40	lahka pehota	število						
41	artilerijska	število		1	3	3	2	2
42	RKBO	število						
43	ZO	število		2	2	1		
44	nedefinirano	število	1	4	9	7	7	8
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	0	0	0	1	1	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število				1	1	
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število	5			1		
58	BRIGADA (bde)	število	8	15	3	3	5	5
59	POLK	število	13	1	1	3		
60	BATALJON (bn)	število	7	9	22	19	15	15
61	ČETA/BATERIJA	število				1	1	

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote definirane od 1996 dalje.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	1433	952	792	541	298	244
2	AIFV	število	822	945	801	550	647	561
3	APC	število	837	422	403	345	100	79
4	ARTILERIJA	število	1418	767	740	528	362	326
5	SAM (SP, MANPAD)	število		140	140	140		
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	265	184	181	144	95	85
11	lovec (FTR)	število	68	58	37	8	8	14
12	lovec-bombnik (FGA)	število	118	57	58	50	32	24
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	31	25	25	28	20	18
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	48	44	61	58	35	29
16	HELIKOPTERJI	število	94	117	135	96	92	70
17	napad (ATK/AST)	število	36	36	34	34	34	24
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	41	44	65	44	40	28
19	večnamenski (UTL)	število	17	26	28	10	10	10
20	šolski (TRG)	število		11	8	8	8	8
21	SAM (SP, MANPAD)	število						
22	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	DA	DA

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število						
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število						
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število						
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-72	T-55 (skladišče)	
2	AIFV	tip	BMP-1	BMP-2	BPzV
3	APC	tip	OT-90	OT-64	Pandur II 8x8
4	ARTILERIJA	tip	M-77 Dana (šolsko/skladišče)	RM-70 (šolsko/skladišče)	M-1982 (šolsko/skladišče)
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-6/-7/-8/-13		
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	JAS 39 C Gripen	JAS 39 D Gripen	
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	L-159 A		
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-26	CL-601	A-319 (nadomesti Tu-154)
10	večnamenska (UTL)	tip	L-410	Yak-40	
11	šolska (TRG)	tip	L-39	L-159	Z-142
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24	Mi-35	Mi-8
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-171	Mi-8	PZL W-3A
15	večnamenski (UTL)	tip	Mi-2	W-3A	
16	šolski (TRG)	tip	Mi-24	Mi-2	

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	37.400	27.000	25.100	39.850	16.663	14.784
2	ŠTEVILO TANKOV	število	1.433	952	792	541	298	244
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	26,1	28,4	31,7	73,7	55,9	60,6
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	38,3	35,3	31,6	13,6	17,9	16,5
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	1.659	1.367	1.204	895	747	640
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	22,5	19,8	20,8	44,5	22,3	23,1
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	44,4	50,6	48,0	22,5	44,8	43,3

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	953	49	14	23	14	14
2	Evropa	število	918	49	5	6	6	6
3	Azija	število						
4	Afrika	število	35		9	17	8	8
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	648	803	557	517	604
7	Evropa	število		643	803	424	500	501
8	Azija	število				133	17	103
9	Afrika	število		5				
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	91	65
12	Evropa	število					91	65
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	650	107	216
17	Evropa	število						
18	Azija	število				650	107	216
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	953	697	817	1.230	729	899
24	OZN OPERACIJE	število	953	49	14	23	14	14
22	NATO OPERACIJE	število	0	648	803	557	517	604
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	91	65
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	650	107	216
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	100,0%	7,0%	1,7%	1,9%	1,9%	1,6%
27	NATO OPERACIJE	%	0,0%	93,0%	98,3%	45,3%	70,9%	67,2%
28	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	7,2%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	52,8%	14,7%	24,0%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	2,5%	2,6%	3,3%	3,1%	4,4%	6,1%
32	OZN OPERACIJE	%	2,5%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	2,4%	3,2%	1,4%	3,1%	4,1%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,4%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	0,6%	1,5%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	37.400	27.000	25.100	39.850	16.663	14.784

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	1,62	1,47	1,45	1,38	1,33	1,32
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	45.226	45.226	45.226	45.226	45.226	45.226
3	MEJNE DRŽAVE	število	2	2	2	2	2	2
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	633	633	633	633	633	633
5	DOLŽINA OBALE	km	3.794	3.794	3.794	3.794	3.794	3.794
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	4.427	4.427	4.427	4.427	4.427	4.427
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	339	339
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	339	339	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	633	294	294	294	294
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	633	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	1,62	1,47	1,45	1,38	1,33	1,32
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	45.226	45.226	45.226	45.226	45.226	45.226
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	35,82	32,50	32,06	30,51	29,41	29,19
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	633	633	633	633	633	633
5	DOLŽINA OBALE	km	3.794	3.794	3.794	3.794	3.794	3.794
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	4.427	4.427	4.427	4.427	4.427	4.427
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	2.500	3.510	4.710	3.210	3.955	4.100
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		1	1	1	1	1	1
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	339	339
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	12	12
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	339	339	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	14	9	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	633	294	294	294	294
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	6	16	11	13	14
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	633	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		4	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	1.455	3.514	4.222	6.662	8.843	10.530
2	BDP	mio USD	1.700	4.400	4.500	6.300	11.000	13.100
3	BDP/prebivalca	EUR	5.393	5.590	8.069	4.790	6.610	7.912
4	BDP/prebivalca	USD	6.300	7.000	8.600	4.529	8.222	9.843
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-2,0%	3,3%	-1,3%	4,0%	6,2%	9,8%
6	INFLACIJA	% letno	87,6%	14,8%	1,0%	3,8%	3,0%	4,2%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	86	352	733	3.490	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	100	441	781	3.300	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,1	1,5	0,7	7,6	4,8	3,9
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,1	1,9	0,7	7,2	6,0	4,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	15,65	15,65	15,65	15,65

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	9	42	69	105	146	165
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	10	52	74	99	181	205
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	66	86	67	105	138	173
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	77	108	71	99	172	215
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	0,6%	1,2%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	4,5%	2,5%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	7.755	4.926	3.560	3.502	4.779	8.598
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	26.368	24.572	14.144	32.615	34.962	42.150
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	40,7	58,7	45,9	75,9	104,0	130,9

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	1,5%	1,6%	1,4%	1,9%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	34,5%	29,2%	26,0%	27,9%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	13,3%	11,9%	14,5%	22,7%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	13,7%	19,0%	16,4%	13,9%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	38,5%	39,9%	43,1%	35,5%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	2.690	981	0
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število				2.690	981	
3	KOPENSKE SILE	število	8.500	17.100	18.320	26.550	27.429	19.600
4	AKTIVNA SESTAVA	število	2.500	3.100	4.320	2.550	3.429	3.600
5	poklicni pripadniki vojske	število		1.600	1.720	1.520	2.000	2.400
6	naborniki	število	2.500	1.500	2.600	1.030	1.429	1.200
7	REZERVNA SESTAVA	število	6.000	14.000	14.000	24.000	24.000	16.000
8	POMORSKE SILE	število	0	160	250	440	331	300
9	AKTIVNA SESTAVA	število	0	160	250	440	331	300
10	poklicni pripadniki vojske	število		65	110	210	208	260
11	naborniki	število		95	140	230	123	40
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	0	250	140	220	195	200
14	AKTIVNA SESTAVA	število	0	250	140	220	195	200
15	poklicni pripadniki vojske	število		250	140	170	195	200
16	naborniki	število				50		
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	8.500	17.510	18.710	29.900	28.936	20.100
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	2.690	981	0
20	AKTIVNA SESTAVA	število	2.500	3.510	4.710	3.210	3.955	4.100
21	poklicni pripadniki vojske	število	2.500	1.915	1.970	1.900	2.403	2.860
22	naborniki	število	2.500	1.595	2.740	1.310	1.552	1.240
23	REZERVNA SESTAVA	število	6.000	14.000	14.000	24.000	24.000	16.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	9,0%	3,4%	0,0%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	29,4%	20,0%	25,2%	10,7%	13,7%	20,4%
27	poklicni pripadniki vojske	%	29,4%	10,9%	10,5%	6,4%	8,3%	14,2%
28	naborniki	%	29,4%	9,1%	14,6%	4,4%	5,4%	6,2%
29	REZERVNA SESTAVA	%	70,6%	80,0%	74,8%	80,3%	82,9%	79,6%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	9,0%	3,4%	0,0%
32	KOPENSKE SILE	%	100,0%	97,7%	97,9%	88,8%	94,8%	97,5%
33	POMORSKE SILE	%	0,0%	0,9%	1,3%	1,5%	1,1%	1,5%
34	ZRAČNE SILE	%	0,0%	1,4%	0,7%	0,7%	0,7%	1,0%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število						
10	DIVIZIJA	število	0	0	1	1	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število			1	1		
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	0	0	0	0	1	1
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število						
22	lahka pehota	število						
23	artilerijska	število					1	1
24	RKBO	število						
25	ZO	število						
26	nedefinirano	število						
27	ostalo	število						
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	0	0	0	0
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število						
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	21	20	24	25	22	21
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število	3	3	5	5	3	3
41	artilerijska	število			1	1		
42	RKBO	število						
43	ZO	število	1					
44	nedefinirano	število	1		3	4	4	3
45	ostalo	število	16	17	15	15	15	15
46	ČETA / BATERIJA	število	0	5	0	0	1	1
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število		3				
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število		2			1	1
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število			1	1		
58	BRIGADA (bde)	število					1	1
59	POLK	število						
60	BATALJON (bn)	število	5	3	9	10	7	6
61	ČETA/BATERIJA	število		5			1	1

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote nacionalne garde (Defence League) del oboroženih sil.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število						
2	AIFV	število						
3	APC	število		32	32	25	29	74
4	ARTILERIJA	število		57	63	63	77	293
5	SAM (SP, MANPAD)	število						
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
9	LETALA	število	0	0	3	3	3	2
10	lovec (FTR)	število						
11	lovec-bombnik (FGA)	število						
12	transport/podpora (TPT/SPT)	število			2	2	2	2
13	večnamenska (UTL)	število						
14	šolska (TRG)	število			1	1	1	
15	HELIKOPTERJI	število	0	2	7	4	4	4
16	napad (ATK/AST)	število						
17	transport/podpora (TPT/SPT)	število			3			
18	večnamenski (UTL)	število		2	4	4	4	4
19	šolski (TRG)	število						
20	SAM (SP, MANPAD)	število						
21	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
22								

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število		3	3	3	1	1
28	od tega korvete	število				1	1	1
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število		2	5	4	4	4
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število		2	1	1		
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip			
2	AIFV	tip			
3	APC	tip	Mamba	XA-180 Sisu	BRDM in BTR v skladišču
4	ARTILERIJA	tip	M 61-37	B445	PV-1110
5	SAM (SP, MANPAD)	tip			
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip			
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-2		
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip	L-39C		
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip			
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip			
15	večnamenski (UTL)	tip	R-44 Robinson		
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	2.500	3.100	4.320	2.550	3.429	3.600
2	ŠTEVILO TANKOV	število	0	0	0	0	0	0
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	0	32	32	25	29	74
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	#DIV/0!	96,9	135,0	102,0	118,2	48,6
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	0,0	10,3	7,4	9,8	8,5	20,6

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	20	1	1	2	2
2	Evropa	število		18				
3	Azija	število					2	2
4	Afrika	število		2	1	1		
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	46	46	2	79	239
7	Evropa	število		46	46	2	25	26
8	Azija	število					54	213
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	3	33
12	Evropa	število					3	33
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	40	38
17	Evropa	število						
18	Azija	število					40	38
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	66	47	3	124	312
24	OZN OPERACIJE	število	0	20	1	1	2	2
22	NATO OPERACIJE	število	0	46	46	2	79	239
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	3	33
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	40	38
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	30,3%	2,1%	33,3%	1,6%	0,6%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	69,7%	97,9%	66,7%	63,7%	76,6%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	2,4%	10,6%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	32,3%	12,2%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	2,1%	1,1%	0,1%	3,6%	8,7%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	1,5%	1,1%	0,1%	2,3%	6,6%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,9%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	1,1%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	2.500	3.100	4.320	2.550	3.429	3.600

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	10,43	10,16	10,00	9,85	10,00	9,98
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	93.030	93.030	93.030	93.030	93.030	93.030
3	MEJNE DRŽAVE	število	7	7	7	7	7	7
4	DOLŽINA KOPENSKKE MEJE	km	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	1.222	1.222
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	1.222	1.551	329	329
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.691	469	469	469	469
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.771	480	480	151	151	151

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	10,43	10,16	10,00	9,85	10,00	9,98
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	93.030	93.030	93.030	93.030	93.030	93.030
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	112,11	109,21	107,49	105,88	107,49	107,28
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171	2.171
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	74.500	39.100	35.000	31.300	31.450	31.450
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		34	18	16	14	14	14
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	1.222	1.222
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	26	26
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	1.222	1.551	329	329
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	29	20	96	96
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.691	469	469	469	469
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	23	75	67	67	67
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.771	480	480	151	151	151
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		42	81	73	207	208	208

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	30.562	35.937	44.098	68.739	81.196	87.614
2	BDP	mio USD	35.700	45.000	47.000	65.000	101.000	109.000
3	BDP/prebivalca	EUR	5.222	5.191	7.506	6.949	8.068	8.794
4	BDP/prebivalca	USD	6.100	6.500	8.000	6.571	10.036	10.940
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-2,0%	0,8%	3,8%	3,1%	4,0%	4,2%
6	INFLACIJA	% letno	22,4%	23,5%	10,3%	5,4%	6,7%	3,7%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	21.060	24.118	27.397	32.043	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	24.600	30.200	29.200	30.300	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,9	3,4	1,4	12,5	5,6	4,7
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	1,0	4,2	1,5	11,8	6,9	5,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	252,77	242,96	251,66	248,05

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	617	408	699	1.163	1.294	1.149
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	720	511	745	1.100	1.610	1.430
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	601	413	699	1.163	1.230	1.149
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	702	517	745	1.100	1.530	1.430
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	2,0%	1,1%	1,6%	1,7%	1,6%	1,3%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,0%	1,1%	1,6%	1,7%	1,5%	1,3%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	2.231	1.750	5.213	9.404	16.121	15.065
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	8.069	10.559	19.972	37.166	39.110	36.548
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	57,6	40,6	69,9	118,1	123,0	115,2

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	1,6%	1,7%	1,8%	1,9%	1,7%	1,5%	1,4%	1,2%	1,3%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	46,7%	48,7%	47,9%	49,3%	48,8%	49,4%	48,1%	51,2%	46,4%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	21,0%	12,4%	10,5%	11,1%	10,3%	11,9%	8,4%	9,0%	12,1%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURO	% obr. izdatkov	4,0%	2,8%	5,7%	6,4%	6,6%	7,0%	4,6%	8,1%	5,2%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	28,3%	36,1%	35,9%	33,2%	34,3%	31,7%	38,9%	31,7%	36,3%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	10.400	8.790	2.100	850	850
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število		10.400	8.790	2.100	850	850
3	KOPENSKE SILE	število	240.100	196.600	98.400	98.500	59.150	59.150
4	AKTIVNA SESTAVA	število	56.500	21.600	23.500	23.600	23.950	23.950
5	poklicni pripadniki vojske	število	15.400	2.600	5.700	7.100	23.950	23.950
6	naborniki	število	41.100	19.000	17.800	16.500		
7	REZERVNA SESTAVA	število	183.600	175.000	74.900	74.900	35.200	35.200
8	POMORSKE SILE	število	0	0	0	0	0	0
9	AKTIVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
10	poklicni pripadniki vojske	število						
11	naborniki	število						
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	29.400	28.900	26.900	23.100	16.300	16.300
14	AKTIVNA SESTAVA	število	18.000	17.500	11.500	7.700	7.500	7.500
15	poklicni pripadniki vojske	število	5.700	6.300	6.400	1.300	7.500	7.500
16	naborniki	število	12.300	11.200	5.100	6.400		
17	REZERVNA SESTAVA	število	11.400	11.400	15.400	15.400	8.800	8.800
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	269.500	235.900	134.090	123.700	76.300	76.300
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	10.400	8.790	2.100	850	850
20	AKTIVNA SESTAVA	število	74.500	39.100	35.000	31.300	31.450	31.450
21	poklicni pripadniki vojske	število	21.100	8.900	12.100	8.400	31.450	31.450
22	naborniki	število	53.400	30.200	22.900	22.900	0	0
23	REZERVNA SESTAVA	število	195.000	186.400	90.300	90.300	44.000	44.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	4,4%	6,6%	1,7%	1,1%	1,1%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	27,6%	16,6%	26,1%	25,3%	41,2%	41,2%
27	poklicni pripadniki vojske	%	7,8%	3,8%	9,0%	6,8%	41,2%	41,2%
28	naborniki	%	19,8%	12,8%	17,1%	18,5%	0,0%	0,0%
29	REZERVNA SESTAVA	%	72,4%	79,0%	67,3%	73,0%	57,7%	57,7%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	4,4%	6,6%	1,7%	1,1%	1,1%
32	KOPENSKE SILE	%	89,1%	83,3%	73,4%	79,6%	77,5%	77,5%
33	POMORSKE SILE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
34	ZRAČNE SILE	%	10,9%	12,3%	20,1%	18,7%	21,4%	21,4%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	4	1	1	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število	4	1	1			
10	DIVIZIJA	število	0	2	2	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število		2	2			
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	17	12	10	10	7	7
20	oklepna	število	3					
21	mehanizirana	število	9	5	3	3		
22	lahka pehota	število					2	2
23	artilerijska	število	3	1		1		
24	RKBO	število						
25	ZO	število	1					
26	nedefinirano	število	1	2	1	1	1	1
27	ostalo	število		4	6	5	4	4
28	POLK (REGIMENT)	število	10	7	1	3	2	2
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število				1		
32	artilerijska	število	1	1				
33	RKBO	število						
34	ZO	število	1			1		

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število	8	6	1	1	2	2
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	1	4	4	14	11	11
38	oklepna	število				3	1	1
39	mehanizirana	število				6		
40	lahka pehota	število					7	7
41	artilerijska	število			1	3		
42	RKBO	število					1	1
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število	1	4	3	2	2	2
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	1	0	1	10	1	1
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število				3		
53	nedefinirano	število	1		1	7	1	1
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število		2	2			
58	BRIGADA (bde)	število	17	8	4	5	3	3
59	POLK	število	10	7	1	3	2	2
60	BATALJON (bn)	število	1	4	4	14	11	11
61	ČETA/BATERIJA	število	1		1	10	1	1

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote definirane z letom 1996 dalje.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	1191	797	806	743	238	238
2	AIFV	število	502	502	572	680	178	178
3	APC	število	1143	798	786	798	458	458
4	ARTILERIJA	število	991	840	839	834	573	573
5	SAM (SP, MANPAD)	število	294	304	303	303	181	181
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	130	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število	130					
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	217	122	93	80	39	39
11	lovec (FTR)	število	164	80				
12	lovec-bombnik (FGA)	število			49	37	19	19
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	14	11	13	12	5	5
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	39	31	31	31	15	15
16	HELIKOPTERJI	število	0	139	119	119	29	29
17	napad (ATK/AST)	število		59	72	72	12	12
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število		80	47	47	17	17
19	večnamenski (UTL)	število						
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število		189	98	98	20	20
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	NE	NE	NE	NE

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	6	6	6	6	4	4
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število		45	44	44	3	3
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število						
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: MB navaja iste tipe letal do leta 1996 kot FTR, od leta 1999 dalje kot FGA.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-72		
2	AIFV	tip	BTR-80		
3	APC	tip	BTR-80		
4	ARTILERIJA	tip	D-20	BM-21 (skladišče)	2S1 (skladišče)
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	Mistral	SA-6 Gainfil	SA-14 Gremlin
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-29	JAS-39 Gripen	
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	Mig-29	JAS-39 Gripen	
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-26		
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip	L-39 Albatros	YAK-52	JAS-39 Gripen
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24		
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-8	Mi-17	
15	večnamenski (UTL)	tip			
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	56.500	21.600	23.500	23.600	23.950	23.950
2	ŠTEVILO TANKOV	število	1.191	797	806	743	238	238
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	47,4	27,1	29,2	31,8	100,6	100,6
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	21,1	36,9	34,3	31,5	9,9	9,9
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	1.645	1.300	1.358	1.478	636	636
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	34,3	16,6	17,3	16,0	37,7	37,7
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	29,1	60,2	57,8	62,6	26,6	26,6

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	66	109	167	55	139	140
2	Evropa	število	9	44	118	7	91	92
3	Azija	število	6	5	5			
4	Afrika	število	51	60	44	48	48	48
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	273	639	484	671	443
7	Evropa	število		273	639	484	484	268
8	Azija	število					187	175
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	117	122
12	Evropa	število					117	122
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	500	293	0
17	Evropa	število						
18	Azija	število				500	293	
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	66	382	806	1.039	1.220	705
24	OZN OPERACIJE	število	66	109	167	55	139	140
22	NATO OPERACIJE	število	0	273	639	484	671	443
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	117	122
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	500	293	0
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	100,0%	28,5%	20,7%	5,3%	11,4%	19,9%
27	NATO OPERACIJE	%	0,0%	71,5%	79,3%	46,6%	55,0%	62,8%
28	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	9,6%	17,3%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	48,1%	24,0%	0,0%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,1%	1,8%	3,4%	4,4%	5,1%	2,9%
32	OZN OPERACIJE	%	0,1%	0,5%	0,7%	0,2%	0,6%	0,6%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	1,3%	2,7%	2,1%	2,8%	1,8%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,5%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	2,1%	1,2%	0,0%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	56.500	21.600	23.500	23.600	23.950	23.950

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	3,83	3,71	3,70	3,69	3,60	3,56
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	65.200	65.200	65.200	65.200	65.200	65.200
3	MEJNE DRŽAVE	število	4	4	4	4	4	4
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.489	1.489	1.489	1.489	1.489	1.489
5	DOLŽINA OBALE	km	90	90	90	90	90	90
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.579	1.579	1.579	1.579	1.579	1.579
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	103	103	556	556
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	453	453	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.489	933	933	933	933
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.489	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	3,83	3,71	3,70	3,69	3,60	3,56
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	65.200	65.200	65.200	65.200	65.200	65.200
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km ²	58,74	56,90	56,75	56,60	55,21	54,60
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.489	1.489	1.489	1.489	1.489	1.489
5	DOLŽINA OBALE	km	90	90	90	90	90	90
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.579	1.579	1.579	1.579	1.579	1.579
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	4.900	5.250	10.700	9.750	12.010	12.010
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		3	3	7	6	8	8
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	103	103	556	556
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	104	95	22	22
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	453	453	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	24	22	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.489	933	933	933	933
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	4	11	10	13	13
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.489	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		3	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	2.483	2.316	10.039	14.700	18.008	20.658
2	BDP	mio USD	2.900	2.900	10.700	13.900	22.400	25.700
3	BDP/prebivalca	EUR	2.739	3.833	5.160	3.972	5.001	5.737
4	BDP/prebivalca	USD	3.200	4.800	5.500	3.756	6.221	7.137
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-17,0%	3,6%	-3,3%	5,2%	6,6%	7,3%
6	INFLACIJA	% letno	410,2%	13,1%	0,8%	0,9%	1,2%	2,6%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	86	696	1.783	6.239	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	100	871	1.900	5.900	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,1	1,5	0,7	8,0	5,1	4,3
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,1	1,9	0,7	7,6	6,4	5,4
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	4,26	3,46	3,45	3,45

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	74	63	168	289	250	265
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	86	79	179	273	311	330
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	47	100	99	261	248	249
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	55	125	106	247	308	310
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	3,0%	2,7%	1,7%	2,0%	1,4%	1,3%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	1,9%	4,3%	1,0%	1,8%	1,4%	1,2%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	2.786	6.143	4.343	10.705	11.674	11.748
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	9.609	19.014	9.295	26.791	20.617	20.747
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	12,3	26,9	26,9	70,8	68,8	70,0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	51,1%	58,2%	54,8%	54,7%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	12,3%	15,3%	17,1%	18,7%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURU	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	3,8%	4,4%	3,5%	3,2%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	32,8%	22,1%	24,6%	23,4%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	1.000	1.000	1.000
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število				1.000	1.000	1.000
3	KOPENSKE SILE	število	16.300	15.200	21.540	21.600	18.300	18.300
4	AKTIVNA SESTAVA	število	4.300	4.200	9.340	7.950	10.100	10.100
5	poklicni pripadniki vojske	število	4.300	2.200	5.620	4.923	6.569	6.569
6	naborniki	število		2.000	3.720	3.027	3.531	3.531
7	REZERVNA SESTAVA	število	12.000	11.000	12.200	13.650	8.200	8.200
8	POMORSKE SILE	število	350	500	560	650	710	710
9	AKTIVNA SESTAVA	število	350	500	560	650	710	710
10	poklicni pripadniki vojske	število	350	500	280	350	410	410
11	naborniki	število			280	300	300	300
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	250	550	800	1.150	1.200	1.200
14	AKTIVNA SESTAVA	število	250	550	800	1.150	1.200	1.200
15	poklicni pripadniki vojske	število	250	550	800	1.000	1.050	1.050
16	naborniki	število				150	150	150
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	16.900	16.250	22.900	24.400	21.210	21.210
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	1.000	1.000	1.000
20	AKTIVNA SESTAVA	število	4.900	5.250	10.700	9.750	12.010	12.010
21	poklicni pripadniki vojske	število	4.900	3.250	6.700	6.273	8.029	8.029
22	naborniki	število	0	2.000	4.000	3.477	3.981	3.981
23	REZERVNA SESTAVA	število	12.000	11.000	12.200	13.650	8.200	8.200
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	4,1%	4,7%	4,7%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	29,0%	32,3%	46,7%	40,0%	56,6%	56,6%
27	poklicni pripadniki vojske	%	29,0%	20,0%	29,3%	25,7%	37,9%	37,9%
28	naborniki	%	0,0%	12,3%	17,5%	14,3%	18,8%	18,8%
29	REZERVNA SESTAVA	%	71,0%	67,7%	53,3%	55,9%	38,7%	38,7%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	4,1%	4,7%	4,7%
32	KOPENSKE SILE	%	96,4%	93,5%	94,1%	88,5%	86,3%	86,3%
33	POMORSKE SILE	%	2,1%	3,1%	2,4%	2,7%	3,3%	3,3%
34	ZRAČNE SILE	%	1,5%	3,4%	3,5%	4,7%	5,7%	5,7%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število						
10	DIVIZIJA	število	0	0	0	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	1	1	2	1	1	1
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število						
22	lahka pehota	število		1	2			
23	artilerijska	število						
24	RKBO	število						
25	ZO	število						
26	nedefinirano	število	1			1	1	1
27	ostalo	število						
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	12	11	11	11
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število			1			
36	ostalo	število			11	11	11	11
37	BATALJON	število	26	26	50	49	49	46
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število		6	6	7	7	5
41	artilerijska	število				1	1	1
42	RKBO	število						
43	ZO	število			1	1	1	
44	nedefinirano	število	7	2	2	3	3	3
45	ostalo	število	19	18	41	37	37	37
46	ČETA / BATERIJA	število	0	1	1	1	3	3
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število		1	1	1	1	1
54	ostalo	število					2	2
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število						
58	BRIGADA (bde)	število	1	1	2	1	1	1
59	POLK	število			1			
60	BATALJON (bn)	število	7	8	9	12	12	9
61	ČETA/BATERIJA	število		1	1	1	1	1

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote nacionalne garde (National Defence Voluntary Force) so del oboroženih sil.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število						
2	AIFV	število						
3	APC	število	15	24	37	137	137	137
4	ARTILERIJA	število		18	42	133	133	133
5	SAM (SP, MANPAD)	število						
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
9	LETALA	število	30	31	33	17	17	17
11	lovec (FTR)	število						
12	lovec-bombnik (FGA)	število						
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	26	27	27	11	11	11
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	4	4	6	6	6	6
16	HELIKOPTERJI	število	3	8	13	12	12	12
17	napad (ATK/AST)	število						
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	3	8	13	12	12	12
19	večnamenski (UTL)	število						
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število						
22	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število	2	2	2	2	2	2
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	7	3	4	3	3	3
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število			1	2	2	2
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	2	2	1	1	1	1
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip			
2	AIFV	tip			
3	APC	tip	M-113A	M-1097/-1035 A2	BTR-60 (skladišče)
4	ARTILERIJA	tip	M-101	M/43	
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	RBS-70	M-48	
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip			
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-2/-26	C-27 J Spartan	L-410 Turbolet
10	večnamenska (UTL)	tip	An-2		
11	šolska (TRG)	tip	L-39 Albatros		
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip			
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-8		
15	večnamenski (UTL)	tip	Mi-2		
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	4.300	4.200	9.340	7.950	10.100	10.100
2	ŠTEVILO TANKOV	število	0	0	0	0	0	0
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	15	24	37	137	137	137
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	286,7	175,0	252,4	58,0	73,7	73,7
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	3,5	5,7	4,0	17,2	13,6	13,6

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
2	Evropa	število						
3	Azija	število						
4	Afrika	število						
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	148	71	131	150	162
7	Evropa	število		148	71	127	30	32
8	Azija	število				4	120	130
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	1	1
12	Evropa	število					1	1
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	43	63	59
17	Evropa	število						
18	Azija	število				43	63	59
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	148	71	174	214	222
24	OZN OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
22	NATO OPERACIJE	število	0	148	71	131	150	162
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	1	1
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	43	63	59
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	75,3%	70,1%	73,0%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,5%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	24,7%	29,4%	26,6%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	3,5%	0,8%	2,2%	2,1%	2,2%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	3,5%	0,8%	1,6%	1,5%	1,6%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,6%	0,6%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	4.300	4.200	9.340	7.950	10.100	10.100

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	2,62	2,59	2,42	2,37	2,29	2,27
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	64.589	64.589	64.589	64.589	64.589	64.589
3	MEJNE DRŽAVE	število	4	4	4	4	4	4
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
5	DOLŽINA OBALE	km	531	531	531	531	531	531
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	792	792
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	792	792	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.150	358	358	358	358
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.150	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	2,62	2,59	2,42	2,37	2,29	2,27
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	64.589	64.589	64.589	64.589	64.589	64.589
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km ²	40,56	40,10	37,47	36,69	35,45	35,15
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
5	DOLŽINA OBALE	km	531	531	531	531	531	531
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	2.550	4.500	3.450	4.870	2.757	1.921
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		2	3	2	3	2	1
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	0	0	792	792
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	3	2
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	792	792	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	4	6	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.150	358	358	358	358
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	4	10	14	8	5
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.150	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		2	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	1.370	3.035	5.630	8.883	8.924	12.780
2	BDP	mio USD	1.600	3.800	6.000	8.400	11.100	15.900
3	BDP/prebivalca	EUR	3.339	3.833	5.911	3.736	3.881	5.578
4	BDP/prebivalca	USD	3.900	4.800	6.300	3.533	4.827	6.939
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-19,9%	2,8%	0,8%	4,0%	8,0%	10,2%
6	INFLACIJA	% letno	109,0%	13,1%	3,2%	2,3%	6,3%	6,8%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	86	400	708	6.028	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	100	501	755	5.700	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,0	1,5	0,7	7,6	5,2	3,9
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD		1,9	0,7	7,2	6,5	4,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	0,63	0,58	0,67	0,70

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	#VALUE!	38	54	120	188	300
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	N. A.	47	58	113	234	373
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	40	106	54	158	99	164
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	47	133	58	149	123	204
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	#VALUE!	1,2%	1,0%	1,3%	2,1%	2,3%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,9%	3,5%	1,0%	1,8%	1,1%	1,3%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	1.958	5.034	3.032	8.793	6.014	9.912
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	15.779	23.603	15.774	32.356	35.866	85.359
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	15,4	41,0	22,5	66,5	43,2	72,2

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	1,3%	1,3%	1,6%	1,6%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	99,9%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	43,8%	50,4%	39,2%	38,9%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	7,4%	8,8%	12,3%	9,6%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURU	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	14,8%	11,4%	9,7%	16,3%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	34,0%	29,4%	38,8%	35,1%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	2.481	3.418
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število					2.481	3.418
3	KOPENSKE SILE	število	19.500	20.000	16.900	17.050	13.021	12.189
4	AKTIVNA SESTAVA	število	1.500	3.400	2.400	4.000	1.817	985
5	poklicni pripadniki vojske	število		1.715	1.070	2.560	1.721	985
6	naborniki	število	1.500	1.685	1.330	1.440	96	
7	REZERVNA SESTAVA	število	18.000	16.600	14.500	13.050	11.204	11.204
8	POMORSKE SILE	število	900	980	840	620	685	614
9	AKTIVNA SESTAVA	število	900	980	840	620	685	614
10	poklicni pripadniki vojske	število		460	480	563	449	400
11	naborniki	število	900	520	360	57	236	214
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	150	120	210	250	255	322
14	AKTIVNA SESTAVA	število	150	120	210	250	255	322
15	poklicni pripadniki vojske	število	150	120	210	250	255	322
16	naborniki	število						
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	20.550	21.100	17.950	17.920	16.442	16.543
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	2.481	3.418
20	AKTIVNA SESTAVA	število	2.550	4.500	3.450	4.870	2.757	1.921
21	poklicni pripadniki vojske	število	1.650	2.295	1.760	3.373	2.425	1.707
22	naborniki	število	2.400	2.205	1.690	1.497	332	214
23	REZERVNA SESTAVA	število	18.000	16.600	14.500	13.050	11.204	11.204
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	15,1%	20,7%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	12,4%	21,3%	19,2%	27,2%	16,8%	11,6%
27	poklicni pripadniki vojske	%	8,0%	10,9%	9,8%	18,8%	14,7%	10,3%
28	naborniki	%	11,7%	10,5%	9,4%	8,4%	2,0%	1,3%
29	REZERVNA SESTAVA	%	87,6%	78,7%	80,8%	72,8%	68,1%	67,7%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	15,1%	20,7%
32	KOPENSKE SILE	%	94,9%	94,8%	94,2%	95,1%	79,2%	73,7%
33	POMORSKE SILE	%	4,4%	4,6%	4,7%	3,5%	4,2%	3,7%
34	ZRAČNE SILE	%	0,7%	0,6%	1,2%	1,4%	1,6%	1,9%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število						
10	DIVIZIJA	število	0	0	0	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	5	5	6	5	5	5
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število						
22	lahka pehota	število			1	1	1	1
23	artilerijska	število						
24	RKBO	število						
25	ZO	število						
26	nedefinirano	število						
27	ostalo	število	5	5	5	4	4	4
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	0	0	0	0
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število						
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	34	34	33	28	27	23
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število	1	1	1	1	2	2
41	artilerijska	število						
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število	3	3	2	3	1	1
45	ostalo	število	30	30	30	24	24	20
46	ČETA / BATERIJA	število	0	2	2	2	2	2
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število					1	1
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število		2	2	2	1	1
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število						
58	BRIGADA (bde)	število			1	1	1	1
59	POLK	število						
60	BATALJON (bn)	število	4	4	3	4	3	3
61	ČETA/BATERIJA	število		2	2	2	2	2

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote nacionalne garde (National Guard) so del oboroženih sil.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število			3	3	3	3
2	AIFV	število						
3	APC	število	13	13	13	13		
4	ARTILERIJA	število		52	57	63	124	121
5	SAM (SP, MANPAD)	število					5	5
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	4	4	19	19	19	19
11	lovec (FTR)	število						
12	lovec-bombnik (FGA)	število						
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	2	2	14	14	14	14
14	večnamenska (UTL)	število	2	2				
15	šolska (TRG)	število			5	5	5	5
16	HELIKOPTERJI	število	6	7	5	5	6	6
17	napad (ATK/AST)	število						
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	1	2	2	2	4	4
19	večnamenski (UTL)	število	5	5	3	3	2	2
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število						
22	UAV (DA/NE)	število	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	14	13	9	4	4	4
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število		2	3	3	3	3
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število		2	3	1	2	2
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	N.A.	N.A.
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-55 (šolski)		
2	AIFV	tip			
3	APC	tip			
4	ARTILERIJA	tip	K-53	RPG-7	AT-4
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-7 Strela		
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip			
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip			
10	večnamenska (UTL)	tip	An-2	L-410	
11	šolska (TRG)	tip	PZL-104 Wilga 35		
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip			
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-17		
15	večnamenski (UTL)	tip	Mi-8	Mi-2R	
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	1.500	3.400	2.400	4.000	1.817	985
2	ŠTEVILO TANKOV	število	0	0	3	3	3	3
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	#DIV/0!	#DIV/0!	800,0	1.333,3	605,7	328,3
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	0,0	0,0	1,3	0,8	1,7	3,0
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	13	13	13	13	0	0
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	115,4	261,5	184,6	307,7	#DIV/0!	#DIV/0!
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	8,7	3,8	5,4	3,3	0,0	0,0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
2	Evropa	število						
3	Azija	število						
4	Afrika	število						
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	40	50	20	38	44
7	Evropa	število		40	50	12	10	9
8	Azija	število				8	28	35
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	3	2
12	Evropa	število					3	2
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	145	120	119
17	Evropa	število						
18	Azija	število				145	120	119
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	40	50	165	161	165
24	OZN OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
22	NATO OPERACIJE	število	0	40	50	20	38	44
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	3	2
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	145	120	119
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	100,0%	100,0%	12,1%	23,6%	26,7%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	1,9%	1,2%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	0,0%	0,0%	87,9%	74,5%	72,1%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	1,2%	2,1%	4,1%	8,9%	16,8%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	1,2%	2,1%	0,5%	2,1%	4,5%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	3,6%	6,6%	12,1%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	1.500	3.400	2.400	4.000	1.817	985

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	38,81	38,67	38,65	38,62	38,56	38,54
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	312.685	312.685	312.685	312.685	312.685	312.685
3	MEJNE DRŽAVE	število	7	7	7	7	7	7
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.788	2.788	2.788	2.788	2.788	2.788
5	DOLŽINA OBALE	km	491	491	491	491	491	491
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	3.279	3.279	3.279	3.279	3.279	3.279
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	456	456	456	456	1.649	1.649
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	1.193	1.193	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	2.332	1.139	1.139	1.139	1.139
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.332	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	38,81	38,67	38,65	38,62	38,56	38,54
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	312.685	312.685	312.685	312.685	312.685	312.685
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	124,12	123,67	123,61	123,51	123,32	123,26
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.788	2.788	2.788	2.788	2.788	2.788
5	DOLŽINA OBALE	km	491	491	491	491	491	491
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	3.279	3.279	3.279	3.279	3.279	3.279
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	230.950	202.660	195.810	154.800	133.300	133.300
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		70	62	60	47	41	41
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	456	456	456	456	1.649	1.649
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		506	444	429	339	81	81
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	1.193	1.193	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	164	130	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	2.332	1.139	1.139	1.139	1.139
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	87	172	136	117	117
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.332	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		99	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	76.363	87.047	147.307	198.816	194.549	240.334
2	BDP	mio USD	89.200	109.000	157.000	188.000	242.000	299.000
3	BDP/prebivalca	EUR	4.452	5.111	6.943	5.162	5.041	6.241
4	BDP/prebivalca	USD	5.200	6.400	7.400	4.881	6.270	7.764
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	4,9%	6,0%	4,0%	1,2%	5,3%	3,2%
6	INFLACIJA	% letno	36,9%	20,1%	7,3%	2,1%	3,4%	2,2%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	40.065	33.701	45.975	65.567	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	46.800	42.200	49.000	62.000	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,5	14,0	1,5	14,7	26,1	61,4
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,6	17,5	1,6	13,9	32,5	76,4
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	4,23	3,86	4,53	4,02

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	1.798	2.396	3.002	3.701	3.553	4.276
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	2.100	3.000	3.200	3.500	4.420	5.320
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	1.883	2.476	3.002	3.807	3.698	4.421
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	2.200	3.100	3.200	3.600	4.600	5.500
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	2,4%	2,8%	2,0%	1,9%	1,8%	1,8%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,5%	2,8%	2,0%	1,9%	1,9%	1,8%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	2.514	3.822	4.817	9.590	9.848	11.773
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	8.155	12.216	15.333	24.594	27.742	33.165
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	48,5	64,0	77,7	98,6	95,9	114,7

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,0%	1,9%	2,0%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%	1,8%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		100,0%	100,1%	99,9%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	62,4%	62,3%	64,3%	64,9%	64,6%	60,5%	57,3%	53,8%	54,4%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	11,1%	8,8%	8,8%	11,1%	12,4%	14,6%	14,6%	18,2%	18,6%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURO	% obr. izdatkov	1,4%	1,9%	2,2%	1,7%	2,1%	3,8%	5,4%	3,8%	5,0%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	25,1%	27,1%	24,6%	22,3%	20,9%	21,1%	22,7%	24,2%	22,0%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	52.650	39.090	21.480	23.200	23.200	23.200
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	52.650	39.090	21.480	23.200	23.200	23.200
3	KOPENSKE SILE	število	508.250	472.560	475.750	292.050	277.000	277.000
4	AKTIVNA SESTAVA	število	133.250	129.560	132.750	104.050	89.000	89.000
5	poklicni pripadniki vojske	število	28.250	27.890	50.000	45.350	40.100	40.100
6	naborniki	število	105.000	101.670	82.750	58.700	48.900	48.900
7	REZERVNA SESTAVA	število	375.000	343.000	343.000	188.000	188.000	188.000
8	POMORSKE SILE	število	39.500	31.000	30.860	26.300	26.300	26.300
9	AKTIVNA SESTAVA	število	19.000	17.000	16.860	14.300	14.300	14.300
10	poklicni pripadniki vojske	število	8.700	7.500	7.360	6.800	12.300	12.300
11	naborniki	število	10.300	9.500	9.500	7.500	2.000	2.000
12	REZERVNA SESTAVA	število	20.500	14.000	14.000	12.000	12.000	12.000
13	ZRAČNE SILE	število	148.700	105.100	95.200	55.450	49.000	49.000
14	AKTIVNA SESTAVA	število	78.700	56.100	46.200	36.450	30.000	30.000
15	poklicni pripadniki vojske	število	34.000	25.670	26.500	21.650	30.000	30.000
16	naborniki	število	44.700	30.430	19.700	14.800		
17	REZERVNA SESTAVA	število	70.000	49.000	49.000	19.000	19.000	19.000
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	749.100	647.750	623.290	397.000	375.500	375.500
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	52.650	39.090	21.480	23.200	23.200	23.200
20	AKTIVNA SESTAVA	število	230.950	202.660	195.810	154.800	133.300	133.300
21	poklicni pripadniki vojske	število	70.950	61.060	83.860	73.800	82.400	82.400
22	naborniki	število	160.000	141.600	111.950	81.000	50.900	50.900
23	REZERVNA SESTAVA	število	465.500	406.000	406.000	219.000	219.000	219.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	7,0%	6,0%	3,4%	5,8%	6,2%	6,2%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	30,8%	31,3%	31,4%	39,0%	35,5%	35,5%
27	poklicni pripadniki vojske	%	9,5%	9,4%	13,5%	18,6%	21,9%	21,9%
28	naborniki	%	21,4%	21,9%	18,0%	20,4%	13,6%	13,6%
29	REZERVNA SESTAVA	%	62,1%	62,7%	65,1%	55,2%	58,3%	58,3%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	7,0%	6,0%	3,4%	5,8%	6,2%	6,2%
32	KOPENSKE SILE	%	67,8%	73,0%	76,3%	73,6%	73,8%	73,8%
33	POMORSKE SILE	%	5,3%	4,8%	5,0%	6,6%	7,0%	7,0%
34	ZRAČNE SILE	%	19,9%	16,2%	15,3%	14,0%	13,0%	13,0%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	4	4	4	4	2	2
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število			2	2	2	2
9	ostalo	število	4	4	2	2		
10	DIVIZIJA	število	11	10	8	4	4	4
11	oklepna	število	1	1	1	1	1	1
12	mehanizirana	število	9	9	6	3	3	3
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število			1			
18	ostalo	število	1					
19	BRIGADA	število	12	17	16	17	13	13
20	oklepna	število	1	1	1	1	1	1
21	mehanizirana	število		1	1	2	1	1
22	lahka pehota	število	1					
23	artilerijska	število	4	4	4	2		
24	RKBO	število						
25	ZO	število	1	1	1		1	1
26	nedefinirano	število	5	7	5	5	6	6
27	ostalo	število		3	4	7	4	4
28	POLK (REGIMENT)	število	14	24	10	9	10	10
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število	1	1				
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število					2	2
33	RKBO	število						
34	ZO	število	10	13	3	3		

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število	3	10	7	6	8	8
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	0	0	0	0	0	0
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število						
41	artilerijska	število						
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število						
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	0	0	0	0	0	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število						
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število			2	2	2	2
57	DIVIZIJA	število	10	10	8	4	4	4
58	BRIGADA (bde)	število	12	14	12	10	9	9
59	POLK	število	14	24	10	9	10	10
60	BATALJON (bn)	število						
61	ČETA/BATERIJA	število						

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Od leta 1999 dalje eno večnacionalno in eno zračno poveljstvo korpusa, sicer poveljstva korpusa kopenskih sil.
Podatki za leti 2004 in 2005 so enaki.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
	KOPENSKE SILE							
1	TANKI	število	2110	1729	1704	947	947	947
2	AIFV	število	1468	1405	1405	1281	1281	1281
3	APC	število	130	37	33	33	33	33
4	ARTILERIJA	število	1880	1581	1558	1482	1482	1482
5	SAM (SP, MANPAD)	število	1280	1290	979	952	952	952
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	188	178	169	169	169
7	letala	število						
8	helikopterji	število		188	178	169	169	169
9	ZRAČNE SILE							
10	LETALA	število	662	638	487	422	353	375
11	lovec (FTR)	število	256	231	47	45	28	45
12	lovec-bombnik (FGA)	število	142	125	220	179	53	108
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	34	62	50	58	53	48
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	230	220	170	140	219	174
16	HELIKOPTERJI	število	123	138	50	98	98	98
17	napad (ATK/AST)	število	30	17	10			
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	90	121	40	97	97	97
19	večnamenski (UTL)	število	3			1	1	1
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število	232	200	200	25	625	625
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	NE	NE	NE	NE

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število	3	3	3	4	5	5
25	RUŠILCI	število	1	1	1	1		
26	FREGATE	število	1	1	2	3	3	3
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	32	33	25	23	20	11
28	od tega korvete	število	4	4	4	4	4	5
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število	24	24	24	22	22	22
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število	5	5	5	5	8	8
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	17	12	19	18	19	19
32	POMORSKO LETALSTVO	število	83	76	81	72	72	76
33	letala	število	58	52	64	42	42	42
34	helikopterji	število	25	24	17	30	30	34
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	Leopard 2	T-72 (skladišče)	PT-91 (skladišče)
2	AIFV	tip	BMP-1	Patria 8x8 Rosomark	
3	APC	tip	OT-64 (skladišče)	M-1038	
4	ARTILERIJA	tip	BM-21	M-120	2S1/7
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-6/-8/-9/-13/-14	S-60	ZU-23
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-29	F-16	Su-22
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	Su-22	Mig-21	Tu-154
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-2/-26/-28	C-295M	C-130E
10	večnamenska (UTL)	tip	An-2		
11	šolska (TRG)	tip	PZL-130	TS-11 Iskra	Mig-29
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24	PZL Mi-2 URP	
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	W-3 Sokol	Mi-17	Mi-2 Hoplit
15	večnamenski (UTL)	tip	Bell-412		
16	šolski (TRG)	tip	W-3 Sokol	Mi-2	SW-4

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	133.250	129.560	132.750	104.050	89.000	89.000
2	ŠTEVILO TANKOV	število	2.110	1.729	1.704	947	947	947
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	63,2	74,9	77,9	109,9	94,0	94,0
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	15,8	13,3	12,8	9,1	10,6	10,6
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	1.598	1.442	1.438	1.314	1.314	1.314
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	83,4	89,8	92,3	79,2	67,7	67,7
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	12,0	11,1	10,8	12,6	14,8	14,8

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	1.973	1.116	1.005	608	573	614
2	Evropa	število	1.037	113	12	5	5	5
3	Azija	število	930	993	987	593	554	594
4	Afrika	število	6	10	6	10	14	15
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	396	1.053	861	316	323
7	Evropa	število		396	1.053	861	313	313
8	Azija	število					3	10
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	237	236
12	Evropa	število					237	236
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	2	0	0	2.387	987	3.287
17	Evropa	število	2					
18	Azija	število				2.387	987	3.287
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	1.975	1.512	2.058	3.856	2.113	4.460
24	OZN OPERACIJE	število	1.973	1.116	1.005	608	573	614
22	NATO OPERACIJE	število	0	396	1.053	861	316	323
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	237	236
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	2	0	0	2.387	987	3.287
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	99,9%	73,8%	48,8%	15,8%	27,1%	13,8%
27	NATO OPERACIJE	%	0,0%	26,2%	51,2%	22,3%	15,0%	7,2%
28	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	11,2%	5,3%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,1%	0,0%	0,0%	61,9%	46,7%	73,7%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	1,5%	1,2%	1,6%	3,7%	2,4%	5,0%
32	OZN OPERACIJE	%	1,5%	0,9%	0,8%	0,6%	0,6%	0,7%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,3%	0,8%	0,8%	0,4%	0,4%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,3%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	2,3%	1,1%	3,7%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	133.250	129.560	132.750	104.050	89.000	89.000

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	23,18	22,77	22,50	22,33	22,33	22,30
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	237.500	237.500	237.500	237.500	237.500	237.500
3	MEJNE DRŽAVE	število	5	5	5	5	5	5
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.508	2.508	2.508	2.508	2.508	2.508
5	DOLŽINA OBALE	km	225	225	225	225	225	225
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.733	2.733	2.733	2.733	2.733	2.733
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	443	443	1.051	1.051
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	608	608	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	2.032	981	981	981	981
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.508	476	476	476	476	476

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	23,18	22,77	22,50	22,33	22,33	22,30
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	237.500	237.500	237.500	237.500	237.500	237.500
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km ²	97,60	95,87	94,74	94,02	94,02	93,89
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	2.508	2.508	2.508	2.508	2.508	2.508
5	DOLŽINA OBALE	km	225	225	225	225	225	225
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	2.733	2.733	2.733	2.733	2.733	2.733
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	206.900	194.450	170.300	94.500	87.200	59.100
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		76	71	62	35	32	22
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	443	443	1.051	1.051
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	384	213	83	56
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	608	608	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	280	155	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	2.032	981	981	981	981
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	96	174	96	89	60
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	2.508	476	476	476	476	476
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		82	409	358	199	183	124

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	34.072	26.354	30.963	48.329	58.767	77.968
2	BDP	mio USD	39.800	33.000	33.000	45.700	73.100	97.000
3	BDP/prebivalca	EUR	2.483	3.833	4.128	2.167	2.630	6.870
4	BDP/prebivalca	USD	2.900	4.800	4.400	2.049	3.271	8.547
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	0,0%	4,3%	-3,9%	3,5%	8,3%	4,1%
6	INFLACIJA	% letno	295,0%	45,0%	45,0%	22,7%	11,9%	8,9%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	2.996	7.028	8.069	12.267	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	3.500	8.800	8.600	11.600	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,3	8,0	1,2	14,1	7,2	10,8
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,3	10,0	1,3	13,3	9,0	13,4
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	16.345,20	31.269,66	40.509,66	3,62

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	856	615	570	1.163	1.230	1.559
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	1.000	770	607	1.100	1.530	1.940
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	1.455	595	570	1.163	1.230	1.559
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	1.700	745	607	1.100	1.530	1.940
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	2,5%	2,3%	1,8%	2,4%	2,1%	2,0%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	4,3%	2,3%	1,8%	2,4%	2,1%	2,0%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	2.213	864	841	5.579	6.113	13.607
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	7.034	3.060	3.344	12.310	14.106	26.385
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	62,8	26,1	25,3	52,1	55,1	69,9

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	2,1%	2,0%	1,8%	1,5%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	50,6%	57,0%	59,7%	72,3%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	25,5%	19,9%	24,0%	13,3%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURU	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	1,1%	1,8%	2,1%	1,1%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	22,8%	21,3%	14,2%	13,3%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	23.600	67.250	36.700	10.000	10.000	10.500
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	23.600	67.250	36.700	10.000	10.000	10.500
3	KOPENSKE SILE	število	560.500	529.350	506.000	170.000	170.000	86.300
4	AKTIVNA SESTAVA	število	160.500	129.350	106.000	66.000	66.000	41.300
5	poklicni pripadniki vojske	število	55.500	39.350	35.000	47.500	47.500	41.300
6	naborniki	število	105.000	90.000	71.000	18.500	18.500	
7	REZERVNA SESTAVA	število	400.000	400.000	400.000	104.000	104.000	45.000
8	POMORSKE SILE	število	25.000	23.500	50.800	14.500	7.200	7.300
9	AKTIVNA SESTAVA	število	19.000	17.500	20.800	14.500	7.200	7.300
10	poklicni pripadniki vojske	število	9.000	8.000	8.200	7.200	7.200	7.300
11	naborniki	število	10.000	9.500	12.600	7.300		
12	REZERVNA SESTAVA	število	6.000	6.000	30.000			
13	ZRAČNE SILE	število	48.400	68.600	83.500	14.000	14.000	10.500
14	AKTIVNA SESTAVA	število	27.400	47.600	43.500	14.000	14.000	10.500
15	poklicni pripadniki vojske	število	17.400	19.900	18.500	10.200	10.200	10.500
16	naborniki	število	10.000	27.700	25.000	3.800	3.800	
17	REZERVNA SESTAVA	število	21.000	21.000	40.000			
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	657.500	688.700	677.000	208.500	201.200	114.600
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	23.600	67.250	36.700	10.000	10.000	10.500
20	AKTIVNA SESTAVA	število	206.900	194.450	170.300	94.500	87.200	59.100
21	poklicni pripadniki vojske	število	81.900	67.250	61.700	64.900	64.900	59.100
22	naborniki	število	125.000	127.200	108.600	29.600	22.300	0
23	REZERVNA SESTAVA	število	427.000	427.000	470.000	104.000	104.000	45.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	3,6%	9,8%	5,4%	4,8%	5,0%	9,2%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	31,5%	28,2%	25,2%	45,3%	43,3%	51,6%
27	poklicni pripadniki vojske	%	12,5%	9,8%	9,1%	31,1%	32,3%	51,6%
28	naborniki	%	19,0%	18,5%	16,0%	14,2%	11,1%	0,0%
29	REZERVNA SESTAVA	%	64,9%	62,0%	69,4%	49,9%	51,7%	39,3%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	3,6%	9,8%	5,4%	4,8%	5,0%	9,2%
32	KOPENSKE SILE	%	85,2%	76,9%	74,7%	81,5%	84,5%	75,3%
33	POMORSKE SILE	%	3,8%	3,4%	7,5%	7,0%	3,6%	6,4%
34	ZRAČNE SILE	%	7,4%	10,0%	12,3%	6,7%	7,0%	9,2%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	4	3	3	3	3	3
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število				3	3	3
9	ostalo	število	4	3	3			
10	DIVIZIJA	število	7	0	0	0	0	0
11	oklepna	število	2					
12	mehanizirana	število	5					
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	21	80	44	24	24	14
20	oklepna	število	1	9	8	1	1	
21	mehanizirana	število	3	25	21	3	3	3
22	lahka pehota	število						2
23	artilerijska	število	2	10	1	1	1	2
24	RKBO	število						
25	ZO	število	3	11	1	1	1	
26	nedefinirano	število	12	25	13	4	4	7
27	ostalo	število				14	14	
28	POLK (REGIMENT)	število	9	15	4	0	0	0
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število		1				
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število	4	1				
33	RKBO	število						
34	ZO	število	2	8	1			

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število	3	5	3			
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	0	2	0	0	0	0
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število						
40	lahka pehota	število						
41	artilerijska	število						
42	RKBO	število						
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število		2				
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	0	0	0	0	0	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število						
54	ostalo	število						
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število				3	3	3
57	DIVIZIJA	število	7					
58	BRIGADA (bde)	število	21	80	44	10	10	14
59	POLK	število	9	15	4			
60	BATALJON (bn)	število		2				
61	ČETA/BATERIJA	število						

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote v letu 1996 niso ločene od aktivnih enot.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	2395	1255	1253	1258	1258	473
2	AIFV	število	178	178	177	177	177	105
3	APC	število	2272	1704	1619	1583	1583	1081
4	ARTILERIJA	število	3138	1359	1276	1238	1238	987
5	SAM (SP, MANPAD)	število	62	62	62	64	64	0
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	484	496	606	162	187	127
11	lovec (FTR)	število	207	203	58	25	25	21
12	lovec-bombnik (FGA)	število	189	112	375	81	68	41
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	27	29	23	12	11	11
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	61	152	150	44	83	54
16	HELIKOPTERJI	število	240	212	204	74	74	69
17	napad (ATK/AST)	število	37	16	16			
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	184	170	170	62	62	62
19	večnamenski (UTL)	število	19	26	18	12	12	7
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število	120	120	120	42	42	14
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	DA	DA	DA	DA

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število	1	1	1			
25	RUŠILCI	število	1	1	1			
26	FREGATE	število	5	6	6	1	3	3
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	82	100	65	44	42	21
28	od tega korvete	število	6	3	3	6	4	4
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število	34	43	37	12	12	11
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število	10	10	11	13	11	11
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	7	7	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število		7	7			
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število	8000	8000	10200	PEH BN	PEH BN	PEH BN
36	tanki	število	173	120	120			
37	APC	število	170	123	208	13	13	13
38	artilerija	število	230	120	138			
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-72 (skladišče/rezerva)	T-55 (skladišče/rezerva)	TR-77/-85 (skladišče/rezerva)
2	AIFV	tip	MLI-84		
3	APC	tip	MLVM	TAB-71/-77/-Zimbru	TABC-79
4	ARTILERIJA	tip	2S1	M-1981/-1982/-1938	APR-40
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-2/-4/-7/-8..		
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-21C		
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	Mig-21A		
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-24/-26/-30	C-130B	C-130H
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip	Mig-21	IAR-99	L-39ZA
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip			
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	IAR-330H/L Socat	IAR-330 (SA-330)	
15	večnamenski (UTL)	tip	IAR-316B		
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	160.500	129.350	106.000	66.000	66.000	41.300
2	ŠTEVILO TANKOV	število	2.395	1.255	1.253	1.258	1.258	473
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	67,0	103,1	84,6	52,5	52,5	87,3
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	14,9	9,7	11,8	19,1	19,1	11,5
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	2.450	1.882	1.796	1.760	1.760	1.186
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	65,5	68,7	59,0	37,5	37,5	34,8
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	15,3	14,5	16,9	26,7	26,7	28,7

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	238	545	15	35	59	60
2	Evropa	število		390			7	4
3	Azija	število	7	5	3		1	1
4	Afrika	število	231	150	12	35	51	55
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	208	200	366	700	704
7	Evropa	število		208	200	332	150	146
8	Azija	število				34	550	558
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	125	85
12	Evropa	število					125	85
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	1.168	1.260	729
17	Evropa	število						
18	Azija	število				1.168	1.260	729
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	238	753	215	1.569	2.144	1.578
24	OZN OPERACIJE	število	238	545	15	35	59	60
22	NATO OPERACIJE	število	0	208	200	366	700	704
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	125	85
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	1.168	1.260	729
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	100,0%	72,4%	7,0%	2,2%	2,8%	3,8%
27	NATO OPERACIJE	%	0,0%	27,6%	93,0%	23,3%	32,6%	44,6%
28	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,8%	5,4%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	74,4%	58,8%	46,2%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,1%	0,6%	0,2%	2,4%	3,2%	3,8%
32	OZN OPERACIJE	%	0,1%	0,4%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,2%	0,2%	0,6%	1,1%	1,7%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%	1,9%	1,8%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	160.500	129.350	106.000	66.000	66.000	41.300

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	5,52	5,37	5,40	5,40	5,43	5,44
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	48.845	48.845	48.845	48.845	48.845	48.845
3	MEJNE DRŽAVE	število	5	5	5	5	5	5
4	DOLŽINA KOPENSKKE MEJE	km	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	1.336	1.336	1.336	1.336
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	0	0	0	0
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.524	188	188	188	188
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.524	0	0	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	5,52	5,37	5,40	5,40	5,43	5,44
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	48.845	48.845	48.845	48.845	48.845	48.845
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km ²	113,01	109,94	110,55	110,55	111,17	111,37
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524
5	DOLŽINA OBALE	km	0	0	0	0	0	0
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524	1.524
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	47.000	35.800	35.300	20.700	18.020	9.698
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		31	23	23	14	12	6
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	0	0	1.336	1.336	1.336	1.336
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		#DIV/0!	#DIV/0!	26	15	13	7
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	0	0	0	0
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	1.524	188	188	188	188
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	23	188	110	96	52
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.524	0	0	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		31	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	10.273	13.416	16.420	24.006	32.961	37.296
2	BDP	mio USD	12.000	16.800	17.500	22.700	41.000	46.400
3	BDP/prebivalca	EUR	4.709	5.271	7.318	4.449	6.081	6.870
4	BDP/prebivalca	USD	5.500	6.600	7.800	4.207	7.564	8.547
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	-4,7%	7,0%	1,0%	3,5%	5,5%	6,0%
6	INFLACIJA	% letno	23,1%	5,8%	10,6%	3,1%	7,5%	2,7%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	2.483	4.792	9.758	12.373	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	2.900	6.000	10.400	11.700	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,3	3,4	0,6	10,4	5,3	3,9
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,4	4,2	0,6	9,8	6,6	4,9
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	44,12	42,69	40,02	38,60

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	243	339	292	491	576	674
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	284	424	311	464	717	838
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	#VALUE!	350	309	491	#VALUE!	674
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	N.A.	438	329	464	N. A.	838
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	2,4%	2,5%	1,8%	2,0%	1,7%	1,8%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	#VALUE!	2,6%	1,9%	2,0%	#VALUE!	1,8%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	#VALUE!	6.052	5.268	11.683	#VALUE!	19.123
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	#VALUE!	9.771	8.745	23.705	#VALUE!	69.455
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	#VALUE!	65,1	57,2	90,9	#VALUE!	123,8

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	1,8%	1,7%	1,7%	1,5%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	49,7%	46,7%	49,1%	51,5%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	11,6%	14,8%	12,7%	16,2%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	7,3%	6,8%	5,2%	2,5%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	31,4%	31,7%	33,0%	29,8%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	2.000	3.300	1.300	2.175	5.525
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število		2.000	3.300	1.300	2.175	5.525
3	KOPENSKE SILE	število	53.000	43.800	43.800	33.700	32.860	26.038
4	AKTIVNA SESTAVA	število	33.000	23.800	23.800	13.700	12.860	6.038
5	poklicni pripadniki vojske	število		8.800	10.200	11.900	12.860	6.038
6	naborniki	število	33.000	15.000	13.600	1.800		
7	REZERVNA SESTAVA	število	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
8	POMORSKE SILE	število	0	0	0	0	0	0
9	AKTIVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
10	poklicni pripadniki vojske	število						
11	naborniki	število						
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	14.000	12.000	11.500	7.000	5.160	3.660
14	AKTIVNA SESTAVA	število	14.000	12.000	11.500	7.000	5.160	3.660
15	poklicni pripadniki vojske	število	14.000	12.000	11.500	5.300	5.160	3.660
16	naborniki	število				1.700		
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	67.000	57.800	58.600	42.000	40.195	35.223
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	2.000	3.300	1.300	2.175	5.525
20	AKTIVNA SESTAVA	število	47.000	35.800	35.300	20.700	18.020	9.698
21	poklicni pripadniki vojske	število	14.000	20.800	21.700	17.200	18.020	9.698
22	naborniki	število	33.000	15.000	13.600	3.500	0	0
23	REZERVNA SESTAVA	število	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	3,5%	5,6%	3,1%	5,4%	15,7%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	70,1%	61,9%	60,2%	49,3%	44,8%	27,5%
27	poklicni pripadniki vojske	%	20,9%	36,0%	37,0%	41,0%	44,8%	27,5%
28	naborniki	%	49,3%	26,0%	23,2%	8,3%	0,0%	0,0%
29	REZERVNA SESTAVA	%	29,9%	34,6%	34,1%	47,6%	49,8%	56,8%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	3,5%	5,6%	3,1%	5,4%	15,7%
32	KOPENSKE SILE	%	79,1%	75,8%	74,7%	80,2%	81,8%	73,9%
33	POMORSKE SILE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
34	ZRAČNE SILE	%	20,9%	20,8%	19,6%	16,7%	12,8%	10,4%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	2	1	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število		2	1			
10	DIVIZIJA	število	2	0	0	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število	1					
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število	1					
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	1	12	6	5	5	5
20	oklepna	število		2	1			
21	mehanizirana	število		4	1	1	2	2
22	lahka pehota	število				1	1	1
23	artilerijska	število	1		1	1		
24	RKBO	število						
25	ZO	število						
26	nedefinirano	število						
27	ostalo	število		6	3	2	2	2
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	0	0	1	1
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število					1	
33	RKBO	število						
34	ZO	število						

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število						1
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	0	30	11	6	10	15
38	oklepna	število		10	3	1	1	1
39	mehanizirana	število		13	3	2	2	5
40	lahka pehota	število					3	3
41	artilerijska	število		2	2	1	2	2
42	RKBO	število						1
43	ZO	število						
44	nedefinirano	število		5	3	2	2	3
45	ostalo	število						
46	ČETA / BATERIJA	število	0	3	0	0	3	9
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						2
53	nedefinirano	število					3	7
54	ostalo	število		3				
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število	2					
58	BRIGADA (bde)	število	1	6	3	3	3	3
59	POLK	število					1	1
60	BATALJON (bn)	število		30	11	6	10	15
61	ČETA/BATERIJA	število					3	9

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Rezervne enote nacionalne garde (National Guard) so definirane od leta 1996 dalje.
Od leta 2002 dalje tudi tri nacionalna poveljstva ravni brigade.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	912	375	275	271	271	247
2	AIFV	število	476	476	404	404	404	389
3	APC	število	567	207	218	120	120	132
4	ARTILERIJA	število	808	314	315	374	374	262
5	SAM (SP, MANPAD)	število	437	48	48	48	48	48
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	173	162	127	108	100	62
11	lovec (FTR)	število	105	76	54	51	51	43
12	lovec-bombnik (FGA)	število	8	38	30	20	12	3
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število	16	10	9	11	11	
14	večnamenska (UTL)	število						
15	šolska (TRG)	število	44	38	34	26	26	16
16	HELIKOPTERJI	število	45	37	56	41	41	37
17	napad (ATK/AST)	število	19	19	19	19	19	16
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število	26	18	37	22	22	21
19	večnamenski (UTL)	število						
20	šolski (TRG)	število						
21	SAM (SP, MANPAD)	število						
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	NE	NE	NE	NE

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število						
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število						
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število						
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	T-72M	T-55 (skladišče)	
2	AIFV	tip	BMP-1	BMP-2	
3	APC	tip	OT-90/-64	D-442 (skladišče)	
4	ARTILERIJA	tip	D-30	M-77 Dana (skladišče)	RM-70
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	SA-2/-7/-9/-10/-13	S-60	
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip	Mig-21	Mig-29	
8	lovec-bombnik (FGA)	tip	Su-22		
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	An-24/-26	L-410	
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip	L-29	L-39	
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip	Mi-24		
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	Mi-17 (nekaj skladišče)	Mi-8 (nekaj skladišče)	PZL Mi-2
15	večnamenski (UTL)	tip			
16	šolski (TRG)	tip			

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	33.000	23.800	23.800	13.700	12.860	6.038
2	ŠTEVILO TANKOV	število	912	375	275	271	271	247
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	36,2	63,5	86,5	50,6	47,5	24,4
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	27,6	15,8	11,6	19,8	21,1	40,9
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	1.043	683	622	524	524	521
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	31,6	34,8	38,3	26,1	24,5	11,6
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	31,6	28,7	26,1	38,2	40,7	86,3

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	577	565	97	608	295	295
2	Evropa	število	557	560		279	198	198
3	Azija	število			95	93	97	97
4	Afrika	število	20	5	2	198		
5	Ostali svet	število				38		
6	NATO OPERACIJE	število	0	0	40	129	28	194
7	Evropa	število			40	129	11	132
8	Azija	število					17	62
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	2	42
12	Evropa	število					2	42
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	117	144	104
17	Evropa	število						
18	Azija	število				117	144	104
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	577	565	137	854	469	635
24	OZN OPERACIJE	število	577	565	97	608	295	295
22	NATO OPERACIJE	število	0	0	40	129	28	194
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	2	42
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	117	144	104
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	100,0%	100,0%	70,8%	71,2%	62,9%	46,5%
27	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	29,2%	15,1%	6,0%	30,6%
28	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	6,6%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	13,7%	30,7%	16,4%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	1,7%	2,4%	0,6%	6,2%	3,6%	10,5%
32	OZN OPERACIJE	%	1,7%	2,4%	0,4%	4,4%	2,3%	4,9%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,2%	0,9%	0,2%	3,2%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	1,1%	1,7%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	33.000	23.800	23.800	13.700	12.860	6.038

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 1: Geostrateški položaj - indikatorji za državo

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	1,99	2,01	2,02	2,00	2,01	2,01
2	POVRŠINA DRŽAVE	km ²	20.273	20.273	20.273	20.273	20.273	20.273
3	MEJNE DRŽAVE	število	4	4	4	4	4	4
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334
5	DOLŽINA OBALE	km	47	47	47	47	47	47
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
7	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	232	232	334	334	334	334
8	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	0	670	670	670
9	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	432	330	330	330	330
10	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.102	670	670	0	0	0

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 2: Geostrateški položaj - indikatorji za Nato

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ŠTEVILO PREBIVALSTVA	mio preb	1,99	2,01	2,02	2,00	2,01	2,01
2	POVRŠINA DRŽAVE	km2	20.273	20.273	20.273	20.273	20.273	20.273
3	GOSTOTA POSELJENOSTI	preb/km2	98,16	99,15	99,64	98,65	99,15	99,15
4	DOLŽINA KOPENSKE MEJE	km	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334
5	DOLŽINA OBALE	km	47	47	47	47	47	47
6	SKUPAJ (dožina obale in meje)	km	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
7	AKTIVNA SESTAVA VOJSKE	število	8.100	9.550	9.000	6.550	6.550	6.550
8	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE NA DOLŽINO SKUPNE MEJE		6	7	7	5	5	5
9	DOLŽINA MEJE S ČLANICAMI NATA	km	232	232	334	334	334	334
10	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S ČLANICAMI NATA		35	41	27	20	20	20
11	DOLŽINA MEJE Z ANČ DRŽAVAMI	km	0	0	0	670	670	670
12	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z ANČ DRŽAVAMI		#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!	10	10	10
13	DOLŽINA MEJE S PzM DRŽAVAMI	km	0	432	330	330	330	330
14	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE S PzM DRŽAVAMI		#DIV/0!	22	27	20	20	20
15	DOLŽINA MEJE Z NEČLANICAMI NATA (brez ANČ, PzM)	km	1.102	670	670	0	0	0
16	ŠTEVILO VOJAKOV AKTIVNE SESTAVE VOJSKE NA DOLŽINO MEJE Z NEČLANICAMI NATA		7	14	13	#DIV/0!	#DIV/0!	#DIV/0!

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 3: Splošni ekonomski indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	BDP	mio EUR	10.273	12.778	17.358	23.266	26.208	27.490
2	BDP	mio USD	12.000	16.000	18.500	22.000	32.600	34.200
3	BDP/prebivalca	EUR	5.479	5.670	10.790	11.651	13.012	13.650
4	BDP/prebivalca	USD	6.400	7.100	11.500	11.017	16.186	16.982
5	GOSPODARSKA RAST	% letno	1,0%	3,5%	3,8%	2,7%	4,4%	3,9%
6	INFLACIJA	% letno	23,0%	9,7%	6,6%	7,4%	3,6%	2,5%
7	JAVNI DOLG	mio EUR	1.541	3.194	5.160	9.306	#VALUE!	#VALUE!
8	JAVNI DOLG	mio USD	1.800	4.000	5.500	8.800	N.A.	N.A.
9	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio EUR	0,1	0,6	0,7	9,0	1,6	1,2
10	TUJA DENARNA POMOČ (FMA)	mio USD	0,1	0,7	0,7	8,5	2,0	1,5
11	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (USD)	1 EUR =	1,17	1,25	1,07	0,95	1,24	1,24
12	LETNI POVPREČNI MENJALNI TEČAJ (nacionalna valuta)	1 EUR =	N.A.	N.A.	194,47	225,98	239,09	239,57

Tabela 4: Obrambni finančni indikatorji

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OBRAMBNI PRORAČUN	mio EUR	167	171	243	290	418	404
2	OBRAMBNI PRORAČUN	mio USD	195	214	259	274	520	502
3	OBRAMBNI IZDATKI	mio EUR	292	224	316	348	396	461
4	OBRAMBNI IZDATKI	mio USD	341	281	337	329	493	574
5	DELEŽ PRORAČUNA ZA OBRAMBO	% BDP	1,6%	1,3%	1,4%	1,2%	1,6%	1,5%
6	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	2,8%	1,8%	1,8%	1,5%	1,5%	1,7%
7	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (SKUPAJ)	EUR	3.737	3.588	4.517	13.105	14.928	17.378
8	OBR. IZDATKI NA PRIPADNIKA VOJSKE (AKTIVNI)	EUR	36.030	23.498	35.133	53.119	60.509	70.439
9	OBR. IZDATKI NA PREBIVALCA	EUR	146,7	111,6	156,5	174,0	197,2	229,5

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 5: Obrambni finančni indikatorji - metodologija Nata

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	OBR. IZDATKI KOT DELEŽ BDP	% BDP	0	0	0	0	0	1,5%	1,5%	1,6%	1,5%
2	OBRAMBNI IZDATKI PO KATEGORIJAH		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
3	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OSEBJE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	61,6%	64,0%	60,1%	59,8%
4	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA OPREMO	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	18,5%	9,5%	12,2%	10,8%
5	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA INFRASTRUKTURU	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	2,6%	3,3%	0,8%	4,6%
6	DELEŽ OBR. IZDATKOV ZA DRUGE IZDATKE	% obr. izdatkov	0	0	0	0	0	17,3%	23,2%	26,9%	24,8%

Vir: Financial and Economic Data Relating to NATO Defence. 1999-2007.

Tabela 6: Popolnjevanje in struktura vojaških sil po zvrsteh

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	0	0
2	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število						
3	KOPENSKE SILE	število	78.100	62.550	70.000	26.550	26.550	26.550
4	AKTIVNA SESTAVA	število	8.100	9.550	9.000	6.550	6.550	6.550
5	poklicni pripadniki vojske	število	3.600	4.050	4.000	5.350	6.550	6.550
6	naborniki	število	4.500	5.500	5.000	1.200		
7	REZERVNA SESTAVA	število	70.000	53.000	61.000	20.000	20.000	20.000
8	POMORSKE SILE	število	0	0	0	0	0	0
9	AKTIVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
10	poklicni pripadniki vojske	število						
11	naborniki	število						
12	REZERVNA SESTAVA	število						
13	ZRAČNE SILE	število	0	0	0	0	0	0
14	AKTIVNA SESTAVA	število	0	0	0	0	0	0
15	poklicni pripadniki vojske	število						
16	naborniki	število						
17	REZERVNA SESTAVA	število						
18	SKUPNI OBSEG VOJSKE	število	78.100	62.550	70.000	26.550	26.550	26.550
19	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	število	0	0	0	0	0	0
20	AKTIVNA SESTAVA	število	8.100	9.550	9.000	6.550	6.550	6.550
21	poklicni pripadniki vojske	število	3.600	4.050	4.000	5.350	6.550	6.550
22	naborniki	število	4.500	5.500	5.000	1.200	0	0
23	REZERVNA SESTAVA	število	70.000	53.000	61.000	20.000	20.000	20.000
24	STRUKTURA VOJSKE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
25	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
26	AKTIVNA SESTAVA	%	10,4%	15,3%	12,9%	24,7%	24,7%	24,7%
27	poklicni pripadniki vojske	%	4,6%	6,5%	5,7%	20,2%	24,7%	24,7%
28	naborniki	%	5,8%	8,8%	7,1%	4,5%	0,0%	0,0%
29	REZERVNA SESTAVA	%	89,6%	84,7%	87,1%	75,3%	75,3%	75,3%
30	STRUKTURA VOJSKE PO ZVRSTEH	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
31	ADMINISTRACIJA IN OSTALO	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
32	KOPENSKE SILE	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
33	POMORSKE SILE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
34	ZRAČNE SILE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tabela 7: Struktura kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	KORPUS	število	0	0	0	0	0	0
2	oklepna	število						
3	mehanizirana	število						
4	lahka pehota	število						
5	artilerijska	število						
6	RKBO	število						
7	ZO	število						
8	nedefinirano	število						
9	ostalo	število						
10	DIVIZIJA	število	0	0	0	0	0	0
11	oklepna	število						
12	mehanizirana	število						
13	lahka pehota	število						
14	artilerijska	število						
15	RKBO	število						
16	ZO	število						
17	nedefinirano	število						
18	ostalo	število						
19	BRIGADA	število	10	8	8	3	3	3
20	oklepna	število						
21	mehanizirana	število						
22	lahka pehota	število	7	7	7	1	1	1
23	artilerijska	število						
24	RKBO	število						
25	ZO	število	1					
26	nedefinirano	število	1	1	1			
27	ostalo	število	1			2	2	2
28	POLK (REGIMENT)	število	0	0	0	2	2	2
29	oklepna	število						
30	mehanizirana	število						
31	lahka pehota	število						
32	artilerijska	število						
33	RKBO	število						
34	ZO	število				1	1	1

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
35	nedefinirano	število				1	1	1
36	ostalo	število						
37	BATALJON	število	5	37	38	15	15	12
38	oklepna	število						
39	mehanizirana	število	3	2	2	2	2	2
40	lahka pehota	število		7	7			
41	artilerijska	število			1			
42	RKBO	število						
43	ZO	število		1	1			
44	nedefinirano	število		1	1	3	3	3
45	ostalo	število	2	26	26	10	10	7
46	ČETA / BATERIJA	število	3	0	0	0	0	0
47	oklepna	število						
48	mehanizirana	število						
49	lahka pehota	število						
50	artilerijska	število						
51	RKBO	število						
52	ZO	število						
53	nedefinirano	število						
54	ostalo	število	3					
55	SKUPAJ (brez ostalo)							
56	KORPUS	število						
57	DIVIZIJA	število						
58	BRIGADA (bde)	število	9	8	8	1	1	1
59	POLK	število				2	2	2
60	BATALJON (bn)	število	3	11	12	5	5	5
61	ČETA/BATERIJA	število						

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Opomba: Od leta 2002 dalje enaka struktura.

Tabela 8: Oborožitev in vojaška oprema glede na zvrsti

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	TANKI	število	77	109	100	70	70	70
2	AIFV	število	45	62	52	26	26	26
3	APC	število			70	64	64	64
4	ARTILERIJA	število	45	206	216	132	140	140
5	SAM (SP, MANPAD)	število	9					
6	LETALSTVO KOPENSKIH SIL	število	0	0	0	0	0	0
7	letala	število						
8	helikopterji	število						
ZRAČNE SILE								
10	LETALA	število	4	10	19	15	15	15
11	lovec (FTR)	število						
12	lovec-bombnik (FGA)	število						
13	transport/podpora (TPT/SPT)	število		1	1	1	3	3
14	večnamenska (UTL)	število		3	5	2		
15	šolska (TRG)	število	4	6	13	12	12	12
16	HELIKOPTERJI	število	4	11	11	15	15	15
17	napad (ATK/AST)	število	3	8	8	8	8	8
18	transport/podpora (TPT/SPT)	število				4	4	4
19	večnamenski (UTL)	število						
20	šolski (TRG)	število	1	3	3	3	3	3
21	SAM (SP, MANPAD)	število	50	9	9	138	138	138
22	UAV (DA/NE)	število	NE	NE	NE	NE	NE	NE

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
23	POMORSKE SILE							
24	PODMORNICE	število						
25	RUŠILCI	število						
26	FREGATE	število						
27	PATROLJNE IN OBALNE LADJE	število	2	2	1	1	1	1
28	od tega korvete	število						
29	MINOLOVCI IN MINOPOLAGALCI	število						
30	AMFIBIJSKA PLOVILA	število						
31	LOGISTIKA/PODPORA (M&S)	število						
32	POMORSKO LETALSTVO	število	0	0	0	0	0	0
33	letala	število						
34	helikopterji	število						
35	MORNARIŠKA PEHOTA	število						
36	tanki	število						
37	APC	število						
38	artilerija	število						
39	OBALNA ARTILERIJA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE
40	OBALNA STRAŽA/OBRAMBA (DA/NE)	da/ne	NE	NE	NE	NE	NE	NE

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 9: Glavna oprema trenutno v uporabi

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA OPREME	ENOTA	TIP 1	TIP 2	TIP 3
1	TANKI	tip	M-84 (skladišče/rezerva)	T-55S1 (skladišče/rezerva)	
2	AIFV	tip	M-80	Svarun 8x8	
3	APC	tip	BOV-3MD	BTR-50PU	Valuk 6x6
4	ARTILERIJA	tip	M-2A/TN-90	MN-9/M-74	
5	SAM (SP, MANPAD)	tip	Rolland II	SA -16/-18	
6	LETALA				
7	lovec (FTR)	tip			
8	lovec-bombnik (FGA)	tip			
9	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	L-410	PC-6	
10	večnamenska (UTL)	tip			
11	šolska (TRG)	tip	PC-9	PC-9M	Z-143
12	HELIKOPTERJI				
13	napad (ATK/AST)	tip			
14	transport/podpora (TPT/SPT)	tip	AS-532 Cougar		
15	večnamenski (UTL)	tip	Bell-412		
16	šolski (TRG)	tip	Bell-206		

Vir: The Military Balance. 2008.

Tabela 10: Stopnja mobilnosti kopenskih sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
KOPENSKE SILE								
1	AKTIVNA SESTAVA	število	8.100	9.550	9.000	6.550	6.550	6.550
2	ŠTEVILO TANKOV	število	77	109	100	70	70	70
3	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 tank)	vojakov na vozilo	105,2	87,6	90,0	93,6	93,6	93,6
4	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (tankov na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	9,5	11,4	11,1	10,7	10,7	10,7
5	ŠTEVILO ACV (AIFV + APC)	število	45	62	122	90	90	90
6	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (vojakov na 1 AIFV/APC)	vojakov na vozilo	180,0	154,0	73,8	72,8	72,8	72,8
7	MOBILNOST KOPENSKE VOJSKE (AIFV/APC na 1000 vojakov)	vozil na 1000 vojakov	5,6	6,5	13,6	13,7	13,7	13,7

Vir: The Military Balance. 1993-2008.

Tabela 11: Sodelovanje v operacijah - uporabnost sil

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
1	OZN OPERACIJE	število	0	0	31	2	2	2
2	Evropa	število			29			
3	Azija	število			2	2	2	2
4	Afrika	število						
5	Ostali svet	število						
6	NATO OPERACIJE	število	0	0	0	82	150	216
7	Evropa	število				82	92	158
8	Azija	število					58	58
9	Afrika	število						
10	Ostali svet	število						
11	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	93	84
12	Evropa	število					93	84
13	Azija	število						
14	Afrika	število						
15	Ostali svet	število						
16	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
17	Evropa	število						
18	Azija	število						
19	Afrika	število						
20	Ostali svet	število						
21	SKUPAJ	število	0	0	31	84	245	302
24	OZN OPERACIJE	število	0	0	31	2	2	2
22	NATO OPERACIJE	število	0	0	0	82	150	216
23	EU OPERACIJE	število	0	0	0	0	93	84
25	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	število	0	0	0	0	0	0
26	STRUKTURA OPERACIJ	%	#DIV/0!	#DIV/0!	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
29	OZN OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	100,0%	2,4%	0,8%	0,7%
27	NATO OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	97,6%	61,2%	71,5%
28	EU OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	0,0%	38,0%	27,8%
30	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	#DIV/0!	#DIV/0!	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

ZAP.ŠT.	KATEGORIJA	ENOTA	1994-1995 (1993)	1997-1998 (1996)	2000-2001 (1999)	2003-2004 (2002)	2006 (2004)	2007 (2005)
31	DELEŽ AKTIVNE SESTAVE V OPERACIJAH	%	0,0%	0,0%	0,3%	1,3%	3,7%	4,6%
32	OZN OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
33	NATO OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	2,3%	3,3%
34	EU OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	1,3%
35	KOALICIJSKE IN DRUGE OPERACIJE	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
36	AKTIVNA SESTAVA	število	8.100	9.550	9.000	6.550	6.550	6.550

Vir: The Military Balance. 1993-2008.